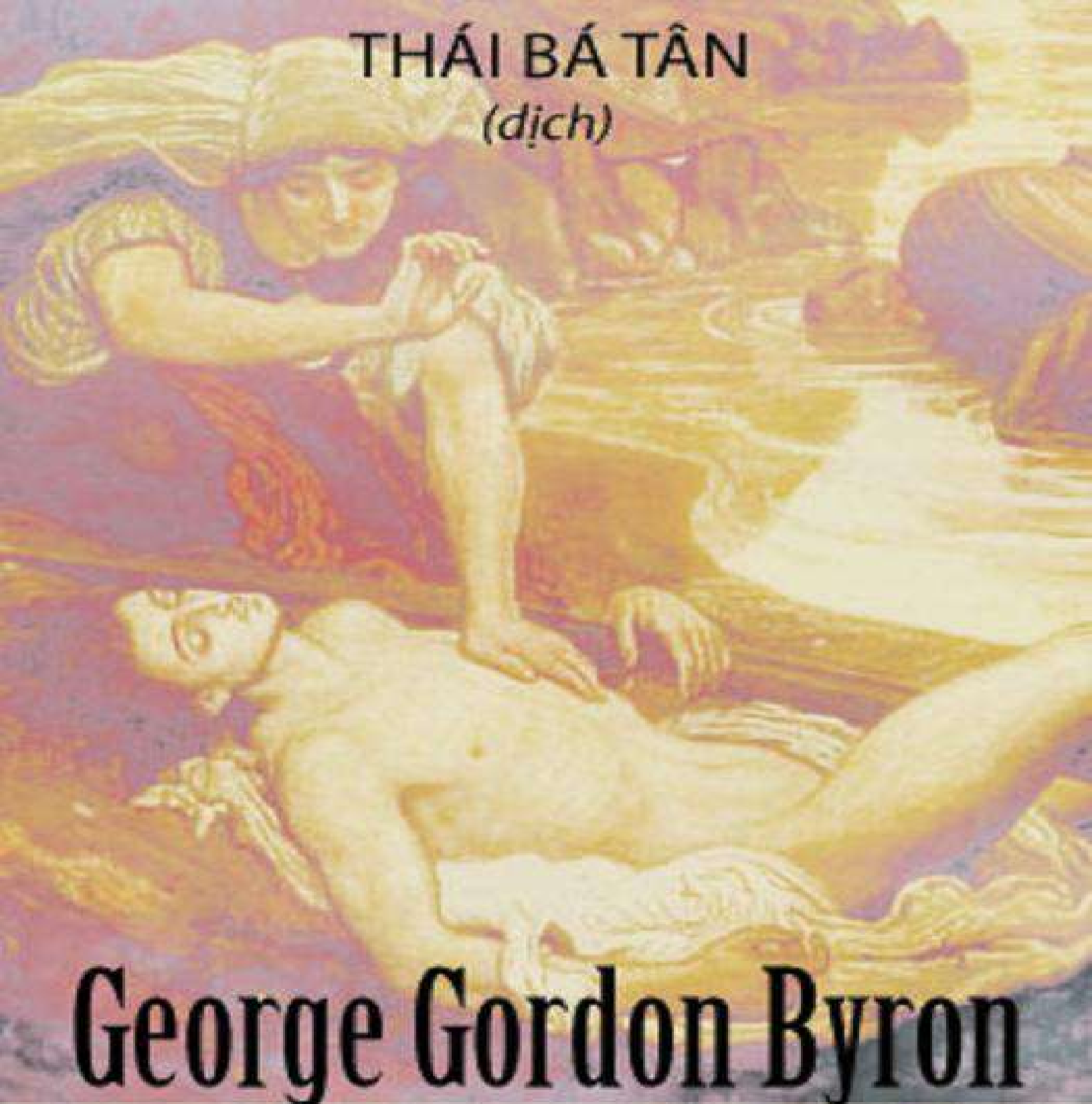

THÁI BÁ TÂN
(dịch)

George Gordon Byron
DON JUAN

Table of Contents

Lời giới thiệu

Chương I

Chương II

Chương III

Chương IV

Chương V

Chương VI

Chương VII

Chương VIII

PHẦN VIẾT THÊM CỦA NGƯỜI DỊCH

Thay lời tựa

Chương I

Chương II

Lời giới thiệu

ĐÔN JUAN là tác phẩm trung tâm của thi hào Anh **George Gordon Byron** (1788 – 1824, còn được gọi là Lord Byron, Huân tước Byron), mà theo lời nhà phê bình văn học xuất sắc Anh thế kỷ 19, Percy Shelley, là tác phẩm hay nhất được viết bằng tiếng Anh từ xưa đến nay.

Đây là cuốn tiểu thuyết thơ đồ sộ gồm 7 chương dài (chưa kết thúc vì cái chết của tác giả) mang tính châm biếm, hài hước với cốt chuyện hấp dẫn pha chút ly kỳ đặc trưng cho khuynh hướng chủ nghĩa lãng mạn châu Âu thời đó mà ông là lãnh tụ tinh thần. Trong khi trình bày phần nội dung, khá chậm và đơn giản, nhà thơ cho xen vào nhiều đoạn trữ tình dài về đủ các đề tài khác nhau, và đây chính là phần hấp dẫn của tác phẩm. Đó là những ví von độc đáo, những nhận xét bất ngờ và sâu sắc khiến người đọc không khỏi ngạc nhiên thích thú, vì chúng được viết với sự hóm hỉnh, vui nhộn khác thường, nhiều khi đến mức đùa tếu. Ưu điểm lớn nhất của bản dịch chúng ta đang đọc là người dịch đã truyền được một cách lưu loát sự hóm hỉnh và vui nhộn đó.

Dịch giả **Thái Bá Tân** dịch xong 7 chương trong khoảng thời gian từ năm 1978 đến năm 1990. Sau đó ông dừng lại để sáng tác văn xuôi. Được biết ông vừa bắt đầu dịch tiếp mười chương còn lại. Đây là công việc khó khăn, lâu dài, đặc biệt khi người dịch quyết tâm chuyển thể không chỉ ý lời, giọng điệu mà cả hình thức thơ phức tạp của nguyên bản, tức giữ đúng nhất quán số lượng từ trong câu và sơ đồ gieo vần, mà trong suốt cả gần nghìn trang thơ của cuốn tiểu thuyết.

Tóm lược nội dung:

Chương một kể chuyện gia đình Đôn Juan ở thành phố Seville, Tây Ban Nha. Bố chàng, Hôxe, và mẹ, Inez, là cặp vợ chồng quý tộc giàu có nhưng bất hòa. Sau cái chết của chồng, Inez bắt đầu giáo dục con theo cách mà tác giả cho là sai lầm, là điều góp phần dẫn tới việc mới 16 tuổi, Juan đã dính vào vụ tình ái với Julia, người vợ trẻ của Anfonso. Sự việc vỡ lở, Julia phải vào tu viện, còn Juan thì được mẹ cho ra nước ngoài để học tập và cũng để trốn tranh dư luận.

Chương hai nói về cảnh con tàu chở Đôn Juan gặp bão rồi chìm, phải lênh đênh trên biển nhiều ngày, cảnh ăn thịt chó, thịt người, vân vân. Cuối cùng cả con tàu hai trăm người chỉ mình Juan sống sót, dạt vào một hòn đảo nhỏ ở Hy Lạp, nơi chàng được Haidê cứu sống. Nàng là con gái một tên cướp biển, một người buôn nô lệ giàu có và nhẫn tâm. Hai người yêu nhau say đắm, một tình yêu trong trăng và lý tưởng.

Chương ba và **bốn** kể chuyện bố nàng trở về bắt chột, bắt Juan lên tàu đem tới Thổ Nhĩ Kỳ bán làm nô lệ. Haidê quá buồn đau mà chết, mang theo xuống mộ đưa con tình yêu của họ. Ở Thổ Nhĩ Kỳ, Juan và một ông người Anh được bán cho hoàng cung vua Thổ. Gullbeyaz, bà vợ thứ tư của Sultan, thấy Juan đẹp trai bèn cho người mua về, cải trang thành nữ đưa vào cung hầu hạ mình.

Chương năm và **sáu** kể chuyện Juan bị bắt cải trang thành cô gái, đưa vào hậu cung của Gulbeyaz. Chàng cương quyết từ chối tình yêu của Gullbeyaz, suýt bị nàng giết. Nhưng cuối cùng chàng mềm lòng, và đang lúc sắp khuất phục thì chính đức Sultan xuất hiện. Ông này cũng thích Juan vì tưởng chàng là phụ nữ. Juan được đưa vào harem, nơi ti thiếp của vua ở. Tại đây, chàng được xếp ngủ cùng giường với Dudu, một cung nữ xinh đẹp chưa bao giờ được vua đoái hoài tới. Nửa đêm bỗng Dudu kêu thét lên. Mọi người gạn hỏi, nàng không chịu nói vì sao, và lại cùng cô Juan ngủ tiếp, cho đến

sáng hôm sau, Gullbeyaz biể t chuyện, tức giận sai lính cho bỏ hai người vào bao, ném xuố ng biển.

Trong hai **chương bảy** và **tám** tác giả mô tả quân Nga, do Suvorov chỉ huy đánh thành Ismail của quân Thổ. Juan và ông bạn người Anh kia chiế n đầ u rấ t dũng cảm trong hàng ngũ quân Nga. Cũng ở đây, Juan hào hiệp cứu một cô bé người Thổ tên là Leila và nhận em làm con nuôi. Nhờ thành tích chiế n đầ u xuấ t sắ c, Đôn Juan (cùng Leila) được Suvorov cho về Petersburg yế t kiế n nữ hoàng Nga Ecaterine.

Các chương tiế p nói về việc chàng được nữ hoàng Nga đem lòng yêu mê n và trở thành tình nhân của bà. Sợ chuyện vỡ lỡ, bà cử Đôn Juan làm sứ thầ n Nga tới nước Anh. Các chương còn lại nói về những chiế n công chinh phục phụ nữ của Đôn Juan ở đây, quê hương của tác giả.

Cũng trên trang web này các bạn có thể đọc các tác phẩm khác của Byron, như **Thơ trữ tình Byron, Cuộc hành hương của Childe Harold, Tên cướp biển, Beppo, Người tù ngục Chillon** và vở kịch nổi tiế ng **Malfred**.

Chương I

1

Tôi đang kiể m người hùng làm nhân vật,
Mà ngày nay loại người đó vô vãn.
Cứ hă ãng thắg, nhờ báo khen, họ phắ t,
Thắg qua rô ãi, danh tiể ãng họ tiêu tan.
Các vị ấ y, tôi không thề m để mắ t,
Nên bây giờ xin đượ chọn Đôn Juan,
Người bạn cũ xưa nay ta khoái chí,
Xem diễn trò rô ãi cho đi với quỷ.

2

Howe, Vernon, Cumberland - hàng thịt,
Ferdinand, Keppel, Hawke - một bắ y
Cũng đượ báo nhắ c tên, nhiề u hoặc ít,
Cũng sang hò như Welles ngày nay.
Như một lúa lợn con luôn ụt ịt,
Họ cô ã tìm danh vọng khá mê say.
Mà danh vọng, thì Napôlêông cũng vậy,

Cũng nhờ báo mà trở nên lừng lẫy.

3

Barnave, Brissot, Danton, La Fayette,

Rô`i Petion, Cloutz, Mirabeau,

Đề`u người Pháp, nhiề`u không sao kể xiế`t,

Đời chưa quên, toàn mặt lớn tai to.

Cả các vị cự chiế`n binh bất diệt

Như Hoche, Lannes hay Joubert,

Cũng nổi tiế`ng và vinh quang tấ`t cả,

Nhưng đưa họ vào thơ sao khó quá.

4

Cả Nelson đồ đồ`c to loại cỡ,

Không nhiề`u người có thể sánh ông ta,

Thế` mà nay chẳng còn ai thêm nhớ,

Rằ`ng một thời nổi tiế`ng Trafalga.

Nên có cái cho thủy quân lo sợ,

Vì bây giờ quân bộ đã hơn xa.

Họ được yêu, biế`t làm sao, sự thật,

Cả Nelson và Howe...vua quên tấ`t.

5

Trước và sau Hecquyn ta đã thấ y
Biế t bao nhiêu dũng sĩ đáng tôn thờ.
Thế mà họ, các vĩ nhân lưng lầy,
Không được đời cho lưu lại trong thơ.
Tôi không biế t là vì sao lại vậy,
Nhưng thực tình, cắ n bút, nghĩ băng quơ,
Nhân vật mới tôi không sao kiế m nổi,
Nên đành chọn Đôn Juan như đã nói.

6

Horace khuyên: “In medias res”,
Là cách ta nên chọn để vào đề .
Gì có trước dầ n dầ n qua chi tiế t,
Ta trình bày, không được quá lê thê,
Như một đôi đang yêu nhau tha thiế t,
Chọn lúc nào nên kể mọi người nghe,
Rằ ng đôi â y trong nhà, trên bãi cỏ
Tỏ tình nhau, gì xảy ra sau đó...

7

Thường là thế, nhưng riêng tôi thì khác.

Tôi kể ngay từ cái mới bắt đầu,
Và chủ trương phải trước sau mạch lạc,
Nên lạc đề sẽ không có nhiều đâu.
Thôi xin phép được bắt đầu, (thật ác,
(Cái câu này tôi phải nghĩ rất lâu),
Về ông bố Don Juan tôi sẽ kể,
Cả bà mẹ, nếu các ngài thích thế.

8

Don Juan sinh ở Seville, thành phố
Có cam ngon và phụ nữ tuyệt vời.
Tiệc cho ai chưa một lần tới đó,
Để ít nhiều hưởng cái thú ăn chơi.
Bố mẹ Juan sống trong khu nhà cổ
Bên bờ sông cũng nổi tiếng khắp nơi,
Sông Grada thành Seville lộng lẫy,
Đẹp nhất nhì Tây Ban Nha thời ấy.

9

Tên ông bố là Hôxê, ắt phải

Kèm chữ Đôn, một quý tộc có nòi,
Không hề lẫn máu người Mô, Do Thái,
Con cháu người Gôtíc cổ xa xôi.
Tôi dám chấc trong làng chơi quý phái
Chưa người nào (xin bạn đọc tin tôi),
Tài cưỡi ngựa và có duyên như thế ,
Như Hôxê...mà thôi, sau sẽ kể.

10

Bà mẹ Juan quả là nhà bác học,
Không môn nào bà không thạo, không hay.
Đến nỗi cả những người không phải ngố c,
Chuyện với bà cũng phải thầy rấ t gay.
Mà thậm chí những con chiên Cơ đố c
Vô n nhiê u tài và đức hạnh xưa nay,
Cũng thầ m ghen với bà ta, thú thật,
Rằ ng khoa học, văn chương bà hơn tấ t.

11

Trí nhớ bà, tức Đônà Inez
Quả diệu kỳ, bà thuộc hế t Lôpê

Nên kếp nào nhớ quên vai, chịu chết,
Liên được bà nhắc tuốt tuột cho nghe.
Cũng vì thế, không như ai chịu mệt,
Bà chẳng cần các bài giảng lê thê
Của giáo sư Feinagle. Có lẽ
Ông chịu chết vì những người như thế.

12

Toán là môn được bà ưa hơn cả.
Tốt, cao sang là đức hạnh của bà.
Bà thích đùa, nhưng lời bà tao nhã.
Cái bà bàn phải to lớn, cao xa.
Nói tóm lại, bà này cao thượng quá,
Gọi là thân tôi nghĩ cũng không ngoa.
Về ăn mặc - đủ lựa the, nhưng gấm,
Nhưng cách may thì tôi không mê lắm.

13

Bà biết tiếng Latinh và đọc hết
Pater Noster; tiếng Hy Lạp thuộc lòng
Các chữ cái; không ít khi mỗi mệt,

Bà cũng câ`m tiểu thuyết Pháp như ông
(Tuy tiế`ng này, bà phát âm sai bét).
Tiế`ng nước bà, bà chẳng học, mấ`t công.
Nên bà nói, quả không ai hiểu nổi,
Chắ`c bà nghĩ: nói hay là có tội.

14

Bà cũng thích cả tiế`ng Anh, Do Thái,
Nghĩ tâ`t nhiên hai tiế`ng â`y rấ`t gầ`n.
Bà giở sách ngô`ì tra từng chữ cái,
Dem điề`u mình suy nghĩ đặt lên cân.
Mới gầ`n đây bà hỏi tôi: “Có phải
(Tôi biế`t bà đang rấ`t đổi phen vân)
Là Edem tiế`ng Hebrew một ý
Với god damn tiế`ng Anh không ông nhi?”

16

Nói tóm lại, bà đoan trang, mực thước
Như dạy đời sách của Miss Trimmer,
Như tiểu thuyết của chính bà Etwards
Như vợ chàng Celeb đẹp, ngây thơ.

Nghĩa là cô cũng không sao tìm được
Ở người bà, dù chỉ nửa vế t dơ.
Bà không mắc những lỗi lầm phái yếu
Thường vẫn mắc (đó là điều khó hiểu).

17

Về đạo đức và uyên thâm mọi nghề,
Bà là gương cho thiên hạ soi mình.
Các nữ thần chắc cũng không được thế.
Thú vui đùa bà nhất mực coi khinh.
Về tính toán, Harison, có lẽ,
Bà hơn nhiều máy tính của nhà anh.
Con người ấy, họa chăng tôi dám ví
Cùng “dã u bôi Macassar” tệ nhị.

18

Ai dám nói bà rằng không hoàn hảo?
Nhưng mà thôi, cũng thế cả đời này.
Như ta biết, tổ tiên xưa ăn táo
Trốn thiên đường, xuống trái đất ta đây.
Vì trên ấy, tôi nghe người ta bảo

Cả đấng hôn cũng không dám ban ngày,
Mà Hôxê gọi Êva là cụ tổ,
Cây nhà ai ông cũng thềm, muỗn mố.

19

Là một tay phớt đời ưa bay nhảy,
Sách không mê, cũng chẳng thiế't học hành,
Đôn Hôxê thích đi đâu, đi đấ'y,
Chẳng bao giờ đấ'm xia đấ'n xung quanh.
Nhưng người đời, tấ't nhiên không chịu vậy,
Họ sẽ làm cho điều đứ'ng đời anh.
“Hôxê có hai nhân tình”, họ nói.
Mà khoản ấ'y, một thôi là đủ tội.

20

Ngoài các điể'm rấ't tồ't trên, Inez
Còn có thêm một điể'm nữa, là bà
Luôn tự mấ'n cho mình cao hơn hế't,
Nên việc này bà quyế't chẳng cho qua.
(Khi phụ nữ bị phụ tình, ta biế't,
Đừng anh nào mong được họ buông tha).

Inez tốt và hiền từ, đúng vậy,
Nhưng đã đến nước này thì đợi đấy.

21

Trị một anh đàn ông không thật khó,
Nhất là khi hấn mắ c tội ngoại tình.
Dù khéo dẫu đến đâu rồi cũng lộ,
Bởi các bà về khoản ấy rất tinh.
Nếu bị bắt, thì ôi thôi, lúc đó
Các bà vung cán quạt, nghĩ mà kinh,
Vì cán quạt rơi vào tay phái đẹp,
Đánh nhiều khi còn đau hơn roi thép.

22

Nghĩ cũng tiếc: đời có nhiều cô gái,
Tốt, khôn ngoan mà lấy phải chồng dãn,
Hoặc những ông tỏ ra mình thông thái,
Mà chuyện trò chỉ biết ngấm bàn chân.
Tôi nói thế, chắc ít nhiều không phải,
Tôi, anh chàng chưa vợ, phó thường dân,
Xin mạn phép nhắc những ông chồng đó

Rằ`ng có vợ, hãy xem chừng bị xô.

23

Đôn Hôxê hay cãi nhau với vợ.

Không một ai biế`t rõ chuyện thế` nào,

Nên tâ`t cả, tâ`t nhiên, tìm mọi có,

Qua mọi nguô`n để cô` biế`t: vì sao?

Cái thói xấ`u tò mò luôn đáng sợ

Chẳng bao giờ tôi mắ`c nó, may sao.

Tôi chỉ mong mọi gia đình êm ả`m,

Nhưng lâ`y vợ thì tôi cho lắm cảm.

24

Tôi đã cô` một đôi lâ`n can thiệp,

Cô`t làm sao cho hai phía giảng hòa.

Vậy mà chẳng bao giờ tôi được tiế`p.

Cửa suô`t ngày im ỉm: họ đi xa.

Chỉ một hôm, thật là điề`u khủng khiế`p,

Juan một mình hé cửa, ló đầ`u ra,

Và các vị biế`t không, từ trên gác

Cậu hắ`t xuô`ng, đúng nửa thùng nước rác.

Như chú khi tóc xoăn, luôn nghịch ngợm,
 Juan ham chơi, láu lỉnh đủ các trò.
 Bố mẹ cậu lại còn chiê`u ghê gớm.
 Chỉ việc này là họ chẳng đôi co.
 Như người khác, con lớn rô`i, phải sớm
 Gửi đê`n trường là chuyện lớn nên lo,
 Nhưng họ nghỉ ở nhà là thượng sách,
 Làm Juan hư, mỗi người theo một cách.

Đôn Hôxê và Đôn Inez

Số`ng với nhau, tôi nghĩ, chẳng vui gì.
 Người này mong cho người kia chóng chê`t,
 Nhưng bê` ngoài dám chắ`c chẳng ai nghĩ
 Hay cần vậ; vì hai người rấ`t biê`t
 Dấ`u chuyện mình, vẫn đạo mạo, uy nghi.
 Như trong bọc, chiế`c kim rô`i cũng lộ
 Cuộc chiế`n tranh giữa hai người đã nổ.

Inez thuê mướn thầy lang nói dõ
Đến chứng minh là vô n đã lâu rồi
Chồng bà mắc bệnh điên, nhưng lại vội
Bảo ông nhà chỉ râu tóc mà thôi.
Thế chứng cứ của bà đâu, tôi hỏi.
Bà ngập ngừng kiếm cách trả lời tôi,
Nhưng bà tịt, bà khóc, thế xúc động:
Chúa bắt bà ghét ông chồng hư hỏng.

28

Để chép tội, bà đóng luôn cuốn sổ
Ghi những nơi ông đi đến, lúc nào.
Để dẫn chứng, đến khi cần, sẵn có,
Thư của chồng bà giấu một vài bao.
Tôi nghe nói, giúp bà làm việc đó
Là bạn bè trong thành phố. Ôi chao,
Mẹ Inez yêu và già đến thế,
Cũng xông xáo thu tin về con rể.

29

Vâng, bà vợ tốt, tài, cao thượng ấy,

Rất thản nhiên trước đau khổ của chồng,
(Như phụ nữ Sparta xưa lòng lầy
Chồng mất đầu mà cứ tỉnh như không).
Bị xã hội và bạn bè ruồng rẫy,
Hô xe đánh nén chịu nổi bất công.
Còn Inez đứng đưng nhìn tất cả,
Cái đưng đưng thật tuyệt vời, danh giá.

30

Ta không trách nếu bạn bè im lặng
Không bên ta khi kẻ xấu đang tìm
Đủ các cách hại đời ta - Ai chẳng
Muốn được làm danh giá, nghĩa là im?
Thêm vào đó, luật sư, xin nói thẳng,
Cho ca này không “malus anim”.
Làm hại nhau tất nhiên là không tốt,
Ai hại anh, thì không là my fault.

32

Không ít khi hai gia đình, hai họ
Và bạn thân khuyên giải họ nên hòa,

Nhưng riêng tôi thì tôi cho rấ t khó,
Vì cuô ́ i cùng còn có loại thứ ba,
Là các tay trắng sư luôn năng nổ
Xui hai người ly dị giô ́ ng người ta,
Cho các vị moi tiề n, nhưng chỉ một -
Chưa kịp moi thì Hôxê đã chề t.

33

Vâng, ông chề t, khiế n mọi người phải khóc,
Và xót xa, tôi nghĩ, cũng khá nhiề u.
Đó là chuyện bình thường, thưa bạn đọc:
Ghét người nào, người đó chề t - ta yêu.
Tôi được gặp một quan to có học.
Ngài lắ c đầ u: thật đáng tiể c bao nhiêu,
Nế u Hôxe không chề t nhanh như vậy,
Thì khô ́ i chuyện giạt gân ta sẽ thấ y.

34

Hôxê chề t, cùng theo ông xuô ́ ng đầ t
Là tiề n công và thối xấ u người đời.
Đầ y tứ thải, nhà và đồ ́ bán tấ t,

Còn nhân tình thì mỗi ả một nơi.
Một cô ả theo thầy tu, ghê thật,
Còn một nàng thì bỗng biến mất hơi.
Ông thầy thuốc bảo tôi: vì sốt rét
Mà Hôxê giờ không lo vợ ghét.

35

Nghĩ lắm lúc công bằng ra mà nói,
Đôn Hôxê không đến nỗi quá tồi.
Tôi hiểu ông nên không hề kết tội,
Tuy chuyện này chuyện nọ đến tai tôi.
Ừ thì ông có phần nào nông nổi,
Gây lắm điều...nhưng cuộc sống, than ôi,
Cũng phải cho người ta vui một chút,
Chứ máy ai được như Pompilus.

36

Dù tội lỗi đến mức nào cũng vậy,
Tôi nghĩ ông bị phạt thế là nhiều.
Thì các vị cứ nhìn xem sẽ thấy,
Một ông chồng sẽ đau đớn bao nhiêu,

Khi biế t vợ cùng người thân chẳng bấy
Để hại mình (người vợ vẫn từng yêu).
Nên Hôxê không có gì để chọn,
Ngoài cái chấ t, một việc làm khiêm tô n.

37

Không di chúc, không một lời trăng trô i,
Juan đương nhiên được thừa kế một mình
Cả nhà đấ t, cả cửa chìm, cửa nổi,
Cả những lời nói xấ u đế n là kinh.
Bà Inez thì đương nhiên, khỏi nói,
Trở thành người duy nhấ t đủ thông minh
Để dạy Juan ...ừ, mà thôi, cũng tô t -
Mẹ độc thân nuôi dạy chàng con một.

38

Thông minh nhấ t trong những bà vợ góa,
Bà bắ t con thành mẫu mực cho đời,
Vì không lẽ cả họ hàng danh giá,
Mà con bà nay chỉ biết ăn chơi?
Nên cười ngựa, rô i đấ u guom - tấ t cả,

Juan tập tành không một phút nghỉ ngơi,
Để mai sau thành anh hùng vĩ đại,
Và luôn thể thành một chàng chim gái.

39

Vô n cẩn thận, Đôn Inez muô n
Cứ mỗi hôm, trước khi dạy con bà,
Các ông giáo bà bỏ tiê n ra mướn,
Báo chương trình cho bà chủ thông qua.
Bà tuyên bố : chừng nào còn chưa muộn,
Dạy làm người tử tê biế t lo xa.
Nên Juan học khá thông minh, lanh lẹ,
Trừ môn sinh là cậu ta đô t tậ.

40

Trong các môn có môn văn học cổ
Là với Juan hơi tí chút nặng nề ,
Bởi các thầ n, quả là không xấ u hỏ -
Không quầ n đùi, không mặc cả coóc-xê.
Các thầ y Juan thì nhiề u phen cãi cộ
Khi bắ t chàng đọc Virgil, Ôđixê.

Bà Inez, vì lý do nào đấy,
Sợ thằn lằn thoải Hy Lạp như sợ cháy.

41

Ôi, Ovid chỉ là tay phóng đãng,
Riêng thơ ông đủ nói rõ điều này.
Anacrêôn không kém phần trác táng -
Rượu và tình cứ thế suốt đời say.
Còn Saphô để làm gương - chưa đáng,
Dù Longine đưa bà ấy lên mây;
Riêng Virgil thì chỉ hiềm một nỗi
Lại trót viết cuốn “Avor” tội lỗi.

42

Lucretius vô thằn lằn, nên cánh trẻ
Xơi được không là cả một vấn đề.
Juvenal thì tuy không phải thế,
Nhưng chửi đời bằng giọng lưỡi gớm ghê.
Cộng vào đó, nghe sao thô lỗ tệ.
Đọc món này, bạn chắc chắn không mê.
Martial với những bài thơ ngắn

Không làm ai xem xong không tức giận.

43

Tất nhiên Juan đọc các nhà thơ đó
Trong tập thơ cho đồ i tượng học trò,
Nơi nguyên bản bị ngang nhiên cắt bỏ,
Tức những phần người ta nghĩ hơi thô.

Rất có thể các ngài thông thái nọ,
Soạn sách này trong bụng vẫn còn lo
Sẽ bị đánh, nên những phần bị cắt
Lại cho in vào cuối chương, lạ thật.

46

Cuốn gia phả rất nhiều tranh, hình vẽ
Ở nhà Juan rất hấp dẫn, nhiều màu,
Như sách truyện phổ thông xưa loại rẻ,
Mà mọi người mua được, muốn xem mau.
Tôi ngờ ngờ, Juan nhiều lần có thể
Đã cố tìm xem chúng giầu nơi đâu,
May Inez lo xa, luôn giầu kĩ,
Vì sợ con xem xong đi với quý.

Juan đọc kinh, đọc về đời các thánh.
 Thánh xưa nay, ai cũng biết, rất nhiều,
 Họ, nói chung như chúng ta - lành mạnh,
 Nên Juan thường thích đọc, thầy còn yêu.

Có một vị, Augustin, cũng thánh,
 Làm cậu chàng lòng dạ bỗng xiêu xiêu..

Trong Confession Augustin đã kể
 Về đời ngài - Juan chỉ mong được thể.

Nhưng thật tiếc, cuốn sách này cũng vậy,
 Bị mẹ Juan giấu rất kín trong nhà.
 Không tin ai, Juan đi đâu, bà đây,
 Như bóng hình, không một phút buông tha.

Bọn hậu gái bà chọn thuê, hết thầy
 Đều phải lùn và phải xấu như ma.
 Bà làm thế cả khi chồng chưa chết.
 Tôi cũng khuyên các bà theo Inez.

Cậu Đôn Juan của chúng ta cứ thế
Mà lớn lên trong sách vở miệt mài.
Lúc sáu tuổi tất nhiên còn hăng bé,
Nhưng lên mười đã na ná chàng trai.
Cậu chăm chỉ, khiến mọi người có thể
Tin cậu thành tên tuổi lớn nay mai,
Vì một nửa thời gian là cậu học,
Còn nửa khác - trong nhà thờ Cơ đốc.

50

Lên sáu tuổi, như thiên thần tuyệt đẹp,
Juan của ta khá hiểu động, hiểu từ.
Nhưng đến tuổi mười hai, tôi mạn phép
Nói phần nào cậu hơi nhiễm suy tư.
Cũng đúng thôi, trong các bàn tay thép
Của những thầy như thế, trách gì hư.
Bà mẹ chàng thì rất vui, hoan hỉ
Thầy cậu ấy là một nhà triết lý.

51

Tôi là anh bạo mồm, xin nói thật:

Với mẹ Juan, tôi có ý nghi ngờ.
Về ông chồng, thực ra tôi biết tất,
Đủ mọi điều, đến kẻ tóc, chân tơ.
Do không muốn thời gian tôi bị mất,
Chuyện bất hòa, tôi chú ý làm ngơ.
Còn việc Juan giống ai hơn, có lẽ,
Tôi phân vân, chắc khó lòng giống mẹ.

52

Mà thôi nhĩ, rồi sau ta sẽ rõ,
Xin nói thêm một tí nữa điều này,
Rằng nếu tôi mà có con như họ,
(Thật ơn trời tha khoản ấy, rất may)
Thì lập tức tôi bắt con phải cô
Mà tới trường như chúng bạn xưa nay.
Ai chứ tôi thì tôi thà chịu chết,
Chứ không chịu trao con cho Inez.

53

Tôi không khoe, đến như tôi, dốt nát,
Mà ngày xưa cũng biết khá nhiều điều.

Trường dạy đủ các môn văn, múa, hát...

Tuy bây giờ tôi nhớ chẳng bao nhiêu.

Nghĩa là tốt. Nhưng thôi, verbum sat.

Dù bây giờ, mới chỉ tập tành yêu,

Nếu có vợ và có con sau đây,

Tôi chắc chắn không dạy con cách ấy.

54

Mười sáu tuổi, Juan thông minh, lịch sự,

Khỏe và cao, tuy đôi chút rụt rè;

Có dáng dấp của một anh hoàng tử -

Chắc sau này con gái không ngại mê.

Nhưng Inez thì không, bà giận dữ

Gạt ra ngoài tất cả, chẳng thèm nghe.

“Nó còn bé!” chắc bà cho người lớn

Là cái gì rất xa xôi, dữ tợn.

55

Trong vô số bạn bè thân Inez

Có một nàng tên gọi Julia.

Nàng xinh đẹp, tất nhiên ai cũng biết,

Trước tên nàng cũng có chữ Đôn,
Về hình thức... để sau tôi nói hết,
Chỉ tạm thời hãy ví đẹp như hoa,
Như Vệ Nữ, hay như thần Cupid...
(Một cách ví nhảm tai và stupid).

56

Đôi mắt đẹp rất đen, riêng chuyện ấy
Đủ nói nàng thuộc góc gác người Mô.
Ở xứ này không ai ưa nói vậy -
Pha máu hèn là một tội rất to
Người ta kể: khi mọi người bỏ chạy
Khỏi Grênađa trong hoảng hốt, buồn lo,
Bà cụ tổ Julia lưu lạc,
Không trở về châu Phi như người khác.

57

Sau cụ lấy một ông giàu, quý tộc
Tây Ban Nha ...Thôi, không nói chuyện này,
Giới thượng lưu rất khắt khe, tàn ác,
Không muốn mình lẫn máu, sợ hôi lây.

Nên nhiều vị võ n cho mình có học,
Và hơn người về nòi giông xưa nay
Chỉ chọn vợ trong họ mình lòng lấy,
Làm nòi giông phải lui tàn cách ấy.

58

Thế mà cuộc hôn nhân này, thiệt nghĩ,
Tuy bất minh, pha trộn máu thấp hèn,
Đã cứu thoát một họ xưa quyên quý
Khỏi chết dần, và từ đây nhân lên.
Bây con cháu cũng may, không xấu xí
Đến mức làm quỷ sứ đổi, ma ghen.
Tuy hơi điếc, nhưng nghe đồn như thể
Cụ có nhiều con hoang hơn con đẻ.

59

Dòng họ ấy cứ ra hoa kết trái,
Rất tốt tươi hết đời nọ, đời này
Cho đến khi cuối cùng còn sót lại
Chỉ một người, và người ấy, rất may
Đã sinh hạ cho đời cô con gái

Để chọn làm nhân vật chính hôm nay
Cho tiểu thuyết của chúng ta. Phải nói:
Hăm ba tuổi, nàng có chồ`ng, khá nổi.

60

Đôi mắ`t nàng luôn mở to, đen láy
(Tôi rấ`t mê đôi mắ`t đẹp các nàng),
Một đôi mắ`t nhìn ta như rục cháy,
Đầ`y tự hào pha lẫn chút cao sang.
Và cái chính - nhiề`u khi ta chợt thấ`y
Một cái gì vừa sâu thẳm, mênh mang
Trong mắ`t ấy. Tình yêu chẳng? Có thể
Sự thềm muố`n mơ hồ` nhưng mạnh mẽ.

61

Trên vầ`ng trán Julia, như sóng
Mái tóc xoắn từng lọn nhỏ khêu tình,
Đôi má đẹp luôn căng đầ`y nhựa sồ`ng,
Pha chút màu đỏ nhạt ánh bình minh.
Nghĩa là nàng, ngoài trái tim xúc động,
Có bê` ngoài phải nói đế`n là xinh.

Nàng cân đố i, cao như Aphrodit.
(Tôi chúa ghét những cô nào lùn tịt).

62

Nàng lấ y chồ ng vài ba năm về trước -
Tuổi năm mươi, râu đã mọc đầ y cả m.
Tôi thì tôi xin đổi ngay, nê u được,
Lấ y hai chồ ng có tuổi mới hăm lăm.
Nói thì sợ người ta chê hài hước,
Tôi cho rằ ng (kinh nghiệm đã nhiề u năm):
Các cô gái kén chồ ng nên để ý
Chọn những anh dưới ba mươi một tị.

65

Ông chồ ng nàng, Anphônxi, tôi biế t,
Cũng như ai, rấ t chững chạc, hiề n lành;
Không được yêu mà cũng không bị ghét;
Vẫn bình thường với vợ, giồ ng xung quanh.
Ông, tâ t nhiên, không nghi ngờ gì hế t,
Nhưng đôi lầ n hay nghĩ ngợi quẩn quanh.
Người ta bảo ông hơi ghen tí xiu.

Có thật thế hay không, tôi cũng chịu.

66

Julia đã làm tôi kinh ngạc

Vì chơi thân với Inez, mặc dầu

Thị hiếu nàng với bà kia rất khác -

Nàng không hề ưa sách vở. Nghe đâu

Người ta nói không ít anh độc ác

Luôn đặt điều kiêu cách hại ngầm nhau,

Rằng Inez vào năm này, tháng nọ,

Với chồng nàng có tình duyên gì đó.

67

Bà tiếp tục với ông này quan hệ,

Mà giờ đây đã phức tạp hơn nhiều.

Inez vốn rất thông minh, vì thế

Bỗng vô cùng quý cô vợ người yêu.

Bà còn khen, hễ bao giờ có thể,

Rằng chồng nàng rất danh giá, cao siêu.

Miệng người đòi bắt bao anh phải chết,

Mà cũng phải bó tay thua Inez.

Tôi thú thật, chịu thua, không đoán nổi

Nàng nghĩ sao trong chuyện éo le này.

Nàng không tỏ một nét gì thay đổi

Luôn bình thường như vẫn thế xưa nay.

Nàng thờ ơ, như người đời vẫn nói,

Hay lời đồn nàng không lẽ không hay?

Cũng có thể toàn những điếu u theo dặt.

Nàng có nói với ai đâu mà biết.

Nàng thường chơi, không ít khi âu yếm

Vuốt ve Juan, anh cậu ấm con nhà.

Bình thường thôi: cái cảnh này không hiếm,

Khi nàng hai mươi và chàng mười ba.

Nhưng cảnh ấy tôi cho hơi nguy hiểm

Khi một người đã đến tuổi hăm ba

Và mười sáu anh kia...Vâng, cứ vậy

Thì như lửa gòn rom rồi sẽ cháy.

Nghĩa là nàng và Đôn Juan thay đổi,
Ít gặp hơn, hay bên lên cúi đầu.
Nàng cố nghiêm mà cứ sao bơ i rô i.
Juan ngượng ngùng; họ ít nói cùng nhau.
Không ai nghĩ là nàng không hiểu nổi
Quan hệ này đang phát triển, do đâu?
Juan thì quả như người chưa thấy sống,
Không lường hết thế nào là biển rộng.

71

Cái nghiêm khắc của Julia tuy thế
Thật hay không cũng là chuyện nên bàn.
Tôi chỉ biết rằng nhiều khi rất khẽ,
Ngón tay nàng đã chạm ngón tay Juan.
Vâng, đã chạm, vô tình thôi, rất nhẹ,
Mà bất chàng phải ngỡ ngẩn, mê man.
Tôi dám chắc để n gây thàn phù thủy
Cũng không hơn cái chạm kia tình ý.

72

Lúc gặp Juan, nàng không cười, tuy vậy

Đôi mắt đen lại âu yếm, đủ thừa
Để nói hết những gì đang rực cháy
Trong tim nàng. Ai cũng biết từ xưa
Khi phải đẹp mắt đưa tình, nhay nháy,
Là tha hồ phải mạnh phải say sưa.
Nên không phải chân thành không mất tội.
Tình yêu dạy bài đầu tiên: giả dối.

73

Các tình cảm, cho dù sâu kín nhất,
Một ngày kia cũng lộ hết ra ngoài,
Nhu không thể ngăn mưa dông chớp giạt
Khi bầu trời mây phủ kín. Còn ai
Định vờ vĩnh lạnh lùng hay thân mật,
Hay giận hờn, hay độc ác đùa dai
Đều vô ích: Những điều kia - mặt nạ,
Sớm hoặc muộn sẽ phơi trần tất cả.

74

Phần tiếp theo là thở dài, đau khổ,
Là băng khuâng, là trộm liếc cúi đầu,

Là bỗng chốc má đỏ bừng, xấp u hỏ,
Là bân thâ n mới gặp đã xa nhau.
Như ta biế t, những điề u tôi kể đó,
Trên con đường tình ái rấ t dài lâu,
Chỉ là bước đầ u tiên cho lính mới.
Quả tình yêu... nhưng mà thôi, hãy đợi.

75

Vâng, hoàn cảnh Julia không nói
Ai cũng hay phức tạp đế n mức nào:
Giữa một bên là trái tim sôi nổi,
Một bên chồ ng, danh dự - biế t làm sao?
Nhưng cuố i cùng, vì lương tâm kêu gọi,
Vì gia đình, vì phẩm hạnh thanh cao,
Trước Đức Mẹ, hế t lỗi mình nàng kể.
(Không ai hiểu về` nàng hơn Đức Mẹ).

76

Nàng mới thê` không gặp Juan hôm trước,
Thì hôm sau lại thăm bạn của mình
Là Inez, và thâ m mong giá được

Thoáng thấy chàng - Ôi Đức Mẹ đang trình.

Suốt cả buổi nàng liếc nhìn sau trước,

Một cách nhìn vô ý mà rất tinh,

Nhưng chẳng thấy. Nàng nghe đâu vì vậy,

Giận Đức Mẹ, thôi câu kinh từ đây.

77

Nàng còn tự hỏi mình: Sao, không lẽ

Một phu nhân đức hạnh đến mức này

Mà lại sợ, sợ đàn ông như thế,

Sợ cuộc đời căm dỗ? Đến là hay.

Nàng thầm nghĩ: Không anh nào có thể

Làm lòng nàng, dù một chút, lung lay.

Còn Juan ư? Quả mình yêu một tí,

Như yêu em, có gì mà phải nghĩ.

78

Còn giả sử... (thì ai mà biết đây)

Một ngày kia bỗng có một anh nào

Làm tình cảm trong tim nàng trời dậy,

Và bắt nàng (cứ giả sử) nôn nao?

Ồ` tấ t nhiên, là anh chàng lúc ấy
Sẽ bị nàng từ chối i thẳng chứ sao.
Tuyệt, tuyệt quá, các bà ơi, thật tuyệt.
Xin các bà cách nghĩ này nên biế t.

79

Mà hơn nữa, Julia lại nghĩ,
Nàng rấ t tin vẫn có ở đời này
Thứ tình yêu kiểu Platông cao quý,
Vừa siêu phàm, vừa trong sáng, thơ ngây.
Cái tình yêu đế n cả thâ n lẫn quỷ,
Cả các bà đứng tuổi cũng mê say.
Nàng nghĩ thế ... Nói các ngài tha tội,
Nế u mà nàng yêu tôi, tôi chẳng chối i.

80

Vâng, tấ t nhiên, một tình yêu như thế ,
Tố t và không nguy hiểm, hẳn thế rô i.
Lúc đầ u tay gặp tay, vâng, có thể,
Rô i dầ n dầ n đế n má (được!) và môi.
Ai nữ trách, khi trái tim còn trẻ,

Khi trong người dòng máu nóng đang sôi.

Nhưng xì-top, xa hơn là không được.

Có chuyện gì đừng kêu không báo trước.

81

Đúng, cứ yêu, nhưng yêu trong khuôn khổ,

Julia quyết định (kín trong dĩa u).

Nàng tin chắc, cả với Juan điếu đó

Cũng là điếu u bổ ích, hại gì đâu.

Nghĩa là nàng khỏi dấn đo này nọ,

Cứ tha hồ mà gặp, ở bên nhau.

Nàng còn nghĩ: Chắc rồi Juan sẽ thấy.

Nhưng thấy gì? Nàng không hay lúc ấy.

82

Rồi từ đó Julia, không lạ,

Rất vững tin vào sức mạnh của mình,

Cũng như tin tim nàng khô hơn đá,

Đầu óc nàng thì rất đổi thông minh.

Nên nàng quyết gạt phăng đi tất cả,

Cũng chẳng cần nghĩ ngợi chuyện linh tinh.

Cứ thoải mái! Nhưng tiếc thay, việc đó
Đúng hay không - chờ xem, ta sẽ rõ.

83

Mà...giả sử Anphônxi đột ngột
Chết thì sao? Lạy Chúa, chẳng bao giờ
Nàng dám nghĩ...Nàng sẽ lo, hoảng hốt,
Sẽ khóc, buồn, sẽ đau khổ, ngán ngợp.
Thì tôi nói nếu như... inter nos
(Nghĩa là entre nous, nhưng thơ
Bắt có vần, nên tôi đành viết vậy,
Chứ nàng nghĩ bằng Francaise lúc ấy).

85

Thì cứ cho là ông ta sẽ chết,
Bảy năm sau cũng chưa muộn cơ mà.
Lúc ấy Juan đã lớn khôn, hiểu biết,
Hiểu cuộc đời cũng không kém gì ta.
Nên cái cảnh góa chồng kia đáng ghét
Sẽ không còn bắt tội Julia.
Nàng nghĩ thế, nghe xuôi và hợp quá,

Sau nên vợ nên chồng, không đáng lạ.

86

Juan thì sao, cái anh chàng - cậu bé,
Phút giây kia căng thẳng, nghĩ cái gì?
Điều xảy ra Juan hoàn toàn không thể
Biết tận tường và phân tích chi ly.
Dưới mắt Juan cuộc đời luôn đẹp đẽ,
Và như nàng Medea đa nghi,
Juan ngờ ngợ rằng hình như sắp tới
Sẽ có nhiều đổi thay, và cậu đợi.

87

Luôn suy nghĩ một mình, chàng thông thả,
Bước chân đi trong yên tĩnh rừng sâu.
Lòng xao xuyến một cái gì khó tả,
Khi buồn thê thảm, khi nhớ nhớ... Còn tôi,
Trên đời này cũng thích hơn tất cả,
Được một mình, vắng, chỉ một mà thôi,
Lạc vào giữa một rừng cô gái trẻ,
Chứ không phải một rừng cây buồn tẻ.

Juan lại đi lang thang trên bãi cỏ
 Dọc bờ khe, nơi nước chảy trong lành,
 Để ý nghĩ nhớn nhoe như ngọn gió.
 Chim rộn ràng trong tán lá cây xanh...
 Nghĩa là thầy, rất tình cờ, cảnh đó,
 Nhà thơ nào cũng lấy bút ghi nhanh
 Thành tuyệt tác. Chỉ riêng ông Wordsworth
 Là viết gì cũng tôi tớ, hời hợt.

Còn anh chàng... (Nghĩa là Juan, xin lỗi,
 Không phải ông tôi mới nhắc vừa rồi),
 Vâng, Đôn Juan, rất mơ màng, bối rối,
 Giữa cảnh này, xin các vị tin tôi,
 Quên mọi chuyện, rồi ngất ngây, sôi nổi
 Rồi dãn dãn - vô ý thức mà thôi -
 Rơi vào thuyết siêu hình luôn mờ mịt
 Như từng rơi chính cả ngài Coleridge.

Juan suy nghĩ về` mình, về` trái đấ` t,
Về` ngôi sao - ai thấ` p sáng? Bao giờ?
Về` bướm, hoa, về` con ong hút mật,
Về` mặt trời... về` các cảnh nên thơ,
Về` chiế` n tranh, về` bão, mưa, động đấ` t,
Về` thiên đường, về` địa ngục, ước mơ.
Về` đường kính mặt trăng sao lớn vậy?
Và về` mắ` t Julia đen láy.

93

Người biế` t nghĩ siêu, siêu phàm như thế` ,
Trời sinh ra, theo tôi biế` t, không nhiề` u,
Mà phầ` n lớn như chúng ta, có thể
Nghĩ thế` này là do có tình yêu.
Ta ngạc nhiên: Đôn Juan còn hẫng trẻ,
Mà trong đầ` u toàn ý tưởng cao siêu?
Tôi không nghĩ là phạm trù triế` t lý.
Tuổi dậy thì! Thế` thôi, thua các vị.

94

Juan mê mải hế` t ngắ` m hoa, nhìn lá,

Lại không đâu hay bất giác thở dài.
Trong tiếng gió vi vu, chàng thấy lạ
Như có người đang nói khẽ bên tai.
Rồi chàng nghĩ đến một bày tiên cá
Hoặc tiên trời rơi xuống cõi trần ai...
Cho đến khi chàng lạc đường, tối mịt,
Về muộn ăn hai, ba giờ là ít.

95

Cũng có lúc Juan đem vài thi tác
Của Boscan ra đọc, bỗng bất ngờ
Thấy trang giấy trước mắt mình xào xạc
Như nhẹ nhàng gió thổi những vãn thơ,
Cho đậu nhẹ lên lòng chàng man mác.
Chàng bỡ ngỡ như đang sống trong mơ.
Trong truyện cổ xưa bà ta vẫn kể,
Các phù thủy gọi gió về cũng thế.

96

Juan thơ thẩn và đắm chiêu, cứ vậy
Cái gì Juan đang muốn hoặc đang tìm?

Cả thơ ca, cả giấ'c mơ nô'ng cháy
Cũng không làm khuây khoả nỗi trái tim.
Tôi thì nghĩ rằ'ng anh chàng lúc â'y
Đang mong chờ ai đó đê'n, ngô'i im
Và chàng sẽ... Nhưng thôi, tôi chẳng nhớ,
Mà có nhớ, nó ra tôi cũng sợ.

97

Julia, dẫu không nhìn, thấ'y hê't
Việc Đôn Juan đang thay đổi từng ngày.
Rấ't có thể những điê'u này, ai biê't,
Đã làm nàng thêm mạnh dạn gâ'n đây.
Tôi thấ'y lạ là vì sao Inez,
Vớ'n một người rấ't sắ'c sảo xưa nay,
Lại không thấ'y, hay giả vờ không thấ'y,
Không thèm hỏi ông con mình việc â'y.

98

Tôi xin phép dừng lại đây một tí,
Để nói thêm là các đức ông chồ'ng
Có vợ xinh thường hay ghen, vẫn nghĩ

Rằ`ng vợ mình luôn nhẹ dạ, lông bông,
Và đã phá điề`u năm, hay sáu nhĩ,
Trong mười điề`u Chúa đã dạy, nhớ không?
Nói tóm lại, khi máu ghen đã bô`c,
Các ông chồ`ng thường tỏ ra rấ`t ngô`c.

99

Anh chồ`ng ghen thường là anh chồ`ng tồ`t,
Nhưng nhiề`u khi rấ`t tiề`c lại ghen nhằ`m.

Người tử tề` thì anh ta hoảng hồ`t
Xem như thù, trong khi đó nhiề`u năm
Người đáng ghen được anh ta đại dộ`t
Nuôi trong nhà như ông bạn tri âm.
Khi vợ trồ`n theo trai thì khỏi nói,
Anh ta buồ`n, bảo mình không có lỗi.

100

Không ít vị đầ`y cháu con đông đứ`c,
Rấ`t tinh khôn, rấ`t lọc lõi chuyện đời,
Thế` mà xưa và nay không ít lúc
Chẳ`ng thấ`y gì trong các cuộc vui chơi

Của cánh trẻ. Và than ôi rồ t cục,
Chuyện nổ bùng thành tai tiếng khắp nơi.

Đến lúc ấy thì bà già suýt chết,
Ông bố giận, không để đâu cho hết..

101

Nhưng Inez thì sao? Xin nói thật,
Tôi rất nghi bà ta trong chuyện này.
Sao bà ngờ cho anh con duy nhất
Được một mình...Hay có ý gì đây?
Ý gì nhi? Nhưng mà thôi, hà tất
Phải nói nhiều. Vô n xảo quyết xưa nay,
Chắc bà muốn Anphônxi được thầy
Cô vợ mình tốt và ngoan như vậy.

102

Chuyện xảy ra đầu mùa hè, một tối,
Một mùa vui và dễ chịu, mặc dầu
Rất nguy hiểm cho những người sôi nổi,
Nhất là mùa trăng sáng suốt đêm thâu.
Nhưng suy kỹ, chính mặt trời có lỗi -

Ấm chỉ hoài cho thiên hạ yêu nhau.
(Thì thiên nhiên vốn đã sinh ra thế:
Tháng ba tỏ vui, tháng năm người trẻ).

103

Vâng tháng sáu, ngày mừng ba, tôi ỉ ái y,
Sáu giờ hơn, hay có thể bảy giờ,
Trên ghế đá Julia lộng lẫy
Như một nàng tiên nữ đến trong mơ.
Một cảnh đẹp và trữ tình như vậy
Tôi tin rằng ta chỉ thấy trong thơ
Anacreon-Moore, một nhà thơ xuất sắc
Của nước Anh chúng ta, tôi dám chắc.

105

Julia ngờ ỉ yên... Vâng, phải nói,
Đang ngờ ỉ yên, nhưng không phải một mình.
Tôi không biết vì sao, đừng gạn hỏi.
Những lúc này tôi tốt nhất cứ làm thinh.
Ngờ ỉ với ai? Với Juan ư? Xin lỗi,
Phải xem chừng kéo tai mắt xung quanh.

Đêm sáng trăng, mà lại hơi lành lạnh,
Việc anh chị gâ`n nhau là nên tránh.

106

Nàng ngô`i yên, vẻ thẹn thùng, đôi má
Cũng như tim đang rực cháy, ứng hô`ng.
Ôi tình yêu, tình yêu kỳ diệu quá,
Hạ đàn bà, đánh gục cả đàn ông.
Bọn chúng ta, trước tình yêu, tấ`t cả
Quên một điề`u, quên tô`n của, mấ`t công,
Trên bờ vực của tình yêu, ta đứng,
Dù sắ`p ngã mà cứ tin còn vững.

107

Nàng thờ dài, rô`i băng quơ nàng nghĩ
Vê` Đôn Juan rấ`t trẻ đẹp bên mình,
Vê` khái niệm thê` nào là chung thủy,
Vê` những bà vợ tô`t, trẻ và xinh
Cứ hợm hĩnh vờ đoan trang, giữ ý,
Chứ trong lòng...vê` đủ chuyện linh tinh,
Kể cả việc Anphôn-xô, nghe nói

Đã quá tuổi năm mươi rồi, thật tội.

108

“Bà đã nhớ năm mươi lần, rõ ghét”,

Các bà cô hay máng cháu cách này.

“Tôi đã viết năm mươi bài xônét” -

Khách giật mình, hồn vía bỗng lên mây

(Vì sợ nhớ nhà thơ kia đọc hết).

Lấy phải người năm mươi tuổi rất gay.

Chỉ mỗi cái - năm mươi đồng tiền mặt

Ai cũng cho đúng là điều tốt nhất.

109

Julia, công bằng ra mà nói,

Với ông kia luôn giữ đúng mọi điều.

Nàng vẫn thế không bao giờ giả dối,

Với chồng mình - chỉ quý trọng thương yêu.

Nàng nghĩ thế... nhưng tay nàng khôn nổi,

Một tay nàng, thật đáng lạ bao nhiêu,

Lại đặt lên bàn tay Juan, (có lẽ

Nàng tưởng lầm tay mình nên mới thế).

Bàn tay kia của Đôn Juan cũng lạ,
 Đã ôm lưng cô bạn tự bao giờ.
 Julia về` phía chàng hơi ngả,
 Mặt bằ`n thằ`n cứ như đang trong mơ.
 Trời, Inez không hay gì, tẻ quá.
 Con lớn rô`i, sao có thể làm ngờ.
 Mẹ với con cái kiểu này thật mệt,
 Tôi mà thê` thì mẹ tôi mắ`ng chề` t.

Đôi bàn tay Julia tê` nhị
 Vuô`t ve Juan rằ`t âu yế`m, dịu dàng,
 Như muô`n nói: “Người đâu không biế`t ý,
 Còn chờ gì?” Rô`i liế`c mắ`t nhìn ngang.
 Nhưng lúc â`y tâ`t nhiên nàng vẫn nghĩ
 Những điề`u này điề`u đúng mực, đoan trang.
 Tôi dám chắ`c rằ`ng nàng tin: không lẽ
 Con người ta có thể ghen vì thê`?

Tôi không biế' t Juan nghĩ gì lúc ấy,
Nhưng anh ta đã xử sự thế' này
(Cũng đúng thôi, mà rô' i ai cũng vậy):
Chẳng câ' n mời, Juan vội vã giang tay
Ôm hôn nàng. Julia giã' nẩy
Rô' i lắ' c đầ' u, rô' i định bước đi ngay,
Thậm chí trách một vài câu gì đó,
Nhưng lời sao cứ mắ' c ngang trong cổ.

115

Julia và Đôn Juan cứ thế'
Ngô' i bên nhau, tay vẫn nắ' m không rời.
Họ cùng nghe hai trái tim đập nhẹ,
Chẳng thấ' y gì là quá đáng, là lời.
Đã đế' n lúc... Nhưng trời sao đẹp tẻ,
Khiế' n bất ngờ họ bỗng...bỗng...mà thôi,
Bỗng thế' nào thì xin mời tự đoán.
Tôi không quen lắ' m lời, thua các bạn.

116

Ôi, Platông, bao điề' u ngưoi thuyế' t giáo

Về tình yêu cao thượng lẫn siêu phàm
Đều nhằm nhĩ; người chỉ toàn nói láo,
Khiến người đời mọi thói xấu thêm ham.

Các nhà thơ (xưa nay ai cũng bảo)
Giết các nàng bằng đủ thứ tạp nham,
Cũng không hại bằng người vì một lẽ:
Người dám bịp con người ta như thế.

117

Ôi!... thở dài, nàng ngơ i im sửa tóc
(Nói, than ôi, đã quá muộn lúc này).
Nàng xấu hổ và hờ i lâu nàng khóc,
Không biết giờ nên xử sự sao đây.
Vâng, quả đúng là vớ n đề rấ t hóc,
Nhưng một lầ n ai chẳng bị lung lay
Vì cảm dỗ? Nàng đã đem ý chí
Đề cương quyết nói Không ...rồ i đồ ñ ng ý.

118

Người ta nói Xerxes xưa từng đã
Hứa thưởng to cho tất cả những người

Biết phát minh những cái gì mới lạ
Trong món nghệ` giải trí, thú vui chơi.
Vô`n khiêm tôn (tôi tin không nói quá),
Tôi xem tình cũng chỉ một trò chơi.
Mà trò chơi, theo tôi ta có đủ,
Mới làm gì, cứ giữ nguyên cái cũ.

119

Ồi khoái lạc, còn gì hơn khoái lạc,
Dù đưa ta xuô`ng địa ngục sau này.
Tôi biết thế, vẫn luôn thế` đổi khác,
Mà không thành, vâng, thú thật rấ`t gay.
Tôi rấ`t muô`n thay đổi mình, thật ác,
Thê` bao lâu`n mà cho đế`n hôm nay,
Trước tội lỗi giờ vẫn nguyên tội lỗi.
Nhưng xin thê`, sang năm tôi thay đổi.

120

Trước Nàng Thơ tôi chân thành xin lỗi
Rằ`ng thơ tôi quả phóng túng ít nhiê`u.
Xin bạn đọc đừng trách tôi mà tội,

Cái tôi làm chẳng đáng trách bao nhiêu.
Tôi coi trọng luật tam nguyên, khởi nói,
Và Arix tô t là người tôi rấ t yêu.
Cũng vì thế ́ bây giờ, xin nói trước,
Hãy thứ lỗi khi tôi sai, nế u được.

121

Cái phóng túng của thơ tôi ở chỗ
Bấ t người xem phải nén giận, phiề n lòng
Tạm chấ p nhận, rằ ng từ đêm hôm nọ,
Mấ y tháng liề n, cho đế n tận mùa đông,
Anh và chị luôn gặp nhau. Điề u đó
Liệu có gì không thật tô t hay không?
Một tô i nọ, cuố i tháng mười thì phải,
Chuyện xảy ra... để rô i tôi xem lại.

122

Ôi hạnh phúc là khi đêm thanh vấ ng
Giữa mênh mông trăng sáng, nước êm đề m,
Ta nằ m nghe, nghe từ xa vắng vắng
Tiế ng những người đánh cá hát trong đêm.

Hay hạnh phúc khi ta ngồ`i im lặng
Nghe lá vàng rơi trong gió rấ t êm.
Và hạnh phúc cũng là khi ta thấ y
Sau cơn mưa chiề c câ u vô`ng lộng lẫy.

123

Ôi, hạnh phúc là khi nghe tiế ng chó
Sủa rấ t vui khi ta trở về` nhà;
Ta hạnh phúc khi bấ t ngờ ai đó
Khẽ mỉm cười âu yế m liề c nhìn ta;
Vâng, hạnh phúc - sáng con chim trước ngõ
Rấ t yêu đời, lên tiế ng líu lo ca;
Và hạnh phúc là suô`i trong, đô`ng nội,
Là những tiế ng đầ u tiên con tập nói.

124

Vâng, hạnh phúc là mùa nho trĩu quả,
Vườn nhà ai trái cũng uố n sai cành.
Hạnh phúc cũng là khi đang mệt rã,
Từ phồ`i phường ta trở lại đô`ng xanh.
Hạnh phúc khi đánh nhau là tàn phá,

Khi túng tiề`n ta bỗng được giàu nhanh.
Hạnh phúc ai vợ chồ`ng không lục đục.
Với phụ nữ, trả thù là hạnh phúc.

125

Ta hạnh phúc khi bất ngờ được biế`t
Một bà cô nào đầ`y chề`t, rấ`t giàu.
Một bà cô rấ`t khó gầ`n, keo kiệt,
Mà nóng lòng ta mong chề`t cho mau.
Nhưng bà thuộc loại người, tật đáng ghét,
Yế`u và già nhưng lại sô`ng rấ`t lâu.
Mà chúng ta thiế`u tiề`n nên buộc phải
Đem tài sản ký tên vay nặng lãi.

126

Ta hạnh phúc khi nhờ thơ, nhờ máu
Mà bỗng nhiên rấ`t nổi tiề`ng một ngày.
Hoặc là khi với những người bạn xấ`u
Hề`t mọi điề`u ta nói thẳng, chia tay.
Và hạnh phúc - biế`t vì ai chiế`n đầ`u,
Biế`t chọn người để uô`ng rượu cùng say.

Ta hạnh phúc khi nhớ về` tuổi trẻ,
Mái trường xưa, các trò chơi ngày bé.

127

Nhưng theo tôi, hạnh phúc hơn tất cả -
Lần đầu tiên yêu tha thiết mặn mà,
Như hạnh phúc của Adam nhẹ dạ
Ăn táo thâ`n từ tay vợ Êva.

Hay hạnh phúc Prômêtê hoang dã
Cướp lửa trời mang xuống đất cho ta.
Vâng, hạnh phúc là lần đầu có thể
Nếm tình yêu, cái tình yêu hạ thế`.

128

Là con vật lạ lùng trong cuộc sống,
Con người ta, theo tôi nghĩ, anh nào
Cũng có ít chấ`t tư duy, khát vọng,
Cố sức mình xây sự nghiệp lớn lao.
Thời đại ta cửa phát minh mở rộng
Cho mọi người cùng thi thố`, may sao.
Tuy có vị lúc đầu không đề`n nổi,

Thế mà sau giờ lắm trò giả dối.

129

Phát minh nhiều và dối nhau không hiếm

(Tu tưởng cao nhưng túi chẳng có gì).

Người sửa mũi, người lo làm máy chém,

Người đánh què, người lấp nạng cho đi.

Chỉ vacxin là không hề nguy hiểm,

(Với súng trường có thể gọi anti).

Để chữa bệnh đậu mùa, tôi chẳng giầu,

Phải tiêm trước nhiều vi trùng bệnh đậu.

130

Ta biết dùng khoai tây thay bột bánh,

Biết nhiều khi bắt xác chết giạt mình

Bằng dòng điện căm hai đầu thật mạnh,

Biết nghĩ nhiều máy móc khá thông minh.

Kể có cái đáng cho ta kiêu hãnh

Trên con đường đi tới đích quang vinh.

Chữa được bệnh đậu mùa thì phải nói

Bệnh giang mai có ngày ta chữa khỏi.

Cái bệnh ấy nghe đâu từ châu Mỹ
 Tràn sang ta, nay đã lại quay về.
 Người ta nói bên kia, thừa các vị,
 Dân tăng nhiều, với tốc độ rất ghê.
 Cần giảm bớt: bằng giang mai, vũ khí,
 Bằng các đòn khoa học rất tinh vi.
 Nhưng thử hỏi: Gì đáng lo hơn cả -
 Các loại bệnh hay chiến tranh tàn phá?

Thời của ta đầy phát minh này nọ:
 Chém đâu anh để cứu lấy tâm hồn.
 Sir Davy nghĩ ra đèn thợ mỏ,
 Cứu vạ người có thể bị vùi chôn.
 Ta còn biết đi khắp nơi đây đó,
 Tới cả miền cực Bắc - đủ điều khôn,
 Để giúp ta thành văn minh, nhân ái
 (Để có trận Waterloo vĩ đại).

Đúng, con người từ ngàn xưa, phải nói
Là cái con khó hiểu nhấ t trên đời.
Vì vinh quang, tình, tiê`n, ai cũng vội,
Cũng nháo nhào tâ t bật chạy khắ p nơi.
Tôi rấ t tiể c: vui chơi là tội lỗi,
Nhưng cũng thường tội lỗi là vui chơi.
Vâng, cứ thế , luôn vui buồ`n, sướng khổ,
Chúng ta số`ng, chề t đi, và sau đó...

134

Và sau đó thì sao? Riêng khoản â y
Tôi không hay, các vị cũng nên bàn.
Nhưng thôi đủ, lâ`n sau ta tiế p vậy,
Còn bây giờ ta trở lại với Juan.
Chuyện xảy ra, vâng, tháng mười, hôm â y,
Khi trên đô`i tuyế t phủ trắ`ng chưa tan,
Sóng biển vỗ, trời đầ y mây, buồ`n tẻ,
Mặt trời lặn rấ t nhanh như thường lệ.

135

Đêm tô i đen, như lính canh thường nói,

Đến nhìn tay không thấy rõ ngón mình.

Ngoài cửa sổ gió từng cơn cứ thổi,

Củ trong lò chầm chậm cháy, lung linh,

Như quyết rũ khách đi đường mệt mỏi

Hãy tạm dừng, vào nhập bọn ngôi quanh.

Xin thú thật, tôi rất mê lò sưởi,

Mê chuyện gẫu, sâm banh và dự cưới.

136

Đúng nửa đêm, Julia đang ngủ,

Hoặc là không, ai dám chắc điều này?

Bỗng ngoài phố có tiếng reo, tiếng rú,

Tiếng nhiều người đang nhón nháo. Xưa nay

Tôi không biết chuyện gì, nhưng cứ ngủ,

Mà bất ngờ nghe thấy thế là gay.

Rồi có tiếng gõ cửa phòng, sợ sệt:

“Ôi, cô ơi, dậy đi thôi, thôi chết!

137

Ôi lạy Chúa, ông nhà đang đến đó,

Kéo đi theo nửa thành phố bên mình.

Không, không phải lỗi tôi đâu, rõ khổ.
Chẳng lúc nào tôi dám ngủ, tôi canh.
Ôi, ông nhà đã đến kia trước ngõ.
Các cửa phòng cô hãy mở cho nhanh.
Còn anh kia, quả là trời bắt tội,
Tường thấp thôi, trèo đi, trời hăng tôi”.

138

Ngay lúc ấy Anphônxiếp đến,
Cùng gia nhân và bạn bè đứng đầy.
Đang hăng hái, cả đám người hỗn hển,
Quyết một lần cho cô ấy biết tay.
Trong số họ, không ít anh nuôi thẹn,
Vợ cấm sừng, mang tiếng xấu lâu nay.
Bệnh ngoại tình rất dễ lây, vì thế
Tha một cô, cô sau càng được thể.

139

Tôi không biết Anphônxiếp đã nghĩ
Và nghi ai là thủ phạm trong đây,
Nhưng một người như ông ta, hiệp sĩ,

Tiế ng một nhà quý tộc, đấ ng mảy râu,
Mà bấ t chợt đang đêm, không tề nhĩ
Gặp vợ mình, không nói trước vài câu,
Lại đuồ c, guom, kéo cả đoàn, đột ngột.
Gì thì gì, theo tôi là không tồ t.

140

Julia, như mới vừa tỉnh dậy,
Mắ t nheo nheo, đi đế n đứng bên chồ ng.
Rồ i nàng ngáp, rồ i liề n ngay lúc ấy
Khóc vằng nhà trước mặt cả đám đông.
Còn bà vú của nàng thì thấ y vậy,
Vội đế n giường, mặt cứ tỉnh như không,
Bà vén dọn, cô t ông kia được rõ
Việc hai người đã ngủ chung là có.

141

Vâng, hai người, là bà và cô chủ.
Không ngạc nhiên: các cô gái ở nhà,
Chồ ng đi vấ ng một mình không dám ngủ,
Sợ người ngoài hơn sợ rắ n, sợ ma.

Nên dễ hiểu sao hôm nay bà vú
Ngủ chung giường với cô vợ ông ta,
Chờ đến khuya, ông thanh minh thành thật
Rằng hôm nay ông ra về sớm nhất.

142

Kia, cuối cùng Julia nói được:
“Anphôn-xô, tôi phải hiểu thế nào?
Gì xảy ra? Quả là ông hài hước.
Đêm thế này, lại người, đau đớn - vì sao?
Ôi, khôn khéo! Sao tôi không chết trước,
Để bây giờ... Ôi nhục nhã biết bao!
Vâng, kiếm đi! Tha hồ ông lục lọi”.
Anphôn-xô chỉ nhìn quanh, không nói.

143

Rồi ông ta cùng gia nhân hăng hái
Kiếm khắp nơi, trong đáy tủ, dưới bàn.
Họ tìm thấy nào lược, gương, nào vải,
Nào khăn quàng, nào tất mạng, que đan...
(Nghĩa là đủ những thứ gì con gái

Có và cầ`n để tăng chút dung nhan).
Họ rút kiế`m, chọc, đâm tìm trong vách
Làm vô ý, mấ`y ri-đô bị rách.

144

Họ còn chui xuô`ng giường, nhưng tiế`c quá,
Thấ`y than ôi không phải cái đang tìm.
Mở hế`t cửa, họ soi đèn, thật lạ -
Không chỗ nào để lại dấ`u chân in.
Phải kiế`m lại! Lầ`n thứ hai tấ`t cả
Lộn tùng phèo, từng sợi chỉ chiế`c kim.
Thế` mà lạ, không anh nào biế`t nghĩ
Rằ`ng cũng nên xem trên giường một tí.

145

“Kiế`m, kiế`m đi! Julia thấ`y vậy
Càng nói to. Kiế`m nữa, kiế`m khắ`p phòng!
Bấ`y nhiều năm tôi nhin ông nhường â`y
Mà ông còn... Chỉ tô`n sức, mấ`t công!
Tôi sung sướng trong nhà này thế` đấ`y,
Làm con hầ`u cho một kẻ như ông.

Từ hôm nay đừng mong tôi chịu nữa:

Phải ra tòa, đừng có chơi với lửa!

146

Ông không phải là chồ`ng tôi, đúng thế'.

Anphôn-xô, ông không xứng từ này.

Đã hai lầ`n ba mươi, đâu có trẻ,

Tiế`ng một người cũng đứng đắ`n xưa nay,

Mà ông đồ' i với vợ ông như thế',

Định đặt điề`u để bêu xấ`u người ngay.

Ông là xấ`u, là dã man, thô lỗ,

Sao ông dám nghi cho tôi này nọ?

148

Trong đám trẻ thành Seville, ông biế`t,

Không một ai tôi thềm chọn nhân tình.

Cũng vì ông, trò chơi tôi chẳng thiế`t,

Trừ đấ`u bò và dạ hội, đắ`ng- xinh

Không ít kẻ bám đuôi tôi theo riế`t,

Thấ`y tôi lơ mà hoảng hồ` t, thấ`t kinh.

Tướng Reilly chưa bao giờ thấ`t bại,

Tấn công tôi, cũng phải kêu: xin vãi!

149

Cazzani, một danh ca người Ý,

Tỏ tình tôi, sáu tháng hát quanh nhà.

Rồi bá tước Corniani cao quý

Khen là người đẹp nhất Tây Ban Nha.

Rồi tử tước Stronggan, thi sĩ,

Rồi anh hào từ đất Pháp, đất Nga...

Vừa năm ngoái, không được tôi đón tiếp,

Một huân tước uống giải sầu sạt nghiệp.

150

Rồi một lúc, vâng, cả hai giáo chủ

Quỳ dưới chân, tôi cũng chẳng đoái hoài,

Rồi công tước Đôn Fernan... thôi đủ!

Thế mà giờ, người vợ áy vì ai,

Vâng vì ai mà đêm khuya đang ngủ

Lại thế này... Tôi hỏi: đúng hay sai?

Ông trả lời tôi đi, sao đúng thế?

Hay ông định đánh tôi chẳng, không lẽ?

Giờ tôi hiểu sao hôm qua ông nói
 Phải đi đâu, như có việc bất ngờ.
 Ra ông nghe thǎng trạng sư nói dôi,
 Hǎn kia kia, đang thăm hại, ngạc ngơ.
 Chứ mình ông, tôi tin không nghĩ nổi
 Những cảnh này rấ t ngu ngồ c, vẩn vơ.
 Hǎn đâu cầ n tôi, ông hay sự thật.
 Cho hǎn tiề n là ôi, ôi - xong tấ t.

Ông đã kiế m, không bỏ qua sợi tóc.
 Hay cứ sai lập biên bản việc này?
 Chứ có ai cho không tiề n thǎng ngồ c.
 Giấ y trên bàn, mời ông trạng lại đây.
 Còn lũ kia, hung hǎng và vô học,
 Tôi xin mời ông tồ ng khứ đi ngay.
 Đấ y, bà vú xem chừng đang xấ u hỏ...
 (Antônia vung tay: Mẹ chúng nó!)

Kìa, sao ông đứng im? Đây tử bé,
Kìa tử to, và kia nữa - ghê' bành.
Ông cứ kiể' m, hay biể' t đâu có thể
Trên trầ' n nhà đang trồ' n một vài anh.
Tôi muồ' n ngủ, mong ông không đứng thê' ,
Kiể' m nữa vào để kê' t thúc cho nhanh.
Mà kiể' m được anh chàng nào, thiể' t nghĩ,
Ông đừng quên cho tôi xem một tí.

154

Anphôn-xô, ông nghi tôi, thôi được,
Nhưng nhìn kia, đảo lộn hế' t trong ngoài.
Nế' u có thể làm ơn cho biể' t trước:
Kiể' m người nào, và người â' y là ai?
Béo hay gầ' y, mà rô' i cao mấ' y thước?
Một ông già, hay một gã xinh trai?
Ông hãy nói tôi nghe và để biể' t
Rằ' ng việc ông làm đây là câ' n thiể' t.

155

Tôi dám chắ' c là người kia, có lẽ

Chưa năm mươi như ai đó. Phải rô`i,
Chứ nếu không, ông chẳng ghen đến thế`.

(Vú vào nhà mang cốc nước cho tôi)

Tôi xấu hổ, làm sao tôi có thể
Khóc dễ dàng như đứa trẻ trong nôi.
Khi gả chồng, ôi mẹ tôi không nghĩ
Là chính bà đang trao con cho quý.

156

Hay bà vú làm ông ghen, chắc vậy?
Khi các ông xô cửa kéo nhau vào,
Hai chúng tôi ngủ chung giường ông thầy.
Còn sau này, tôi thiết nghĩ dù sao,
Ông đến thăm, rất mong đừng nóng nảy.
Đứng bên ngoài chờ tí có là bao,
Vì thú thật, là đàn bà con gái,
Mà ở trường tiếp ông, e không phải.

157

Tôi nói hết những gì tôi muốn nói,
Chỉ mong sao những điều ấy sau này

Sẽ có ích và giúp ông hiểu nỗi
Rằng vợ mình quả đúng một người ngay.
Ông là thế, nhưng tôi không kể tội,
Chỉ âm thầm đau khổ khóc hôm nay.
Tôi để ông với lương tâm, sự thật.
Vú đưa tôi chiếc khăn, ôi, chết mất!"

159

Anphôn-xô đứng ngây như thằ ng ngồ c.
Antônia luôn đi lại trong phòng,
Sửa cái này, đặt cái kia, chằm chọc,
Giấu ông nhà và trêu tức đám đông
Đang đứng cạnh, máu trong người bót bô c,
Cái cơ này có lẽ phải về không.
Chỉ ông trạng xem ra còn bình tĩnh,
Chắc nhân quả cái việc này đang tính.

160

Thầy bà vú không chịu yên như thế,
Hắn đâm nghi, bèn theo dõi bà già.
Hắn tin chắc rằng thằ ng kia không thể

Trở n khỏi phòng. Nhấ t định phải tìm ra...

Hấ n là vậy, có chề t ai cũng kẹ,
Và lại càng không thương tiể c Julia.
Hấ n chỉ tin trong nghề` mình, sự thật
Là lời khai mà hấ n mua khá đấ t.

161

Anphôn xô chúng ta thì khỏi nói
Có ngờ đâu cơ sự lại thế` này.
Tìm kiể m mãi không thấ y gì, rõ tội,
Ngoài những lời trách mắ ng â y rấ t gay
Của bà vợ bị oan đang xĩa xối,
Trút lên chồ`ng đủ các thứ không hay.
Nên suồ t buổi Anphôn xô nhục nhã
Giơ mặt chịu những lời kia đanh đá.

162

Ông cúi mặt, lâ`u bâ`u xin lỗi vợ.
Julia liề n vội vã sứt sùi,
Ông đành im, mà im là có cớ:
Đó là điề m báo trước rấ t không vui

Của những cái còn lớn hơn - đồ võ
Và đau buồn. Nên tốt nhất rút lui.
Hơn thế nữa, cái chuyện này bên ngoài
Nhớ mà biết thì tha hồ phiến toái.

163

Anphôn-xô đang phân vân khó xử
Thì bà kia tinh ý vội nói liền:
“Chẳng nhất thiết phải dài dòng văn tự,
Xin phép ngài cho cô chủ tôi yên.
Bà sắp ngất...” Anphôn-xô âm ự:
“Kệ các bà!” rồi như bị thôi miên,
Ông cất bước từ từ ra phía cửa.
Còn đi đâu - ông cũng không biết nữa.

164

Theo ông ta là posse comitatus,
Gã trạng sư là nhân vật cuối cùng
Còn nấn ná trong phòng, chưa muốn rút,
Mặt thần thờ như suy nghĩ rất lung.
Gã đang tiếc: chỉ vì hiatus,

Mà không thành...Nhưng đã muộn, nói chung

Giờ bà vú không còn thềm giữ ý,
Đóng sập cửa trước mũi ngài công lý.

165

Cửa vừa đóng - Ôi âm mưu nhục nhã!

Ôi giả dối tình yêu! Ôi đàn bà!

Nhân danh ai, dám dối lừa tất cả?

Ôi bề ngoài, ôi thực chất yêu ma!

Các vị trách tôi nghiêm và nói quá?

Hãy nhìn kia từ chấn á m chui ra

Là Đôn Juan đang trăn trêu ng, ngo ngác,

Có thể nói hơi ít nhiều phờ phạc.

166

Vâng, phải khen là anh ta trôn giỏi.

Trôn ở đâu, chàng đã trôn thế nào?

Một khi giường là đồ ng chấn và gôi,

Thì hai người trôn đầy cũng không sao,

Tuy khó thở, tất nhiên, còn bức bối,

Nhưng thực tình, tôi chẳng xót là bao.

Có chệ́t ngạt hay gì gì cũng kệ.
Xưa Clarence trong thùng bia cũng thế.

167

Mà hơn nữa, thương Đôn Juan, tôi nghĩ
Là không nên - mới ngầ́n á́y tuổi đầ́u
Đã mắ́c tội. Lại hoàn toàn tự ý.
Tội tấy đình bị Chúa cấm từ lâu.
Đành là thế, nhưng công bắ́ng một tý,
Anh chàng này đã chín chắ́n gì đâu.
Sáu mươi tuổi ta mới ngồ́i kiểm lại
Và cân nhắ́c việc mình làm phải trái.

168

Về́ tâm trạng của Juan, tôi chẳng rõ,
Nhưng Thánh Kinh đã nói hế́t mọi điề́u:
Thay cho đủ các thuốc này, đơn nọ,
Đám cận thầ́n chọn một ả đáng yêu
Cho Đavit, và nhà vua từ đó
Lại hống hào, khỏe mạnh biế́t bao nhiêu.
Nhưng mà thôi, vua sao không quan trọng,

Juan thì đứng như người không muố n số ng.

169

Thời gian trôi...Hãy coi chừng, đờ i đầ y.

Anphôn xô sẽ quay lại bây giờ.

Bà vú nhanh và khôn ngoan nhường ấ y,

Mà lúc này cũng phải đứng ngắ n gờ.

Tính làm sao? Còn gay hơn lúc nă y.

Bà thở dài. Cô chủ cứ băng quờ

Nhìn xung quanh, cuố i cùng nàng im lặng.

Áp đôi môi lên má Juan nhọt trắ ng.

170

Juan, tấ t nhiên, lại hôn (ngay lập tức

Chuyện vừa qua không nhớ một tí gì),

Ôm chặt nàng, tay vuô t vai, sờ ngực.

Bà vú già trông thấ y, quát: “Thôi đi,

Xin anh chị ngồ i yên cho lại sức!

Đế n nước này còn quyề n luyề n, lâm li.

Anh chàng kia, bây giờ xin nói thật,

Đã đế n lúc phải cho vào tủ sắ t.

Tôi sợ quá, tay hăng còn run rẩy.
 Ôi cái đêm...Sao kinh khủng thế này?
 Mà thử hỏi ai gây nên điều ấy?
 Chỉ một chàng mười sáu tuổi thơ ngây.
 Anh chị biết, tính ông nhà nóng nảy,
 Nhớ chuyện gì thì phải nói rất gay:
 Tôi mất việc, hai người, ai cũng rõ,
 Là nhất định sẽ đầu rơi khỏi cổ.

Nếu tình nhân là một anh bê thế,
 Tuổi hăm lăm thì không đến nỗi nào.
 Chứ anh này quả không hơn thặng bé.
 Đúng, thực tình tôi chẳng hiểu làm sao.
 Thôi, mời cậu chui vào đây thật khế,
 Ngay bây giờ ông chủ tới. Ôi chao,
 Không khịt mũi, phải ngồi yên trong tủ,
 Và nhất thiết là cá m không được ngủ!”

Đúng lúc ấy Anphôn-xô không hiểu
Bỗng từ đâu lại xuất hiện. Bà già
Phải im ngay. Ông ta liền ra hiệu
Cho bà này nên sớm sớm lui ra.
Biết có mưu đồ làm gì thêm cũng chịu,
Đưa mắt nhìn cô chủ Julia,
Antônia tay cầm đèn, lặn lửa,
Khẽ cúi chào rồi đi ra phía cửa.

174

Mấy giây sau, Anphôn-xô lúng búng
Nhận rằng ông đã thế nọ, thế này,
Rằng việc làm vừa qua không thật đúng,
Ông là người hơi thô lỗ, thơ ngây.
Ông thú thật sao dạo này ai cũng
Đồn về nàng thật lắm chuyện không hay.
Nói tóm lại, ông nói hay, sôi nổi -
Một mẫu mực rigmarole khoa nói.

175

Julia chỉ lắng nghe, im lặng.

Thì xưa nay giới phụ nữ lúc nào
Cũng im lặng khi biết mình chiến thắng,
Còn kẻ thù đang ở thế nõc-ao.
Khi vợ chồng ghen nhau, tôi nói thẳng:
Người ít lời, bình tĩnh, thích làm cao
Là người bị nghi một lần dan díu,
Biết chứng minh người kia ba phải chịu.

176

Julia thực tình đang muốn nói
Về ông kia và Inez rất nhiều.
Chuyện quá rõ, nhưng nàng im, bô i rô i.
Chắc vì nàng không muốn để người yêu
Phải nghe xâu u về mẹ mình, rõ tội,
(Suy cho cùng, im lặng tốt bao nhiêu).
Cũng có thể vì lý do khác hẳn:
Nàng xâu u hổ, gọi chồng không đứng đắn?

177

Cũng có thể còn lý do, tôi nghĩ
Làm Julia không dám nói điều gì:

Anphôn-xô chưa bao giờ ám chỉ,
Chưa lần nào nhắc đồ i tượng ông nghi.
Trong cuộc sống không ít ca tề nhị
Bất mọi người phải thủ thế nhiều khi,
Nên nàng im không nhắc tên Inez,
Cốt để chôn vùi Juan vờ không biết.

178

Gặp những lúc rất éo le, khó xử,
Im là hơn, thêm vào đó cách này
Với phái đẹp, được cho là lịch sự
(Từ mới dùng, tôi cũng biết không hay
Nhưng tiếng ta đang nghèo âm, thiếu chữ,
Thơ cần vắn, nên phải ép). Xưa nay
Phải công nhận rằng các bà rất giỏi
Về nghệ thuật giả vờ và nói dối.

179

Họ đỏ mặt, và chúng ta tin họ
(Hay ít ra tôi tin thế nhiều lần),
Việc dối đáp, họ không cho thật khó.

Dối đủ điều, họ không chút phân vân.

Rồi tiếp đến, cúi đầu vờ xấu hổ,

Để đôi dòng nước mắt tự do lăn

Trên đôi má... Họ thở dài, họ dối.

Ta đành thua, mời họ đi ăn tối.

180

Tôi kể tiếp: Anphôn-xô thành khẩn

Xin Julia tha tội lớn cho mình.

Julia nửa như còn đang giận,

Nửa nguôi rồi, nhưng vẫn cứ làm thinh,

Để ông kia đứng trước nàng, hỡi hận,

Như Adam trong câu chuyện Thánh Kinh

Đứng bên cửa thiên đường. Vâng, cứ vậy

Ông đứng yên cho đến khi chợt thấy...

181

Một đôi giày! Ừ thì sao, gì xấu,

Nhất là khi ta thấy chúng trong phòng?

Ồi thật tiếc, đôi kia, tôi chẳng giấu,

Trong phòng nàng, nhưng lại của đàn ông!

Ông ngớ mặt. Còn tôi thì thấ y máu
Trong tim mình (vì hoảng sợ) sắ p đông.
Anphônxi đo đôi giày cẩn thận
Và hiểu ra - không để đâu hế t giận.

182

Ông ta chạy khỏi phòng, tìm bảo kiế m.
Julia thì vội vã bỏ nhà
Đế n chiế c tử: “Ôi Juan, Juan, nguy hiểm!
Trô n! Bây giờ! Các cửa sổ không cao.
Trô n khỏi đây, nhanh lên, theo ngõ hẻm,
Phô ít người, trời chưa sáng, may sao.
Anphônxi đang lại kia, thôi chề t!
Nhanh, nhanh lên!... Ôi Juan, Juan, tạm biệt!”

183

Một lời khuyên đáng nghe theo, khỏi nói,
Rấ t, rấ t hay nhưng hơi muộn ít nhiề u.
Đời là thế , trời vẫn hay bắ t tội,
Bắ t con người phải trả giá tình yêu.
Trong nháy mắ t, Juan nhảy ra, đang vội

Kiếm cách chuồn, thì đáng tiếc bao nhiêu:

Vừa đến cửa, Anphôngxô ập tới,
Juan vùng tay đánh luôn, không cần đợi.

184

Đèn phụt tắt. “Ồ! làng ôi, cháy! Cháy!
Antônia liên hoảng hốt ôm đầu
Kêu thét lên, nhưng không ai động dậy,
Mặc hai người cứ thả sức quăn nhau.
Anphôngxô chửi thề: “Mày đợi đấy!”
(Tội ông già bị đánh khá là đau).
Còn Đôn Juan trẻ, hăng như mãnh thú,
Đánh luôn tay, không xót thương đối thủ.

185

Đang lúng túng chưa rút ra khỏi vỏ,
Anphôngxô để rơi kiếm lúc nào.
May mà Juan không nhận ra điều đó
Chứ không thì... sẽ chẳng biết ra sao.
Đang nóng nảy, tự kiềm mình rất khó.
Chắc ông già phải trả giá rất cao.

Các bà vợ ngoại tình, ôi, thật nhục,
Có thể góa cả hai chồ`ng một lúc!

186

Anphôn-xô cô` giữ Juan thật chặt,
Miệng không quên luôn kêu cứu người nhà.
Juan đập mạnh đầ`u ông ta xuố`ng đấ`t,
Làm từ mồ`m và mũi máu tuôn ra.
Chàng bỏ chạy thoát thân, vâng, thú thật,
Có điề`u này tôi chẳng tiện nói ra:
Juan thoát đấ`y, nhưng quầ`n đùi bỏ lại,
Như Joseph trong sách kinh Do Thái.

187

Tôi thiế`t nghĩ cũng chẳng câ`n kể tiế`p
Việc Đôn Juan đã hoảng sợ thế` nào,
Lẻn về` nhà, nhờ đêm đen hào hiệp
Che trầ`n truồ`ng... về` dư luận xôn xao,
Về` cả việc sau đêm kia khủng khiế`p,
Họ ra tòa xin li dị ra sao -
Tấ`t, tấ`t cả những điề`u trên, các vị

Cứ đọc báo - viết rất hay, rất kỹ.

189

Các bài báo kể ta nghe đủ thứ,
Nào to không vụ án ấy, mà ỷ ngày,
Ai buộc tội và rồi ai kháng cự,
Nguyên bị thế nào, hậu quả ai gây?
Nhưng hay nhất, ý nhiều mà ít chữ
Là những bài của ký giả Gonây.
Nghe nói ông lên thủ đô năng nổ
Để thu tin về vụ này hiếm có.

190

Một sự kiện xưa nay ta ít thấy.
Từ Valdai cho tới tận bây giờ
Chưa hề có vụ nào to đến vậy,
Nên rõ ràng Inez chẳng lam ngư.
Để xoa dịu những điều tai tiếng ấy,
Bà cúng trời nào nên trăng, nào tơ,
Và cho con ra nước ngoài du lịch,
Theo lời khuyên của những người thân thích.

Vì ở đấ'y con trai bà, bà nghĩ,
 Sẽ khôn lên, học được cái đàng câ`n,
 Sẽ nghỉ ngơi ở miê`n Nam nước Ý,
 Vài trăm ngày ở nước Pháp dùng chân.
 Trong khi đó, Julia, thừa các vị,
 Bị gửi vào tu viện để tu thân.
 Nàng đau khổ, cho Juan nàng đã viế't
 Một bức thư khi chia tay vĩnh biệt.

“Anh ra đi, đi xa, vâng, phải thế’.
 Tô't cho anh, nhưng em biế't điề`u này
 Riêng em khổ. Trái tim anh tươi trẻ
 Em chẳng còn âu yế'm nữa từ nay.
 Nhưng em yêu, yêu chừng nào có thể.
 Nên bây giờ em viế't gửi anh đây
 Bức thư nhỏ, nế'u mực nhòe, khó đọc,
 Xin đừng nghĩ đấ'y là vì em khóc.

Em đã, đang, và sẽ yêu, kếm quả:
Vì tình yêu, mất hạnh phúc gia đình,
Mất danh dự, mất lương tâm, phẩm giá,
Tuy không hề than tiếc đã yêu anh.
Em biết lỗi do em gây tất cả,
Nên bây giờ em thức, đợi bình minh
Để viết nốt bức thư này đắm lẹ.
Em không dám trách anh gì, quả thế.

194

Với đàn ông, tình yêu không quan trọng,
Nhưng than ôi, với phụ nữ là đời,
Là hạnh phúc, là tương lai, lẽ sống,
Mà một lần vô ý dễ làm rơi.
Và đàn ông, khi trái tim trống rỗng,
Họ lấp đầy bằng công việc, vui chơi.
Còn phụ nữ luôn đáng thương, bé nhỏ,
Yêu, khổ đau, rồi lại yêu, đau khổ.

195

Anh được yêu và lại yêu người khác,

Lại say sưa bao cái mới anh tìm.
Em chỉ biết số ng cuộc đời đặm bạc,
Cùng nỗi buồn đang chôn kín trong tim.
Nhưng khát vọng và tình yêu tàn ác
Có bao giờ cam khuất phục, nã m im.
Hãy nhớ em... Ô, không, không, xin lỗi,
Chuyện đã qua, anh đừng tin em nói.

196

Cả thể xác, tâm hồn, em bé nhỏ,
Nhưng em tin em đứng vững đời này.
Em chỉ nghĩ về anh, như sóng vỗ
Lên một bờ, luôn âu yếm, mê say.
Chỉ vì anh, em buồn vui, sướng khổ.
Số ng âm thầm trong nỗi nhớ từ nay.
Kim la bàn về một phương rung nhẹ,
Như tim em hướng về anh, lặng lẽ.

197

Em nói hết những gì em muốn nói
Lúc này đây bên trang giấy thần thờ

Phải gấ p, gửi nhưng em không gửi nổi,
Không muố n mình phải đơn chiế c, bơ vơ.
Em đã sô ng và yêu anh, lâ m lỗi,
Chỉ tiế c mình không được chề t trong mơ,
Trong nỗi buồ n. Nhưng không, em phải sô ng
Để yêu anh, theo anh trên đường rộng...”

198

Viế t xong thư, ngồ i im không động đậy,
Tay nàng run như chiế c lá trên cành.
Những dòng chữ chạy đê u trên trang giấ y,
Những đường viê n hoa mỹ bô n xung quanh,
Và câu: “Elle vous suit partout” cạnh đầ y,
(Có nghĩa là: “Nàng sẽ ở bên anh”)
Với hình in hoa hướng dương màu đỏ,
Một biểu tượng của tình yêu, đau khổ.

199

Về câu chuyện của Đôn Juan, thiế t nghĩ,
Thế là tôi đã viế t hế t phầ n đầ u.
Giờ phụ thuộc hoàn toàn vào các vị -

Bỏ dở chừng hay viết tiếp phần sau.
Tôi rất muốn được mọi người góp ý.
Nếu viết tôi, chê cũng chẳng sao đâu.
Nhưng được khen, đúng mười hai tháng nữa
Tôi sẽ viết chương thứ hai, xin hứa.

200

Bản trường ca của tôi, xin nói rõ,
Mười hai chương, kiểu epic anh hùng,
Đủ tình yêu và âm mưu, đau khổ,
Bão, đấm tào, nơi trận mạc, hoàng cung,
Với đầy đủ các loại người, sau đó
Tôi viết nhiều về địa ngục. Nói chung,
Như Homer và Virgil đã viết,
Không thêm bớt, toàn những điều cần thiết.

201

Các nguyên tác của Arixtôt,
Khi làm thơ, tôi đọc lại hàng ngày.
Đây là cuốn Vademecum rất tốt
Mà những người cầm bút vẫn khen hay.

Nhiều nhà thơ không thích văn, đại đột,
Tôi là người trái ngược hẳn xưa nay.
Thơ của tôi phải có nhiều chất nhạc,
Nhiều điển tích, cảnh và người cũng khác.

202

Trong thể loại thơ trường ca, có lẽ,
Thơ của tôi hơi khác biệt phần nào
Với trường ca của rất nhiều thể hệ
Của nhiều người trong quá khứ. Vì sao?
Vì họ quá tham lam, hay kể lể,
Khen quá lời, nhân vật quá thanh tao.
Còn thơ tôi, tôi cho điều tốt nhất
Là tất cả phải giống y như thật.

203

Những vị nào không tin, xin cứ việc
Đọc các trang báo nhật, chán và dài,
Đọc lịch sử, xem kịch vui, xem xiếc,
Sẽ thấy điều tôi nói đúng hay sai.
Và cuối cùng, thực lòng tôi rất tiếc

Rằ`ng vừa rồ`i quả không có một ai
Trong các vị được cùng tôi tận mắ`t
Thầ`y ở Seville Đôn Juan bị ma bắ`t.

205

Milton, Pope thì tôi khuyên nên đọc.
Nên tránh xa các thi sĩ Phái Hô`:
Coleridge thường say, Wordsworth - nói móc,
Southy là người óc bé, mô`m to.
Còn Crabbe luôn dở cười, dở khóc,
Campbell buồ`n, uớt mà lại rắ`t khô.
Đừng ăn cắ`p thơ Rogers, rắ`t chán.
Còn Nàng thơ ông More, đừng ve vãn.

207

Nế`u các vị chê tôi không đứng đắ`n,
Hoặc lông bông thì phải nói từ đầ`u,
Rằ`ng các vị chưa đọc tôi cẩn thận,
Hoặc vô`n thường chưa đánh đã kêu đau.
Tôi nghiêm túc, đó là điề`u chắ`c chắ`n,
Đọc truyện này, các vị chẳng buồ`n đâu.

Tôi dự định chương mười hai sẽ kể
Về` những tay lỗi lầ`m nơi hạ thê`.

208

Còn những ai tự cho mình là giỏi,
Sau khi nghe giải thích những điề`u này,
Vẫn một mực không tin lời tôi nói,
Không nể tình, mà xô ghê`, vung tay
Bảo thơ tôi chỉ tuyên truyề`n tội lỗi,
Thì buộc lòng tôi đập lại gắ`t gay:
Rằ`ng các vị về` thơ văn rấ`t dồ`t,
Rằ`ng đổ oan cho người là không tồ`t.

209

Tôi rấ`t tin rằ`ng phầ`n đông bạn đọc
Xem thơ tôi đứng đắ`n, chẳng hê` gì.
Tôi làm thơ (và không là anh ngồ`c)
Cũng muồ`n mình trong sử được người ghi.
(Như trẻ con, muồ`n rằng non chóng mọc,
Phải kiề`m gì cho chúng mút). Nhiề`u khi
Đề` biế`t chắ`c không bị chê, tôi buộc

Phải hô í lộ cho tờ Tin Anh quốc.

210

Trong bức thư gửi lên ông chủ bút,
Tôi khôn ngoan kèm theo nó ít tiề n.

Ông ta ra gặp tôi sau ít phút,
Hứa bây giờ sẽ tặng bô c tôi lên.
Cũng có thể tôi thơ ngây, mừng hựt,
Nê u sau này ông trở mặt không khen,
Mà sẽ chê đủ các điề u thậm tệ
Thì tôi chỉ trách tôi: Đời vẫn thế !

211

Nhưng tôi tin: Liên minh này thâ n thánh
Nê u thành công, tôi đỡ khổ hơn nhiề u.
Các báo khác tôi không lo bị đánh,
Chă c dâ n dâ n tôi cũng được thương yêu.
Các báo â y và tôi (do khác cánh)
Nên thực tình tôi chẳng biế t bao nhiêu.
Đế n Tạp chí Edinburgh không thiên vị
Mà cũng đánh các nhà thơ trái ý.

Horace nói (tôi cũng cho là thế):
 Non ego hoc ferrem calidus juvena!
 Sáu bảy năm trước đây, khi hăng trẻ,
 Từ cái thời thậm chí trước Brenta,
 Tôi hăng máu và bô'c lên rấ t dễ,
 Như vừa rồ' i tôi quyế t chẳng cho qua.
 Vâng, lúc ấy vua George III còn sô'ng,
 Gặp chuyện nào bấ t công, tôi cũng chồ'ng.

Ba mươi tuổi mà tóc tôi đã bạc.
 Rồ' i bô' n mươi không biế t sẽ màu gì.
 Đeo tóc giả như bao nhiêu người khác?
 Tim bây giờ cũng rệu rã. Nhiê' u khi
 Tôi nghĩ lại: Trong vui chơi hưởng lạc,
 Một phầ n đời tồ' t nhấ t đã trôi đi,
 Rồ' i hoảng hồ' t: Tuổi thanh xuân đẹp nhấ t,
 Lòng dũng cảm, than ôi, tôi để mấ t.

Biết làm sao giọt sương kia dịu mát
Lên tim tôi không nhỏ lại bao giờ.
Ôi giọt sương của tình yêu dào dạt,
Của cuộc đời hư ảo những giấc mơ.
Như con ong lòng đang mang đầy mật,
Mang trong lòng bao cảm hứng - nhà thơ.
Các nhà thơ, chỉ khi tim đập mạnh
Mới có thể giúp Nàng Thơ cất cánh.

215

Ôi không, không, không bao giờ, có lẽ,
Trái tim tôi lặn nữa lại tràn đầy,
Như ngày xưa đã trào dâng sức trẻ,
Với cuộc đời luôn khát vọng, mê say.
Cái bông bột, vàng, một thời đẹp thế ,
Đã qua rồi, tim khô héo từ nay.
Thay cho tiếng trái tim trong lòng ngực,
Là tiếng gõ của tư duy đang thức.

216

Cũng qua rồi thời yêu đương sôi nổi.

Không như xưa, các cô gái, các bà
Giờ không thể bắt tôi yêu, bỏ i rô i.
Cũng qua rô i đời trác táng, bê tha.
Cả cô c rượu (cô c nước thâ n, nghe nói)
Mà bây giờ tôi cũng chịu lánh xa.
Chỉ một cái, tự bao giờ không biết,
Tôi học thêm, là bắt đầu keo kiệt.

217

Từ rấ t lâu tôi đuổi theo danh vọng,
Cũng từ lâu bao khoái lạc, nổi buồ n
Luôn chẳng bấy lừa tôi trong cuộc số ng,
Nên cuô i cùng danh vọng hão tôi chôn.
Cái tuổi trẻ đầ y đam mê, số ng động
Đã qua rô i, nay tỉnh táo, lớn khôn,
Tôi để mấ t trái tim, thừa bạn đọc,
Cho tình yêu, và cho vậ n - khô i óc.

218

Danh là gì? Là làm sao tấ t cả
Thấ y tên ta trên trang báo nhiề u lầ n;

Là ngọn đu`i mà thi nhau hô`i hả
Ta cô` trèo, không một phút dừng chân.
Chúng ta sô`ng, hoặc làm thơ, tàn phá,
Vui rô`i buô`n, rô`i sướng khổ, vân vân,
Cũng chỉ để sau này, khi phải ché`t,
Ta lưu lại bức chân dung hạng bét.

219

Vua Khê`p, quô`c vương xưa Ai Cập
Ché`t, bắ`t dân phải đeo đá, đào hầ`m,
Lầ`n đầ`u tiên cho xây Kim Tự Tháp
Giữ xác mình trong vĩnh cửu nghìn năm.
Nhưng vô ích, xác vua bị mắ`t cắ`p,
Để bây giờ mắ`t nô`t cả tiề`ng tăm.
Thế` thì ta, những người trầ`n đang sô`ng,
Ta biế`t bám vào đâu mà hy vọng?

220

Vâng, dẫu vậy, là người ưa triề`t lý,
Tôi nhắ`c tôi, rằ`ng sô` phạm con người
Thật mỏng manh, trước và sau cũng chỉ

Như hoa tàn, dù hôm trước xinh tươi.
Bọn chúng ta, cả tôi cùng các vị,
Chỉ một lần trời phú tuổi hai mươi,
Nên hãy sống, chăm đọc kinh, nhân thể
Chăm hậu bao, đừng trách đời quá tệ.

221

Thưa bạn đọc rất thân yêu, tôi viết
Cho tới đây thế cũng đã dài dòng,
Tôi xin phép được bắt tay tạm biệt
Và chúc nhiều, nhiều may mắn, thành công.
Ta lại sẽ còn gặp nhau, ai biết,
Nếu mọi người cùng thích thế, còn không
Thì gút-bai! Tính tôi, thưa các bạn,
Không ép ai xem thơ khi họ chán!

Chương II

1

Hỡi những người đang trên vai gánh vác
Việc trông nom con cái của toàn cả u,
Hãy lắng nghe, đừng cho tôi là ác:
Trẻ bây giờ cứ phải đánh thật đau.
Mẹ của Juan và rất nhiều người khác,
Cố đủ điều chứ ít ỏi gì đâu,
Nhưng vô ích, anh chàng ngoan đến thế,
Mà cũng hư, như trên tôi mới kể.

2

Nếu Don Juan được vô tư ăn học
Như xung quanh đám trẻ, được tới trường,
Thì tôi nghĩ những điều kia ngu ngốc
Khó mà làm tâm trí cậu vẩn vương.
Cũng có thể do miền Nam tàn khốc,
Nóng chỉ hoài cho ai đó yêu thương.
Mười sáu tuổi đã gây nên li dị -

Các ông giáo chuyện này hơi khó nghĩ.

3

Bản thân tôi, tôi không cho là lạ:

Muôn hay không cũng phải đến nước này.

Một bà mẹ thông minh nhưng thái quá,

Ông giáo già vừa ngộ c lại vừa say,

Cộng vào đây, một cô trông kha khá,

Có ông chôn ng luôn ng tuổi, đến là gay.

Rồi hoàn cảnh, những điều trên cộng lại

Thành tội lỗi, suy cho cùng cũng phải.

4

Quay quanh trục của chính mình, trái đất

Bắt đời quay theo nó, lộn tùng phèo.

Ta đóng thuê, ta làm ăn, nhất nhất

Luôn lựa chiều gió thổi, mở buồm theo.

Ta để quan được làm quan, cứ phất,

Để thầy đồ dạy chữ, để anh keo

Được ki cốp, và chúng ta nhờ thế

Mong được sống và nổi danh mọi nhà.

Thế là Juan được gửi đi Cadiz,
 Là cái nơi tôi đã ở khá nhiều,
 Nơi hàng hóa của phương Nam không ít,
 Cũng lắm nàng rất xinh đẹp, đáng yêu
 (Mà chỉ riêng đáng đi thôi đủ chết,
 Đủ để làm khô i vị thầy xiêu xiêu).
 Tôi không biết nên ví gì với họ,
 Hay tả họ thế nào, ôi, thật khó.

Với con báo? Với ngựa vằn? Chó sói?
 Hay con nai đang đi lại trên đồng?
 Không, tất cả không có gì sánh nổi
 Với các nàng, và các vị biết không,
 Tôi mê nhất những đôi chân, miễn nói,
 Và sẵn sàng bỏ việc, chịu mất công
 Ngồi suốt buổi để tìm từ ca ngợi,
 Hiềm một nỗi Nàng Thơ ghen, đang đợi.

Tôi kể tiế́p: Bà Đôn Inez
Cho con đi Cadiz để anh chàng
Lên tàu thủy ra nước ngoài, vĩnh biệt
Với nỗi buồ`n, và từ đó lang thang
Nơi đấ́t khách, mong mọi điề`u được biế́t,
Sớm quên dâ`n những tội lỗi đang mang.
Bà tiễn con lên tàu, như thể nó
Là chiế́c thuyê`n Nô-ê trong truyện cổ.

9

Juan miễn cưỡng sai anh hâ`u chuẩn bị,
Gói tư trang, hành lí để lên đường.
Inez buồ`n, tất nhiên, nhưng lại nghĩ:
“Bốn năm trời nó lưu lạc tha hương,
Sẽ khôn lên”. Và kèm theo hành lý,
Ngoài những lời đầ`y âu yế́m, yêu thương,
Bà cho tiế`n cùng lời khuyên, thú thật,
Chỉ cái đầ`u là Đôn Juan ưa nhấ́t.

10

Bà Inez, để giải sâ`u, đã mở

Một trường tư chủ nhật của riêng bà
Cho những đứa trẻ con hư đủ cỡ,
Vói tuổi đời: lên bốn hoặc lên ba.
Nhưng bọn chúng, hể thầy bà là sợ -
Nhờ chuyện gì là bị đánh không tha.
Chả là gương con trai bà bà thầy,
Nên thế hệ sau Juan bà quyết dạy.

11

Juan xuôi ngò, tàu nhỏ neo, thuận gió,
Nhưng sóng dâng hơi khang khác mọi ngày.
Ai chứ tôi, biển này tôi biết rõ,
Vẫn bắt thường, gây lắ m chuyện không hay.
Đôn Juan đứng trên boong, buồm, đau khổ,
Trong bụi mù, nước biển té như mây,
Vói Tổ quốc Tây Ban Nha - tạm biệt,
Một, hai năm hay suốt đời - ai biết?

12

Khi xa nước, tàu đưa ta rẽ sóng.
Ngắm quê hương đang lặng lẽ tan mờ

Trong mây nước, lòng ai không xúc động,
Nhất là người vừa mới lớn, ngây thơ?
Tôi còn nhớ: Không ít khi cuộc sống
Bắt xa nhà, xa dải đất nên thơ
Là nước Anh trắng một màu của cát,
Mà càng xa, càng ngả thành xanh nhạt.

13

Vâng, Juan đứng trên boong tàu, đau khổ.
Cột buồm kêu, sóng đập té lên tàu.
Gió thổi mạnh, từ xa xa thành phố
Đã trở thành một chấm nhỏ từ lâu.
Sóng nhiều lần làm tôi say, điều đó
Suy cho cùng không khó chữa lắm đâu:
Vừa chớm say là tôi ăn bít-tết.
Mời các vị cứ thử xem sẽ biết.

14

Từ đuôi tàu, Juan đứng im lặng lẽ
Ngắm quê hương rất yêu dấu của mình.
Xa Tổ quốc lần đầu tiên không dễ.

Anh lính quèn luôn đây đó viễn chinh
Mà ra đi cũng nôn nao, như thể
Thấ'y rõ điề'm báo trước sẽ hy sinh.
Một tình cảm làm lòng ta tê tái,
Khiế'n bấ't giác ta ngoảnh đầ'u ngoái lại.

15

Juan xa mẹ, xa người yêu, phải nói,
Là rấ't may chưa có vợ ở nhà.
Tôi cứ nghĩ: không thương Juan cũng tội.
Cả những người giàu kinh nghiệm như ta
(Vói trái tim đã cắ'n khô, tội lỗi
Mà cũng buồ'n khi khăn gói đi xa).
Thôi, thương ghét ra sao tùy bạn đọc,
Tôi chỉ biế't giờ Đôn Juan đang khóc.

16

Juan khóc thật, như xưa dân Do Thái
Khóc Sion. Tôi cũng muố'n sụt sùi
Khi mỗi lầ'n tuổi xuân tôi nhớ lại,
Nhưng Nàng Thơ tôi nhận, chỉ thích vui.

Mà rô`i nghĩ: ai trẻ, giàu ấ t phải
Lo lên đường tìm cái thú ăn chơi.
Tôi chỉ mong khi ra đi, họ nhớ
Mang vài trang tập thơ này viê t giờ.

17

Đôn Juan khóc, để rơi dòng nước mắ t
Xuô ng đại dương cũng đầ y muô i mặn mà,
Nư “cái đẹp cho người xinh đẹp nhấ t”-
Câu nói này mẹ Hamlet tài ba
Đã từng nói khi tung hoa lên đấ t
Chôn xác nàng Orphelia.
Vâng, Juan khóc, biê t mình hư, đại dột,
Giờ tự hứa sẽ thành người rấ t tô t.

18

“Xin vĩnh biệt quê hương, Juan nức nở,
Mà biê t đâu ta sẽ chẳng bao giờ
Được thấ y lại, khi ngày kia tấ t thờ
Trên đấ t người như du khách bơ vơ.
Ôi vĩnh biệt con sông ta thương nhớ,

Mẹ và nàng cùng tuổi trẻ, ước mơ”.

Rồi bức thư Julia hôm nọ,
Chàng đem đọc (cho thêm phần đau khổ).

19

“Anh sẽ không, không bao giờ, Juan nói,
Có thể quên dù một phút trong lòng,
Cả khi biển bốc hơi thành mây khói,
Hay núi đổ thành biển biếc mênh mông.
Khi tim đau - không thuốc nào chữa khỏi,
Anh vô cùng... em có biết cho không?”
Đúng lúc ấy con tàu nghiêng, say sóng.
Chàng cảm thấy nao nao trong cuộc sống.

20

“Julia!... (Juan buồn hơn trước),
Ôi người anh yêu quý, mọi tình đã u...
(Ôi, mẹ kiếp! Nào cho ta ngậm nước!
Batixta đâu rồi? Còn thả ng nữa đi đâu?)
Julia, giá mà anh chết được...
(Đỡ ta vào! Ôi chết! Khéo, ta đau!)

Em thân yêu”... Juan kêu lên như thế ,
Nhưng rất tiếc bỗng im vì... bận ọe.

21

Chàng chợt thấy trong lòng đau, đau thấ t
(Hay đúng hơn, đau bên dưới dạ dày).
Ta cũng thế , khi người ta yêu nhấ t
Phải lên đường, ta quyết n luyê n chia tay;
Khi bạn phản; khi ta chôn xuô ng đấ t
Những người nhà bị chấ t sớm không may.
Tôi tin chắ c Juan còn than khóc nữa,
Nê u giữa chừng không đau đầ u, nôn mửa.

22

Ai cũng biế t rằ ng tình yêu rấ t nóng,
Nhưng than ôi, thành sô t cũng rấ t gầ n.
Vì tình yêu không ưa ho, viêm họng,
Hay đái đường, hay cảm cúm, vân vân.
Vớ i những bệnh thượng lưu, còn tạm chồ ng,
Bệnh thấ p hèn - tình yêu ghét, không thân.
(Vì hấ t hơi làm lờ i thê ` dang dở.

Ai đang yêu nhưc rằng là đáng sợ).

23

Nhưng say sóng mới là điề`u sợ nhấ`t.

Ai xưa nay có đủ sức tỏ tình

Khi bụng dưới bị đau như dao cắ`t,

Lại câ`n người luôn xoa bóp cho anh?

Rồ`i nôn ọe đế`n đứt hơi, vỡ mật,

Vỡ mật vàng, rồ`i vỡ cả mật xanh.

Nên Đôn Juan buồ`n, yêu là một việc,

Còn việc khác: anh ta nôn, rấ`t tiể`c.

24

Trinida chính là tên tàu thủy

Chở Đôn Juan tới tận cảng Leghorn,

Một cảng nhỏ ở miề`n Tây nước Ý.

Đấ`y là vùng Inez lắ`m bà con.

Như gia đình Môncađa, tôi nghĩ,

Luôn sẵn sàng nuôi dạy cháu lớn khôn.

Hôm ra đi, một bức thư tôi thấ`y

Inez gửi cho họ hàng bên â`y.

Đi theo Juan - hai anh hâu, ông giáo,
 Là Pedrillo, một tiên sĩ có tài,
 Biết nhiều tiếng cổ kim và mộ đạo.
 Ông bây giờ cá m khâu, thả bả ng tai
 Vì say sóng. Nghĩ mà thương ông lão
 Đang ôm đầu, chỉ mong được như ai
 Đi trên đất... Gõ i chẵn ông lên lượt
 Bị nước biển ngấm vào khoang, sưng ướm.

Gió mỗi lúc một to hơn, chập tôi
 Mọi người nghe tiếng bão biển rít gào.
 Đám hành khách không ít người bỏ i rồi.
 Thủy thủ thường bình tĩnh nói: không sao!
 Vì họ quen với đại dương chông chọi,
 Thế mà giờ, thấy sóng biển dâng cao,
 Họ hạ buồm, trời đầy mây xám xịt.
 Gió có thể xé dằm buồm là ít.

Một giờ sáng, gió đổi chiều thổi giật,
Con tàu rơi giữa hai ngọn sóng dôi.
Đuôi bị đứt, gãy cột buồm lớn nhất,
Cả thân tàu như muốn vỡ làm đôi.
Đúng vào lúc đang loay hoay chạt vật
Giữa hiểm nghèo thì bỗng thấy, than ôi,
Trong khoang chính nước ập vào nửa mét.
Bom, bom đâu, nhanh lên, không thì chết!

28

Ngay lập tức một số người hăng hái
Dem bom bom, một số khác bắt đầu
Tìm chỗ nứt, mong kịp thời bịt lại.
Nhưng mọi người phải vất vả hồi lâu
Mới tìm thấy, rồi thì nhau đem vải -
Đủ áo quần cùng chăn đệm, giẻ lau -
Định bịt kín, bịt thật nhanh, khôn nổi,
Nước vẫn vào, không cách gì ngăn nổi.

29

Nếu không có những bom kia có lẽ

Trinidad ngay đêm ấy đã chìm,
Dù có gắng đến bao nhiêu cũng thế,
Nên bây giờ tôi không thể ngủ yên
Không quảng cáo cho hãng Mann luôn thế:
Hỡi những tàu đang bay lượn như chim
Trên biển cả, bom hãng này không xịt,
Một phút bom trăm ga-lông là ít!

30

Sáng hôm sau trời như yên tĩnh lại.
Nước trong khoang cũng giảm bớt ít nhiều.
Cánh thủy thủ chưa hết lo, vẫn phải
Không dám rời bơm nước, chẳng hề kêu.
Rồi đêm đến, chợt mọi người kinh hãi
Thấy biển trời cứ nghiêng ngả, vẹo xiêu.
Một cơn bão sắp kéo qua, tàu thủy
Lại bị đánh, phải nấp yên, bẹp gí.

31

Vâng, nấp yên, trông thảm thương, nhẵn nhỡ.
Nước trên boong luôn lênh láng, con tàu

Muố n hay không cũng làm ta chột nhớ
Tới những gì gọi bấ t hạnh, buồ n đau,
Nhu chiế n tranh, hay cháy nhà, đồ vỡ...
(Cái con người thường chủ ý nhớ lâu -
Ai thoát nạn, xưa hoặc nay đề u thê ,
Vê ` tai nạn của chính mình thích kể).

32

Không khó hiểu là vì sao lúc ấy
Khách hoang mang và lo sợ hê t hô n,
Họ không muố n phải lìa đời sớm vậy,
Một cuộc đời luôn mặc đẹp, ăn ngon.
Cánh thủy thủ từng bôn ba, từng thấ y
Đủ các điề u, lại khỏe mạnh, tinh khôn,
Thê mà giờ cũng hoàn toàn bô i rô i,
Phải câ u đề n chai rượu rum, thật tội.

34

Không gì tô t bắ ng cô c rum loại rẻ
Và lòng tin vào Đức Chúa trên trời.
Nên bọn họ uồ ng rượu nhiề u vì thê ,

Cũng hé t lòng câ`u Chúa cứu. Theo tôi
Chính nỗi sợ bị ché t chìm có lẽ
Làm mọi người quên say sóng. Khắ p nơi
Là tiế ng khóc, tiế ng rửa nguyê`n khô`n khô
Hòa với tiế ng đại dương đang phần nộ.

35

Nế u không có chàng Đôn Juan nhanh trí
Giơ hai tay hai súng, giữa ô`n ào
Chàng bắ n dọa bắ t im, thừa các vị,
Cái cảnh này không biế t sẽ ra sao.
Đám thủy thủ liê`n im ngay, chột nghĩ:
Sóng bây giờ không đáng sợ là bao
So với súng của chàng kia. Trước đó
Họ nghĩ ché t khi say là thượng võ.

36

Biế t cái ché t đang chờ mình phía trước,
Họ xin Juan được uô`ng rượu giải sâ`u.
Juan dứt khoát trả lời ngay: “Không được!
Phải đàn ông mà ché t, đầ`ng mảy râu”.

Trước mũi súng, giữa mệnh mông sóng nước,

Mọi người đành im lặng, chỉ nhìn nhau.

Nghĩ tội nghiệp Pedrillo, tuy then,

Nhưng sợ quá, cũng xin trò một chén.

37

Vâng, ông lão đang vô cùng sợ sệt,

Vừa khóc to, trách oán mãi thân mình,

Vừa hô i hận đã theo Juan. Ông quyết

Rằng sau này sẽ nhất định tái sinh.

Nghĩa là nếu gặp may ông thoát chết,

Thì suốt đời lo náu sử sôi kinh,

Chứ không chịu như Panxa đại đột

Đi theo Juan như theo Đôn Kisốt.

38

Chợt hy vọng lại lóe lên sau đây:

Đêm vừa tan, gió đỡ mạnh, mặt dẫu

Các lỗ thủng trong hai khoang vẫn chảy,

Mấy anh chàng thủy thủ vẫn thay nhau

Bơm thoát nước. Còn phần đông lúc ấy,

Gồ`m những người toàn già cả, ô`m đau,
Lên sườn nắ`ng trên boong, hay tìm cách
Vá víu lại những tắ`m buồ`m bị rách.

39

Những miế`ng giẻ, những mẩu buồ`m sót lại
Đã được đem bịt kín hế`t lỗ rò.
Nước đờ chảy, nhưng con tàu vẫn phải
(Bởi không buồ`m) chao giữa sóng dâng to.
Tố`t hơn hế`t là không nên sợ hãi,
Phải đề`n cùng chồ`ng đờ, chớ buồ`n lo.
Ai cũng chề`t tắ`t nhiên, nhưng thiế`t nghĩ,
Chề`t thể` này e kém phầ`n thi vị.

40

Sóng và gió cứ thi nhau mặc sức
Tung họ lên, dìm họ xuồ`ng suồ`t ngày.
Cánh thủy thủ cũng không cam bắ`t lực
Vẫn chồ`ng chèo không một phút ngừng tay,
(Kéo dài thêm cái cảnh này cùng cực,
Dù ít giờ), chờ biển lặng, chờ may.

Tàu của họ vẫn còn bơi, hảnh vậy,
Tuy không nhanh hơn vịt bầ`u là mấ`y.

41

Gió có vẻ đã lặng im hơn trước,
Nhưng tiế`c thay, ai cũng thấ`y con tàu
Toi tả quá, nghĩ khó lòng giữ được
Để không chìm, chưa nói chuyện đi đâu.
Thêm vào đó, cả thức ăn, cả nước
Đang cạn dầ`n. Và vô ích hồ`i lâu
Các ô`ng nhòm tìm tàu xa, tìm đấ`t -
Chỉ thấ`y biển và hoàng hôn đang tấ`t.

42

Một lúc sau gió trở chiề`u, lại thổi,
Bão gầ`m lên rấ`t giận dữ, khác thường.
Nước lại té, ập vào khoang như xô`i,
Mà bơm thì lại hỏng - lắ`m tai ương.
Ai cũng biế`t: đã đế`n giờ sám hồ`i.
Chỉ còn chờ sóng biển rửa lòng thương.
Mà lòng thương biển xanh ta đã rõ,

Là lòng thương hoàn toàn không thể có.

43

Trong tuyệt vọng, một ông già thọt mọc
Khóc hu hu, nước mắt chảy hai dòng,
Gặp thuyền trưởng chỉ nói rằng ông khóc
Không phải vì ông lo sợ - không, không.
Đại dương này ông đã đi ngang dọc,
Đã gặp nhiều bão biển lớn, mưa dông.
Ông thú thật, bây giờ ông sùi sụt
Chỉ vì thương vợ con mình côi cút.

44

Chiếc tàu thủy bắt đầu chìm. Tất cả
Khách trên boong than khóc, lạy Chúa mình.
Một số người mong thoát thân, vội vã
Hứa sau này lễ trăm ngàn nén xin.
Một số khác khôn ngoan hơn, nên đã
Kiếm xuồng bè cho xuồng nước thật nhanh.
Một hành khách xin Pedrillo rửa tội,
Ông kia quát: “Chỉ làm ta thêm rối!”

Không ít người đem áo quâ`n đẹp nhấ`t
 Như sắ`p đi lễ hội lớn, mặc vào.
 Một sô` khác thì chửi Trời, oán Phật,
 Tay ôm đầ`u, trách sô` phận lao đao.
 Còn những ai xuô`ng được thuyề`n, hà tâ`t
 Đã hế`t buồ`n, nhưng cứ nghĩ: Dù sao
 Chiế`c xuô`ng nhỏ vững vàng khi gặp bão,
 Vẫn tô`t hơn chiế`c tàu kia rệu rạo.

Gay go nhấ`t với mọi người, có lẽ
 Là làm sao cướp giật nổi lúc này
 Một ít nước và thức ăn đủ để
 Kéo thêm dài cái vận rủi hôm nay.
 (Con người ta háu ăn, ai cũng thế` ,
 Sắ`p chế`t rô`i còn thấ`y đói). Giờ đây
 Những người xuô`ng ca-nô, may cướp được
 Hòm bích-quy và thùng bơ đầ`y nước.

Còn thuyền lớn may hơn, thừa dịp tốt
Vớ một lô vừa bánh ướt, vừa giò,
Một thùng to mậy ga-lông nước ngọt,
Cộng sáu bình toàn cô-nhấc, rượu nho,
Thêm một ít pa-tê-sô không sót,
Thịt ướp dầu cũng được mậy khoanh to.
Nghĩa là nhiều, nhưng bây giờ có lẽ
Chừng ấy người - như muỗi đem bỏ bể.

48

Các thuyền nhỏ có nguy cơ bị đắm
Ngay từ khi cơn bão mới bắt đầu.
Mà thuyền lớn hình như không vững lắm,
Vì thiếu buồm, thiếu lái, trụ bao lâu?
Đám hành khách vừa khóc than, dọa dẫm,
Vừa nhảy ào xuống nó, đạp lên nhau.
Họ thừa biết, nếu không thì sẽ chết -
Các xuồng nhỏ từ rất lâu đã hết.

49

Hoàng hôn buông một màu nâu ảm đạm.

Mặt đại dương xa tít tắ p, vô bờ.
Đêm ập đé n che bầ u trời mây xám
Đang quay cuồ ng giậ giữ giồ ng trong mơ.
Còn hành khách, cả những người dũ ng cảm,
Cũng hẩ hù ng tay ôm mặt ngác ngơ:
Mười hai ngày mười hai đêm lo sợ,
Giờ sắ p chề t, không vui là có có.

50

Hai ba anh bàn nhau làm bè gổ -
Một việc điên và vô ích lúc này.
Người khác nghe, ô ̀ lên cười nhắ nhó.
Hỏi cười gì, chính họ cũng không hay.
Nghe mà rộn, tiế ng cười kia của họ
Là tiế ng cười man rợ của thắ ng say -
Nửa như điên, nửa như người hoang dã.
Họ mà sồ ng qua phen này mới lạ.

51

Tám giờ tồ i, các máy bơm, thùng rỗng
Đề u được quắ ng xuồ ng biển để con tàu

Đỡ nặng hơn, làm mọi người hy vọng
Thêm ít giờ cùng sóng sánh bên nhau.
Gió khẽ thổi, tàu lách lư theo sóng.
Sao trên trời nhấp nháy suốt đêm thâu.
Bỗng đột ngột con tàu nghiêng phía trước,
Khẽ rung mình rồi chìm ngay xuống nước.

52

Đúng lúc ấy, những tiếng kêu kinh khủng
Bay lên cao như từ giữa cuộc đời.
Người khóc than, người giơ tay lúng túng,
Một sóng liêu u nhảy xuống nước và bơi,
Nhưng bị biển liền nuốt ngay vào bụng.
Biển rít gào - có thể nghĩ khắp nơi
Như đang có hai đoàn quân hùng hổ
Lao vào nhau để cắn, rên, bóp cổ.

53

Tiếng kêu ấy nghe to hơn sóng vỗ,
Như âm vang tiếng đại bác ngân rền.
Rồi tất cả lại im ngay sau đó,

Chỉ bốn bề gió thổi, thảm thê rên,
Chỉ thỉnh thoảng ở nơi này, nơi nọ
Từ chiều sâu ghê rợn của đêm đen
Lại nghe tiếng những sinh linh sắp chết
Bơi đâu đó, cô đơn và mỗi một.

54

Mấy chiếc thuyền, như trên tôi đã nói,
Người ít hơn, tuy chắc chắn bây giờ
Không ai nghĩ rằng phen này sóng nổi
Giữa bão bùng biển động, sóng thờ ơ.
Thêm vào đó, ít thôi, nhưng không nổi
Cũng quá nhiều giữa giông tố bơ vơ.
Chiếc thuyền lớn: ba mươi người có lẽ.
Chiếc ca-nô chín người hay hơn thế.

55

Số còn lại, hơn hai trăm người khác
(Những con chiên ngoan đạo) phải làm mờ i
Cho biển dữ, hồn lìa xa khỏi xác.
Xác mấy tuấn theo con sóng cứ trôi

Cho đến khi lễ cầu hôn (có nhạc)
Được tiến hành rất trọng thể, than ôi,
Và tôi kém - nghe đồn, ngoài cơm thịt,
Một lần lễ ba đồng vàng là ít.

56

Juan nhanh nhẹn lao xuống ngay thuyền lớn
Giúp Pedrillo cùng nhảy xuống. Ông già
Mới ngày nào còn oai nghiêm, dữ tợn,
Nay hoàn toàn như cậu bé mười ba.
Còn Đôn Juan thì như đùa, như giỡn
Định một lèo cứu cả Batixta,
Hay còn gọi Tita, nhưng không nổi,
Anh ta say vì bị trời bắt tội.

57

Pedro, anh hầu kia cũng vậy,
Cũng vì lý do trên mà thiệt mình.
Anh ta uống quá nhiều nên lúc ấy
Thấy cái gì cũng mờ ảo, lung linh,
Nên vừa gặp ca-nô là vội nhảy

Rồì rơi ùm xuô'ng nước lạnh. Xung quanh
Có người đứng, nhưng không ai để ý.
Nên mạng số'ng Pedro đành bỏ phí.

58

Con chó nhỏ Đôn Hôxê để lại
Juan mang theo và cứu được lúc này.
Riêng điề'u đó đủ nói Juan nhớ mãi
Ông bô' mình. Con chó sửa gắ't gay.
Nó biế't tàu sắ'p chìm nên sợ hãi
(Chó bao giờ cũng rấ't thính xưa nay).
Juan bắ' chặt, cho xuô'ng thuyề'n, sau đó
Mới nhảy theo, rấ't nhanh và đúng chỗ.

59

Chàng không quên nhét tiề'n đầ'y túi áo
(Cả túi Pedrillo), trên dưới lẫn trong ngoài.
Sợ, đáng thương, đầ'n lúc này ông lão
Chẳng biế't gì, không phân biệt đúng sai.
Còn Đôn Juan vẫn cứ tin giông bão
Sẽ nguôi dầ'n, tin sẽ số'ng ngày mai.

Cũng có thể nhờ lòng tin cố hữu,
Mà con chó và ông kia được cứu.

60

Đêm trời tối, gió điên cuồng thổi giạt.
Sóng dâng cao từ hai phía, con thuyền
Rơi xuống đáy, làm cánh buồm rách nát,
Hết căng phồng, giờ lặng lẽ đứng yên.
Nước biển té, tràn lên mũi như tát,
Sóng hết dìm lại bắt chợt tung lên
Đã đầy dọa những con người mệt mỏi,
Vừa rét, vừa lo, vừa đau. vừa đói.

61

Chiếc ca-nô và chín người trên nó
Chẳng bao lâu bị sóng biển nhấn chìm.
Chiếc thuyền lớn thì vật vờ khôn khổ.
Lây chằng dầy, các thủy thủ dùng kim
Khâu thành buồm, rồi treo lên trước gió,
Làm chiếc thuyền không một phút nào im.
Người ta khóc, thương những người đã chết,

Thương cho cả bích-quy và bít-tết.

62

Mặt trời mọc, đỏ vàng như viên gạch,
Báo con giông sấm sủa đến, rất gần.
Đành chịu chết, ôi chỉ còn một cách
Là bẻ gãy lòng cho con tạo đưa chân.
Ai cũng đói, áo quần ai cũng rách,
Rét run người, nước biển ướt toàn thân,
Nhưng rất may là mỗi người được phát
Một cốc rum và bánh mì một lát.

63

Ba mươi người chen chân nhau chật chội
Trong chiếc khoang bé nhỏ của con thuyền.
Người thì đứng, kẻ chắp tay quỳ gối,
Kẻ mơ màng trong ý nghĩ triền miên.
Tất cả yếu, gầy, đau và mệt mỏi,
Sốt hoành hành, nóng lạnh cứ thay phiên.
Bầu trời thấp giữa đại dương giông tố
Là tấm áo đang che lên người họ.

Người ta nói, chính lòng ham muô' n sô' ng

Có thể tăng tuổi thọ mỗi con người.

Khi đau yê' u, với bệnh tình muô' n chô' ng,

Ta bắ' t mình phải phấ' n chấ' n vui tươi,

Để sơi chỉ, nhờ ước mơ, hy vọng,

Không giữa chừng bị đứt phụt làm đôi.

Ai hay buô' n thì đời mình chắ' c hẳn

Vô' n đã ngắ' n lại càng làm thêm ngắ' n.

Gặp tai nạn giữa biển khơi cũng vậy,

Nhờ lòng tin vào cuộc sô' ng, vào mình,

Mà thủy thủ trong khó khăn nhường â' y

Vẫn vững vàng không cam chịu hy sinh.

Họ cười sòng, luôn nay đây mai đầ' y,

Luôn yêu đời, mọi nguy hiểm coi khinh.

Nghe nói thuyê' n Argô xưa Hy Lạp

Nhờ niê' m tin mà vượt qua bão táp.

Về bản chất, người là con ăn thịt,
(Có thiếu u chẳng, cũng một bữa một ngày)
Như cá mập, như hùm, mà không ít,
Nên mất phần là sẽ thấy rất gay.
Tuy kể ra, nếu bữa ăn xám xịt,
Có thể xài xà-lách hoặc trái cây.
Nhưng cánh ta, những người quen lao động,
Cần thịt lợn, thịt cừu non để sống.

68

Ba ngày sau, biển hoàn toàn im lặng,
Trời trong xanh, không một ngọn gió nào.
Mọi người mệt, chỉ năm yên xuôi năm
Trên con thuyền theo sóng, khẽ chao chao.
Lúc tỉnh dậy, cổ cháy khô, miệng đắng,
Họ nhìn thùng lương thực, thấy nôn nao,
Rồi quyết định thả sức ăn tùy ý.
Mai ăn gì, họ hoàn toàn không nghĩ.

69

Và kết quả, tất nhiên ai cũng biết,

Một loáng sau hế't sạch, chẳng còn gì.
Cả thịt, bánh và rượu nho đề`u hế't.
Mọi người chờ gió nổi, đẩy thuyề`n đi
(Chứ dùng sức mà chèo thì quá mệt,
Các mái chèo cũng trục trặc đôi khi).
Thật không dễ, biển yên nhưng lặng gió.
Lương thực hế't, cái gì đang đợi họ?

70

Ngày thứ tư, trời vẫn yên như thế`.
Biển bao la như ngực trẻ phập phồ`ng
Trong giấ'c ngủ, thở đề`u đề`u rấ't khẽ,
Biển và trời cùng sâu thẳm, xanh trong.
Bị đói khát luôn điên cuồ`ng dày xé,
Phải làm gì? Chiề`u hôm á'y, mấ't công
Juan khẩn khoản xin tha cho con chó.
Người ta giế't, mỗi người hai miề'ng nhỏ.

71

Còn bộ da, sáng hôm sau tấ't cả
Chia nhau ăn, nhưng Juan vẫn lắ'c đầ'u,

Vì chàng nghĩ: Con chó kia quý giá
Là những gì bỏ để lại từ lâu.
Chàng cố giữ, nhưng cuối cùng đối quá,
Mới tạm cầm, vâng, chỉ một chân sau.
Chàng hào hiệp đem chia thây một nửa.
Ông kia ăn, nhìn Juan như muốn nữa.

72

Ngày thứ bảy - vẫn không hề có gió.
Mặt trời lên, thiêu đốt những thân gầy
Như xác chết đang nằm trên mặt gỗ.
Biển hiền hòa mà ác thế. Từ nay
Nước ngọt hết và bánh ăn không có.
Cái chết chờ. Giờ phải tính sao đây?
Một ý nghĩ âm thầm mà dữ dội:
Phải ăn thịt nhau thôi! Ai dám nói?

73

Rồi cuối cùng, bỗng một anh nói khề
Ý nghĩ kia vào tai bạn của mình.
Anh bạn ấy với người bên, cứ thế

Tiếng thì thầm đáng sợ cứ truyền nhanh.

Không ai biết ai đâu tiên có thể
Nói thành lời điều đó. Bỗng đồng thanh
Tất cả hét: Rút thăm! Không thể khác!
Chọn người chết cho chúng ta xé xác!

74

Các đồng vật làm bằng da trước đây
Họ tranh nhau chén sạch tự bao giờ,
Nay bới lục, cố tìm nhưng chẳng thấy
Dù một vài mẫu bánh hoặc hơi bơ.
Thậm chí lúc làm thăm, không có giầy,
Họ buộc lòng, tôi xin lỗi Nàng Thơ,
Phải dùng sức bắt Juan, thừa các vị,
Đưa cho họ bức thư chàng yêu quý.

75

Thăm làm xong, kia, mọi người lặng lẽ
Đứng nhìn nhau, không ai nói câu nào.
Cả cái đói cũng nằm im như thể
Biết lúc này đang quan trọng là bao.

Ăn thịt nhau, vâng không ai muô´n thế´,
Nhưng cảnh tình bắ´ t buộc, biế´ t làm sao?
Và kế´ t quả, thật không ai lường hế´ t:
Pedrillo bắ´ t được thăm phải chề´ t.

76

Ông tiế´ n sĩ chỉ yêu câ´ u được cắ´ t
Động mạch tay để máu chảy, dầ´ n dầ´ n
Ông sẽ chề´ t - chề´ t cách này đẹp nhấ´ t,
Không đau buồ´ n, không gợn chút bấn khoăn.
Quả giáo dục không uổng công, đúng thật.
Như một người ngoan đạo được ban ân,
Ông thành kính ôm hôn cây thập ác,
Rồ´ i chìa tay, mắ´ t nhìn sang hướng khác.

77

Để đề´ n công, người cắ´ t tay ông lão
Được ưu tiên cho chọn trước hơn người
Một phầ´ n ngon, nhưng anh ta chỉ bảo
Thích một mình uố´ ng máu lúc đang tươi.
Còn tấ´ t cả Pedrillo (trừ quầ´ n áo

Và ruột già cho cá mập đang bơi),
Đám người đói tranh nhau ăn, thật khiếp p.
Nghĩ mà thương ông giáo già tội nghiệp.

78

Đám người đói tranh nhau ăn, đúng vậy,
Trừ đôi anh còn hơi ngại phầ n nào,
Trong số họ có Đôn Juan, trước đầ y
Đã chố i từ ăn thịt chó. Dù sao
Thế cũng tồ t. Và chỉ riêng điề u ấy
Đủ dễ dàng cắt nghĩa được vì sao
Juan không nỡ, cả khi đang bụng đói,
Ăn thịt thầ y. Thật đáng khen, thật giỏi.

79

Thế là may cho đôn Juan. Tô i đó
Cái việc kia cho kếp quả rõ ràng:
Ai tham ăn, giờ như điên, khô n khô,
Khóc, kêu gào dưới nắ ng gắ t chang chang.
Rồ i nóng, khát, gầ m gù như lũ chó,
Ngứa, vật vờ trên boong gỗ lang thang,

Họ rút tóc, xé áo quâ`n, la hét,
Và lâ`n lượt trong hôn mê họ chề`t.

80

Sau lâ`n â`y thuyê`n nhẹ hơn: nhiê`u vị,
Đã đi theo thâ`n chề`t tận nơi nào.
Chỉ số`ng sót một vài anh mấ`t trí,
(So với người được chề`t - thiệt thòi sao).
Còn những anh chưa điên thì đã nghĩ
Ai là người nên ăn tiế`p, ôi chao,
Như thể họ bài học kia không biế`t,
Không nhớ việc bao nhiêu người đã chề`t.

81

Béo hơn cả là một ông thuyê`n phó.
Xung quanh ai cũng nghĩ: chén anh này!
Ông ta béo, thịt ngon nhưng rõ khô,
Hay trở trời đau ố`m vật gâ`n đây.
Và sở dĩ ông ta chưa bị họ
Biế`n thành mô`i cho họ chén: rấ`t may,
Ở Cadiz các bà cho một cái

Mà đàn ông thoáng nhìn ai cũng ngại.

82

Pedrillo mọi người ăn chưa hết.

Một số anh trông thấy cảnh vừa rồi

Cũng đâm hoảng; một số anh sợ chết

Nhưng chén đều xác ông lão không thôi.

Chỉ Đôn Juan của chúng ta hào hiệp

Nhá vãi buồm thay mớ thịt đang ôi.

Trừ những lúc bắt được vài chim lạc,

Thì tất cả mới tạm ngừng ăn xác.

83

Ai hoảng sợ khi cảnh trên phải thấy,

Thì Ugolino xin hãy nhớ: ông già

Kẻ xong chuyện thương tâm, liền ôm gáy

Kẻ thù mình mà ngoạm, cắn, kêu la.

Nên thủy thủ ăn thịt nhau như vậy

Suy cho cùng không khó hiểu, vì ta

Biết rằng họ đang rơi vào địa ngục,

Hơn địa ngục Dante trong “Thần Khúc”.

Đêm hôm ấy trời đổ mưa, may quá.
 Đứng trên mui, như đất nẻ lâu ngày
 Vì hạn hán, họ ngửa đầu, miệng há
 Đón những dòng nước ngọt phát phơ bay.
 Ta cũng thế, nếu rơi vào Trung Á,
 Khát vài lần là sẽ biết nhau ngay.
 Tôi dám chắc, bây giờ ta hiểu được
 Rằng chân lý chỉ có trong cốc nước.

Mưa khá to, mọi người tìm đủ cách
 Ướt ngả thướt, nhưng không đỡ tí nào.
 Cho đến khi chợt nhớ ra: chần rách
 Và áo quần được mang tới. May sao
 Chúng đắm nước, họ thi nhau vắt sạch
 Vào miệng mình - thật đơn giản biết bao.
 Đây chắc chắn lần đầu tiên họ biết
 Rằng nước mưa, trời đất ơi, ngon tuyệt.

Lưỡi họ rộp và thâm sì, rất bỏng,
Máu trên môi theo kẽ nứt ứa đầy.
Họ uống mãi vẫn thấy khô cuống họng,
Như anh giàu dưới địa ngục giờ tay
Vì quá khát, vì quá đau, vì nóng,
Xin anh nghèo từng giọt nước. Giờ đây
Nếu điếu trên Thánh Kinh không nói dối,
Thì khỏi anh sẽ cam tâm nghèo đói.

87

Có ông bố và hai con bị nạn.
Một người con trông khỏe mạnh, yêu đời,
Gặp khó khăn cậu không buồn, không nản,
Nhưng cuối cùng, bất chợt bỗng hất hơi
Và tắt thở. Ông bố già nhú trán,
Nhìn con mình vút cho cá đang bơi
Rồi lầm bầm: “Thôi, ý trời đã vậy”,
Mắt ráo khô, nhìn thần thờ đầu đầy.

88

Cậu thứ hai thì yếu hơn, nhỏ bé,

Da xanh xao, thích một chỗ nằ m dài,
Nhưng trái tim và tâm hô`n vẫn khỏe,
Chẳng dễ dàng chịu chề t, số`ng rấ t dai.

Cậu ít nói, chỉ đôi khi lặ ng lẽ
Nhìn bố` già đang lo nghĩ ngày mai
Con sẽ chề t, phải một mình đau khổ.
Cậu mỉm cười, cô t động viên ông bố`.

89

Ông bố` cậu vẫn không nguôi thấ t vọng,
Ngô`i bên con, một phút chẳng dám rời
Để chăm sóc, mong cho con được số`ng.

Khi bấ t ngờ có những giọt mưa rơi
Thì đứa bé đã nằ m im lại bỗng
Mở mắ t nhìn như mới được hà hơi,
Ông bố` vội hai tay câ`m nắ m giẻ,
Định vắ t nước cho con, nhưng quá trễ.

90

Thắ`ng bé chề t, và thắ n thờ người bố`
Ôm trên tay cái xác nhỏ không hô`n

Mà lắ c lắ c, ru ru như thể nó
Sẽ bắ t ngờ sồ ng lại. Đế n khi con
Bị vút xuồ ng đại dương đang phần nộ
Nay thành mô` và vĩnh viễn vùi chôn,
Thì ông ngã để rô`i không thể dậy,
Chỉ chồ c chồ c tay và chân run rẩy.

91

Chợt từ đâu, trên trời cao xuấ t hiện,
Xuyên qua mây là một chiế c câ u vô`ng,
Làm tắ t cả bỗng sáng bùng trên biển,
Như mặt trời xua gió rét mùa đông,
Như ngọn cờ bay cao trên trận chiế n
Với bảy màu, rực rỡ cả tâ`ng không.
Chiế c công lớn nhà trời to, đẹp thật.
Kia lung linh, rô`i bắ t ngờ biế n mắ t.

92

Là con đẻ của mặt trời, hơi nước,
Chiế c câ u kia luôn đổi sắ c thay màu.
Như ảo thuật, sau không hê` giồ ng trước,

Đỏ rồ i vàng, một chồ c lại thành nâu.
Nó lấ p lánh như trắng soi mặt nước,
Nửa vòng tròn bên tháp suồ t canh thâu.
(Những vế t xanh sau khi ta đánh bồ c,
Trông cũng giồ ng câ u vô ù ng, thừa bạn đọc).

93

Người bị nạn thấ y câ u vô ù ng vội nghĩ
Đây điề m vui báo trước sự tồ t lành.
Người Hy Lạp ngày xưa và người Ý
Đã nhiề u lâ n tin như thế . Còn anh
Đang mệt mỏi, không cái ăn, thồ i chí,
Chỉ thấ y trời và biển nước xung quanh,
Chắ c câ u vô ù ng sẽ làm anh hy vọng,
Và tin nó sẽ giúp anh đượ sồ ng.

94

Cũng lúc â y, một con chim nho nhỏ,
Giồ ng bồ câu, chắ c có lẽ lạc bầ y,
Lông màu trắ ng, nhìn chiề c thuyề n nghiêng ngó
Như đang tìm chỗ trú, nghỉ vài giây.

Nó lượn mãi quanh chiếc thuyền, muôn đỗi,
Thế mà rồi không chịu đỗ, cứ bay
Cho đến tôi, rồi biến đi đột ngột.
Mọi người tin âu cũng là điềm tốt.

95

Tôi thì nghĩ, chắc không sai, lúc ấy
Nó rất khôn khi không đậu xuống thuyền:
Những con thú hai chân kia nó thấy
Chẳng bao giờ cam chịu để nó yên.
Vâng, cả chim của Nô-ê cũng vậy,
Nếu lúc này đỗ xuống, những người điên
Vì đói khát, sẽ ăn ngay một thể
Cả thịt chim và cả cành nguyệt quế.

96

Đêm lại đến, trời bắt đầu nổi gió.
Gió vừa thổi, sao vẫn sáng trên đầu.
Chiếc thuyền dạt về một nơi nào đó,
Nhưng mọi người không thể đoán về đâu.
Một số khoe là thực tình chính họ

Thầy đất liền. Một số bảo: Còn lâu.
Số còn lại thế họ nghe đại bác
Đang bắn nhau đâu đây, không thể khác.

97

Trời rạng sáng, không hiểu sao gió tắt.
Chợt có ai đứng trước mũi, đang nhìn,
Bỗng kêu to: “Kia rồi, kia, đất! Đất!” -
Phía chân trời một vệt thẫm mờ in.
Những người khác thì dướn chân, dụi mắt,
Dẫu rất mừng, lòng thực sự chưa tin.
Nhưng bờ biển đang hiện dần trước họ.
Núi, cây xanh trông mỗi ngày một rõ.

98

Liền sau đấy, người khóc to vô cớ,
Người ngạc nhiên đưa đôi mắt đại đờ
Ngắm xung quanh như còn chưa hết sợ,
Kẻ nhìn trời lì lợm, vẻ thờ ơ.
Người, có lẽ lần đầu tiên bỗng nhớ
Lạy Chúa Trời, không biết tỉnh hay mơ.

Chỉ ba anh vẫn ngủ say mê mệt,
Người ta gọi, nhưng hóa ra đã chết.

99

Ngày trước đó, họ tình cờ bắt được
Chú rùa to béo và đẹp, chú này
Đang khoan khoái ngủ yên trên mặt nước,
Nên chiếc thuyền ghé lại chẳng hề hay.
Họ được chén một bữa no. Khác trước,
Giờ tinh thần, hy vọng lại lên ngay.
Họ tin chắc: một đặc ân nhường ấy
Không ngẫu nhiên, mà do trời muốn vậy.

100

Một lúc sau bờ hiện lên rất rõ,
Núi và khe cùng cây mọc lút đầu.
Dòng hải lưu cũng chảy về hướng đó.
Mọi người nhìn và tranh cãi hoài lâu.
Họ bị lạc - đã bao lần đổi gió,
Biển mịt mù, ai biết đầu là đâu.
Anh thì đoán là Etna, Hy Lạp.

Anh tự hỏi: Hay đây là nước Pháp?

101

Trong lúc ấy dòng hải lưu cứ chảy,
Đưa gâ`n thêm cái đích họ mong chờ.
Như hồ`n ma Harôn, không động đây,
Họ - bô`n người còn sô`ng sót, bơ vơ.
Cả đê`n xác ba bạn mình ché`t đầ`y,
Họ cũng đành, dầu đói, phải làm ngơ.
Sát bên thuyê`n là hai con cá mập
Đoán có mô`i, đang bơi theo rấ`t gấ`p.

102

Nóng rô`i lạnh, rô`i buô`n đau, khát đói
Đã làm xong, làm rấ`t tồ`t việc mình.
Thật thảm hại, họ yê`u gầ`y, mệt mỏi.
Mẹ họ giờ nê`u gặp cũng thấ`t kinh
Không nhận ra. Vì khó khăn trăm nỗi,
Họ ché`t dầ`n, con sô` giảm rấ`t nhanh.
Nhưng có lẽ Pedrillo quả thật
Đã làm họ phải lìa đời nhiê`u nhấ`t.

Bờ mỗi lúc một gầ`n hơn: trong gió
 Như đã nghe hương cây, đấ`t ngọt ngào.
 Tuy còn xa, mọi người hình dung rõ
 Cảnh um tùm tán lá khẽ xôn xao.
 Lên vách đá sóng ì ầ`m đang vỗ,
 Biển và trời xanh biể`c, đẹp làm sao.
 Ai cũng nghĩ: Thật khó tin, không lẽ
 Mình thoát chề`t nhanh, bấ`t ngờ như thế`?

Sắ`p tới nơi, họ thấ`y bờ yên lặng,
 Đá nhắ`p nhô, không một dấ`u chân nào.
 Sóng giận dữ, luôn xô nhau bạc trắ`ng,
 Nhưng mọi người không sợ - có làm sao!
 Lòng khao khát vào đấ`t liề`n đã thắ`ng.
 Và con thuyề`n theo gió cứ đà lao.
 Cứ đà lao đế`n khi va phải đá,
 Thuyề`n lật sắ`p, mọi người chìm tấ`t cả.

Nhưng Đôn Juan, rấ t may từ thuở bé
Sô ́ ng gầ n sông nên bơi lội khá tài.
Sau lớn lên đã nổi danh vì the ́ ,
Trở thành người bơi có một không hai.
Nê ́ u câ ̀ n thiê ́ t, anh ta còn có the ́
Vượt vịnh Helespont, không thua ai.
Vượt vịnh â ́ y xưa nay không bị chê ́ t,
Chỉ có tôi, Linde và Ekenhet.

106

Nên tuy đói và tay chân mệt rã,
Juan vẫn bơi, hy vọng với cách này
Vượt sóng dữ, cô ́ bò lên bãi đá
Trước mặt mình, xa chỉ một tâ ̀ m tay.
Như đã nói, có bô ́ n người tâ ́ t cả,
Nhưng hai người rơi xuô ́ ng nước chìm ngay
Vì không hê ̀ biê ́ t bơi, còn anh nữa
Cá mập đớp, người đứt thành hai nửa.

107

Còn nhân vật chúng ta, ai biê ́ t trước,

Cũng chìm thôi, nếu không gặp mái chèo
Rất ngẫu nhiên trôi ngang may vớ được -
 Ơn chúa trời gửi giúp lúc gian neo.
Đang sắp xỉu, Juan buông mình trên nước,
 Mặc sóng dồn, gió thổi cuốn đi theo.
 Rồi cứ thế Juan trôi, bơi mệt mỏi
 Và bị sóng hất lên bờ, hất p hố i.

108

Mười ngón tay cắm rất sâu xuống cát,
Juan nằm im như tắt thở, gục đầu.
 Biển giận dữ, sóng chồm lên ào ạt,
 Muốn kéo chàng trở lại để vùi sâu.
Chàng nằm đầy, trước cửa hang râm mát,
 Sông để còn thoi thóp biết mình đau,
 Và sắp chết sau bao nhiêu gian khổ.
 Giờ mà chết? Thật thế ư điều đó?

109

Chàng gượng sức, cố từ từ đứng dậy,
Nhưng than ôi lại gục xuống. Lúc này

Chàng đưa mắt như muốn tìm ai đấy
Trong những người chung số phận lâu nay.
Nhưng thật tiếc, xung quanh Juan chỉ thấy
Xác một người vừa chết đối gầy đây
Giữa đất khách, nơi xa xôi, vắng vẻ
Anh ta kiếm chỗ chôn mình như thế.

110

Nhìn cảnh ấy, trong đầu Juan tất cả
Bỗng mờ đen, chàng liên tưởng đến mình,
Và bãi cát cùng bờ khe, núi đá
Bỗng quay cuồng, trôi giạt bốn xung quanh.
Chàng lại ngã t, hai cánh tay mệt lả
Buông mái chèo còn đắm nước long lanh.
Như bông huệ héo tàn, trên bãi cát
Juan nằm im, sóng bên chân dào dạt.

111

Không ai biết trong bao lâu chàng ngã t,
Đã nằm yên như thế tự bao giờ.
Với Don Juan, cả thời gian, trời đất

Đề`u chập chờn nghiêng ngả giồ`ng trong mơ.
Chàng quên hế`t, cho đề`n khi chậ`t vật,
Sự sồ`ng dầ`n trở lại các bắ`p cơ,
Và máu chảy đề`u hơn tuy mỗi mệ`t,
Nhưng từng bước đang thắ`ng dầ`n cái chề`t.

112

Juan mở mắ`t, nhắ`m ngay rô`i lại mở.
Chàng nhìn quanh, cứ tưởng ở trên tàu
Đang lắ`c lư giữa đại dương đáng sợ,
Nhưng cuô`i cùng chàng hiểu, một giây sau
Chàng lại trách là chúa trời sao nỡ
Bắ`t kéo dài cuộc sồ`ng quá buồ`n đau...
Bồ`ng bắ`t chợt, như trong mơ chàng thắ`y
Một khuôn mặt, tuổi mười lăm, mười bảy.

113

Khuôn mặt â`y cúi gầ`n, nhìn đã rõ,
Như sỏi Juan bắ`ng hơi â`m của mình.
Đôi bàn tay dịu dàng như ngọn gió
Xoa trán chàng, đôi má, cặp mắ`t xinh.

Còn nhân vật của chúng ta lúc đó
Đáp thê' này, tôi nghĩ cũng thông minh:
Chàng thấ'y đỡ và bắ't đầ'u cử động,
Rồ'i thở dài - thê' là Juan lại sô'ng.

114

Áo của mình, cô kia đem đắ'p khế
Lên người Juan, lúc â'y nửa lữa lồ'.
Còn đầ'u Juan, hai tay nàng nâng nhẹ,
Ôm vào lòng, vừa âu yế'm, vừa lo.
Tóc của Juan ướt và dài như thê',
Cũng được nàng giữ sạch cát, vắ't khô.
Nàng lặng lẽ lắ'ng nghe từng tiế'ng đập
Trái tim Juan và tim nàng rấ't gấ'p.

115

Liề'n sau đó, cùng người hầ'u (phải nói,
Tuy già hơn nhưng nhanh, khỏe hơn nhiề'u),
Nàng đưa Juan vào hang sâu mờ tồ'i,
Không bóng người, chỉ đá ướt và rêu.
Và giữa cảnh âm u kia, nàng vội

Nhóm lửa hô`ng, tiê`ng củi tí tách kêu.
Trong ánh lửa luôn lung linh, diễm lệ,
Nàng đứng đó như thiên thầ`n giáng thế`.

116

Trên vậ`ng trán thông minh và rấ`t trắ`ng
Là sợi dây khâu một chuỗi tiề`n vàng.
Đôi bím tóc màu nâu to và nặng
Dài đế`n gầ`n chấ`m gót, rẽ sang ngang.
Trong giới mình, nàng cao hơn, thon thẳng,
Như có gì rấ`t kiêu hãnh, cao sang.
Cũng đúng thôi, điề`u này không khó hiểu -
Cô nào xinh, hơi kiêu là tâ`t yê`u.

117

Đôi bím tóc màu nâu, vàng, quả vậy,
Nhưng mắ`t đen như bóng tô`i một màu.
Đôi hàng mi cũng rấ`t đen, đen láy,
Che cái nhìn say đấ`m sắ`c và sâu.
Như ta biế`t, nhiề`u khi đôi mắ`t â`y
Nê`u nhìn ta, ta sợ, lánh xa mau,

Vì ta nghĩ: trước ta là đôi rắ n
Thè lưỡi đỏ, đang xông ra định cắ n.

118

Đôi má nàng thì ửng hỏ`ng, tươi sắ c
Nhu hoàng hôn phơn phớt đỏ ráng chiề`u.
Đôi môi đẹp ai nhìn, tôi dám chắ c,
Cũng thở dài trong liên tưởng, dăm chiều.
Nàng rắ t xứng để các nhà điều khắ c
Chọn làm người mẫu tượng của tình yêu.
Tượng luôn đẹp hơn người, nghe bảo thế`.
Tôi thì nghĩ đó là điề`u không thể.

119

Để chứng minh những lời trên, xin phép
Được dẫn ra một thí dụ thế` này:
Có một nàng Tô Cách Lan xinh đẹp
Được chọn làm nhiề`u mẫu tượng lâu nay.
Nhưng các tượng, chao ôi, trông mà khiế`p.
So với nàng điề`u thua hẳn. Không may
Nế`u thời gian bắ t da nàng nhăn lại,

Thì cái đẹp sẽ mất đi mãi mãi.

120

Nên người đẹp của chúng ta, tôi sợ

Khó mà ai lưu lại được cho đời.

Tuy đơn giản, quần áo nàng sắc sỡ,

Khác áo quần ta vẫn thấy khắp nơi

Ở đất nước Tây Ban Nha. Tôi nhớ

Khi ra ngoài có việc, hoặc vui chơi

Họ chọn loại áo dài màu giản dị,

Lê trên đất, nghe sao mà huyền bí.

121

Còn quần áo của nàng, như đã nói,

Màu hơi chua, nhưng xinh đẹp khác thường.

Từ mái tóc để xòa như chải vội,

Cổ tay ngà đeo chuỗi ngọc dễ thương,

Đến vành trán với dây tiêng vàng chói,

Sợi dây chuyền bằng đá quý, kim cương -

Đều đẹp hết. Duy một điều, thú thật,

Là chân nàng đi giày, nhưng không tất.

Quâ`n và áo cô hâ`u, tuy không khác,
 Vải xấ`u hơn, cũng sặc sỡ nhiê`u màu.
 Cô ta chẳng có vàng nhưng có bạc
 Trên trán mình, và bạc đó nghe đầu
 Là cái vô`n hô`i môn. Khăn che mặt
 Cũng không bắ`ng, tuy na ná như nhau.
 Mắ`t cũng đen, cũng xinh, nhưng thiế`t nghĩ,
 Có hơi lác và bé hơn một tý.

Thê` là Juan được hai cô gái â`y
 Dem vào hang đang chăm sóc lúc này.
 (Thì phụ nữ bao giờ mà chả vậy,
 Coi giúp người là hạnh phúc, là may).
 Xúp của họ có cái tên gì đầ`y,
 Mà thực tình trong thơ phú xưa nay,
 Từ cái thời của Homer sôi nổi,
 Ngon thì ngon, nhưng chưa ai thấ`y nói.

Họ là ai? Bây giờ xin nói rõ,
Vì tính tôi là chúa ghét mập mờ.
Họ không phải thầ n hay tiên này nọ,
Mà hai người con gái rấ t ngây thơ.
Người thứ nhấ t là cô hầ u, điề u đó
Ta dễ dàng đoán ngay được, còn cô
Trẻ, đẹp hơn, con một người chân thật,
Sô ng trên biển, chuyên làm nghề đánh bắ t.

125

Vâng, đánh bắ t - một dân chài từ bé,
Ông ta nay vẫn tiế p tục hành nghề .
Bắ t cả cá, cả cái gì hơn thế .
Người đầ n ông phát đạt rấ t ghê,
Bằ ng cách cướp và bán mua nô lệ.
Ông bị đòi từng lên án, trách chê,
Nhưng cứ giàu, ngày càng thêm thề lục,
Có bạc triệu, càng hành nghề thả sức.

126

Như tông đầ của Pete, ông bắ t

Tất cả ai vô phúc ghé qua nhà.
Ông chằng lưới giữa thanh thiên bạch nhật,
Bắt những tàu ngò nghếch trót đi qua.
Các hàng hóa tất nhiên ông lấy tất.
Còn con người - các thủy thủ tài ba
Và hành khách - ông biến thành nô lệ,
Đến nước Thổ bán giá cao khá dễ.

127

Vốn gốc gác là một người Hy Lạp,
Ông ta xây trên đảo một lâu đài,
(Hòn đảo nhỏ thuộc khu Cycláp)
Số ngàng hoàng, tôi nghĩ chẳng thua ai.
Còn về việc ông ta nay phạm pháp,
Việc bắt người - chưa hẳn đúng hay sai.
Tôi chỉ biết lâu đài ông tuyệt diệu,
Đủ tranh tượng, bạc và vàng không thiếu u.

128

Ông ta có chỉ một cô con gái
Là Haidê, xinh đẹp đến mê hồn,

Đẹp hơn cả gia tài cha để lại,
Hơn số tiền rất lớn của họ môn.
Như chiếc cây luôn xanh tươi, mềm mại,
Trong dư thừa, cô cứ thế lớn khôn.
Nay đến tuổi, rất nhiều anh dạm hỏi,
Nhưng Haidê đã thẳng tay từ chối.

129

Một sáng nọ, nàng Haidê đi dạo
Thầy Đôn Juan đang hấp hối một mình
Trên bãi cát, hâu như không quăn áo,
Nên thoát nhìn, nàng hoảng hốt, thất kinh.
Nhưng vốn dĩ tính thương người ngoan đạo,
Thầy một chàng da rất trắng, lại xinh
Bị sóng đánh năm mê man, đói rét,
Nàng không nỡ để anh ta phải chết.

130

Nhưng đưa thẳng anh ta về nhà bố
Haidê cho hơi nguy hiểm phần nào,
Vì làm thế là đưa Juan xuống mộ,

Chẳng khác gì đem cá đặt đầ`u dao.
Bồ` của nàng thông minh, ai cũng rõ,
Biế`t làm gì và xử sự ra sao.
Ông nhậ`t định nuôi cho Juan béo khỏe,
Rồ`i đem bán ở chợ trời nô lệ.

131

Thế` là nàng theo cô kia gợi ý
(Chủ thường nghe ý kiế`n những người hầ`u)
Đưa chàng trai vào trong hang tạm nghỉ,
Rồ`i dầ`n dầ`n sẽ tính kế` lo sau.
Nàng rấ`t thương Đôn Juan, tôi thiế`t nghĩ
Cái điề`u này không khó hiểu lắ`m đâu.
Lòng thương người, như thánh Paul đã dạy,
Sẽ mở cửa thiên đường cho ta thấ`y.

132

Họ nhóm lửa mong cho Juan khỏi lạnh.
Củ ở đây không hiế`m, đồ`t tha hồ`.
Khắ`p bãi biển bao năm nay sóng đánh
Dạt lên bờ từng đồ`ng gỗ rấ`t to.

Tàu gặp đá, vỡ tan thành muôn mảnh
Để bây giờ trên cát bản phơi khô.
Nhờ ơn Chúa - ván, chèo, dây, gỗ mục
Đủ đốt lửa hai mươi nơi một lúc.

133

Để làm giường cho Đôn Juan lúc ấy,
Họ trải chăn và áo ấm chàng nằ m.
Họ chỉ sợ anh chàng đau, tỉnh dậy.
Và cuối cùng, như thể chẳng yên tâm,
Họ còn đắp lên chàng hai chiếc váy
Sau khi thế`nhất định sẽ đến thăm
Mờ sáng mai, không quên mang một ít
Trứng, cà phê, bích quy và cả thịt.

134

Thế` là Juan phải một mình tới đó
Trú trong hang luôn vắng vẻ im lìm,
Ngủ như chết, ngủ say như khúc gỗ,
Như xác người, bên đống lửa nằ m im.
Chàng không nhớ chuyện chìm tàu gian khổ.

Cả nỗi buồn luôn nhưc nhớ i trong tim
(Cái làm ta nhiều đêm không chợp mắt
Năm trăm trở) Juan bây giờ quên tất.

135

Trước khi đi, Haiđê còn sửa gô i
Đắp cho Juan rất âu yếm dịu dàng,
Vừa bước ra, không hiểu sao bỗng i rồi,
Nàng ngập ngừng quay lại đứng bên hang.
Nàng nghe rõ chàng trai kia đang gọi
Đúng tên nàng - ôi, cất bước sao đang?
Haiđê quên một điều là lúc ấy
Juan không thể biết tên nàng như vậy.

136

Với dáng điệu rất suy tư, căng thẳng,
Từ biệt Juan, nàng bịn rịn ra về.
Dặn Dôiê (tên cô hầu) im lặng.
Cô gái này rất hiểu ý Haiđê.
Trên thực tế cô ta, xin nói thẳng,
Tuy hơn nàng hai tuổi, chẳng gì ghê,

Nhưng chừng ấy, theo tôi, khi biết nghĩ
Cũng đủ hiểu khá nhiều điều tệ hại.

137

Trời rạng sáng, Juan vẫn chưa tỉnh dậy,
Vẫn say sưa trong giấc ngủ ngon lành.
Cả tiếng suối i róc rách kêu gần đây,
Cả mặt trời, cả sóng vỗ xung quanh -
Chàng không biết, vẫn ngủ say, vẫn ngáy
Đúng như người vừa mất ý thức lênh đênh
Trên biển cả. Ông nội tôi điều đó
Viết trong cuốn Narratives rất rõ.

138

Nàng Haidê thì không sao ngủ được,
Thức suốt đêm, mơ với mộng đủ điều.
Nàng nằm mơ thấy tàu chìm xuống nước,
Xác những chàng trai trẻ đẹp, đáng yêu
Nằm trên cát. Nàng tung chăn dậy trước,
Gọi cô hầu và nô lệ dậy theo.
Những người này tất nhiên đang muốn ngủ,

Nên lúng búng trách tính tình cô chủ.

139

Haidê nói hôm nay nàng muố n dậy
Ngắ m bình minh nhuố m đỏ nửa chân trời,
Ngắ m Phebus uy nghiêm và lộng lẫy,
Ngắ m khu rừng đang ướt đầm sương rơi.
Còn bóng tồ i của màn đêm lúc ấ y
Bị vậ ng dương xé rách toạc khắ p nơi,
Như khăn tang của một bà vợ góa
Bị xé bỏ khi bà ta tái giá.

140

Tôi cũng thích ngắ m bình minh rực đỏ
Nên nhiề u hôm tôi thức đế n rạng ngày
Tuy bác sĩ luôn nhắ c tôi điề u đó
Là một điề u rấ t không tồ t xưa nay.
Tôi thành thật khuyên nhữ ng ai muố n có
Vừa cả tiề n, vừa sức khỏe, vận may,
Thì phải dậy khi gà chưa kịp gáy,
Trướ c khi chề t cũng khuyên con làm vậy.

Haidê chạy về` phía hang vắ`ng về,
 Dắ`u chân con in xinh xắ`n trên đường.
 Những tia nắ`ng đắ`u tiên hôn nhè nhẹ
 Lên môi nàng mát dịu bởi hơi sương.
 Mới nhìn nàng, rắ`t xinh tươi, diễm lệ,
 Ta dễ nhắ`m là Phemit dễ thương.
 Cái đáng quý thực ra còn ở chỗ:
 Khác các thắ`n, nàng không tan trong gió.

Nàng rón rén đi vào hang và thắ`y
 Juan của ta - các vị biế`t, lúc này
 Như đứa trẻ đang nắ`m yên chưa dậy,
 Nàng ngập ngừng lo nghĩ rắ`t thơ ngây.
 Vâng, nàng sợ, nhưng cũng liề`n sau đắ`y
 Rắ`t dịu dàng cúi xuố`ng, khẽ đưa tay
 Kê lại gố`i, tìm thêm chắ`n nàng đắ`p,
 Và nín thở lắ`ng nghe tim chàng đập.

Như đức Chúa bên con chiên há p hơ i
Cúi bên Juan, nàng âu yếm vỗ về ,
Mà anh chàng chẳng hay gì, khôn nổi,
Chỉ dựa mình, ú ớ nói trong mê.
Còn Dôiê thì một mình đang vội
Thái bánh mỳ, luộc trứng, nấu cà phê,
Vì cô biết hai người kia chắ c chắ n
Sẽ đòi ăn, nên nhanh tay làm sẵn.

145

Ai cũng cần được ăn, và ăn khỏe.
Còn Đôn Juan thì cái đó khỏi bàn.
Vốn lúc này đang không yêu, vì thế
Thấy phần nào trong bụng đã râm ran,
Và lạnh nữa, nên Dôiê lạng lẽ
Chuẩn bị nhiều cho cô chủ và Juan
Nào trứng, bơ, nào giấm-bông, bánh ngọt,
Chỉ thiếu trà, nhưng mà thôi, cũng tốt.

146

Khi món trứng được làm xong, béo ngậy,

Ấm cà phê đun nóng, rót ra rô`i,
Cô muố`n gọi Đôn Juan nhưng lúc ấy
Chủ vội vàng đặt ngón trở ngang môi,
Nghĩa là im. Thôi thì đành chịu vậy,
Chịu ngô`i nhìn tấ`t cả nguội mà thôi.
Đành chố`c nữa lại đem hâm. Cô chủ
Còn muố`n để chàng trai kia được ngủ.

147

Juan nằ`m im, tay và chân duỗi thẳng
Như khi ta đang hấ`p hô`i trên giường.
Trán in rõ những nê`p nhăn cay đắ`ng
Của bao ngày trên sóng dữ đại dương.
Chỉ đôi má hơi ửng hô`ng sắ`c nắ`ng
Buổi chiề`u tà nhọt nhạt gió và sương.

Mái tóc đẹp xoắn và dài để xõa
Còn ẩm ướt, lẫn mùi thơm biển cả.

148

Nàng cúi xuô`ng, chàng Đôn Juan lúc đó
Vẫn ngủ say trong hai cánh tay nàng,

Như cây liễu đứng yên khi lặng gió,
Như đêm về, biển không sóng mênh mang.
Chàng dễ thương như thiên thần bé nhỏ,
Như bông hồng sắp lụi héo... Đôn Juan,
Nói tóm lại, rất đẹp trai, thiết nghĩ,
Làn da chàng hơi hơi vàng một tí.

149

Juan chợt tỉnh, tất nhiên ngay lúc ấy
Đôi mắt Juan sẽ nhắm lại bất ngờ
Nếu khuôn mặt của Haidê không thây,
(Mặt các nàng Juan chẳng thể làm ngo).
Lúc còn bé, khi cậu kinh đã vậy,
Cậu vẫn thường nhìn đây đó băng quơ,
Không ngấm thánh có râu xồm oai vệ,
Mà ngấm mặt Maria - Đức mẹ.

150

Juan nhồm dậy, tay tì lên chiếc gối.
Nàng Haidê xâu hổ cúi thấp đầu.
Hai má đỏ, nàng ngập ngừng bối rối

Nói điê`u gì rấ`t khó hiểu hô`i lâu.
Đôi mắ`t đẹp thì trong khi miệng nói
Vẫn nhìn chàng, sung sướng lẫn lo âu.
Juan thì hiểu (chính nhờ đôi mắ`t ấy)
Rằ`ng cơm sáng đợi kia, xin mời dậy.

151

Vâng, quả thế`. Không là người Hy Lạp,
Tấ`t nhiên Juan không hiểu một từ nào,
Nhưng tiế`ng nàng du dương như tiế`ng nhạc,
Như trên cành chim đang hót thấ`p cao.
Juan vừa nghe và vừa nhìn ngơ ngác:
Những tiế`ng này thật giản dị, thanh tao
Có sức mạnh bắ`t cười hay nhỏ lệ.
Chàng chưa nghe tiế`ng gì hay đế`n thế`.

152

Juan tỉnh dậy, công bắ`ng ra mà nói,
Chính là do chàng ngửi thấ`y vô tình
Mùi thức ăn của Dôie, mùi khói,
Mùi lửa hô`ng đang nhảy múa lung linh.

Ngay lập tức chàng thấy mình rất đói,
Đói vô cùng, quẫn quại, đói rất kinh.
Quên hết khổ, quên hết đau, hết mệt,
Juan muốn ăn, nhất là ăn bít-tết.

153

Nhưng bít-tết tiếc thay, không thể có,
Vì ở đây chưa có lệ nuôi bò.
Chỉ có cừu, hàng trăm con lớn nhỏ,
Đủ mọi người cứ thả sức ăn no.
Dân thì thừa, chỉ dăm ba lều cỏ
Mọc bên đường, men dốc đá quanh co,
Nhưng hòn đảo mà giờ tôi đang kể
Lại khá giàu, đất phì nhiêu, tuy bé.

154

Ai cũng biết người Anh, thừa các vị,
Cần thịt tươi để được chén hàng ngày.
Còn việc họ thích uống bia, tôi nghĩ,
Sợ lạc đề nên không nói ra đây.
Họ còn thích chiến tranh và vũ khí

(Một trò chơi tồ n kém, dẫu mê say)

Tôi nghe nói người Cretan cũng vậy.

Họ giồ ng nhau ít ra nhờ khoản ấy.

157

Xin kể tiế p: Juan tì tay lên gồ i,

Nhìn đăm đăm vào các món ngon lành

Bày trước mặt, thềm ăn không chịu nổi.

Đã bao ngày trên sóng biển lênh đênh

Phải nhá giẻ, ăn thắ t lưng, nhịn đói,

Vớ được gì cũng ngồ n ngắ u nhai nhanh,

Nên dễ hiểu Juan thềm ăn như hổ,

Như cá mập, chim ưng hay cha cô .

158

Và chàng ăn, Haidê ngồ i cạnh đấ y

Cứ luôn tay tiế p nọ, cái này,

Như bà mẹ thắ y con vừa ô m dậy

Ép ăn nhiề u cho bõ đói lâu nay.

Nhưng Dôiê thông minh hơn, thắ y vậy

(Tuy chưa hê ` câ m quyển sách trên tay)

Biết là Juan mà cứ ăn như thế
Thì vỡ bụng là một điều rất dễ.

159

Nên cô ta liền ra tay cương quyết
Bắt Juan thôi, vì quả thực bây giờ
Chàng mà cứ ăn thêm là sẽ chết.
Tính mạng chàng cô không thể làm ngơ.
Ai chẳng biết ăn là điều cần thiết,
Nhưng từ từ, phải chọn lúc, tùy cơ.
Chứ đến ngựa mà ăn nhiều cách ấy,
Thì ăn xong cũng lăn kềnh ra đấy.

160

Đợi ăn xong, vì Juan trăn như nhộng,
Hay ít ra gần thế thật, hai nàng
Dem quần áo mặc cho Juan, trông giống
Một anh chàng Hy Lạp loại giàu sang,
Hay anh Thổ... nhưng thôi, không quan trọng.
Tiếc một điều: Tôi không thấy Juan mang
Gươm và súng như thổ dân nước đó.

Quả n thì rộng thênh thang, trông đén ngó.

161

Nàng Haidê bắt đầu lên tiếng nói.

Juan của ta không hiểu một từ nào,

Nhưng chăm chú lắng nghe nàng sôi nổi

Nói những lời âu yếm, dịu dàng sao,

Cho đến khi nàng bất ngờ bỏ đi rồi

Im giữa chừng, vì kinh ngạc xiết bao -

Ồ thì ra tiếng nàng đang diễn tả

Đôi với Juan là hoàn toàn xa lạ.

162

Nàng lập tức quay sang ngôn ngữ khác,

Nói bằng tay, bằng ánh mắt, nụ cười.

Đón Juan hiểu (tôi tin không hiểu lạc)

Cũng bắt đầu bằng những nụ cười tươi,

Bằng ánh mắt, những cái nhìn chính xác

Như của nàng, Juan đáp lại. Theo tôi

Nàng thấy, hiểu trong mắt Juan lúc đó

Những ý nghĩ mà chàng chưa thổ lộ.

Và cứ thế, bằ`ng ngón tay, bằ`ng mắ`t,
 Bằ`ng cách luôn bắ`t chước khá vụng về,
 Juan học nói tiế`ng nàng, nhưng thú thật,
 Mắ`t không rời khuôn mặt của Haidê.
 Như các nhà thiên văn xưa giỏi nhắ`t,
 Sách không câ`n, mà chỉ thích say mê
 Ngắ`m trời sao. Đôi mắ`t chàng, phải nói,
 Giúp chàng học rắ`t nhanh và rắ`t giỏi.

Học ngoại ngữ là rắ`t nên, hẳn thế,
 Nhắ`t là khi gặp cô giáo nhiệt tình,
 Khi cả trò, cả cô đề`u đang trẻ,
 (Như một thời tôi học tiế`ng La-tinh),
 Những lúc â`y, đúng hay sai cũng kệ,
 Cô chỉ cười, khen tô`t, giỏi, thông minh.
 Rồ`i sau đó, tay câ`m tay, hôn, câ`u -
 Và thêm tiế`ng tình yêu, tôi chẳng giấ`u.

Ngày còn trẻ, một số từ Hy Lạp
Và La-tinh tôi cũng học cách này.
Tôi mù tịt tiếng Nga và tiếng Pháp,
Tiếng nước mình - tôi rất kém xưa nay.
Tôi học nói ngôn ngữ Anh phức tạp,
Qua những bài giảng đạo chép bằ ng tay
Của Blair, Barrow, nhưng thú thật,
Vừa đọc xong là tôi quên, quên tất.

166

Còn phụ nữ của nước Anh, về họ
Nói gì đây? Tôi, một kẻ xa nhà,
Như người khác, tôi đã từng đau khổ,
Đã từng buồn, từng khao khát phong ba.
Nhưng mọi cái trên đời, ai cũng rõ
Sẽ dần dần theo năm tháng trôi qua.
Nên những người xưa làm tôi suýt chết
Nay thậm chí tôi cũng quên, không ghét.

167

Xin trở lại chuyện Đôn Juan học nói,

Theo Haidê bập bẹ thê´ hàng giờ.
Chàng bỗng thấ'y một cái gì sôi nổi
Dậy trong lòng, không rõ nét, băng quơ.
Hay chàng yêu? Đúng, yêu nàng, khô´n nổi,
Cũng được nàng không lãnh đạm, thờ ơ.
Một tình yêu rấ't tự nhiên, tôi nghĩ,
Như ta yêu, tôi yêu, như các vị.

168

Từ hôm đó, vâng, sáng nào cũng vậy,
Nàng thăm Juan rấ't sớm, những lúc này
Tấ't nhiên Juan còn nằ'm yên chưa dậy
Như những chàng mê ngủ rô´n xưa nay.
Nàng chỉ đế´n để nhìn Juan, để thấ'y
Khuôn mặt chàng xinh đẹp, để luô`n tay
Vào mái tóc và hôn, như ngọn gió
Nhẹ nhàng hôn lên bông hoa hô`ng nhỏ.

169

Ngày tiế'p ngày Juan càng thêm khỏe mạnh,
Nay đã trông tươi tỉnh, khá hơn nhiê`u,

Ra sức khỏe làm ta xinh là thế ,
Nó, nghe đồ òn, là phân bón tình yêu.
Nhất là khi anh nhàn và đang trẻ,
Nó là nguôn cảm hứng đẹp, cao siêu.
Ai cũng biết: đến cả nàng Venus
Cũng không xinh nếu thiếu thần Bachuss.

170

Khi Venus hâm cho tim rực nóng
(Nguội, tất nhiên, là không thể có tình)
Thì Bachuss và Xêrê hào phóng
Cho dạ dày đủ các thứ linh tinh,
Như rượu, trứng, khoai tây, bơ, mỳ ống.
Vì chúng cần cho những cặp mắt xinh,
Và trái tim - vì tình yêu trước hết
Cũng cần ăn, chứ nếu không thì mệt.

171

Sáng mở mắt, bao giờ chàng cũng thấy
Các thức ăn được dọn sẵn đang chờ.
Thêm vào đó là đôi môi nõng nhẽo,

Cặp mắt huyệt làm Juan nghĩ bằng quơ.
Nhưng thôi đủ, tôi nói rồi chuyện ấy -
Lập là điếu rất tội kị trong thơ.
Xin vả n tát: Ăn xong Juan ra biển
Tắm rồi về, uống cà phê, nói chuyện.

173

Với Haidê là niềm vui khó tả
Được thầy Juan. Nàng xâu hổ cúi đầu
Cùng Juan đứng, khi kê môi, áp má;
Khi hai người cùng im lặng hồi lâu.
Nàng mong muốn chia cùng chàng tất cả,
Và sẽ buồn nếu họ phải xa nhau.
Juan là của Haidê, là kho báu.
Đây là đầu nàng yêu, tôi chẳng giấu.

174

Hơn một tháng nàng Haidê chăm chỉ
Tới thăm Juan rất đều đặn hàng ngày.
Và việc ấy nàng tinh khôn giấu kỹ,
Nên mọi người sống cạnh chẳng hề hay.

Bỗng một hôm ông bố ́ nàg chuẩn bị
Lại dong buồ ́ m ra biển giồ ́ ng xưa nay.
Không phải để bắ ́ t Iô, hắ ́n thê ́ ,
Mà bắ ́ t tàu lầ ́ y hàng và nô lệ.

175

Nghĩa là nàg được tha hồ ́ thoải mái
(Bố ́ đi xa, mẹ thì chề ́ t lâu rô ́ i),
Được tự do như các bà quý phái
Đã có chồ ́ ng (xin các vị tin tôi)
Được thả sức chọn nhàn tình, nhàn ngắ i,
Gây cho đời rắ ́ t lắ ́ m chuyện lồi thối.
(Đây tôi nói những nước nào phụ nữ
Trong cung câ ́ m của chồ ́ ng không bị giữ).

176

Được tự do, và tắ ́ t nhiên vì thê ́
Gặp nhiề ́ u hơn và nói chuyện cũng nhiề ́ u.
Vồ ́ n thông minh, Juan bây giờ có thể
Nói một lèo: “Ta đi dạo, em yêu”.
Do chán cảnh trong hang sâu vắ ́ ng về

Phải một mình nă`m tư lự, đăm chiêu,
Juan rấ`t thích được cùng nàng đi dạo,
Cùng chò trắng, ngắ`m hoàng hôn mờ ảo.

177

Hòn đảo nhỏ buô`n quanh năm im ấ`ng,
Cát bao quanh, sóng biển vỗ đêm ngày.
Những mỏm đá vươn cao mình im lặng,
Như những người lính gác đứng trong mây.
Người thủy thủ lênh đèn trên sóng trắ`ng
Mãi mê nhìn mà những muố`n vào đây.
Còn những hôm giữa chiề`u hè êm ả,
Biển như hồ`, nước lặng im, sáng lóa.

178

Mặt nước phẳng, sóng lẫn tăn gọn nhẹ,
Như sâm banh sủi bọt, dươn lên bờ,
Trông thật đẹp, như khi đời đẹp đẽ
Khi ta câ`m cô`c rượu, nghĩ băng quơ.
Các vị thích cái gì, tôi mặc kệ,
Riêng tôi thì, tôi thích rượu và thơ.

Tôi chỉ uống vì vui, vì phải đẹp,
Cho đến lúc cái u kinh còn liếm mép.

179

Người thông minh phải uống say bởi lẽ
Không gì hơn cái cảm giác ngà ngà.
Chúng ta sống trên đời, ai cũng thế,
Say rượu, tình, say phú quý, hào hoa.
Cũng đúng thôi, vì không say có thể
Ta thấy đời chỉ đáng ghét, xa u xa.
Nên cứ uống, uống thật nhiều cho bõ,
Cho sáng dậy đầu đau như búa bổ.

180

Sáng anh tỉnh, gọi người hầu đi lại
Kiếm xô đa và rượu nhẹ mang vào.
Anh nhấm nháp, một mình thôi, khoan khoái,
Sẽ thấy đời đáng sống, đẹp làm sao.
Cả đức vua Xécxê xưa vĩ đại
Cũng không hề khinh ghét rượu là bao.
Ai mất ngủ, thất tình hay mỗi mết,

Chỉ cô'c rượu là cuô' n phăng đi hê' t.

181

Còn bãi biển, vâng, vừa rô' i tôi kể,
Rấ' t nên thơ - hôm â' y quả im lìm,
Không một dấ' u chân nào in lặng lẽ,
Biển như trời, trong giấ' c ngủ nă' m im.

Chỉ đây đó đàn cá heo quẫy nhẹ,
Cao trên trời nhao nhác một bầ' y chim;.
Sóng thi nhau chui vào hang róc rách,
Những tảng đá trên đường đi rửa sạch.

182

Juan và nàng dấ' t tay nhau đi mãi.

Vì Haidê, tôi đã nói, bây giờ
Được gặp chàng mà không hê' sợ hãi.

Tội cô hầ' u từ sáng sớm tinh mơ
Phải xách nước, thổi cơm, luôn đi lại,
Hoặc giúp nàng chải mái tóc, thấ' t nơ
(Cũng nhờ thế' mà đôi khi cô chủ,
Để thưởng công, cho khăn hay áo cũ).

Vàng hôm ấ y hoàng hôn buông, dịu mát,
 Mặt trời lặn như quả bóng màu hồ`ng
 Trên dãy núi xa xa màu tím nhạt.
 Đám mây vàng uể oải đứng trên không.
 Chiề`u êm ả, trời cao xanh, bát ngát,
 Biển rì rào như gái ngủ, mênh mông.
 Một ngôi sao to và luôn nhấ`p nháy
 Trong ráng đỏ như mắ`t người mới dậy.

Họ cứ the` bước đi trên cát lạnh,
 Dẫm chân lên những viên sỏi nhiề`u màu,
 Những vỏ ô`c và vỏ sò lấ`p lánh,
 Cả hai người im lặng dấ`t tay nhau.
 Trên vách đá bao đời nay sóng đánh
 Thành những hình rấ`t quái dị. Hồ`i lâu
 Họ ngồ`i đấ`y, nghe bên mình sóng vỗ,
 Cùng chiêm ngưỡng trời hoàng hôn cháy đỏ.

Vầng, họ ngắm ánh hoàng hôn lụi tắt,
Nơi đại dương hòa lẫn với bầu trời,
Ngắm ngôi sao cô đơn luôn nháy mắt,
Ngắm trăng tròn trên ngọn sóng xa khơi.
Họ ngắm biển rồi ngắm cây, ngắm đất,
Ngắm bốn bề, nhưng thật lạ, khắp nơi,
Họ chỉ thấy ánh mắt nhau, sau đây.
Họ hôn nhau một cái hôn nồng cháy.

186

Một cái hôn, rất, rất dài, quả thế,
Và tất nhiên mang trong cái hôn này
Là sắc đẹp, là tình yêu, tuổi trẻ,
Là tâm hồn đang rạo rực mê say.
Cái hôn đó, theo ý tôi có thể
Gây trong lòng động đất chẳng ai hay.
Hoặc động tim là một điều chắc chắn.
Bao nhiêu độ, tùy hôn dài hay ngắn.

187

Dài ở đây ta không đo bằng mét,

Mà bằ`ng giâý, bằ`ng phút hoặc bằ`ng giờ.
Nụ hôn dài (bao lâu tôi chẳng biế`t)
Họ xem bằ`ng khoảnh khắ`c ngắ`n trong mơ.
Tắ`t, tắ`t cả trên đời này quên hế`t,
Để mình chìm trong hạnh phúc ngây thơ,
Họ say đắ`m như con ong hút mật
Bay xuô`ng đậu lên bông hoa đẹp nhắ`t.

188

Họ đơn độc, nhưng không như người khác
Bị giam trong lạnh lẽo bó`n bức tường.
Bên chân họ là vằ`ng trắng dát bạc,
Biển thằ`m thì, cây ngái ngủ trong sương.
Họ cảm thắ`y như rơi vào cực lạc
Giữa trời chiề`u đằ`y yên tĩnh, yêu thương.
Họ bên nhau, tưởng trên đời còn lại
Chỉ hai người, hai tâm hằ`n số`ng mãi.

189

Họ không sợ mắ`t tai ai nhòm ngó,
Cũng không lo cả bóng tồ`i trên đằ`u.

Tuy khác tiế'ng nhưng tình yêu giúp họ
Qua những lời vô nghĩa hiểu, tin nhau.
Cái ngôn ngữ của tình yêu không khó -
Liê'c, thờ dài là đủ, có gì đâu.
Nhờ Êva, từ khi nàng phạm lỗi,
Vớ tình yêu, thờ dài là tiế'ng nói.

190

Không kiêu cách, không nghi ngờ, gạn hỏi
Không bắ't Juan phải hứa hẹn hay thê',
Chưa từng biế't thê' nào là giả dố'i,
Chẳng nói mình tô't hoặc xấ'u, Haidê
Chỉ biế't yêu bắ'ng trái tim sôi nổi,
Bắ'ng tâ'm lòng luôn trong trắ'ng, say mê.
Nàng chưa biế't tình yêu kèm đau khổ,
Kèm bao cái rấ't, rấ't phiê'n theo nó.

192

Chiê'u hôm â'y trời sao yên tĩnh lạ,
Làm ai ai cũng xao xuyế'n trong lòng.
Họ lại trẻ và yêu nhau ghê quá,

Lại vắ'ng người nên các vị biế't không,
Họ quyế't định làm một điề`u, hậu quả
Đã được ghi trong Kinh Thánh: cuồ'ng phong
Dưới địa ngục sẽ trút lên đầ'u họ
Trận mưa băng vì những trò căm đồ.

193

Ôi Haidê, ôi Đôn Juan, có lẽ
Chưa có ai thơ mộng thê' bao giờ.
Chỉ Adam và Êva có thể
Sánh hai người. Qua Kinh Thánh, qua thơ,
Haidê biế't, tôi rấ't tin là thê',
Về` con sông dưới địa ngục - Xtico.
Nhưng nàng quên những điề`u kia đáng sợ
Đúng vào lúc lẽ ra nàng phải nhớ.

194

Trong vòng tay rấ't thon, mê`m, rấ't trắ'ng,
Nàng ôm Juan. Juan âu yế'm cúi đầ'u
Vuồ't tóc nàng, rô'ì cả hai im lặng
Ngắ'm trắng vàng trong say đắ'm mắ't nhau.

Và cứ thế , giữa đêm khuya thanh vắng
Hai người ngồi như một cặp chim câu
Đang quẩn quýt - nửa trằn truông, trông họ
Rất cổ điển, như người Hy Lạp cổ.

195

Hơi thắm một vì tình yêu, sau đây
Juan ngủ quên không biết tự lúc nào,
Trong vòng tay nàng Haidê lộng lẫy.
Nàng ngả m chàng, âu yếm, dịu dàng sao.
Hết nhìn Juan với tình yêu nồng cháy,
Nàng một mình lơ đãng lại nhìn sao.
Và trái tim, trái tim nàng thôn thức
Bên tim Juan nàng đang ôm vào ngực.

198

Nàng ngây ngất ngả m Đôn Juan xinh, trẻ
Giữa trời khuya rất yên tĩnh, một mình
Cùng tình yêu, cùng núi cao vắng vẻ,
Biển dập dờn những đốm sáng lung linh.
Trông bề ngoài thì Haidê lặng lẽ

Nhưng trong lòng đang nổi sóng rất kinh.

Cả trời sao nép vào nhau, nghiêng ngó,

Im lặng ngấm má nàng đang ứng đỏ.

199

Đúng tình yêu quả là nguồn hạnh phúc,

Dẫu đôi khi cũng nguy hiểm ít nhiều,

Vì phụ nữ đời mình không ít lúc

Đặt con bài may rủi của tình yêu.

Nếu thua bạc, là buồn đau, tủi nhục.

Chút ngọt ngào mà cay đắng bao nhiêu.

Yêu, phụ nữ tự bắt mình đau khổ,

Bắt chúng ta cũng phải đau theo họ.

200

Ta, đàn ông, những con người tội lỗi,

Về khoản yêu cũng chẳng tốt hơn gì.

Không ai bắt mà chúng ta giả dối,

Bằng cách này làm hư họ nhiều khi.

Ta làm họ yêu mà không dám nói,

Chỉ biết chờ trong im lặng, hoài nghi

Đề một hôm, một ông già đến bắt,
Rồi tình nhân, nhà thờ...và xuống đất.

201

Một số lấy tình yêu làm nghĩa sống,
Một số lo kinh kệ suốt đêm ngày.
Một số khác chăm việc nhà, lao động,
Hay ngoại tình, hay chỉ suốt ngày say.
Không ít bà chán cuộc đời trống rỗng,
Bỏ những gì đang có sẵn lâu nay,
Bỏ cung điện đến hang rừng róc rách
Để đau khổ, làm thơ hay viết sách.

202

Là con gái của thiên nhiên hoang dã,
Với tình yêu rất sâu nặng, chân thành,
Hải sinh nơi mặt trời nóng quá,
Nóng rực người làm náo nức xung quanh.
Nên tình cảm của nàng, ta chẳng lạ.
Nàng đã yêu là tha thiết và nhanh,
Bên người yêu nàng vui, không thấy sợ.

Và cái chính là nàng không mắ'c cỡ.

203

Thê' là họ đã thành hôn - sao sáng
Trên trời cao luôn nhấ'p nháy thay đèn.
Cha linh mục là vị thầ'n im lặng,
Với hai người làm chứng - núi hai bên.
Giường cưới họ - đêm tân hôn hoang vắ'ng
Giữa hài hòa thơ mộng cảnh thiên nhiên.
Họ sung sướng trong tình yêu ngây ngấ't
Như chủ nhân của thiên đường trái đấ't.

205

Ôi tình yêu, Xêđã anh dũng thê'
Mà bên người - chỉ cậu bé học trò.
Titus - nạn nhân, Anthony - nô lệ;
Cũng vì tình mà đau khổ, buồn lo.
Không ít người chắ'c đã từng nghe kể
Về` chuyện tình bi thảm của Sapho.
Ôi tình yêu, người gây bao tội lỗi
Dù thiế'u người không người nào sô'ng nổi.

Bao đạo lý, gia đình - người phá hết,

Để vợ hư bêu riếu các ông chông.

Cả Xêđã, Pompei, Mohamet -

Những anh tài từng nổi tiếng Tây Đông

(Mà sử sách rất nhiều trang đã viết),

Đủ binh quyền, vương quốc rộng mênh mông,

Toàn tài giỏi, lại anh hùng, danh giá,

Thế mà họ bị cấm sùng, thật lạ.

Còn Đôn Juan thì sao đây, không lẽ

Anh ta quên cô bạn cũ hôm nào?

Câu hỏi khó, khó vô cùng, quả thế,

Tôi xin hàng, không biết trả lời sao.

Cũng có thể lỗi vì trăng, có thể.

Sáng chỉ hoài cho lòng dạ nôn nao.

Trăng đã sáng, lại tròn, thua các vị,

Là nhất định sẽ làm ta suy nghĩ.

Tôi là anh thường không ưa thay đổi,
Nên tất nhiên tôi rất ghét những người
Trong tình yêu không trung thành, giả dối,
Thay vợ chồng như thay áo, son môi.
Tôi là thế, nhưng vừa qua dự hội,
Gặp một nàng khá xinh đẹp, và tôi
Xin thú thật, ra về đêm nhớ nhớ,
Và suy nghĩ không ít điều dễ sợ.

210

May Lý Trí kịp nhắc tôi, may quá:
Phải giữ sao cho đúng đạo vợ chồng!
Vâng, hẳn thế, tôi cướp lời vội vã,
Nhưng môi nàng, đôi má, cặp mắt trong...
Sao khó quên. Nàng là ai? Quen, lạ?
Có gia đình, tôi muốn biết, hay không?
Nhưng Lý Trí nhìn tôi, tôi phát ngượng:
Xin anh thôi, từ nay đừng tơ tưởng!

211

Thì tôi thôi, tất nhiên, nhưng thiết nghĩ,

Cái người ta vẫn gọi không trung thành
Chẳng qua do anh hơi yêu một tí
Một mẫu đòi xinh đẹp có bên anh,
Nhu pho tượng, bông hoa, bức tranh quý,
Cái rất nhiều ta vẫn thấy xung quanh,
Nên việc tôi yêu nàng là hợp phép,
Vì tôi yêu chỉ là yêu cái đẹp.

212

Nếu các nàng ta yêu không giả dối,
Đẹp, ngây thơ như ta gặp lần đầu,
Như Êva những ngày chưa phạm tội,
Thì cánh mình không mắc bệnh tim đau,
Lại đỡ tốn, đỡ buồn lo bao nỗi,
Nên bây giờ, xin mạn phép khuyên nhau,
Là chỉ yêu một nàng cho đỡ bận -
Vừa lợi tim, lại vừa không hại thận.

215

Thận của ta là cơ quan kiểm dịch,
Nhưng chức năng nó thực hiện rất tồi.

Chính vì nó, lâ`n đầ`u ta yêu thích,
Cũng lâ`n đầ`u ta đau khổ, than ôi.
Chính vì nó mà ghen tuông, hiề`m khích,
Và căm thù, giận dữ cứ sinh sôi.
Như núi lửa phun ra nham thạch đỏ,
Bao cái xấ`u cũng phun ra từ nó.

216

Như chương trước, chương này tôi đã viế`t
Hơn hai trăm mười mấ`y khổ khá dài,
Mà tiểu thuyế`t của tôi, ta đã biế`t,
Hai chục chương liề`n, hay có thể hăm hai.
Thôi, dừng bút, trước khi ta tạm biệt
Và đón chờ những chương mới nay mai,
Chúc các vị trăm điề`u may, mạnh khỏe,
Chúc cả Juan và người yêu cũng the`.

Chương III

1

Ôi, nàng thơ... et cetera, ta để lại
Chàng Đôn Juan đang ngủ thiếp ngon lành
Trong âu yếm một vòng tay cô gái,
Mà tâm hồn, như đôi mắt long lanh,
Chưa từng khóc, chưa thấy điều kinh hãi,
Cũng không ngờ đang âu yếm một anh...
Vâng, một anh sẽ làm nàng đau khổ.
Nàng chỉ biết sống và yêu lúc đó.

2

Ôi Tình yêu, sao cuộc đời cứ bắt
Anh nào yêu là sẽ phải đau buồn?
Cứ hoa hồng là có gai, chán thật,
Sửng nổi gì khi nước mắt trào tuôn.
Thế mà ta hề thấy hoa là ngắt.
Để làm gì? Để nó sớm vùi chôn
Chính bản thân tôi và anh sau đây

Bằ`ng những cánh hoa hằ`ng kia lộng lẫy.

3

Khi phụ nữ vừa mới yêu, phải nói
Họ rấ`t yêu người họ chọn, nhưng rằ`i
Khi thân quen, họ bắ`t đầ`u thay đổi,
Như vẫn thường thay đổi tấ`t, than ôi.
Ai cũng biế`t, mới đầ`u yêu sôi nổi,
Họ chỉ cầ`n một đờ`i tượng mà thôi,
Nhưng sau đấ`y họ thích nhiề`u hơn một,
Mà chẳng nghĩ đó là điề`u không tồ`t.

4

Tôi không biế`t nên trách ai - phụ nữ
Hay đàn ông? Tôi chứng kiế`n nhiề`u lầ`n:
Nế`u vợ anh không mê Kinh, ở cũ,
Thì thề` nào cũng sẽ kiế`m tình nhân.
Vâng, vợ anh vẫn yêu anh đấ`y chứ,
Vẫn trung thành, vẫn chu đáo, vẫn vâng.
Nhưng không nghĩa là không yêu ai đấ`y.
Mà đã một thì hai, ba, hẳn vậy.

Tôi rấ t tiê c, rấ t buồ n vì một lẽ
 Rằ ng chúng ta trót hư hỏng từ đầ u,
 Rằ ng tình yêu và hôn nhân không thể
 Không bấ t đờ ng, dù nhiê ù mặt giồ ng nhau.
 Như tình yêu thành hôn nhân, cũng thế ,
 Rượu có ngày sẽ thành dấ m rấ t mau.
 Thật chua xót là tình yêu thơ mộng
 Vẫn cứ phải thành vãn xuôi cuộc số ng.

Chắ c phải có một luật riêng nào đầ y
 Vê `ghét, yêu trong cái vấ n đề ` này.
 Khi đang yêu thì anh nào chả vậy,
 Rấ t vui mừng, khi vợ trói chân tay
 Thì đã muộn, và cuô i cùng sẽ thấ y
 Rằ ng gia đình là ngán ngẫm. Xưa nay
 Chưa lâ y nhau, yêu hăng là có ích,
 Chứ làm chồ ng quá yêu là lô `bịch.

Ta, đàn ông, yêu si mê thường ngượng,
(Mà nói chung cũng khá mệt). Và rồi
Ai đủ sức suốt đời mình chiêm ngưỡng
Cái hàng ngày ta vẫn có? Than ôi,
Trong khi ấy ta phải đành tận hưởng
Với vợ mình cho đến chết mới thôi
Cái hạnh phúc của gia đình hòa thuận,
Đúng như Chúa và giầy tò cắn dận.

8

Vâng, tất nhiên cảnh gia đình chán tẻ
Với tình yêu là trái ngược từ đầu.
Thơ dành riêng cho những người yêu trẻ,
Đến vợ chồng là mất hết còn đâu.
Nên xưa nay các nhà thơ vì thế
Chỉ viết về các anh chị yêu nhau.
Nếu Laura mà lấy ông Petrarque,
Thì chắc hẳn thơ ông ta sẽ khác.

9

Các hài kịch hạ màn bằng hôn lễ,

Và tất nhiên bị kịch - cảnh đau lòng.
Nhưng tác giả lại giàu ta không kể
Về những gì sau đây, có buồn không.
Vì họ sợ nếu nói ra, có thể
Bị chê cười vì tội dám bông lông.
Nên thành lệ, sau tang hay đám cưới,
Là họ im, mặt cứ buồn rười rượi.

10

Chỉ có hai nhà thơ, tôi phải nói,
Viết rất hay về địa ngục, thiên đường
Là Dante và Milton, không nổi,
Chuyện gia đình các vị, nghĩ mà thương,
Rất bi đát, do tính tình, tội lỗi...
(Chuyện thường ngày giữa các cặp uyên ương).
May mà vợ của hai ông mù tịt,
Không là mẫu như Beatrit.

11

Tôi nghe nói một số nhà thông thái
(Mà tôi không tin lắm) vẫn cho là

Qua Beatrit, ngài Dante vĩ đại
Đã trình bày Thầ `n Luận Phép sâu xa.
Đấ `y là việc của nhà thơ - vô hại.
Chỉ có điề `u nhân vật của ông ta
Rấ t thầ `n bí, và theo tôi cô `t để
Chứng minh Toán là một môn không dễ.

12

Juan, Haidê không lấ `y nhau, phải nói,
Không do tôi mà do họ. Việc này
Nế `u bạn đọc cho là điề `u có tội,
Thì cũng đừng chê tác giả tôi đây.
Còn nế `u không thì vứt đi, xin lỗi,
Cầ `n quái gì cứ phải giữ trên tay
Một quyển sách làm tổn thương đạo lý
Bằ `ng tình yêu bấ `t minh dù thi vị.

13

Họ hạnh phúc trong tình yêu ngây ngấ `t,
Được bên nhau yên tĩnh giữa trời chiề `u.
Nàng Haidê vô `n từ tâm, chân thật,

Không nhớ gì về ông bố thân yêu.
Thường là thế, ít khi ta chịu mất
Những cái gì ta thích thú, nâng niu.
Nên chẳng lạ: Khi bố đi đâu đấy,
Nàng biết dùng thời gian khôn khéo vậy.

14

Còn ông bố đang ngày đêm mơ tưởng
Sẵn tàu buôn để cướp của. Mà rồi
Ta không trách: nếu ông là thủ tướng,
Việc ông làm như thu thuế mà thôi.
Ông khiêm tốn, công tâm và kỹ lưỡng.
Công việc này cũng khiêm tốn, theo tôi
Ông chẳng qua chỉ là anh cần mẫn
Làm việc nước, chuyên về nghề săn bắn.

15

Chuyên công cán lớn này do gặp bão
Và cũng do tham một vô khá hời,
Nên công việc bị kéo dài. Ông lão
Trong khi chờ, không chịu cảnh ngồi chơi.

Ông bắt đám tù nhân thay quần áo,
Bắt mang cùm, cho đánh số, nghỉ ngơi,
Rồi đặt giá từng người nô lệ một
Khoảng một trăm đô-la hay trăm mô t.

16

Lão đem bán ở Mantapan một số.
Cho mang sang Tunis một chuyến tàu
(Những nô lệ quá già trong bọn họ
Bị thẳng thùng sai vớt xuống biển sâu).
Số còn lại, trừ vài anh giàu có,
Được chuộc tiền và không bị đánh nhau,
Lão đem xích thành đôi (cho có bạn)
Rồi chở sang Tripôli chờ bán.

17

Ông cũng mua các mặt hàng khác nữa
Để nay mai cho đem bán chợ trời
Ở Levant. Ông không quên chọn lựa
Những thứ cần cho cuộc sống ăn chơi
Của con gái, như kéo, dao, máy lửa

Cùng sáo, đàn, các loại âm, nô i hơi...

Nghĩa là hết những gì hay và tốt

Ông kiếm được cho cô nàng con một.

18

Về thú vật, ông cất công chọn được

Chú gấu con, hai vẹt, mấy con mèo,

Một con khỉ rất tinh khôn, hài hước,

Và cuối cùng là con chó nhảng nheo

Mà nghe nói đâu như hai tháng trước

Một anh chàng người Anh quốc mang theo

Nhưng bỏ lại ở Ithaca. Ông lão

Cho nhốt chung vào một lồng tránh bão.

19

Khi làm xong những việc này nghề nghiệp,

Ông liền cho thu xếp để về nhà,

Sai sửa chữa tàu thuyền cho chuyến tiếp,

Rồi dong buồm quay lại đảo quê xa,

Nơi có con là Haidê hào hiệp

Cùng người tình đang phá của ông cha.

Ông cho tàu đi vòng quanh vịnh nhỏ
Đầy nguy hiểm, rồi thả neo ở đó.

20

Ông thông thả rời tàu, leo lên bệ n.
Không hải quan, không một trạm gác nào
Hỏi hộ chiếu, hỏi từ đâu đi đến?
Mang theo gì? Và số lượng? Vì sao?...
Đám thủy thủ theo lệnh ông, nhanh nhẹn
Bóc từ tàu, chắt một đồ ng rất cao,
Toàn hàng hóa - nào san hô, vải vóc,
Nào vũ khí, nào găm thêu, vàng ngọc.

21

Lên tới đỉnh của ngọn đồi cao nhất,
Ông dừng chân, trông thấy những ngôi nhà
Có tường trắng mà ông yêu. Lạ thật,
Ông thấy buồn tâm trạng kẻ đi xa
Nay trở lại - niềm vui hay nước mắt,
Gì đang chờ? Cũng giống thế, chúng ta
Sau xa cách, nhìn ngôi nhà thân thiết,

Ta lại nhớ những phút giây từ biệt.

22

Các ông bố, các anh chàng danh giá

Không yên âm khi đi vắng lâu ngày,

Thì tôi nghĩ không có gì đáng lạ -

Chuyện gia đình rất tệ nhĩ xưa nay.

Không quen nịnh, có gì xin bỏ quá,

Xin thẳng thừng được nói thẳng ra đây:

Các bà vợ vắng chồng là rắ c rồ i,

Còn con gái - dễ trôn nhà theo hội.

23

Không phải ai cũng như Pênêlô p,

Xa đàn ông để ngóng đợi chồng về.

Không phải ai cũng được yêu, hò i hộp

Ngã vào vòng tay vợ lúc về quê.

Thường ngược lại: anh thấy anh thoi thóp

Trên bàn thờ - vợ giết - nghĩ mà ghê.

Anh còn thấy con anh - con hàng xóm.

Chó anh nuôi thì sữa anh inh ỏm.

Anh độc thân cũng buồn đau không kém,

Vì người yêu khi xa cách ở nhà

Có thể lấy một ông giàu hóm hém.

Để trả thù, khi trở lại anh ta

Thành cavalier servente nguy hiểm,

Khinh cô nàng hư hỏng thói trăng hoa;

Hơn thế nữa, còn làm thơ rất ác

Trách số phận, trách đàn bà phụ bạc.

Cả các ông, những người luôn đức độ

Mà từ lâu với phụ nữ có chông

Đã có được cái liaison cần có,

Nghĩa là toàn quan hệ tốt, các ông

Lại được thần Hymen luôn bảo hộ,

Chẳng có gì đáng lo lắng...Nhưng không,

Tôi xin khuyên đừng nên đi đâu vắng.

Vì phụ nữ nói chung là lơ lửng.

Lambrô, bồ' nà'ng, tên cướp biển
Thường ít khi đi trên đấ' t, lúc này
Thấ' y xa xa ngôi nhà mình xuấ' t hiện,
Ông rấ' t mừng, tuy phải nói xưa nay
Không chú ý những gì đang diễn biế' n
Trong tâm hồ' n, yêu ghét chẳng hê' hay,
Trừ một việc là yêu con, điề' u â' y
Bản thân ông không hiểu sao lại vậy

27

Ông nhìn ngắ' m tòa lâu đài trắ' ng nhạt
Đang đứng kia yên tĩnh giữa chiề' u tà,
Cả khu vườn rấ' t tươi xanh, râm mát,
Những bóng người luôn ẩn hiện từ xa,
Vớ' quầ' n áo - trên nề' n xanh bát ngát -
Đủ các màu như bướm lượn bên hoa.
Ông còn nghe tiế' ng suồ' i reo khe khẽ,
Tiế' ng chó sủa bay vọng về' vui vẻ.

28

Nhưng sau đó đê' n gầ' n hơn, ông thấ' y

Và ngạc nhiên trước cảnh khác thường này:

Ông chợt nghe tiếng nói cười, múa nhảy

Và tiếng đàn rất hiếm có xưa nay;

Cả tiếng trống, cả tiếng kèn đâu đây...

Thật lạ lùng, và lạ nhất hôm nay

Là những tiếng cười vang nghe rất rõ.

Cười như thế phương Đông thường ít có.

29

Theo sườn dốc của ngọn đồi, cứ thế

Ông bước đi, tay vạch lá, và rồi

Thấy một toán người hầu cùng nô lệ

Bỏ việc nhà, thơ thần dạo từng đôi;

Thấy toán khác đang trong cơn vui vẻ

Nhảy điên cuồng, đến ngất xỉu mới thôi,

Một điệu nhảy rất nhanh là Pyrrhic

Mà những người Levante thường thích.

30

Tay cầm tay, long lanh như chuỗi ngọc,

Kia, các cô Hy Lạp nhảy vòng tròn.

Rất đẹp mắt, cô gái nào mái tóc
Cũng chảy dài, che cổ trắng và thon
(Đủ để bắt mười nhà thơ phải khóc,
Viết trăm bài rất tha thiết, nỉ non).
Một cô hát, và những cô còn lại
Liên hát theo, rất vui và thoải mái.

31

Hãy nhìn kia - ngồ i xếp bằ ng chữ ngũ,
Một đám đông đang ăn uố ng, nói cười.
Các loại thịt và cơm rang có đủ.
Rượu ê hê` từ mọi xứ, mọi nơi.
Còn tráng miệng thì canh cây quyế n rữ
Ngay trên đầ u - nào nho chín, cam tươi,
Nào lựu đỏ, đang chìa ra trước mặt.
Ai muố n ăn thì xin mời cứ ngắ t.

32

Một đám trẻ xúm quanh con cừu trắ ng,
Tê t vòng hoa đeo lên cổ, lên sừng.
Một chú dê tuy già nhưng rất nhắ ng,

Lúc ghé ch đầu, lúc nhú mũi, cong lưng
Nhuồn húc, rồi bỏ đi im lặng,
Lúc bắt ngờ cao hứng nhảy tung tung.
Nghĩa là hết các trò vui. Hơn thế,
Chú dám ăn từ lòng tay lũ trẻ.

33

Những đứa trẻ ngây thơ kia, đôi mắt
To và đen, xinh đẹp đến siêu thường,
Những đường nét vô tư trên khuôn mặt,
Đôi má hồng mồm mỉm đến là thương.
Chúng hạnh phúc, luôn làm ta ngây ngất,
Gọi trong lòng bao liên tưởng vẩn vơ.
Còn các bậc hiền gia thì đau khổ,
Buồn vì chúng sẽ phải già như họ.

34

Một ông lão hiền lành, kia, hăng hái
Kể rất to cho một tập người già
Đang hút thuốc, về những điều kinh hãi,
Về kho vàng chôn đâu đó. Ông ta

Còn kể chuyện, ở châu Phi thì phải,
Nhiều mù già phù thủy rất tài ba
Biến các cặp yêu đương thành thú vật
(Những chuyện ấy thật nhiên là có thật).

35

Nói tóm lại, giờ ở đây ta thấy
Đủ trò vui rất cần thiết cho người:
Nào chuyện tếu Ba Tư, nào múa nhảy,
Nào hát, đùa, ăn uống, trái cây tươi...
Gì cũng có. Lambro nhìn thấy,
Khẽ lắc đầu: cứ tiếp tục vui chơi
Bằng cách ấy thì nhà ông, xin lỗi,
Chẳng mấy chốc sẽ biến thành mây khói.

36

Thật tội nghiệp những người kia trên tục
Vốn xưa nay bất hạnh quá nhiều rồi.
Nay có được một ngày vàng hạnh phúc
Trong cuộc đời đời đã cũ. (Theo tôi,
Chính khoái lạc đưa ta vào địa ngục,

Như các nàng tiên cá gọi mà thôi).

Thế mà bỗng Lambro lặn nữa
Dập tắt nó như dùng chăn dập lửa.

37

Thường ít nói, giờ ông ta lặng lẽ
Đến gần hơn, với ý định lặn này
Làm con gái phải ngạc nhiên, nhân thể
Bắt mọi người cùng tang vật trong tay.
Ông đứng lại một hồi lâu cốt để
Nghĩ về điều đã nghe, thấy hôm nay
Ông tự hỏi không hiểu sao con gái
Lại cần đến đám đông này vô lại.

38

Ông không biết người ta đồn ông mất,
Vừa để tang hơn nửa tháng (lúc nào
Con người ta cũng thích điều đom đặt,
Nhất là người Hy Lạp - biết làm sao?)
Liên sau đây, rất mau khô nước mắt,
Cả nhà ông lại tươi tỉnh, xôn xao.

Nàng Haidê cũng vui thêm một tí,
Và bắt đầu đóng vai bà quản lý.

39

Cũng vì thế nên có bia, có nhạc,
Có tiệc ngon, có múa hát, tiếng cười,
Có nô lệ thành thã ng say lười nhác,
Biến đảo này thành một chốn ăn chơi.

Ai mặc ai, Lambrô thì khác,
Cái việc này ông phải trị đến nơi.
Kể từ ngày con ông thành bà chủ,
Gia tài ông đã không còn như cũ.

40

Các bạn nghĩ Lambrô thấy vậy
Sẽ bùng lên giận dữ, quát vang nhà?
(Mà điều đó thì như ta biết đấy,
Cũng thường tình). Các bạn nghĩ ông ta
Sẽ dùng súng và dùng roi lúc ấy
Để đánh bà y nô lệ dám xa hoa?
Để nhân thể một lần cho chúng nề m

Cái penchant của một tên cướp biển?

41

Không đúng đâu! Ông là người nhã nhặn
Trong đám dân cướp biển khá điên khùng.
Biết kiêu hãnh, ông ít lời, chín chắn,
Chẳng bao giờ mất cội nói lung tung.
Tôi rất thích: ông quá mê săn bắn,
Chứ không thì còn tiêu nũa. Nói chung,
Nếu trở lại giới thượng lưu, có thể
Ông nổi tiếng là vô cùng tử tế.

42

Ông lại gần dãy bàn ăn cạnh đó
Vỗ lên vai một ông lão hói đầu,
Vừa mỉm cười, vừa ghé tai hỏi nhỏ:
Cuộc vui này ai tổ chức, do đâu?
Nhưng ông lão, cái ông già khô nỏ,
Đã say mê m, say díp mắt từ lâu
Nên không hiểu một tí gì - thật uổng.
Lão cười to, và cầm chai lại uống.

Rồì ngắ t ngưỡng, không ngoái đầ u, mỗi mệ t,

Lão vung tay, cô c rượu sánh ra ngoài:

“Xin báo trước, ta không ưa tán phét.

Rót thêm vào!”. Và ông lão thứ hai

Liề n lên tiế ng: “Chủ chúng tôi đã chề t,

Còn bây giờ ông chủ mới là ai,

Đi mà hỏi”. Người thứ ba: “Đúng thế ,

Ông chủ mới không già, mà rắ t trẻ.”

Vì mới đế n, những người này không rõ

Lambrô là nhân vật thế nào.

Lambrô giận tím người, lúc đó

Đã kịp thời kìm lại được, may sao.

Ông nuố t giận, cô mím cười lẽ độ,

Hỏi anh chàng - ông chủ mới ra sao,

Từ đâu đế n, con nhà ai, xắ u, tồ t,

Đã kịp ngủ với cô nàng con mọt?

“Tôi không biế́t, một anh chàng đáp lại,
Họ và tên ông chủ mới. Mà rô`i
Chẳng câ`n biế́t, chỉ biế́t con gà mái
Và rượu này là rấ́t hợp gu tôi.
Nế́u ông muố́n, cứ hỏi ông thầ̀y cũ
Ngô`i kia kia, chỉ một loáng mà thôi,
Là mọi chuyện thề́ nào ông sẽ biế́t”.
Anh ta nói, tự nghe mình không mệt.

46

Lambrô là người, như đã nói,
Khá hào hoa, lại kiên nhẫn vô cùng.
Cả nước Pháp, theo tôi không kiế́m nổi
Một người nào có thể sánh cùng ông.
Nên dễ hiểu, tuy bây giờ tức tô`i,
Nhưng bê` ngoài ông vẫn tỏ như không,
Dù phải nghe một lũ say cục súc,
Say vì rượu của chính ông mới nhục.

47

Một con người đủ tài năng, trí tuệ

Bắ t bao nhiêu người khác phải vâng lời,
Quen ra lệnh, quen thành công, có thể
Bắ t người này hoặc người khác đầ u rơi,
Mà lại biế t tự kiề m mình như thế ,
Quả là điề u không dễ thấ y khắ p nơi.
Thế mà người thích tự kiề m, có lúc
Lại bị chính kẻ thù mình đánh gục.

48

Lambrô không ít khi nóng nảy,
Nhưng những khi do công việc yêu câ u,
Lại bình tĩnh và lì gan hiế m thấ y,
Như rình mô i, con rắ n đờ i rắ t lâu.
Vớ i ông ta, xưa và nay đầ u vậy,
Chẳ ng bao giờ quá vớ i vấ , lo âu,
Ông mà đánh thì cú đầ u phải chề t.
Cú thứ hai - hoàn toàn không câ n thiế t.

49

Ông chẳ ng hỏi câu nào thêm, lặ ng lặ
Theo đường riêng bí mật lén vào nhà.

Giữa sôi nổi một cuộc vui như thế ,
Không người nào còn nhớ đến ông ta.
Ông còn yêu Haidê không? Có thể.
Mà điều này không phải việc chúng ta.
Ai đã chết mà bất ngờ sống lại,
Thầy cảnh này, tất nhiên không thật khoái.

50

Nếu người chết bỗng đội mồ đứng dậy
(May làm sao, không thể có điều này)
Từ nghĩa địa, vợ hay chồng ai đã y
Bỗng trở về thì phải nói rất gay.
Những người sống sẽ sùng sùng lúc ấy.
Vì những gì vờ đau khổ lâu nay
Đều lộ tẩy. Nếu họ rơi nước mắt,
Thì tôi nghĩ lần này là khóc thật.

51

Ông bước chân vào ngôi nhà trước đó
Là nhà ông, nay chủ mới đang ngồi.
Riêng điều ấy đã làm ông phẫn nộ,

Hơn rất nhiều cái chết thật, theo tôi,
Thật không dễ thấy nhà anh thành mộ,
Thấy một thời đầy mong ước sục sôi,
Đầy hy vọng - giờ thành than đang cháy.
Thật không dễ tin một điều như vậy.

52

Vâng, ông bước vào ngôi nhà xa lạ
(Thiếu tình yêu không thể gọi là nhà)
Và cảm thấy rất cô đơn, buồn bã
Khi bất ngờ nhớ lại tháng năm qua.
Chính nơi đây cuộc đời ông bằng giá
Được mặt trời sưởi ấm, được làm cha,
Được âu yếm bởi bàn tay con gái
Đẹp, thơ ngây, làm lòng ông mát lại.

53

Ông, tính khí hơi hung tàn, có thể,
Nhưng dù sao cũng lịch sự, ân cần,
Khá điềm đạm trong thói quen, xử thế,
Trong cách nhìn, thậm chí cả cách ăn.

Ông thấu hiểu mọi tình hình mau lẹ,
Vượt qua nhiều nguy hiểm, nổi gian truân.
Làm nô lệ rõ ràng ông chẳng thú,
Nên nhanh chóng ông trở thành ông chủ.

54

Tính ham quyền và lòng tham vô độ,
Máu, chiến tranh, suốt cả cuộc đời dài
Đầy nguy hiểm luôn nay đây mai đó,
Gặp toàn người hung dữ, cảnh bi ai...
Những điều ấy biến ông thành kẻ khác khổ
Thành một người rất đáng sợ. Còn ai
Muốn làm bạn - ông là người chung thủy,
Là bạn tốt, tuy hơi phiến đôi tý.

55

Trong người ông cái tinh thần mạnh mẽ
Của người dân Hy Lạp cổ còn nhiều,
Cái tinh thần dẫn tổ tiên vượt bể
Đi tìm vàng, trên sóng nước phiêu diêu.
Ông không thích hòa bình, vâng, quả thế,

Muôn trả thù cho Hy Lạp thân yêu
Bị làm nhục - ông đã thề sông mái
Với tất cả phàm loài người còn lại.

56

Nhưng trong ông, chắt Iôn tề nhị
Do ngẫu nhiên được khí hậu đưa vào,
Nên ông thích, ừ thì không chủ ý,
Cả tiếng đàn, cả mây nước, trăng sao.
Ông còn yêu, trong những giờ yên nghỉ,
Đóa hoa rừng, dòng suối mát xôn xao.
Những cái ấy, dù ít nhiều xa lạ,
Cũng làm ấm tâm hồn ông lạnh giá.

57

Nhưng lớn nhất có ở ông, phải nói,
Là tình yêu cô con gái; trong lòng
Ông giấu nó cùng bao nhiêu tội lỗi
Và việc làm độc ác của đời ông.
Không có nó thì từ lâu, xin lỗi,
Cả cuộc đời toàn việc xấu, bất công,

Hoặc có thể ông sẽ thành Cyclôp -
Mù, điên giận vì ghen tuông, hô`i hộp.

58

Khi hồ cái mấ`t con là đáng sợ
Cho những anh đang chấn thú; và rô`i
Cũng nguy hiểm cho con tàu ,vô có
Nế`u biển chồ`m giận dữ, sóng không thôi.
Nhưng gặp cản, con sóng kia tan vỡ
Để cuô`i cùng biế`n mấ`t hẳn. Theo tôi,
Khi ông bô`y yêu con mà tức giận
Thì nguy hiểm là một điề`u chắ`c chắ`n.

59

Ai cũng biế`t con hư là khô`n khô
(Cái đau chung cho tấ`t cả mọi người).
Những đứa con mà một ngày nào đó,
Khi tuổi già ập đế`n, lúc tàn hơi,
Vâng, ngày ấy ta buồ`n, nhìn chúng nó
Để thấ`y mình những ngày trẻ vui tươi,
Thế` mà chúng, bằ`y con ta yêu quý,

Chúng nữ để chúng ta đi với quý.

60

Tôi rất thích một gia đình êm ấm
Đông mà vui (nhưng không qua ồn ào).
Thích chiêm ngưỡng bà mẹ hiền đang ẵm
Đứa con mình và cho bú (Mong sao
Không vì thế mà bà gầy); thích ngắm
Cảnh một bà y thiên thần nhỏ lao nhao
Bên bà mẹ, và dù bà mệt mỏi,
Vẫn tỏa sáng như đèn vàng chói.

61

Lambrô không để ai nhìn thấy,
Đi ló i sau rồi vào hẳn trong nhà.
Ngày sắp tắt. Đôi uyên ương lúc ấy
Vẫn đang ngò i bên yên tiệc xa hoa.
Trước mặt họ được xếp đầy từng dãy
Trên chiếc bàn chạm trổ rất tài ba
Các đồ sứ, đồ kim cương có đủ,
Bà y nô lệ đứng hai bên phục vụ.

Tôi chưa thấ'y bữa ăn nào như thế',
 Với hàng trăm các món lạ ê hề'.
 Cả những người rấ't sành ăn có lẽ
 Cũng khó lòng kiế'm nổi một lời chê.
 Nào yế'n, sâm, nào lợn con, lợn mẹ,
 Xúp cá vàng rô'i bánh ngọt, cá trê,
 Rô'i nước quả, rô'i cam vàng, lựu đỏ -
 Nói tóm lại là cái gì cũng có.

Bánh bích quy và trái cây chín mọng
 Được đựng trong chậu lớn, loại đấ't tiề'n,
 Trong những chiế'c chén tâ'u thanh và mỏng.
 Rô'i cuô' i cùng cà phê nóng mang lên
 (Để người uô'ng không vô tình bị bỏng
 Những cô'c này được khảm bạc hai bên).
 Tôi chỉ tiề'c là cà phê của họ
 Pha lẫn quế' và đinh hương trong đó.

Treo lên tường đủ các màu diêm dúa
Là thảm len đủ loại, đẹp và dày.
Chính giữa thảm có hoa thêu bằ`ng lụa,
Còn bô`n bê` là sóng cuô`n mây bay.
Cao hơn nữa trên nê`n màu cỏ úa
Bằ`ng chữ hô`ng, người ta dẫn ra đây
Thơ của các nhà thơ Ba Tư cổ,
Hay danh ngôn của vài ông nào đó.

65

Ở phương Đông những câu này thông thái
Có khắ`p nơi để nhắ`c nhở người trằ`n
(Như ngày xưa Belsshazza vĩ đại
Được nhắ`c bằ`ng dòng chữ lửa. Người dân
Của Memphis thì không hê` kinh hãi,
Mang đầ`u người đê`n đặt giữa bàn ăn).
Vâng, lý trí nói hay thì hay thật,
Nhưng hưởng lạc theo tôi là hay nhắ`t.

66

Cô gái đẹp do nhảy nhiê`u, lao phổi;

Một tài năng quá chén phải lìa đời;
Tay trác táng đau buồn khi sám hối;
Những ông già bị bỏ chết vài nơi...
Đấy, kết quả của cuộc đời tội lỗi,
Của tiệc tùng và hưởng lạc, vui chơi.
Không khó hiểu: ăn nhiều là có hại
Cũng chẳng kém thức khuya hay tình ái.

67

Như trên ngai, trong lụa nhung, một chỗ
Juan, Haidê giữa lúc ấy đang ngồi
Trên một chiếc đi văng to, đồ sộ
Chiếm hai phần căn phòng lớn, chao ôi,
Bốn xung quanh gô i đủ màu xanh đỏ,
Còn trên đầu các nhân vật của tôi
Là vầng dương đang nhô cao kiêu hãnh,
Tỏa những tia nắng lụa vàng lấp lánh.

68

Các đồ sù, đồ pha lê lộng lẫy,
Thảm Ba Tư, Ấm Độ trải kín nhà,

Tranh và tượng đẹp chưa bao giờ thấ'y,
Cũng góp phầ'n làm tăng cảnh xa hoa.
Rồ'i người lùn, rồ'i thỏ, chim lúc ấy
Nhân dịp này cũng được trở tài ba,
Để mua vui cho bê` trên và để
Kiế'm được chút đặc ân riêng nhờ thế'.

69

Phòng la liệt các gương to mát lạnh.
Kê hai bên là một dãy bàn dài
Bằ'ng gỗ mun khảm xà cừ lắ'p lánh,
Khảm bạc vàng, khảm xương trắ'ng, ngọc trai.
Các bàn ấy đầ'y rượu ngon, thịt, bánh,
Đầ'y sơn hào cùng hải vị. Và ai
Muố'n đế'n ăn thì mời ngô'ì - không tiế'c.
Ai muố'n đế'n lúc nào, xin cứ việc.

70

Tôi xin nói về` Haidê một tí:
Nàng mặc hai jêlich, một màu đào,
Một màu tím; chiế'c sơ mi tề'nh

Che ngực nàng đang như sóng dâng cao
Một dãy cúc khá nhiều bằ ng ngọc quý
Đính thành hoa hình bướm hoặc hình sao.
Nàng còn khoác một chiếc khăn màu trắng
Như đám mây quấ n quanh nàng im lặng.

72

Là con gái một gia đình giàu có,
Chân Haidê cũng mang đủ các vòng.
Tóc lắ p lánh toàn kim cương to nhỏ;
Ngọc đính đầ y dải lụa thắ t quanh hông
Mà cái giá của những viên ngọc đó
Ít người nào đoán hiểu được, ô` không.
Còn chiếc váy màu vàng vừa đủ khép
Che đôi chân theo tôi là rấ t đẹp.

73

Mái tóc rậm màu nâu như sóng dậy,
Dài chắ m chân, che có thể kín người,
Như dòng thác từ Anơ cuộn chảy
Được trời chiề u tô điểm sắ c vàng tươi.

Trên trán nàng, mớ tóc xoắn lỏng lẫ
Được ô'p bằ'ng lưới lụa, một vài nơi
Chực tuồ'ì ra khi gió xuân thổi nhẹ,
Như rấ't muồ'n thoát ra ngoài, chắ'c thề'.

74

Nàng đích thị là hiện thân cuộc số'ng,
Và thiên nhiên khi có cặp mắ't nàng
Như trở nên xinh đẹp hơn, sinh động.,
Đôi mắ't thầ'n, hiề'n dịu, sáng, mênh mang.
Nàng trong sạch hơn Psychê khi số'ng,
Hơn hoa hò'ng khi mới chớm xuân sang,
Nế' u bị bắ't quỳ trước nàng - chớ ngượng,
Vì dù sao đó không là tín ngưỡng.

75

Theo phong tục, nàng tô đen mi mắ't.
Tôi thì cho không câ'n thiế't việc này,
Vì đôi mắ't tô đen kia, tô't nhấ't,
Giữ nguyên hình như vẫn có xưa nay.
Tôi xin thề', thề' có trời có đấ't,

Rằ ng việc nàng tô đỏ móng chân tay
Là rấ t đại, vì bản thân các móng
Không câ n tô đã tuyệt vời, đỏ mọng.

76

Ai cũng biế t phấ n và son, xin lỗi,
Có làm tăng vẻ đẹp một đôi bà.
Nhưng Haidê, như trên tôi đã nói,
Chẳ ng câ n gì cái của â y - Làn da
Của nàng trắ ng không có gì sánh nổi,
Trắ ng hơn nhiê u đĩnh tuyế t trắ ng xa xa.
Sêcxpia nói: “Tôi không tô hoa huệ,
Không mạ vàng cho tiê n vàng đẹp đẽ”.

77

Chiế c áo trắ ng của Đôn Juan rấ t mỏng,
Đâ y kim cương như sao sáng Ngân Hà.
Còn chiế c khăn vừa đen vừa vàng óng.
Đội trên đầ u, chiế c mũ của anh ta
Gắ p nhiê u nế p, mà nói chung rấ t rộng,
Vướ ng tóc nàng. Thấ p thoáng phía xa xa

Là mặt trăng vừa nhô lên yế u ớt,
Tỏa ánh sáng run run màu trắ ng nhợt.

78

Để mua vui, có rấ t nhiề u vũ nữ,
Một nhà thơ, mấ y quan hoạn, anh hê .
Nhà thơ â y khá nổi danh, cỡ bự,
Và cũng thường khoe danh tiế ng rấ t ghê.

Gặp ông ta ít người nào do dự
Mở túi tiế n, vì không muố n bị chê.
Đời là thế , muố n khen thì phải trả.
Như mọi cái, thơ của ông có giá.

79

Ưa cái mới, ông xem thường cái cổ,
Ông coi khinh truyề n thô ng cũ tồ t lành.
Chỉ một lâ n vua mời ông ăn cỗ
Mà thành người chồ ng phái Jacôbanh.
Đã có lúc từ voi ông xuố ng chó,
Vì tình cờ ra vẻ trọng thanh danh.
Giờ ông khôn, khen Sultan vĩ đại,

Như Southey, như Crashaw hăng hái.

80

Như chiếc kim la bàn luôn xê dịch,
Ông đổi thay quan điểm khá nhiều lần.
Sao Bắc Cực của ông thì rõ thích,
Không bao giờ một chỗ chịu dừng chân.
Ông khôn khéo tránh đòn đau kẻ địch,
Và vẫn thường vì tiền bạc, miếng ăn,
Ông nói dối để nể quá ư năng nổ -
Thì Vinh Quang đâu ngẫu nhiên mà có.

81

Ông thông minh, nếu như tên phản bội
Cũng thông minh được như thế, và rồi
Các Vateo irretabiles, khôn nổi,
Cũng thích mình được nổi tiếng...Mà thôi,
Ta đang nói điều gì đây? Xin lỗi,
A! Tôi dùng cuốn tiểu thuyết của tôi
Ở chương ba - với hai người bạn trẻ,
Với tình yêu, tiệc tùng và bàn ghế ...

Cái ông kia, dù thơ tô`i, tuy vậy,
 Khá nhiề`u nơi vẫn yêu mê`n mời chào.
 Và quá chén, không ít khi đầu đầ'y,
 Ông hùng hô`n đọc thơ mới...Ôi chao,
 Thơ của ông quá câ`u kỳ, bóng bẩy,
 Khiế`n mọi người không hiểu lắ`m; dù sao
 Họ vẫn cứ vỗ tay to, bởi lẽ
 Theo truyề`n thô`ng nghe thơ là phải thê`.

Nhờ thu nhật một đôi điề`u đây đó
 Về` tự do khi du lịch nước ngoài,
 Nay giữa đám bạn bè, ông đang cô`
 Tỏ ra mình cũng tử tề` như ai,
 Ông mạnh dạn (giô`ng thời xưa năng nổ)
 Nói thật nhiề`u, không sợ đúng hay sai,
 Để tiế`p tục lừa tôi, lừa các vị
 Và nịnh hót bậc bê` trên quyề`n quý.

Ông ta đi một vài nơi: nước Pháp,
Tây Ban Nha, Ả Rập, Thổ Nhĩ Kỳ...
Đã từng gặp đủ loại người phức tạp,
Biết đủ điều trong những chuyến ông đi.
Nên ông hiểu, ngay ở đây, Hy Lạp,
Rằng con người thường ưa nịnh đôi khi,
Rằng phải sống theo châm ngôn (không lạ)
Ở La Mã phải thành người La Mã.

85

Ông biết hát cho mọi người, mọi nước;
Ca Ira cho người Pháp nếu cần,
Hay God save the king cho người Anh cũng được,
Miễn là người nghe hát phải cho ăn.
Nghĩa là ông, từ cao siêu, hài hước,
Đến trữ tình, rồi châm biếm, vân vân,
Ông xài tất. Xưa Pindar có thể
Viết về ngựa, giờ sao ông không thể?

86

Ở nước Anh, ông viết thơ - tiểu thuyết;

Tây Ban Nha - chiến đấu; Pháp - thơ tình;

Ở nước Ý tất nhiên ông sẽ viết
Như các nhà thơ cổ rất thông minh;
Ở nước Đức (xem de Stae thì biết)
Là học trò của Goethe tiên sinh.
Còn Hy Lạp, cho nước ông vĩ đại,
Ông sẽ viết một bài dài, đại khái:

87

Ông hát thể (hay ông cần hát thể)
Bằng lời thơ uyển chuyển, khá ồn ào.
Ông, con cháu của Orphê diễm lệ,
Mà thơ tôi, tôi hơn hẳn, buồn sao.
Ta xúc động nghe thơ ông buồn tẻ,
Nhưng đời này ta đã biết, ôi chao,
Các tình cảm nhà thơ thường giả dối,
Như màu tay người thợ sơn thay đổi.

88

Lời đã nặng, giọt mực đen bé tí
Còn nặng hơn khi thành chữ thể này,

Bấ t hàng vạn, hàng triệu người suy nghĩ.

Thậ t lạ lùng, dòng chữ nhỏ xưa nay

Có thể nô i gầ n nhau bao the ́ kỷ.

Cũng lạ lùng là cuô n sách trên tay

Bạn đang giữ: sách của tôi - buồ n, chán,

The ́ mà sô ng lâu hơn tôi và bạn.

89

Khi nắ m xương của nhà thơ đâu đầ y

Dướ i đấ t đen đang thố i mục từng giờ

(Hay thậm chí cả quố c gia cũng vậy,

Bị chôn vùi trong quên lãng, thờ ơ),

The ́ mà bỗng một giáo sư chợt thấ y,

Rấ t vô tình, mấ y bản thảo nhà thơ,

Nhân một hôm quét nhà hay chữa mái,

Và từ đó nhà thơ thành vĩ đại.

90

The ́ vĩ đại là cái gì, xin hỏi?

Là hư danh, mây gió - đủ lắ m rô i.

Là cái từ các sử gia thích gọi

Chứ không vì các tác phẩm. Theo tôi,
Thành T'roa mà Homer, xin lỗi,
Không nói gì, thì cũng thế' mà thôi.
Marlborough không trở nên lừng lẫy,
Nế' u ông Cox không đưa ông lên giấ' y.

91

John Milton, ông trùm thơ vĩ đại,
(Tuy kể ra hơi triề' t lý nặng nề'),
Rấ' t bản lĩnh, rấ' t cao siêu, thông thái,
Chẳng có gì là quá đổi đam mê.
Vê'` đòi tư, theo Johnson kể lại:
Hô' i ở trường ông bị đánh rấ' t ghê.
Và lấ' y vợ, nghe đâu ông lắm cảm,
Nên vợ bỏ (đấ' y là điề' u nên câ' m).

92

Nhưng mà thôi, cũng chẳng sao điề' u đó.
Đế' n Sê' cxpia còn bắ' n trộm hươu người,
Lord Bacon nghe đồn ăn hô' i lộ,
Burns cũng từng nổi tiề' ng rấ' t ăn chơi.

Về cái yếu, cả Xêda cũng có,
Cromwell từng phá phách khá nhiều nơi.
Nghĩa là ai cũng có vài mặt yếu
Không tô điểm cho vinh quang - dễ hiểu.

93

Không phải ai cũng trang nghiêm, đạo mạo
Như Southey trong học thuyết Công bằng;
Như Wordsworth khi đem thơ xào xáo
Với các từ dân chủ rôm rả t hăng;
Như Coleridge chưa bán mình cho báo,
Định lập làng ở châu Mỹ giá bằng,
Cùng Southey, lấy hai cô thành Bath,
Hai chị em chuyên làm nghề mũ, quạt.

94

Tên của họ giờ làm ta lại nhớ
Botany Bay của đạo đức suy đồi.
Sự phản bội và gian tham càn rỡ
Chỉ tăng phần bêu xấu họ mà thôi.
Ông Wordsworth gằn đây, nghe mà sợ,

Cho ra bừa một cuốn sách, theo tôi,
Tội tệ nhất (đặt tên là Buối đạo)
Kể từ ngày có ngành in sách báo.

95

Ông ta dựng một hàng rào ngăn cách
Giữa ông ta và người đọc của mình,
Còn những ai yêu ông và cuốn sách,
Chẳng khác gì Southcote Nữ tiên sinh.
Dù họ thuyết, họ van xin đủ cách,
Cũng chẳng làm xiêu bạn đọc thông minh.
Cái họ gọi là thiên tài của họ
Là bệnh phù của bà kia không khổ.

96

Nhưng thôi đủ, tôi làm hư, xin lỗi,
Tiểu thuyết tôi bằng cách tán lạc đề,
Bỏ nhân vật tận đâu đâu, tôi nói
Đủ các điều này nọ, khá say mê.
(Như những bài discours du trône sôi nổi
Mà một thời tôi đã đọc và nghe).

Cái tính tôi hay quên, thừa các vị,
Dẫu không là Ariosto người Ý.

97

Ta không có từ longueurs, tôi biế' t,
(Tiế' ng Ăng-lê có chữ nghĩa là dài
Mà Southey của chúng ta thích viế' t),
Những từ này tôi thiế' t nghĩ không ai
Trong bạn đọc lâ' y làm yêu tha thiế' t.
Và nế' u câ' n, tôi dám chấ' c không sai,
Sẽ chứng minh: épopée tráng lệ
Có cùng nghĩa với ennui (buồ' n tẻ).

98

Horace nói: “Homer nhiề' u khi ngủ”,
Tôi thì nghi Wordsworth thức nhiề' u:
Ông ta ngô' i trên Cỗ xe thích thú,
Dạo quanh hồ' , những hồ' nước thân yêu.
Ông ta câ' n một chiế' c thuyề' n nào đó
Để lên trời, trong mây gió phiêu diêu,
Rồ' i rầ' u rĩ, ông lại đòi chiế' c khác,

Để nước dãi rơi lên đầu sóng bạc.

99

Nếu Pégasse không thích xe như thế ,

Mà nhà thơ cứ một mực: lên trời!

Thì ông ta nhờ Medea có thể

Cho mượn rô`ng bay thử một vài nơi.

Nhưng khôn nổi, ông ta ngu dốt tẻ

Cứ sợ mình giông cổ điển (than ôi),

Nhưng lại thích lên mặt trăng, trên ấy,

Nên mới cần quả cầu bay đến vậy.

100

Người bán rong, Cổ xe, Thuyền ẩm đạm...

Ôi Dryden, cả Pope nữa, lúc này

Thơ là thế . Nhưng phải chăng đồ` nhảm

Lại hàm hồ` được phép gọi thơ hay?

Và không lẽ bọn cade kia lại dám

Dẫm lên mồ` của hai vị hôm nay?

Và tác giả Peter Bell ngu ngốc

Khinh tác giả Achitophel bác học?

Quay lại chuyện của chúng ta - nhạc tắ t.

Nhà thơ thôi không đọc nữa, thắ ng hê`

Và vũ nữ đang rút lui dề dặt.

Trên bầ u trời sao nhắ p nhánh. Hai đê

Và Đôn Juan trong tình yêu ngây ngắ t,

Đang ngồ i chìm trong ánh sáng đê mê...

Ave Maria! giây phút này cực lạc

Chỉ xứng đáng với Người, không thể khác.

Ave Maria! Ôi phút giây đẹp đẽ.

Ở miề n quê nơi con đã ngày nào

Được chiêm ngưỡng cả khô i hô ng lặng lẽ

Phía chân trời đang lặn, diệu kỳ sao.

Vâng, lúc â y những hô i chuông nhè nhẹ

Từ nhà thờ vang vọng tới; trên cao

Trời lặng gió, biển như êm tiế ng sóng.

Tiế ng câ u kinh làm cành cây xao động.

Ave Maria! đó là giờ hạnh phúc.
Ave Maria! là giây phút nguyện cầu.
Ave Maria! cho chúng con trăn trở
Được nhiều người lên đây, chốn thâm sâu.
Ave Maria! khuôn mặt Người nhân nhục,
Đôi mắt Người chờ đợi cánh chim câu.
Người nhìn con từ trên cao vọi vọi
Và soi sáng cõi lòng con tắm gội.

104

Một số báo cứ kêu lên như thế
Tôi là anh không kính chúa bác đồ ng.
Bản thân họ, khi trách tôi như thế,
Có chắc mình, mộ đạo tốt hơn không?
Tôi biết cách tìm đường lên Thượng đế,
Và bàn thờ là dãy núi, dòng sông,
Là trái đất, là trăng sao, biển rộng,
Là những gì đã làm nên cuộc sống.

105

Ravenna! Cả rừng không nhuộm đỏ

Nắ'ng hoàng hôn cũng kỳ diệu thê' này,
Nơi tàn lụi bao lâu đài kiên cô'
Mà những người La Mã gắ'ng sức xây.
Ôi rừng thông đứng bên bờ sóng vỗ,
Tôi vẫn còn nhớ mãi đê' n hôm nay
Những câu chuyện, những chiê' n công oanh liệt
Mà Dryden, Boccaccio đã viê' t.

106

Cả rừng thông chìm trong sương phủ trắ'ng,
Bô' n xung quanh rê' n rĩ tiê'ng ve sầ' u.
Cây xào xạc, và từ xa vắng vắng
Tiê'ng chuông chiê' u đang vọng tới từ đâu.
Trước mặt tôi là bóng ma im lặng,
Một hình người cưỡi ngựa, chạy theo sau
Là bà' y chó đang đuổi săn cô gái -
Đúng như lời Ônesti kể lại.

107

Hesperus, ngôi sao chiê' u hạnh phúc,
Người mang com cho kẻ đói, mang nhà

Và an ủi cho những người khổ nhục.
Người chỉ đường cho những khách đi xa.
No hay đói, buồn hay vui - một lúc,
Trên bầu trời, người vẫy gọi chúng ta.
Người tập hợp xung quanh mình tất thấy,
Đưa thế giới vào màn đêm lộng lẫy.

108

Ôi giây phút hoàng hôn kia thơ mộng
Làm trái tim vô có bỗng yêu mê m,
Làm nhớ lại những ngày ta đã sống,
Nhớ bạn bè ta xa cách... Màn đêm
Đang chậm chậm từ rừng cây tỏa rộng.
Tiếng chuông chiều bay lại, nhẹ và êm.
Gì thế nhỉ? Sao ta buồn, bạn đọc?
Không ai chết mà hình như ai khóc.

109

Khi Nêrông, tên giết người, bị giết,
Cả thành Rô-ma được giải phóng reo hò,
Cả dân tộc bao nhiêu năm rên xiết

Đang tung bừng chào cuộc sống tự do -

Thế mà có một bàn tay lấm lét

Mang đến một bó hoa to,

Bó hoa đẹp, riêng điều này chứng tỏ

Rằng dù sao vẫn có người yêu nó.

110

Vâng Nêrông... Lại lạc đề, xin lỗi.

Dù Nêrông hay ai nữa thì rồi

Cũng chẳng dính đến chuyện ta đang nói.

Chắc hoàn toàn tôi phá hỏng thơ tôi

Bằng cách tán lạc đề. Tôi bị gọi

Hỏi ở trường Cambrigde, than ôi,

Là nhà thơ có tên thà gỗ mọt,

Tức là anh nói nhiều mà học dốt.

111

Thôi, không muốn làm đau đầu các bạn,

(Do đọc thơ dài quá) cái chương này

Tôi quyết định chia đôi cho đỡ chán,

Nên bây giờ xin dừng lại ở đây.

(Chỉ vị nào loại thông minh, hời trán
Mới biế t rằ ng chia như thê ́ là hay).

Arixtôt khuyên tôi làm chuyện đó.

Xin mời đọc Poetica sẽ rõ!

Chương IV

1

Trong nghề thơ bắt đầu thường khó nhất,

Nhưng than ôi, kết thúc cũng đau đầu.

Không ít khi con ngựa thần Pegasse

Bổng giữa chừng làm ta ngã rất đau.

Ta cũng giống Lucifer, quả thật,

Ta tự hào, ta huyênh hoặc khen nhau

Cho đến khi nhận ra (tuy khá chậm),

Rằng chúng ta cũng không ghê gớm lắm.

2

Nhưng Bất Hạnh và Thời Gian tàn nhẫn

Sẽ đưa ta về đúng chỗ, cuối cùng

Sẽ dạy ta rằng Thông Minh chắc hẳn

Không kéo dài vô tận mãi. Nói chung.

Khi còn trẻ bốc đồng, chưa chín chắn,

Cái điều này ta hiểu khá mong lung.

Chỉ đến lúc về già, bên miệng hồ,

Ta mới ngẫm về đôi điều này nọ.

3

Tôi ngày bé tự cho tôi sắc sảo,
Muôn xung quanh cũng nghĩ về mình,
May về sau, hóa ra không nói hão -
Cũng có lần tôi đạt chút quang vinh.
Thế mà nay đâu óc tôi rệu rạo,
Ý và từ mất hẳn ánh lung linh.
Chật lảng mạn và chật hừng ngày trước
Nay rất tiếc, thành lông bông, hải hươc.

4

Giờ phàn lón tôi cười, thừa bạn đọc,
Là cốt ngăn nước mắt khỏi tuôn trào.
Tôi chỉ khóc (không thể nào không khóc),
Rằng cuộc đời chẳng đáng giá là bao,
Rằng khi máu trong tim ta thôi bốc,
Là đến giờ ta phải chết, buồn sao.
Nàng Thetis tắm trong sông Styx,
Tôi thì chọn tắm ở dòng sông Lethe.

5

Người ta trách tôi âm mưu này nọ,
Làm tổn thương đến danh dự nước nhà;
Rằng điếu u ám được đưa vào khá rõ
Trong mỗi dòng của tiểu thuyết chúng ta.
Tôi tuyên bố, tôi không hề xiên xỏ
(Cũng chẳng cần phải làm thế). Thực ra
Tôi chỉ muốn làm thơ thêm vui vẻ.
Cái từ ám với tôi là mới mẻ.

6

Với bạn đọc lạnh lùng ưa triết lý
Thơ của tôi nghe có vẻ ly kỳ.
Loại thơ này ông Pulei người Ý
Viết rất nhiều, vui nhộn lẫn lâm ly
Vào cái thời còn công nương, hiệp sỹ,
Còn thiên thần và bạo chúa (đôi khi).
Trừ bạo chúa, nay chẳng gì còn lại.
Tôi chỉ viết về những người hiện đại.

7

Vậy phải viết thế nào đây, thật khó.
Không lẽ tôi bắt chước họ, nghĩa là
Viết về những cái gì ta muốn có,
Còn những gì đang có cứ lờ qua?
Nhưng mà thôi họ viết gì, mặc họ,
Thời đại này rất bình đẳng. Còn ta
Ta quay lại chuyện vừa rồi tôi kể.
Apôlông xoắn tai tôi bắt thế.

8

Tôi để quên Đôn Juan, anh bạn trẻ,
Cùng Haidê giữa yên tĩnh trời chiều.
Đến thời gian xưa nay tàn nhẫn thế,
Chưa bao giờ thương xót kẻ đang yêu,
Mà cũng phải lén thở dài lặng lẽ,
Chịu tạm thời buông lưới hái, dăm chiêu,
Ngắm đôi bạn đang say sưa hạnh phúc
Mà không biết giờ chia ly đang giục.

9

Không thể có nếp nhăn trên trán họ.

Máu trong tim không biế t lạnh bao giờ.

Và tóc bạc, tấ t nhiên không thể có.

Cả hai người đề`u tươi trẻ, ngây thơ

Như hình ảnh mùa xuân hoa nở rộ,

Không có gì thô`i ruồng hoặc bùn nhơ.

Như thông non, họ vươn lên, lành mạnh,

Nế u phải chề t, thì chỉ vì sét đánh.

10

Một lâ`n nữa họ ngô`i riêng như thề`.

Khi bên nhau, tôi nghĩ chẳng có gì

Làm họ buồ`n. Cả khi cây đứt rễ,

Cả khi dòng suồ`i cạn, nước trôi đi,

Cả khi con bị tách rời vú mẹ,

Cũng không bắ`ng đau khổ nỗi chia ly

(Nế u xảy ra) giữa hai người lúc ấy.

Ôi trái tim sao dễ đau đề`n vậy.

11

Vâng, trái tim, trái tim là chiề c lọ

Rấ t mỏng manh. Hạnh phúc nhấ t là người

Lầ`n đầ`u tiên (ngay lầ`n đầ`u) để nó
Vỡ tan tành khi vô ý đánh rơi,
Để không biế`t những năm dài đau khổ,
Những vui buồ`n, mắ`t mát có khắ`p nơi.
Nhưng thật tiế`c, thường vẫn hay ngược lại,
Người muố`n chề`t mà đòi cho số`ng mãi.

12

“Ai được thánh thầ`n yêu thương chề`t trẻ”,
Tổ tiên ta nói vậy - chề`t cách này
Không phải khóc bạn qua đời; cũng thế`
Không phải già, buồ`n khổ cũng không hay.
Dù muố`n số`ng, bắ`ng trăm phương nghìn kế`,
Chẳng người nào thoát được chề`t xưa nay.
Nên tô`t nhấ`t (xin cho tôi mạn phép)
Là được chề`t đúng khi đời đang đẹp.

13

Nhưng Đôn Juan và Haidê không nghĩ
Về` buồ`n đau và cái chề`t bây giờ,
Vì xung quanh cảnh đầ`t trời, không khí

Và căn phòng - tất cả quá nên thơ.
Họ chỉ nhìn vào mắt nhau ý nhị
Để thấy mình sung sướng tựa trong mơ,
Những đôi mắt đang long lanh, qua đó
Họ trao đổi tình yêu thương của họ.

15

Họ ngây thơ tin đời như đứa trẻ,
Và còn tin như thế mãi - từ đây
Họ vốn được sinh ra không cốt để
Biết cuộc đời đầy bất hạnh, lo âu.
Giờ thì họ như bướm hoa đẹp dễ,
Như cá vàng bơi lội giữa khe sâu,
Chỉ biết sông, sông và yêu mãnh liệt.
Thời gian trôi họ không hề hay biết.

17

Ôi kỳ diệu, một tình yêu kỳ diệu,
Mà chúng ta quá ít thấy trên đời.
Một tình yêu làm người yêu không hiểu,
Không chịu nhìn những cái xấu khắp nơi,

Như giả dôi, âm mưu, buồn, đơn điệu,
Đủ các trò mây gió, thói ăn chơi
Khi Hymen xui người ta vào bấy
Để tìm có nghi ngờ nhau sau đây.

18

Thơ, thôi đủ, những điều kia có thật
Và quá ư tàn nhẫn. Được, bây giờ
Ta trở lại với tình yêu ngây ngất
Của hai người, hai bạn trẻ ngây thơ.
Tình yêu ấy khá nhiều anh khe khẽ
Chê là trò lãng mạn, một giấc mơ,
Là nguy hiểm (tuy trong lòng có lẽ
Họ rất thêm một tình yêu như thế).

19

Nếu người khác mà cũng yêu được vậy
Thì theo tôi là do đọc quá nhiều.
Hai nhân vật của chúng ta lúc ấy
Không bao giờ để sách lấn tình yêu.
Juan học tập thế nào, ta đã thấy,

Còn người tình thì đọc chẳng bao nhiêu,
Nên chắ'c chắ'c tình yêu đôi bạn trẻ
Cũng tự nhiên như tình yêu chim sẻ.

20

Họ im lặng ngắ' m hoàng hôn cháy đỏ,
Trong phút giây mơ mộng buổi chiề' u tà.
Chắ'c họ nghĩ rằ'ng tình yêu của họ
Được bầ' u trời yên tĩnh â'y làm ra.

Cả Đôn Juan và Haidê lúc đó
Đưa mắ't nhìn những dãy núi xa xa,
Cùng ngây ngắ't say nhau, nên chẳng lạ,
Trong chồ' c lát họ quên đi tắ't cả.

21

Tôi không biế't vì sao, nhưng lúc â'y
Thoáng hiện lên trong mắ't họ bắ't ngờ
Chút mây buồ'n, như ngns tay ai đắ'y
Lướt qua đàn những nố't nhạc vu vơ;
Nư hư ảo, ngọn lửa hồ'ng nhún nhảy,
Nư có điề'm báo họa thoáng băng quơ,

Làm bất giác Juan thở dài lặng lẽ,
Còn đôi mắt Haidê buồn ngán lệ.

22

Đôi mắt ấy nhìn mặt trời sắp lặn
Phía xa xa, trong ráng đỏ trời chiều,
Như theo nó là trôi qua, trôi hẳn
Cả đời nàng cùng hạnh phúc, tình yêu.
Juan lặng lẽ nhìn Haidê kiên nhẫn,
Bỗng thấy buồn, dù vô cớ, dăm chiều.
Chàng suy nghĩ, mắt chàng như muốn hỏi:
“Có điều gì không vui, em hãy nói”.

23

Nàng âu yếm nhìn Juan, cười, im lặng,
Nụ cười tươi nhưng phảng phất u sầu.
Nàng quay mặt, cái buồn và lo lắng,
Trong lòng mình nàng lại giấu rất sâu.
Cho đến khi bị người yêu hỏi gặng,
Nàng trả lời, do dự một hồi lâu:
“Em rất sợ. Em lo...Em chết mất,

Nếu chúng mình một ngày kia chia cắt”.

24

Juan định hỏi vì sao, nhưng thầy vậy,
Nàng hôn Juan, không cho nói thêm gì.
Cũng chính bằng cái hôn kia nõng cháy,
Mọi lo buồn nàng đang cố quên đi.
Rất công hiệu, theo tôi phương pháp ấy,
Tốt hơn nhiều so với rượu uýt-ky
Tôi từng thử cả hai, nhưng kết quả:
Hoặc đau đầu, hoặc tim đau, thật lạ.

25

Ta phải chọn giữa một bên là rượu
Và bên kia phụ nữ. Chọn bên nào?
Đó là thuê đánh ngay vào cái yếu
Của con người, làm lắm kẻ lao đao.
Bản thân tôi, nếu được quyền phát biểu
Mà hoàn toàn không định kiến, dù sao
Tôi xin lãnh cả hai điều, còn tốt
Hơn không có điều nào, hay chỉ một.

Hai anh chị cứ nhìn nhau không nói
 Lâu, rất lâu, luôn lẫn lộn lúc này
 Trong lòng họ là tình yêu sôi nổi,
 Tình bạn bè, tình con trẻ thơ ngây.
 Nghĩa là hết những gì ta vẫn gọi
 Là tình người, đều được gói vào đây.
 Họ như quện vào nhau trong hạnh phúc,
 Trong tình yêu, một tình yêu thể tục.

Sao những người đang yêu nhau say đắm
 Không chết đi khi hạnh phúc tràn trề
 Để khỏi thấy cảnh đau buồn, ngán ngẫm
 Và những ngày nhợt nhạt kéo lê thê?
 Cuộc đời này, theo tôi không hợp lắm
 Với tâm hồn đầy ước vọng say mê
 Vô n được sinh cho tình yêu của họ,
 Luôn tha thiết như Sappho thời cổ.

Họ nên trốn vào rừng sâu nước độc,
Như con chim sổng ở đó một mình,
Không cần biết lời than hay tiếng khóc
Để ngày ngày thức dậy với bình minh.
Ai thích sổng tự do thường đơn độc,
Như đại bàng đơn độc giữa trời xanh,
Khi phía dưới là một bầy chim ác
Như chúng ta, đang tranh nhau rửa xác.

29

Vai kẻ vai bên Haidê, cứ thế
Juan của ta thêm thiệp ngủ, lúc này.
Như đã nói có cái gì như thế
Làm lòng chàng gọn đực một vài giây.
Tiếng người yêu bên tai chàng nhỏ nhẹ
Như thì thầm tiếng suối giữa rừng cây.
Nàng cũng ngủ, khuôn mặt nàng rạng rỡ
Như lặng lẽ bông hoa hồng chóng nở.

30

Và nàng mơ một giấc mơ buồn bã,

Làm trái tim xúc động một đôi lần,
Nhu ngọn gió thổi qua cây, rụng lá,
Thổi qua hồ làm gợn sóng lăn tăn.
Ôi giấc mơ, những giấc mơ kỳ lạ,
Cứ tự mình đi rồi đến trong chẵn.
Người cứ ngủ mà vẫn yêu, vẫn ghét,
Mắt cứ nhắm mà vẫn nhìn thấy hết.

31

Nàng nằm mơ thấy mình đang bị trói,
Bị đóng đinh vào núi đá, và rồi
Nàng giãy giụa thoát ra, không thoát nổi.
Dưới chân nàng là biển rộng đang sôi.
Từng đợt sóng cứ chồm lên dữ dội,
Định cướp nàng, định xé xác, than ôi,
Nàng nghẹt thở, nàng chìm sâu dưới nước.
Nàng muốn chết mà không sao chết được.

32

Và sau đó nàng thấy mình chân đã t
Dẫm lên gai và đá nhọn trên đường,

Làm chảy máu đôi bàn chân. Trước mặt
Là một hình ma quái giữa mù sương
Đang lặng lẽ dẫn nàng đi; nó bắt
Không được dừng, không một chút xót thương.
Nàng sợ hãi, nàng bước theo, nàng chạy,
Mà chẳng kịp cái hình ma quái ấy.

33

Rõ i cảnh khác: nàng lạc vào hang đá
Bôn xung quanh đầy nước nhỏ từng hàng.
Những cột băng đủ các hình kỳ lạ -
Chắc chỗ này sói biển chọn làm hang.
Gió thổi mạnh, mái tóc nàng dễ xòa,
Đôi mắt tròn đầy sợ hãi, hoang mang,
Trào lệ ứa, những giọt to và nặng
Vừa rơi xuống đã biến thành băng trắng.

34

Trong khi đó, đang chết nằ m bên cạnh
Là Đôn Juan da tái nhợt, cứng đờ.
Phía ngoài hang là liên hồ i sóng đánh,

Hát gầ`m gừ những câu hát hoang sơ.

Nàng lay gọi, trái tim chàng lạnh giá

Cả với nàng, trái tim ấy thờ ơ.

Thế` mà đã một thời xưa nào đã`y,

Nàng chạm khẽ là người yêu tinh dậy,

35

Nàng đau đón nhìn mặt người đã chết,

Rồ`i bỗng nhiên khuôn mặt ấy mờ dần.

Thay vào đó đang hiện lên từng nét,

Là bồ`nàng, khuôn mặt rất quen thân.

Ông nghiêm khắ`c nhìn nàng. Lo, sợ sệt,

Nàng giật mình không giấ`u nổi bắn khoăn

Và tỉnh hẳn, không còn tin vào mắ`t -

Lambrô đang đứng kia trước mặt!

36

Vụt đứng dậy, nàng kêu lên kinh hãi

Buồ`n và vui cứ lẫn lộn trong lòng,

Khi chợt thấ`y ông bồ`nàng trở lại,

(Tức là người nàng tưởng chết); và ông

Nay có thể cướp chàng đi mãi mãi,
Cướp người tình nàng yêu quý, ô` không.
Thật đáng sợ. (Giây phút này đáng sợ,
Tôi từng gặp, nhưng bây giờ chẳng nhớ).

37

Nghe tiếng thét của người yêu, tỉnh dậy,
Juan của ta không biết sợ là gì,
Vội vó luôn chiếc gươm ngay cạnh đầu,
Dám xả mình như vẫn thế` nhiều khi.

Lambrô vẫn lặng im từ nãy
Giờ nhìn chàng khinh bỉ nói: “Thôi đi!
Hãy bỏ xuống cái gươm kia ngu ngốc,
Không thì ta cho gọi quân, thả`ng nhóc!”

38

Ôm chặt Juan, Haidê chồm dậy nói:
“Ô` không, không, đây là bố` em mà.
Hãy quỳ xuống cùng em xin tha tội.
Em tin Người sẽ tha thứ cho ta.
Con xin bố`, chỉ mình con có lỗi

Trong những ngày bỏ bạn việc đi xa.
Bỏ trách con thế nào, con chịu vậy
Chỉ có điều bỏ tha cho anh ấy”.

39

Lambrô chỉ đứng im, bình thản.
Mắt ông ta đầy bí hiểm, lạnh lùng.
Rất có thể, ông ta, thừa các bạn,
Trong phút này đang suy nghĩ rất lung.
Ông nhìn con, rồi nhìn Juan buồn chán.
Còn anh chàng thì hăng hái, nói chung,
Cầm vũ khí, luôn sẵn sàng chống chọi
Với đám lính mà ông kia vừa nói.

40

“Bỏ gươm xuống!” Lambrô quát bảo
Juan vừa kêu: “Không thể có điều này!”
Giận tái mặt, một lúc sau ông lão
Vội bảo chàng: “Giờ hãy lắng nghe đây:
Mày sẽ chết! Đừng trách ta. Thật lào!”
Và nói rồi, ông nhanh nhẹn đưa tay

Từ thắ t lưng rút ra cây súng ngắ n.
Ông lên đạn, chĩa vào Juan định bắ n.

41

Cái tiế ng â y, tiế ng lên cò lách tách,
Ôi nghe sao mà xúc động, bô ì hô ì,
Khi bạn anh đang đứng đầ u kia vạch,
Cách chỉ chừng vài chục bước mà thôi,
Và lãnh đạm, không giận thù, oán trách,
Đang từ từ nhắ m anh bắ n, than ôi.
Ai không may bị vài lâ n bắ n hụt.
Tôi dám chắ c tai tô ì hơn đôi chút.

42

Vâng suýt nữa là ông ta đã bắ n.
Tắ t nhiên Juan sẽ phải chề t, nghĩa là
Sẽ hế t chuyện, và tiế p theo chắ c chắ n
Chẳng còn gì cho tiểu thuyế t chúng ta.
Nhưng thật may là Haidê vừa vắn
Kịp nhảy vào đứng giữa họ: “Xê ra!
Con có lỗi, bắ n con đi, nà ng hét,

Con yêu chàng, chàng cùng con sẽ chết!”

43

Chỉ ít phút, ít giây thôi trước đó,
Nàng ngây thơ và yêu đương i nhường nào,
Đầy nước mắt và quá ư bé nhỏ,
Thế mà giờ nàng thay đổi nhanh sao.
Nàng dũng cảm, điên lên vì đau khổ,
Dáng bất cần, đang đứng thẳng, vươn cao,
Đầy cương quyết, đôi mắt nhìn kinh hãi,
Thế mà chẳng làm bối nàng dừng lại.

44

Con nhìn bối, bối nhìn con lặng lẽ -
Rất giống nhau về khuôn mặt, tính tình.
Hơi hoang dại ít nhiều, và cũng thế
Mắt hai người đầy ánh lửa lung linh.
Rất hiền dịu, nhưng Haidê có thể
Chợt trở thành con hổ cái thông minh.
Thì ruột thịt, chung một dòng máu đỏ,
Con sao nỡ làm mẹ cha xấu hổ?

Như tôi nói, họ giớ ng nhau nhiề u mặt,
 Chỉ khác nhau về giới tính, trẻ già.
 Giớ ng cách đứng, giớ ng đôi tay, đôi mắ t,
 Giớ ng tạng người, thậm chí cả làn da.
 Thế mà nay hai người kia, quả thật,
 Như kẻ thù. Ta từ đó suy ra
 Rằ ng một khi con người ta giận dữ,
 Thì quên hế t mọi tình thương phụ tử.

Họ im lặng một hồ i lâu, sau đó
 Lambrô nhìn con gái chau mày:
 “Không phải ta làm thắ ng kia phải khô,
 Ai là người đã đưa hắ n về đây?
 Thế có Chúa, ta không ưa máu đỏ,
 Nhưng một điề u nhục nhã nhấ t xưa nay
 Không có thể và không ai tha lỗi.
 Gây nên tội thì phải đành chịu tội.

Hãy bảo hắn quẩng ngay guom xuống đấ́t,
Không thì ta, thè có Chúa trên đầ̀u,
Ta sẽ giế́t cái thắ̀ng kia lớn mật”.
Ông vội vàng khẽ ra hiệu - từ đâu
Bỗng hiện ra cả một bầ̀y mặt sắ́t
Bám quanh chàng như một lũ ruồ̀i bâu.
Ông ra lệnh: “Thắ̀ng Pháp này lão xược,
Bắ́t lầ́y nó, sống hay không cũng được”.

48

Bắ̀ng động tác khá nhanh và khá mạnh,
Ông vội ôm cô con gái vào lòng.
Trong khi đó, Juan của ta bị đánh
Khắ́p bốn bề. Và uổng sức mấ́t công
Nàng giẫy giụa trong vòng tay giá lạnh
Của bố mình. Bị vây giữa đám đông,
Juan hăng máu luôn tả xung hữu đột,
Làm đố́i phương phải ngạc nhiên, hoảng hồ́t.

49

Chàng vùng guom chém một tên võ sọ,

Tên thứ hai tróc một miế'ng da đầ'u.

Tên thứ ba thông minh và bé nhỏ

Lén đâm chàng những nhát kiế'm rấ't đau.

Chàng ngã xuô'ng, than ôi dòng máu đỏ

Đang tuôn trào từ những vế't thương sâu:

Một - bị chém từ phía trên đầ'u gồ'ng,

Còn nhát kia ngay trên đầ'u, thật tội.

50

Juan lập tức bị trói ngay chấ'c chấ'n,

Bị đưa đi nhanh chóng khỏi ngôi nhà.

Cũng theo lệnh Lambrô, được dẫn

Tới con tàu đang sửa soạn đi xa.

Vừa tới nơi, bọn lính canh cẩn thận

Ném anh chàng xinh đẹp của chúng ta

Vào hầ'm tồ'ng, một hầ'm tàu khá chật,

Với lời dặn phải canh phòng nghiêm nhấ't.

51

Đời của ta đúng là không hiểu nổi.

Không phải ai cũng chấ'p nhận điề'u này:

Một chàng trai thuộc con nhà giòng dõi
Và khá giàu, hạnh phúc thế xưa nay,
Lại trẻ đẹp, thế mà kia bị trói,
Bị toác đầu, toàn những chuyện không hay.
Mà lý do thì giản đơn, ta biết:
Một cô gái chỉ yêu chàng tha thiết.

52

Ta tạm biệt Đôn Juan, xin nói thật,
Hình như tôi quá ủy mị chân thành,
Do cảm động bởi nữ thần nước mắt
Của người Tàu, là những chén chè xanh.
Tôi vẫn thế, trà vào là ngủ gật,
Làm thế nào, tôi xin hỏi các anh?
Rượu nghe nói là kẻ thù sức khỏe,
Mà uống trà và cà phê thì tẻ.

54

Vâng, tạm biệt để Đôn Juan được nghỉ.
Chưa chết đâu, tuy máu chảy khá nhiều.
Nhưng cái đau của anh chàng, tôi nghĩ

Không thể bả`ng đau đớn của người yêu.

Thế` mà nàng đã không hề` van vớ,
Không đầ`u hàng, không van lạy, không kêu.

Chả là nàng con một bà xứ Fez -
Tức sa mạc, thiên đường, như ta biế`t.

55

Ở nơi â`y, bên đài phun đá trắ`ng
Là ô-liu trĩu quả, lá xanh rì.
Giữa cát bụi luôn hoang vu im lặ`ng
Đàn lạc đà uể oải nô`i nhau đi;
Tiế`ng sư tử gầ`m vang trong đêm vắ`ng;
Rắ`t, rắ`t nhiề`u cây cúc độc màu ghi.
Giồ`ng như đấ`t, người ở đây đại thế
Hoặ`c rắ`t tồ`t, hoặ`c vô cùng tồ`i tệ.

56

Như châu Phi đầ`y mặt trời rực nóng,
Người châu Phi cũng rực nóng khác thường,
Đầ`y thiện ác, đầ`y tình yêu, nhạ` sồ`ng,
Và mờ màng như mảnh đấ`t quê hương.

Mẹ Haidê có tâm hồn sôi động,
Cũng là người giàu cảm xúc yêu thương.
Bà xinh đẹp, mắt nhìn như mắt hổ
Trong rừng xanh đang rình mồi đầu đó.

57

Nhưng Haidê, con gái bà ta thấy
Hiên dịu hơn, cũng xinh đẹp hơn bà,
Như đám mây giữa ngày hè lộng lẫy
Đang tích dấn bao bão tố, phong ba.
Nàng hiên dịu, rụt rè, vâng quả vậy,
Nhưng xem chừng cô bạn của chúng ta
Khi thất vọng, buồn đau thì phải nói,
Sẽ bùng lên, phá tan thành, dữ dội.

58

Lần cuối cùng nàng thấy Juan là lúc
Chàng bị thương mất máu cũng khá nhiều,
Bị đâm chém và từ từ ngã gục
Nơi cùng nàng chàng đã sống và yêu.
Vâng nàng thấy, chỉ một giây tử nhục,

Và bất ngờ thôi giã giũa, nàng kêu
Một tiếng to, và rồi nàng ngất, ngã,
Tuột khỏi tay ông già kia sấp đá.

59

Trong tim nàng như có gì tan vỡ.
Trên đôi môi một lớp máu đông dày.
Đầu nàng cúi, như bông hoa chớm nở
Gặp mưa rào gãy cánh, gió lất lay.
Bọn đầy tớ thì vô cùng hoảng sợ,
Đứng bên hâu. Họ sốt sắng luôn tay
Đưa thuốc cỏ, rượu mùi, nhưng vô vọng.
Nàng từ chối, vì nàng không muốn sống.

60

Nàng năm thế nhiều ngày không thay đổi,
Không uống ăn, nhưng cũng chẳng có gì
Làm dấu hiệu cho chúng ta dám nói
Rằng tử thần đang sắp bắt nàng đi.
Nàng xa lạ với những gì ruộng thối
Mà tử thần thường mang đến nhiều khi.

Khuôn mặt nàng dù buồn đau thất vọng,
Nhưng vẫn đẹp và còn nguyên sự sống.

62

Kia, cuối cùng rồi Haidê cũng dậy,
Nhưng than ôi, như xác chết bất ngờ
Bỗng sống lại bằng phép màu nào đây.
Nàng thấy mình thật xa lạ, ngạc nhiên.
Không khó hiểu: chẳng có gì lúc ấy
Làm tim nàng xúc động, khởi thờ ơ.
Một trái tim mà nỗi đau âm ỉ
Trong giây lát đang tạm thời ngủ nghỉ.

63

Nàng hững hờ nhìn bao nhiêu khuôn mặt,
Nhìn bao nhiêu đồ đạc có trong nhà,
Nhưng không nghe, không thấy gì, đôi mắt
Như đang chìm vào đâu đó rất xa.
Nàng lặng im, cái lặng im buồn ngất.
Những câu đùa và lời nói ba hoa
Của gia nhân định làm nàng khuây khoả,

Nàng không nghe, luôn thần thờ, xa lạ.

64

Như đã chết, nàng không nhìn mặt bố.

Nàng cũng không để ý bọn người hậu,

Không còn muốn nhận ra ai, dù họ

Là bạn bè hay thân thích đến đâu.

Chỉ cái xác không hồn, nàng nằm đó.

Trí nhớ nàng mờ mịt, chết từ lâu.

Chỉ đôi lúc trong mắt nàng vô cớ

Lại hiện lên một thoáng buồn lo sợ.

65

Một ca sĩ mang đàn vào, kiêu hãnh

Ngồi lên dây, lim dim mắt, nghiêng đầu.

Nghe những tiếng đàn đầu tiên to và mạnh,

Nàng ngược nhìn bóng ánh mắt lo âu.

Rồi sau đấy như rúm co vì lạnh,

Quay vào tường, nàng thôn thức hồi lâu,

Mặc anh kia cứ say sưa đàn, hát

Về ngày xưa, về biển xanh dào dạt.

Hòa theo nhịp bài ca buồ`n, mệt mỏi,
 Nàng giơ tay gõ nhẹ ngón lên tường.
 Khi ca sĩ đổi đề` tài, sôi nổi
 Bỗng hát về` những cảm xúc yêu thương,
 Thì chầ`m chậm, những hô`i âm nhúc nhố`i
 Lại hiện về` như xuyên thủng màn sương,
 Làm nước mắ`t Haidê trào lúc â`y
 Như dòng thác từ núi cao cuộn chảy.

Khóc, nước mắ`t không làm lòng dịu bớt.
 Một lát sau, do quá đổi hẫi hùng,
 Quá xúc động, nàng hóa điên: bắ`t chợt
 Chạy tìm người để cào câ`u, hành hung.
 Nàng không nói, không kêu la, đùa cợt,
 Dù bệnh tình đang rắ`t nặng - nói chung,
 Người ta sợ, phải trối nàng, phải đánh,
 Với hy vọng chữa cho nàng khỏe mạnh.

Những khi tỉnh (ít thôi) nàng lặng lẽ,
Rất thờ ơ, nhìn mọi thứ trong phòng,
Thế mà chẳng một người nào có thể
Bắt được nàng nhìn mặt bố, ô` không.
Nàng từ chối không chịu ăn, hơn thế,
Không làm nào chịu uống thuốc, chịu xông.
Và tệ nhất là nàng không chịu ngủ,
Tuy bị ép, bị van nài - thôi đủ.

69

Mười hai ngày, mười hai đêm cứ thế,
Nàng héo hon, luôn giãy giụa, và rồi
Một sáng nọ, khá bất ngờ, lặng lẽ
Nàng ngoẹo đầu rồi tắt thở, than ôi,
Rất nhiều người đang đứng bên không thể
Biết lúc nào nàng đã khép làn môi,
Và khuôn mặt bỗng trở nên giá lạnh,
Đôi mắt đẹp thôi không còn lấp lánh.

70

Nàng đã chết, mang theo nàng cái chết

Một mầm non sự sống nhú trong lòng,
Một đứa con của tình yêu bất diệt,
Một con người còn nhỏ bé, trắng trong.
Con người ấy không bao giờ được biết
Cảnh mùa hè đầy nắng hoặc mùa đông.
Mà vĩnh viễn phải nằm trong bóng tối,
Mặc trên đầu sương rơi và gió thổi.

71

Nàng đã chết, chết thảm thương như thế,
Để từ nay không phải chịu ưu sầu.
Nàng sinh ra không phải làm nô lệ,
Sống cuộc đời dằng dặc chuỗi lo âu.
Nàng chết sớm, nhưng tình yêu đẹp để
Đủ đền bù bao mất mát, buồn đau.
Nay nàng nghỉ bên biển xanh, cuối đảo,
Nơi khi sống nàng vẫn thường đi dạo.

72

Hòn đảo ấy giờ thành nơi hoang vắng,
Không còn ai sinh sống, cũng không nhà.

Chỉ còn lại hai nắm mớ́ im lặng
Là mộ nàng bên cạnh mộ người cha.
Không đài tượng, không cả bia mộ trắ́ng,
Không có người đế́n đặt một vòng hoa.
Chỉ sóng biển vẫn ngày đêm dào dạt
Khóc người đẹp của cả vùng Cyclat.

73

Ở Hy Lạp, những khi buồ́n cô gái
Hát tình ca, vẫn nhắ́c đế́n tên nàng.
Lambrô cũng được làm sớ́ng lại
Trong những lời kể chuyện lúc xuân sang.
Câu chuyện kể về́ tình tình man dại
Của ông già trên sóng biển lang thang,
Về́ một nàng Haidê xinh, hoang dã,
Về́ cả việc tình yêu đòi trả giá.

74

Nhưng mà thôi, chuyện này buồ́n, thiế́t nghĩ
Ta chuyển sang câu chuyện khác. Mà rồ́i
Tôi cũng sợ nói về́ người mấ́t trí,

Sợ cái buồn, cái đại ngấm sang tôi.
Thêm vào đó, Nàng Thơ tôi ích kỷ
Lại thích đùa, gây lắ m chuyện lời thôi.
Ta trở lại với Đôn Juan, có lẽ
Không nên bỏ anh chàng lâu đến thế .

75

Vâng, anh chàng bị bắt, giam hôm ấy
Hai ngày đêm bất tỉnh, chẳng biết gì.
Sang đến ngày thứ ba khi tỉnh dậy,
Chàng thấy mình đang giữa biển. Tàu đi,
Đi, đi mãi - bờ Iliôn một dãy
Phía chân trời xuất hiện, đẹp mê ly.
Những lúc khác chắc anh chàng đứng ngấm,
Giờ thì không, vì đang buồn ngán ngảm.

76

Cảnh tuyệt đẹp, giữa một bên là biển
Hellespont, một bên nữa, trên đô i,
Là ngôi mộ của Achilles hiện chiếu n,
(Không ít người từng nói thế với tôi)

Xa hơn nữa, lại ngôi mô` xuấ t hiện -
Của người nào? Chỉ trời biế t mà thôi.
Của Aja, Patroches lắm liệt?
Họ số ng lại thì chúng ta đành chế t.

77

Những nấ m mô` vô danh không mộ chí,
Những đồ ñg hoang không bóng một ngôi nhà.
Scamander vẫn chảy đê`u không nghĩ,
Vẫn không hê` thay đổi núi Ida.
Vẫn như nghe tiế ng gươm khua, ngựa hý,
Hàng vạn người đang vây hãm T'roa
Thê` mà nay, thay vào quang cảnh đó,
Chỉ thừa thớt vài con dê gặm cỏ.

78

Những khu làng rấ t đơn sơ, xám xịt,
Bầ y ngựa hoang, anh chăn thú buồ n rầ u
(Không giồ ng mấ y so với chàng Paris)
Đang đứng nhìn một tô p khách châu Âu
(Mà thời trẻ đã được nghe không ít

Về xứ này). Ta nhìn thấy đâu đâu
Cũng người Thổ, cái u kinh không mệt mỏi.
Người Phrigy ở đâu? Xin hãy nói.

79

Được tháo cũi, đưa lên boong, đau khổ,
Juan của ta rất ngao ngán trong lòng,
Nhìn lảng miếu các anh hùng thời cổ,
Hoặc nhìn trời, nhìn biển nước mênh mông.
Còn quá yếu do mất nhiều máu đỏ,
Kia, chàng ngơ ngác hờ hững giữa đám đông,
Không buồn hỏi về quãng đời phía trước.
Mà có hỏi cũng không sao biết được.

80

Chàng nhìn thấy một đám người cùng cảnh:
Tốp diễn viên người Ý nhót trên tàu;
Nghe họ kể về đời mình bất hạnh,
Những điều buồn ập đến. Chuyện như sau:
Từ Livorno họ hợp thành một gánh
Rời lên thuyền đi Sicily, ngờ đâu

Ông chủ gánh đã nhẫn tâm bán họ
Cho bọn cướp lấy khoản tiền nhỏ nhỏ.

81

Trong số ấy có một anh ưa tán,
Một buffo hài kịch đến buồn cười.
Thành nô lệ đến nơi mà anh bạn
Trông bề ngoài vẫn cứ rất là tươi.
Anh ta kể toàn chuyện buồn, tai nạn,
Mà vui đùa như kể chuyện đi chơi.
Trong khi đó ông tenor rất ịu,
Nữ ca sĩ prima thì muốn xịu.

82

“Machiaveli, anh buffo đang kể,
Cái lão bà u impresario
Ra hiệu chặn một chiếc tàu nhỏ bé
Ngay sát bờ, Corpo di Caio Mario.
Rồi lão bán chúng tôi làm nô lệ
Mà không hề nhắc tới salario.
Vua Sultan mà biết yêu nghệ thuật,

Thì chẳng mấ'y mà chúng ta lại phấ't.

83

Nữ ca sĩ ta đây thì phải nói,
Không còn xuân, mặt phờ phạc ít nhiê`u
(Do dâm đãng và ăn chơi tội lỗi)
Nên bây giờ giá cũng chẳng bao nhiêu.
Còn bà vợ tenor thì rấ't nổi,
Bỗng bấ't ngờ chiế'm được lão người yêu
Của công chúa Balogna già khụ,
Là bá tước Cicogna ưu tú.

84

Dân ba-lê chúng tôi thì hế't ý.
Cô Nini nổi tiế'ng khá nhiê`u nghê`.
Pelegriani hay cười nhưng tề'nh,
Lầ'n cuô'ỉ cùng vớ một mề rấ't ghê:
Nghe đâu được năm trăm đô'ng tiế'n Ý
(Nhưng mà rô'ỉ tiêu sạch, lại làm thuê).
Grotesca thì nhảy hay đế'n mức
Làm đàn ông phải nóng lên hừng hực.

Ừ, cái đám diễn viên chuyên vai phụ,
 Trù một cô nom kha khá, có tài,
 Còn thì thôi, cứ trông mà ngáp, ngủ,
 Ra chợ trời chưa dễ bán cho ai.
 Như một cô, cứ đưa làm ví dụ,
 Cao như sào (chứ không phải mảnh mai)
 Dù có khiêu u và tài ba thật đấy y,
 Nhưng múa sao với thân hình như vậy?

Cánh đàn ông chúng tôi thì thật chán:
 Musico giọng thê, chơ i vô cùng.
 Tôi không tin tương lai ông xán lạn
 Nếu u lúc này không nhanh chóng vào cung,
 Vào harem để làm anh quan hoạn
 Sống giữa bà y thì thiếp đẹp. Nói chung
 Đức giáo chủ yêu những người được gọi
 Là giới trung, nhưng hát thì... xin lỗi.

Ông tenor của ta thì quá điệu.
Còn một ông có giọng bass thực tình
Về nhạc lý quả hoàn toàn không hiểu,
Nhạc và lời, và nhịp phách - ông khinh.
Thế mà bà prima còn lộ liễu
Bộc lên trời cái giọng ấy rất kinh.
Nhưng cuối cùng ông được thuê. Xúc động,
Ông mà hát thì nghe như bò rống.

88

Tôi khiêm tốn nên e không tiện nói
Về việc tôi nổi tiếng những môn gì.
Ngài đi nhiều, vậy thì xin được hỏi:
Đã bao giờ nghe tiếng Racocanti?
Raucocanti chính là tôi, xin lỗi,
Tôi khuyên ngài là sắp tới nên đi,
Đi Lugo để mà nghe tôi hát,
Không thì đúng là một điều mất mát.

89

Tôi suýt quên bariton tội nghiệp.

Hắ n tự cho là giỏi nhấ t đời này
(Trong khi giọng lão này nghe phát khiế p)
Và luôn mô ̣m kêu gặ p vận không may.
Giọng của hắ n thực ra (tôi kể tiế p)
Chỉ đáng dùng để hát gheo là hay.
Khi phải hát các vai tình trắ c trở,
Hắ n ôm mặt, nghiế n rằng trông thật sợ...”

90

Kể đế n đây thì buồ n sao, câu chuyện
Của buffo phải chấ m dứt, bởi vì
Mấ y tên gác trên chiế c tàu cướp biển
Mời mọi người chui xuồ ng cũi. Vừa đi,
Các nhân vật của chúng ta lưu luyế n
Vừa ngoái nhìn những giọt nước li ti
Đang tung tóe hai bên tâ ̣u; nhìn sóng
Luôn nhảy múa giữa bao la biển rộng.

91

Ngày hôm sau mọi người nghe truyề n lại,
Đế n Dardanelles họ sẽ phải nắ m chờ,

Lệnh của chính đức Sultan vĩ đại
(Mà lệnh này không ai dám làm ngơ).
Rồi sau đó từng thành đôi, họ phải
Mang chung cùm, để một sáng tinh mơ
Được dẫn tới đúng vào ngày nhóm họp
Chợ nô lệ ở Cônxtantinốp.

92

Họ bị xích thành từng đôi riêng rẽ.
Nam với nam, nữ với nữ - và rồi
Không hiểu sao có hai người bị lẻ
(Đúng là trời run rủi họ thành đôi).
Hai người ấy là một cô gái trẻ
Và người hùng, anh bạn quý của tôi,
Tức là Juan. Cô gái kia, phải nói,
Người Bacchante, khá xinh và rất nổi.

93

Nghĩ mà thương cho buffo bị xích
Với tenor thành một cặp không rời.
Hai ông này vốn xưa nay kình địch,

Trong chuyện đời, trên sân khấu, khắp nơi.

Giờ đáng lẽ phải tạm quên hiềm khích,

Họ lại còn hăng hơn trước - trời ơi.

Thế mà họ lại cùng quê, cùng hội.

“Areades ambo” tức là cùng tội lỗi.

94

Bạn cùng xích với Juan, ta đã biết,

Là một cô rất xinh đẹp, nhất là

Con người cô có cái gì mãnh liệt

Đáng được làm một bella donna.

Mắt đen nhánh, da thì mềm như tuyết.

Còn nụ cười luôn tươi rói như hoa.

Nghĩa là toàn những điều hay cảm dỗ

Mà vượt qua theo tôi là rất khó.

95

Thế mà Juan đã vượt qua, giỏi thật.

Vì anh ta đang gặp cảnh buồn rầu,

Nên không thấy, không nghe gì, đôi mắt

Như bị mù vì thương nhớ, buồn đau.

Có thể nói: chàng cứ trơ như sắt
Khi tay nàng, đầy âu yếm, lo âu
Hơi khẽ chạm - may ra, tôi trộm nghĩ,
Làm vết thương đỡ đau hơn một tý.

96

Nhưng mà thôi, điều kia không quan trọng.

Quan trọng hơn là sự thật thế này:
Juan rất yêu Haidê, yêu cảm động.
Một mối tình quả hiếm có xưa nay.
Sêchxpia nói: “Không thể làm bớt nóng
Bằng nghĩ về cái lạnh tuyết đang bay”
Muốn hay không, ta tạm thời ghi nhận
Rằng lúc ấy Juan hoàn toàn đứng đắn.

97

Tôi mạn phép nhân đây xin được nói,
Một chút thôi, về câu chuyện lạc đề,
Rằng ngày xưa, khi trẻ trung, sôi nổi
Tôi cũng từng bị cám dỗ rất ghê,
Và tôi thất bại. Nhưng mà kia, xin lỗi,

Nhà phê bình đang nghiêm khắ'c cười chê,
Rằ'ng lạc đà chui qua kim không lạ
Bằ'ng việc biế'n sách này thành gia phả.

98

Cũng chẳng sao, tôi xin thua, thua hế't,
Mặc các ông xuấ't bản với phê bình
Yêu Prior, Ariosto, Fielding, Smolette,
Là những người nói giản dị, thông minh.
Kể trước đây, một thời tôi cũng biế't
Dùng bút này đánh trả lại rấ't kinh,
Biế't khiêu khích, biế't dùng lời chố'ng chọi,
Làm đố'i thủ phải điên lên, tức tồ'i.

99

Tôi ngày bé, ưa đánh nhau - không lạ,
Nhưng giờ đây tôi đổi khác hoàn toàn,
Nhường trò ấ'y cho những anh nhàn nhã.
Liệu bao giờ danh tiể'ng sẽ tiêu tan?
Khi tôi sô'ng mà thơ tôi tàn tạ,
Hay sẽ còn sô'ng mãi với thời gian?

Đám cỏ mọc trên mồ` tôi, cứ mọc,
Không phải hát, mà thở dài, than khóc.

100

Các nhà thơ lưng danh ta kính trọng -
Đủ năm châu và đủ hế`t mọi thời -
Số`ng rấ`t ít cuộc đời trấ`n họ số`ng,
Thế` mà giờ vẫn nổi tiế`ng khắ`p nơi.
Tên của họ lẫn xa như quả bóng
Được làm bắ`ng những cánh tuyế`t đang rơi,
Mà càng lẫn càng to, ta đã biế`t,
Nhưng ngẫ`m lại cũng chẳng gì, ngoài tuyế`t.

101

Chính vì thế`, những cái tên vĩ đại
Cùng công danh đề`u bèo bọt, bê` ngoài.
Khi xác chề`t đã không còn số`ng lại,
Hỏi câ`n gì danh vọng hã`o? Không ai,
Vâng không ai và không gì số`ng mãi
(Cả anh hùng Achilles). Ngày mai
Con cháu ta sẽ quên thành La Mã

Như ta quên thành T'roa, đừng lạ.

102

Đến người chết mà thời gian tàn ác
Cũng không tha: mồ` lại mọc trên mồ`,
Xuân này hết lại có mùa xuân khác.
Không có gì không mục nát thành tro.
Còn đâu nữa những cái tên lỗi lạc
Khắc thành dòng trên bia mộ rât to?
Vâng, cả chúng cùng xung quanh vạn vật,
Bị cái chết đều cuốn phăng đi tât.

103

Không ít lúc, khi dừng chân đứng ngắ m
Chiếc cột to bị gãy giữa chiề`u tà,
Tôi lại nhờ chàng De Foix dũng cảm,
Nghĩ cuộc đời sao ngắ n ngủi, phù hoa.
Chiếc cột ấy, sau lớp dầ`y bụi bám,
Ghi những dòng chiế`n tích của De Foix
Về` trận đánh Ravenna lòng lầy,
Thế` mà kia, giờ than ôi, bị gãy..

Tôi thỉnh thoảng cũng tới thăm ngôi mộ
 Nơi Dante đang yên nghỉ bây giờ -
 Một mái vòm tinh tươm tuy bé nhỏ
 Che ông nằ m khỏi nắ ng gắ t, trời mưa.
 Với thời gian, tâ t nhiên ngôi mộ đó
 Sẽ hư dầ n, và tác phẩm nhà thơ
 Rồ i cũng bị lãng quên, ta sẽ thấ y,
 Như rấ t nhiề u các nhà thơ trước đầ y.

Thế mà số người làm thơ không giảm,
 Dù vinh quang là mây khói. Đời này
 Không ít kẻ thấ y mùi hương thì hám,
 Nên thơ nhiề u, không khó hiểu xưa nay.
 Như sóng dữ lao vào bờ đá xám,
 Lao để rồ i tan vỡ, rút đi ngay;
 Cũng thế thơ của chúng ta sủi bọt,
 Do xúc cảm và nhiề u khi do mô t.

Nếu bất chợt anh gặp ai tài giỏi
Trong làng văn, đến siêu việt không ngờ,
Người từng trải, gặp buồn vui bao nỗi,
Lại có thừa các cảm xúc, ước mơ,
Thì rất tốt, nhưng cho tôi được nói:
Đừng đại gì mà khuyên họ làm thơ,
Nhất là viết trường ca, tuy có thể
Đời bị thiệt một trường ca vì thế.

113

Thôi, quay lại chuyện của ta hôm nọ.
Chiếc tàu con chó nô lệ cuối cùng
Đã đến được kinh thành vua nước Thổ
Rồi hạ buồm, cập bến cạnh hoàng cung.
Sau khi khám thấy hoàn toàn không có
Bệnh đậu mùa (các bệnh dịch nói chung),
Họ được dẫn ra chợ trời nô lệ -
Người nhiều nước, đủ màu da, già trẻ.

114

Một số người được bán nhanh, giá đắt

Như một cô người Circas, chưa già
(Người bán thê` còn trinh và đẹp nhấ t),
Nên giá đòi là nghìn rưởi đô-la.
Cái giá ấy làm nhiề u anh chóng mặt,
Phải trả dầ n từ nghìn mớ t, nghìn ba.
Cho đế n khi có người mua, hỏi lại
Thì ra mua cho Sultan vĩ đại.

115

Ngay sau đó, mười hai cô gái trẻ,
Người da đen cũng được giá lầ n này.
Sau giải phóng, rấ t may dân nô lệ
Lại thấ y mình được nâng giá nơi đây.
Willberforce chắ c phải vui vì thế .
Chuyện thường tình. Như ta biế t, xưa nay
Chỉ cái thiện ít tiề n hay mặc cả.
Còn cái ác khi mua không hỏi giá.

116

Mỗi nô lệ một tương lai đợi sẵn:
Kẻ bị anh Do Thái chọn, mang về`.

Kẻ suô' t đời làm thắ' ng hắ' u cam phận,
Người kéo dài kiế' p nô lệ buồ' n thê.
Đám phụ nữ thì tôi tin, chắ' c chắ' n
Đang mong thắ' m không bị khách hàng chê.
Họ muồ' n gặp một người nào tre trẻ,
Để hắ' u hạ, làm tình nhân, vợ lẽ.

117

Thôi, thiế' t nghĩ những điề' u này chi tiế' t
Để chương sau tôi sẽ nói, bây giờ
Xin được phép dừng ở đây, tạm biệt,
Chứ chương này đã dài quá - trong thơ
Quá nhiề' u lời là không nên, tôi biế' t,
Biế' t rô' i mà tôi cứ vẫn làm ngơ.
Nào, tạm biệt chàng Đôn Juan, xin lỗi,
Đế' n doan năm như ông James vẫn gọi.

Chương V

1

Các nhà thơ viết những dòng êm ái
Về tình yêu dịu ngọt lẫn buồn rầu.
Họ xếp vào thật công phu, hăng hái
Như chính nàng Vệ Nữ xếp bỏ câu.
Nhưng thơ họ càng hay càng có hại.
Xin mọi người đọc Ovid. Từ lâu
Thơ Petrarque, cứ nghiêm ra mà nói,
Đã khuyến khích cháu con ông mắc tội.

2

Còn riêng tôi thì tôi vô cùng bực
Với kiểu thơ quá lãng mạn, kêu tình.
Thơ của tôi phải là thơ đạo đức,
Ngắn, rõ ràng và câu chữ thông minh.
Yêu thì yêu nhưng cũng nên chừng mực.
Đừng bao giờ mô tả chuyện linh tinh.
Nên lần này tiêu thuyết tôi là mẫu

(Trừ phi bị Nàng Thơ ghen, chơi xấu u).

3

Dòng sông biển chia hai bờ Âu, Á
Vói đó đây nhiều cung điện chói lòa,
Đỉnh núi tuyết Olympi trắng xóa,
Nóc nhà thờ nữ thánh Sophia,
Các đảo nhỏ, những con tàu xa lạ,
Những khu rừng thông mọc kín bao la
Được Mary Mongtegu yêu tha thiết
(Yêu cả cảnh gần đây tôi đã viết).

4

Ôi Mary, cái tên tôi yêu quý
Một thời xưa làm xúc động bờ i hô i,
Làm sống lại bao ước mơ thi vị,
Bao vui buồn năm tháng cuộc đời tôi.
Không có gì không đổi thay, riêng chỉ
Cái tên này luôn bám mãi theo tôi...
Ấy, lần nữa tôi lại buồn, xin lỗi,
Thơ cần tỉnh và khô như đã nói.

Gió thổi mạnh, biển Euxine sôi động.
 Đứng từ xa ngắ m Mộ gã khổng lồ`
 Thật là thích. Biển Bospho cuộn sóng
 Chia hai bờ Âu - Á lượn quanh co.
 Vâng cảnh đẹp, nhưng những ai hiế u động,
 Từng đi nhiề u, gặp song dữ, gió to,
 Đê u nhấ t trí với nhau về` một điểm,
 Rằ ng Euxine đứng đầ u về` nguy hiểm.

Đã mùa thu, trời bắ t đầ u đen xạm
 Như đêm đen. Vào những dịp thê` này
 Thầ n Parca bắ t dân chài dững cảm
 Phải lìa đời quả không ít nơi đây.
 Như người khác, khi thầ y thuyề n sắ p đắ m,
 Ta đã thê` xa lánh biển từ nay,
 Thê` mà quên: ai chề t rô`i, hế t chuyện,
 Chứ người sớ ng lại lên đường vượt biển.

Nô lệ đứng thành từng hàng rất thẳng,
Đủ gái trai, các dân tộc, trẻ già.
Vừa run rẩy, vừa thở dài cay đắng,
Họ nhớ về bè bạn, nhớ quê xa.
Chỉ mấy anh da đen là im lặng
Như những nhà hiền triết lớn - thì ra
Bị mua bán quá nhiều lần, vì thế,
Họ đã quen với cảnh đời nô lệ.

8

Còn Đôn Juan, đang trẻ trung, gan dạ,
Đang tuổi yêu, lại hy vọng tràn đầy,
Thế mà kia, cũng nhìn đời buồn bã,
Phải mấy lần lau nước mắt bằng tay.
Cũng có thể do mất nhiều máu quá
Mà chàng buồn...Nhưng thử hỏi xưa nay
Dễ mấy ai thích mang gông nô lệ
Thay vòng tay một cô nàng xinh trẻ?

9

Gặp cảnh ấy đến cả người sắt thép

Cũng xiu luôn. Nhưng Juan vẫn vững vàng.

Riêng đáng điệu và áo quần cho phép

Nghĩ anh này thuộc tầng lớp cao sang.

Phải công nhận là mặt chàng rất đẹp,

Nên rất nhiều những kẻ dạo lang thang

Xúm lại xem, khỏi anh còn tiên đoán:

Cái thằn lằn này giá cao và dễ bán.

10

Vâng, hôm ấy chợ đông người, loang lổ

Các màu da đen trắng, những mái đầu.

Người mua người như mua dê, mua chó,

Chọn càng kỹ, luôn ngấm trước nhìn sau.

Bên cạnh Juan, rất ngẫu nhiên lúc đó

Là một người mặt xám, tóc màu nâu.

Ba mươi tuổi, khá to con, mạnh khỏe,

Chờ được bán, tất nhiên không phải rẻ.

11

Ông ta chắc là người Anh chính gốc,

Nghĩa là nghiêm, má căng mịn hồng hào.

Gì cũng tốt, tốt từ răng đến tóc,
Tuy ít nhieu trên vầng trán rất cao
Có in dấu suy tư và khó nhọc.
Ông đang buồn, tay băng bó, dù sao
Vẫn giữ được sang froid cổ lỗ
Mà bất cứ người Anh nào cũng có.

12

Ông ta thấy đứng bên ông, rất trẻ,
Một chàng trai đầy nhiệt huyết, mặc dầu
Đang thất vọng trước cảnh đời buồn tẻ.
Vốn thương người, lại gặp cảnh giống nhau,
Ông nhìn Juan một cái nhìn khích lệ,
Nhu khuyến chàng đừng cảm vượt buồn đau,
Cái buồn đau ông xem là chuyện nhỏ,
Mà riêng ông, ông vượt qua không khó.

13

“Này anh bạn, ông người Anh nói khê,
Hai chúng ta bỗng lạc giữa đám này,
Giữa một đám toàn gian thương, nô lệ,

Nên rõ ràng là cùng cảnh không may.

Ta, duy nhấ t là những người tử tấ t,

Ta phải thành đôi bạn tấ t từ nay.

Tôi có thể giúp được gì, cứ nói.

Anh là người nước nào, xin được hỏi?”

14

“Tôi là người Tây Ban Nha”, Juan đáp.

“Thì chính tôi cũng nghĩ thế . Thực tình

Anh không thể là một thắ ng Hy Lạp,

Cái bọn người đê tiện thật đáng khinh.

Vâng, sô ́ phạm xô anh vào bão táp,

Nhưng cứ chờ, sẽ đổi khác rấ t nhanh.

Tôi cũng khô không kém ai, hẳn vậy,

Có khác chẳng là tôi quen điề u â y”.

15

“Nhưng thưa ông, Juan của ta khẽ hỏi.

Có vì sao ông đề ́ n nổi nông này?”

“Rấ t đơn giản: đánh nhau thua, bị trói,

Và sáu thắ ng người Thổ dẫn về ́ đây”.

“Ông là ai, đã ở đâu? Xin lỗi”.

“Cho Nga hoàng tôi phục vụ lâu nay.

Xuvorov sai tôi đem quân phá

Thành Winddin, nhưng chính tôi bị hạ”.

16

“Ông có bạn hay không?” “Ồ` may quá,

Bạn của tôi chưa kịp hại tôi gì.

Tôi đã nói về` đời tôi tấ t cả,

Còn bây giờ anh kể chuyện anh đi”.

“Vâng, rấ t tiế c chuyện của tôi buồ n bã,

Lại khá dài...” “Ừ vẫn thế` nhiê`u khi,

Chuyện đã buồ n mà lại dài như thế` ,

Khi nói ra chấ c buồ n hơn, đừng kể.

17

Nhưng tuy vậy, cũng không nên nản quá.

Với tuổi anh, dù tính khí thấ t thường,

Thầ n sô` phận không toàn mang tai họa

Mà không hề` mang lại chút tình thương.

Cưỡng sô` phận không khác gì chiế c lá

Hoặc bông mì kêu lưỡi hái bất lương,
Vì rô t cục, ta, con người bé nhỏ,
Chỉ đồ chơi trong bàn tay cảnh ngộ”.

18

“Ôi, đời tôi, tôi chẳng lo, Juan nói,
Thương người yêu đang đau khổ đêm ngày”.
Đôi mắt chàng đang long lanh, xấp xỉ,
Nước mắt buồn rơi xuống giọt lên tay.
“Vâng, đời tôi, tôi chẳng lo lắm nổi,
Tuy đáng buồn như ông thầy hôm nay,
Vì chính tôi cũng gặp nhiều gian khó,
Nhưng dám chắc vững vàng trong đau khổ.

19

Tuy lần này...” Juan im. Không lường lự,
Ông người Anh vội lên tiếng: “Từ đây
Tôi đã đoán chắc ít nhiều phụ nữ
Phải dính vào những chuyện ấy buồn đau.
Tôi rất hiểu. Tôi cũng buồn lắm chứ
Và sự sù sì có lẽ cũng khá lâu

Khi tôi chôn người vợ đầu, vợ tiếp
Bỏ tôi đi, và tiếp theo, tội nghiệp,

20

Vợ thứ ba...” “Thứ ba?” Juan kinh ngạc.

“Tuổi ba mươi đã ba vợ, lẽ nào?”

“Có gì đâu, tôi cũng như người khác,
Phải ba lần thay vợ, đã làm sao.

Hơn thế nữa, anh hiểu cho, thật ác,
Chỉ hai bà còn sống, có là bao?”

“Còn người vợ thứ ba, sao, cũng chạy?”

“Không, lạy Chúa, tôi bỏ rơi bà ấy”.

21

“Ông lấy vợ cứ như không”, Juan nói.

“Thì đàn ông, anh nghĩ, biết làm gì?

Trên đầu anh mặt trời đang chói lọi,

Tôi đã già, mọi cái cứ trôi đi.

Thường lúc trẻ ta say mê, sôi nổi,

Chỉ thấy đời đầy ảo vọng mê ly,

Nhưng ảo vọng đã làm ta lâm lạc.

Nó, như rắ n, vẫn thường hay lột xác.

22

Cái xác mới tấ t nhiên là mới, trẻ

Hay ít ra cũng vậy lúc ban đầ u.

Bản thân nó cùng thời gian cũng thế ,

Sẽ xấ u, già, nhường xác mới kê` sau.

Ôi tình yêu, cả khi tình đẹp đẽ

Vẫn đưa người vào cạm bẫy buồ n đau.

Cộng vào đó còn lòng tham, danh vọng,

Cũng là cái không cho ta dễ sô`ng”.

23

“Những điề u ấy rấ t hay và chí phải,

Juan của ta buồ n bã đáp, có điề u

Trong hoàn cảnh của chúng ta hiện tại,

Chúng thực tình không giúp được bao nhiêu”.

“Sao lại không? Ít ra là một cái,

Rắ ng bây giờ ta hiểu rõ tình yêu.

Kể cả việc nay phải làm nô lệ

Cũng dạy ta làm chủ nô rấ t dễ”

Juan thở dài: “Vâng tất nhiên, nếu được

Làm chủ nô còn hơn phải thế này”.

Ông người Anh vẫn thản nhiên như trước:

“Thì cuộc đời thường tráo trở xưa nay.

Rất có thể bây giờ anh lỡ bước,

Mai được thần số mệnh bốc lên mây.

Chỉ có điều tôi ngậy ngang cuối ng hòng

Cái cảnh này, mong ai mua cho chóng.

Ta gặp cảnh không may? Vâng có thể.

Nhưng biết đâu mai lại khác hoàn toàn.

Không đúng ư, chúng ta đều nô lệ

Cho dòng tiền, cho danh vọng, lo toan?

Trong chúng ta những cái gì đẹp để

Sẽ bị đời thui chột với thời gian.

Biết làm sao, anh cho tôi nói thật,

Số ng không cần biết ai là tốt nhất”.

Đúng lúc đó có một người, xin lỗi,
Không đàn ông mà cũng chẳng đàn bà,
Tức là loại giông trung như vãn gọi,
Đến và nhìn đôi bạn của chúng ta.
Nhìn rất kỹ, như cú nhìn bóng tối,
Như đại bàng nhìn thỏ, như thanh tra
Nhìn tội phạm, như thợ may nhìn vải,
Và tất nhiên như trai tơ nhìn gái.

27

Thật là thích khi được mua đồ ngẫu nhiên.
Cứ thẳng ra mà nói, ở đời này
Ai cũng bị luôn mua đi bán lại,
Từ anh giàu cho đến kẻ trắng tay.
Ôi thế lực của đồ ngẫu nhiên ma quái,
Nhờ đồ ngẫu nhiên mà tất cả xưa nay
Ai cũng nhận phần của mình xứng đáng,
Sống hay khổ, nói chung tùy công trạng.

28

Rồi ông lão giông trung kia kỳ lạ

Bỗng quay sang người bán. Họ bắt đầu
Rất hăng hái hết nâng rồi hạ giá,
Chửi rồi thề, rồi giận dữ xô nhau,
Như thể họ chốn đồ ng quê hoang dã
Đang mua bò, mua lợn hoặc mua rau,
Làm nhiều khi ta không phân biệt nổi
Họ mua bán hay đánh nhau dữ dội.

29

Nhưng cuối cùng, cả đôi bên thỏa thuận
Giá mua Juan và anh bạn nước ngoài.
Các túi tiền được buộc dây chắc chắn
Tháo ra dần, nghe mới thật vui tai.
Khách và chủ đểm rất lâu, cẩn thận,
Luôn giữa chừng xin bớt một thêm hai.
Và rồi xong, đủ giầy tờ, chữ ký,
Ông chủ cũ bỏ đi ăn và nghỉ.

30

Tôi không biết ông ăn lâu hay chậm,
Hay nói chung tiêu hóa tốt hay tồi.

Tôi chỉ nghĩ chắc ông không vui lắm
Làm cái nghề bán đồ ng loại. Theo tôi,
 Khi trong lòng ta thấy đau ê ẩm
 (Hay dạ dày - thì cũng thế mà thôi)
Do ăn nhiều, do lương tâm dằn vặt,
Thì dám chắc đó là điều buồn nhất.

31

Nhưng Voltaire lại không cho như thế.
Theo ông ta, chàng Candide mỗi lần
 Ăn xong bỗng thấy đời đẹp đẽ
Và nhìn người khất hăn trước khi ăn.
 Chỉ lợn sề và thằn lằn say có thể
Ních đầy điều, tìm chỗ bản ngã m lẩn.
 Còn chúng ta ăn xong, thừa các vị,
 Là thấy buồn, lo âu và suy nghĩ.

32

Tôi đồng ý với Alexandre vĩ đại
 (Tức con trai của Philip) cho là
Việc ăn uống làm con người sợ hãi,

Và nghĩ rằng cái chết chẳng còn xa.
Ai dám khoe là mình khôn, thông thái,
Khi dạ dày luôn ám ảnh không tha,
Khi bát xúp, khúc giò hay đĩa cá
Từng làm anh buồn, vui, quên tất cả?

33

Tôi xin kể câu chuyện này nho nhỏ:
Mới ngày kia, vàng thứ sáu vừa rồi,
Khoảng tám giờ, tám giờ hơn gì đó,
Tôi mặc quần, cầm lấy mũ của tôi
Định ra ngoài, thì bỗng nghe tiếng nổ,
Liên vội vàng chạy đến đó, than ôi,
Chạy một mạch tới nơi thì đã thấy
Ngài tư lệnh Ravenna nằm đấy.

34

Ông bị bắn vì lý do nào đấy
Đúng năm viên, đang thoi thóp bên đường.
Tôi đưa ông về nhà tôi. Nóng nẩy,
Đám người hậu vệ rửa bọn bất lương.

Rồ i mặc sức tôi cá t công chữa chạy,
Ông bắ t đầ u giá lạnh, nghĩ mà thương.
Vâng, ông chề t khá bắ t ngờ, vô lý,
Bởi bàn tay một thắ ng cha người Ý.

35

Tôi và ông từng ít nhiề u quen biế t.
Và tâ t nhiên đây không phải lâ n đầ u
Tôi thấ y xác. Nhưng kia, ông nắ m chề t
Mặt hoàn toàn không gợn chút buồ n đau,
Như thể ông đang ngủ say, đang mệt
Sau một ngày lao động. Một lúc lâu
Tôi lặ ng lế ngắ m nhìn khuôn mặt ấy -
Thật khó tin ông không còn tỉnh dậy.

36

Ôi, cái chề t phải chắ ng là như thế ?
Nào, nói đi! Ông không nói lời nào.
Dù hôm qua ông hắ y còn rắ t khỏe
Và trăm, nghìn quân lính há i hùng sao
Khi lệnh ông bỗng vang truyề n mạnh mẽ,

Bắ t phải bò, phải bước, chạy, leo cao...
Thế mà mai trước đoàn quân - xa lạ,
Ông nằ m nghe tiế ng tro ́ ng tang buồ n bã.

37

Kia, những người rấ t sợ ông trước đó
Đang xúm quanh, ngo ngác đứng thành vòng,
Như không tin rằ ng chỉ huy của họ
Đã chịu rời quyề n lực khỏi tay ông.
Vâng ông ta, một sỹ quan năng nổ
Đã nhiề u lâ n phụng sự Napôlêông,
Thế mà đêm tô i trời ông bị bắ n,
Nằ m tro xác, còng queo trong ngổ bằn.

39

Một con người đang yên vui bỗng ché t.
Nhưng vì sao? Vì ba bồ n viên chì,
Hay chỉ một hoặc hai là châ m hế t.
Mà đời này từ viên đá trở đi
Đế n vũ trụ, trắng sao, ta đã biế t,
Vớ i mọi điề u, ta là chủ, trong khi

Bản thân ta thì vô cùng nhỏ bé,
Và cái gì cũng giết ta rất dễ.

40

Mà câu chuyện của ta dừng đâu nhỉ?
Lão da đen - quan hoạn dẫn hai người
Xuống caique và rồi chèo không nghỉ,
Đưa con thuyền theo sóng bập bềnh bơi.
Cả ông bạn, cả Đôn Juan râu ư rĩ
Như người tù sắp bị bắn. Đến nơi
Chiếc thuyền nhỏ cập bên bờ dốc đứng
Có những hàng thông xanh cao, sừng sững.

41

Lão da đen gõ tay vào cửa sắt.
Cánh cửa con hé mở, lão bước vào.
Hai nô lệ bước theo sau, lão dắt
Theo đường mòn cây cỏ mọc rất cao.
Đêm đã xuống, đường lấm nơi rẽ ngoặt,
Họ nhiều lần suýt lạc, phải nhìn sao.
Trong khi đó chiếc thuyền kia nhỏ bé

Theo lệnh lão vội bơi đi lặn lẽ.

43

Họ đang đi theo đường men mờ tối,
Bỗng Đôn Juan có ý nghĩ thế này
(Một ý nghĩ mà tôi, anh, phải nói,
Rất dễ dàng có thể có): Hôm nay
Lão da đen một mình, đang một mình,
Ta hai người, đánh lão gục nơi đây
Rồi chạy trốn...Juan đem điếu đang nghĩ
Nói rất khế vào tai ông bạn quý.

44

Ông kia đáp: “Được thôi, nhưng sau đó?
Liệu làm sao trốn thoát để về nhà?
Như đức thánh Bartholomew thời cổ,
Chúng bắt mình và sẽ lột hết da,
Hay thậm chí còn hơn. Thêm vào đó
Tôi bây giờ đang rất đói, thành ra
Như Esau, tôi sẵn sàng đánh đổi
Quyền con trưởng để được ăn đỡ đói.

Thôi, có lẽ sắp đến nơi thì phải,
 Vì lão kia đêm vắng vẻ, giữa đô `ng
 Dẫn hai ta mà không hề ` sợ hãi,
 Chắ c nơi này bè bạn lão rấ t đông,
 Lão chỉ ới, là mọi người chạy lại.
 Kia, có đèn, tôi đã nói, đúng không?
 Nế u chạy trố n bây giờ là bị bắ t...
 Trước mặt ta có lâu đài, quái thật”.

Quả đúng thế , một lâu đài đô ` sộ
 Đang đứng kia trước họ, rực ánh đèn,
 Rấ t kịch cồm, rườm rà theo kiểu Thổ,
 Đủ các màu, các hình chạm hai bên.
 Nề n kiế n trúc tinh hoa Hy Lạp cổ
 Ở nơi này bị nhấ n xuô ng bùn đen.
 Nên dọc bờ Bospho ta vẫn thấ y
 Nhiề u vila trông vô duyên đế n vậy.

Họ càng đi càng nghe thơm mùi tỏi,
Mùi com rang, thịt nướng mỡ dính đũa,
Toàn những cái làm vui lòng kẻ đói.
Juan bây giờ xem bộ cũng vui lây,
Và tạm thôi không còn lo chôn người.
Ông bạn chàng thì nêu ý sau đây:
“Trên thì trên, nhưng phải ăn cái đã,
Tôi với anh bàn sau, anh bạn ạ”.

49

Tôi rất biết cái uy quyền mạnh mẽ
Của công danh, của vàng bạc, của nhà,
Của nước mắt, của tình yêu, văn nghệ -
Cái con người không dễ bỏ cho qua.
Nhưng tôi chắc không cái gì có thể
Làm tâm hồn và thể xác chúng ta
Xúc động mạnh như tiếng chuông rung gọi
Báo giờ ăn khi ta đang bụng đói.

50

Nhưng người Thổ không có chuông, không thấy

Cả những cô đầ`y tớ vẫn hàng ngày
Lễ phép cúi mời đi ăn, tuy vậy
Họ không hê` phải nhin đối xưa nay.
Cả ông bạn, cả Đôn Juan lúc ấy
Ngửi thấ`y mùi thịt rán với hành tây
Thì lập tức bước nhanh hơn, thú thật,
Có để lộ tý thềm thuồ`ng trong mắ`t.

51

Thế` là hoãn cái âm mưu nổi dậy,
Hai người đi ngoan ngoãn cạnh lão già.
Lão không biế`t chỉ mấ`y giây trước đầ`y
Cái mạng mình suýt nữa bị chầ`u ma.
Khi tới nơi lão già quan hoạn ấy
Rấ`t nhẹ nhàng, dẫn đôi bạn chúng ta
Vào một phòng rộng thênh thanh, trang trí
Đúng theo mố`t của phương Đông kỳ dị.

52

Tôi ngày xưa vô`n sở trường miêu tả,
Nay thì không, vì bấ`t cứ anh nào

Cứ đi xa quay về` là vội vã
Viết đủ điều về` đủ thứ tào lao,
Mà không biết mình đang mang tai họa
Cho những người in và đọc ra sao.
Còn vạn vật tất nhiên là vẫn thế,
Dù bị nhét vào sách nào cũng kệ.

53

Căn phòng lớn đông vui và nhộn nhịp:
Một số` anh đang ngồi` xô` chơi cờ.
Một số` khác cãi nhau hay chuyện hão.
Không ít người vừa tỉnh lại vừa mơ.
Còn một số` thì vuốt ve quần áo.
Khá nhiều người mê` ngâm tẩu, băng quơ
Nhìn đầu đó; một vài anh vừa ngáp
Vừa uống rum, chờ bữa ăn chậm chạp.

54

Thầy quan hoạn và hai người nô lệ,
Một số` anh đang đi lại, ngoái nhìn.
Những người ngồi` thì vẫn ngồi` như thế

Không có gì đáng để họ ngạc nhiên.

Đâu chỉ một hoặc vài anh lặng lẽ

Ngắ m ba người như ngắ m ngựa bó n bên

Đề đặt giá trước khi mua. Tấ t cả

Không ai nói một câu nào, thật lạ.

55

Được dẫn nhanh qua gian phòng, rô i họ

Đi dọc theo một dãy hẹp mờ mờ.

Các buồ ng bé im lìm, trừ đầu đó

Có tiế ng đài phun nước chảy thờ ơ.

Chỉ thỉnh thoảng qua những ô cửa sổ

Một hình đầ u phụ nữ vẽ ngác ngơ

Lại lộ ra dán mắ t nhìn, muố n hỏi

Ai ngoài kia đang đi trong bóng tồ i?

56

Từng chùm đèn đủ các màu, các cỡ

Trên tường cao tỏa yế u ớt, hiề n lạnh,

Không đủ sáng để tôn phâ n sắc sỡ

Của những gì lộng lẫy có xung quanh.

Tôi dám chắc không có gì đáng sợ
Và đáng buồn bằng bất chợt nếu anh
Bị giam kín trong căn phòng rất rộng,
Đẹp, không người và cũng không sự sống.

60

Babylon và vườn săn Nimrod,
Cũng là nơi giàu có nhất đời này,
Nơi đức vua Nabuchadonosor đại đột
Bị biến thành bò đực, thảm thương thay.
Daniel chung một chuồng bị nhốt
Với cả bầy sư tử cũng là đây.
Babylon còn nổi danh nhờ Pyramus,
Nhờ Thisbe và nữ hoàng Semiramis.

61

Các sử gia xưa nay quen kể tội
Rằng bà ta yêu ngựa, giống ngưu nhân tình.
(Một tình yêu tất nhiên đầy tội lỗi
Đã biến thành dị giáo, nghĩ mà kinh).
Nhưng tất cả những điều trên giả dối

Chỉ do nhằ m (cô ý và thông minh)
Khi viế t chữ courser và courier. Tôi nghĩ
Cái việc này câ n đưa ra công lý.

62

Trên đời này còn khô i anh nghi ngại
Từng nêu lên ý kiế n ngược, cho là
Không hê có Babylon vĩ đại,
Chỉ có toàn những chuyện hảo, ba hoa.
Họ không tin vào những người Do Thái,
(Cũng như người Do Thái chẳng tin ta)
Dù ông Rich đã bỏ công viế t sách
Vì tìm thấ y ở Babylon có gạch.

64

Thế là Juan và bạn chàng được dẫn
Tới một nơi cũng vắ ng vẻ lạ lùng,
Đầ y đồ vật được bày ra cẩn thận,
Nào tủ giương, nào vàng bạc, phẩm nhung.
Toàn những thứ mà theo tôi chắ c chắ n
Chẳng bao giờ được dùng đế n. Nói chung

Gì cũng đẹp, đến thiên nhiên vô có
Cũng phải ghen với bàn tay người thợ.

65

Đây có đủ những gì ta muốn có:
Những đi-văng hảo hạng, rộng và mềm
Đến nỗi ta không dám ngồi lên đó,
Những thảm dày rất quý, mịn và êm,
Mà trên đây thêu mặt trời, thêu cỏ,
Thêu cá vàng, còn thêu cả sao đêm
Luôn lấp lánh như sao i trong. Thiệt nghĩ
Ai cũng muốn nhảy vào bơi một tý.

66

Thật không nỡ đặt chân lên thảm ấy,
Lên trắng sao, lên hoa lá, đủ màu,
Thế mà lão hoạn quan thô lỗ vậy,
Không thèm nhìn chân đang dẫm vào đâu.
Lão nhanh nhẹn rút ra từ đâu đấy
Một chiếc hòm được giấu kín rất sâu
Trong tường đá. Lão giấu gì ở đó?

Chính cả tôi cũng hoàn toàn không rõ.

67

Xin kể tiếp: Lão hoạn quan dè dặt
Mở hòm ra, ôi quàn áo chắt chắt,
Đủ các loại, đủ các màu đẹp nhất.
Cho đủ người theo Hồ`i giáo nơi đây
Các kiểu áo sang hèn đều có tất.
Và cuối cùng, sau một lúc luân tay
Tìm, bới lục, lão chìa ra một bộ
Cho ông bạn người Ăng-lê khắ c khỏ.

68

Tôi dám chắ c ông gặp may quá đời:
Chiế c quàn xanh ông ngắ m, thắ y hài lòng -
Không rách dít và sẽ không sờn gố i,
Vì quá dài, quá rộng kiểu phương Đông.
Còn chiế c áo, chiế c khăn thì khỏi nói.
Lại mũ, giày, dao, kiế m dắ t bên hông.
Nói tóm lại, cái ông câ n đã có
Để biế n ông thành dandy người Thổ.

Trong khi ông đang bận thay quần áo
 Thì Baba, lão quan hoạn bắt đầu
 Nói về chuyện cuộc đời này giông bão
 Xô hai người vào lắm cảnh buồn đau,
 Rằng chưa muộn, rằng hai người, theo lão,
 Muốn đổi đời cũng không khó lắm đâu,
 Rằng thậm chí thành giàu sang bậc nhất,
 Nếu đồng ý cho cắt đầu dương vật.

Lão còn nói rằng lão mong thấy họ
 Một ngày kia sẽ gia nhập đạo Hồ i,
 Còn chuyện cắt cái kia thì...việc đó
 Sẽ hoàn toàn theo ý họ mà thôi.
 Ông người Anh nghe xong, tuy nhăn nhó,
 Cũng vội vàng cười mỉm một bên môi
 Rồi cảm ơn và nói ông rất thích
 Phong tục ấy của xứ này thanh lịch.

“Nhưng tất nhiên, quyết định này, ông nói,
Là lớn lao, cần suy nghĩ ít nhiều.
Và nói chung tôi không hề phản đối
Việc cắt bì, một phong tục đáng yêu
Và có thể...” Đến đây thì, xin lỗi,
Ông phải dừng, thật đáng tiếc bao nhiêu,
Vì có tiếng Juan kêu to phản nộ:
“Cắt cái ấy? Cắt đâu ông thì có!”

72

“Khoan, anh bạn, ông người Anh vội vã
Đáp lại Juan, cho tôi nói đã nào:
Vâng, thưa ông, lời khuyên ông quý hóa,
Tuy ít nhiều hơi nguy hiểm, không sao.
Rất có thể tôi nghe ông tất cả,
Nhưng bây giờ đang đói bụng, ôi chao,
Xin cho phép được ăn xong sẽ nói
Cái quyết định của riêng tôi, xin lỗi”.

73

Liên sau đó lão da đen lặng lẽ

Đặt trước Juan một đống lớn áo quần -
Cả công chúa cũng không mong hơn thế,
Vây mà chàng không thích lắm, lấy chân
Gạt bộ váy sang một bên, như thể
Tỏ ra mình không ưa tề u, vân vân.
Baba quát: “Nào, mặc nhanh lên chứ”.
Juan đáp lại: “Tôi không là phụ nữ”.

74

“Không quan trọng anh là ai, lão nói,
Mặc vào đi như người khác yêu cầu”.
“Sao nhất thiết phải hóa trang, xin lỗi,
Cái trò này rồi sẽ dẫn tới đâu?”
“Xin đừng quên rằng anh không được hỏi,
Lão ngắt lời. Anh sẽ hiểu dần sau.
Vâng, hiểu hết. Còn bây giờ, rất tiếc,
Tôi không thể nói anh hay mọi việc”.

75

“Ồ không, không! Juan kêu to. Nhất định
Tôi quyết không làm nhục cả giới mình

Bằ ng cách mặc váy đàn bà”. Bình tĩnh

Lão kia liê n đáp lại: “Được, tùy anh,
Nhưng cẩn thận, và đừng nên khó tính,
Chứ không thì, tôi sẽ gọi lính canh,
Chúng sẽ cắ t cái kia thành vô giới.
Anh sẽ chẳng còn gì, xin cứ đợi.

76

Tôi đã chọn bộ áo này lộng lẫy
Anh còn chê. Vâng thì của đàn bà,
Nhưng phải biế t rằ ng anh câ n như vậy”...
Juan lắ c đầ u: “Từ thuở mẹ sinh ra,
Là đàn ông, tôi chưa hê ` mặc váy.
Cái mớ này chỉ nên vút cho ma”.
(Juan nói thê ` về ` những đồ ` đẹp nhấ t
Mà phụ nữ thầ m ước mong, chán thật).

77

Chố ng cự mãi, cuô i cùng chàng cũng chịu,
Dẫu chưa thôi nhắ n nhó với thờ dài,
Bắ t đầ u mặc cái quầ n con bé xú,

Rồ i áo choàng, rồ i nơ tóc, hoa tai.
Đế n khoản váy thì anh chàng suýt xỉu,
Vì ngại ngầ n, xấ u hổ, vì... bi ai
(Cái từ đó tôi dùng không thật đắ t,
Do bí vậ n - vậ n là gian khó nhấ t).

78

Chàng bi ai (hay buồ n như đã nói),
Vì không quen mặc váy hoặc đeo vòng.
Khá vắ t vắ , nhưng mà rồ i thật tội,
Quá trình này trang điểm cũng làm xong.
Trong việc â y lão Baba nóng vội
Rấ t nhiệt tình, đóng góp khá nhiề u công.
Lão luôn tay sửa cái này cái nọ,
Lúc đứng gầ n, lúc lùi xa nghiêng ngó.

79

Thêm một việc hơi khó khăn: mái tóc
Của Đôn Juan gắ n quá. Phải làm đầ u!
Lão Baba liề n ôm ra một bọc
Gồ m rắ t nhiề u tóc giả, một lúc sau

Tóc làm xong, lại đến phần đính ngọc

Và hạt xoàn lên đó, đến là lâu.

Nhưng chưa hết, Baba còn lấy lược

Chải thật kỹ rồi bôi dầu, dầu nước.

80

Và rồi tục nhờ kéo, dao, bút vẽ,

Nhờ phần son và bộ áo đàn bà,

Juan được biến thành một cô gái trẻ.

“Ồ trông kìa, trông giống quá! Baba

Khẽ sung sướng kêu lên, rồi lặng lẽ

Dẫn cô nàng (à, anh bạn) đi ra.

Lão vỗ nhẹ vào tay, trong nháy mắt.

Bốn lực sĩ da đen liền có mặt.

81

“Còn riêng ông, bốn vị này xin phép

Được đưa ông đi ăn tối. Lúc này

Tôi sẽ dẫn cô gái kia xinh đẹp

Đi ra ngoài có tý việc. Ô hay,

Sao cô sợ và cứ luôn khép nép,

Như làm mô`i cho hồ xé tan thây?
Không, đô` ngô`c, lâu đài này sắc sỡ
Sẽ không ai làm gì đâu, đừng sợ”.

82

“Thê` thì tô`t cho họ thôi, bởi lẽ
Tay tôi đây cũng không đê`n nỗi nào,
Có thể nói rấ`t to và rấ`t khỏe,
Tuy bê` ngoài trông yê`u ớt xanh xao.
Nên ai tưởng tôi đàn bà, nhỏ bé,
Mà giờ trò thì sẽ chê`t, ôi chao,
Ai chứ tôi, tôi sẽ không cho phép
Bấ`t kỳ ai được xem thường phái đẹp”.

83

“Thôi, đô` ngô`c, im đi rô`i sẽ thấ`y,
Hãy theo ta”, Baba nói lâ`u bầ`u.
Còn ông bạn khi thấ`y chàng hăng vậy,
Cũng mím cười dù đang lúc buồ`n đau.
Ông nói nhỏ: “Ta đã rơi vào bẫy
Của ma tà. Lão quan hoạn không râu

Đã biế n ta, trong vài giây gì đó,
Thành cô gái và một anh người Thổ”.

84

“Xin tạm biệt: Tôi mong ông ở lại,
Được ăn ngon và mau chóng phát tài”.
Ông kia đáp: “Tôi rấ t buồ n khi phải
Xa bạn mình, nhưng hy vọng nay mai
Ta gặp lại. Tôi mong cô, cô gái,
Giữ được tròn trĩnh tiể t giồ ng như ai”.
Cô gái đáp, giọng ô m ô m: “Không sợ!
Đế n cả vua cũng xem chừng, tưởng bỏ”.

85

Họ chia tay, và Đôn Juan sau đó
Được dẫn qua một loạt khá nhiề u phòng.
Sàn đá trắ ng, tiể ng chân nghe rấ t rõ.
Tường dát vàng, dát bạc kiể u phương Đông.
Rồ i họ đế n một cửa to đồ ù sộ,
Nơi bồ n bê ù thom dịu khói hương xông,
Như thể đầ y là bàn thờ thượng đế ,

Đầy mùi thơm, trang nghiêm và vắng vẻ.

86

Cánh cửa đóng được mạ vàng óng ánh,
Cao và to, khắc chi chít các hình:
Chỗ binh sĩ quăn nhau trong trận đánh,
Chỗ huy hoàng thắng lợi, chỗ hy sinh,
Chỗ ngựa chiến phóng từng đàn kiêu hãnh,
Chỗ anh hùng chuẩn bị giết tù binh...
Đúng như cảnh Cosntantin gan dạ
Phải đánh nhau để dời đô La Mã.

87

Một cánh cửa rất cao to, oai vệ
Với hai bên luôn canh gác đêm ngày
Rất cần mẫn hai người lùn nhỏ bé,
Xấu và lùn chưa ai thấy xưa nay
(Như muốn nhạo cánh cửa to đẹp để
Mà mới nhìn ta choáng ngợp). Rất may
Là cái đình vẫn đề không ở đó,
Nên chúng ta không quan tâm đến họ.

Ấy mà không, đến gần hơn một tý
 Thì chúng ta phải hốt hoảng ôm đầu
 Khi thấy rõ những chiếc đầu kỳ dị,
 Da sần sùi, không trắng cũng không nâu,
 Môi thì to, xanh lè như môi quỷ,
 Cặp nanh vàng và nhọn hoắt - nghe đầu
 Nhờ kinh khủng về bên ngoài mà chúng
 Đã được mua với giá cao kinh khủng.

Thêm vào đó, chúng còn cầm và điếc,
 Nhưng được giao một trách nhiệm nặng nề
 Là đóng mở cửa harem - một việc
 Chúng vẫn làm (rất tận tụy, say mê).
 Và thỉnh thoảng, chúng không hề thương tiếc
 Lấy dây thừng treo vào cổ, kéo rê
 Tất cả ai không may mà phạm lỗi -
 Đúng theo kiểu phương Đông quen xử tội.

Lão quan hoạn khề giờ tay ra hiệu,
Hai tên kia liê`n hé cửa cho vào.
Cặp mắ`t chúng tinh ranh và khó hiểu,
Nhìn hai người như xoáy, sắ`c như dao,
Đế`n nổi Juan, là anh không mê`m yế`u,
Cũng rùng mình và hoảng sợ xiế`t bao.
Như thể chúng bắ`ng cái nhìn cách ấ`y
Làm tê liệt những người nào chúng thắ`y.

91

Lão Baba như vô tình, nói khề,
Nhắ`c Đôn Juan một đôi ý thề` này:
“Đừng ưỡn ngực, đừng so vai lên thề`.
Không bước đầ`u như lính, chớ vung tay.
Mà trái lại phải ra chiề`u e lệ,
Phải dịu dàng, phải chầ`m chậm. Vào đây
Phải quên anh là đàn ông, đầ`u thộn.
Và cái chính: phải nhu mì, khiêm tồ`n.

92

Mắ`t hai đứa như mũi kim bé nhỏ,

Biết nhìn xuyên thấu các loại áo quần.

Nếu cái việc hóa trang này bị lộ,
Thì phen này đừng hy vọng thoát thân.

Ngay lập tức anh và tôi sau đó
Sẽ bị người trói cả bốn tay chân
Cho vào bị và quăng ùm xuống bể.
Đây người ta vẫn hay làm như thế”.

93

Được cô vũ và dặn dò kỹ vậy,
Juan của ta theo quan hoạn đi vào
Một căn phòng rất to và lộng lẫy,
Đầy bạc vàng và ngọc sáng như sao,
Đến nỗi mắt khi được nhìn cảnh ấy,
Cũng lóa mờ và đau nhói. Ôi chao,
Đủ trăm thứ hợp nhau thành một mớ
Rất lộn xộn, nhô nhỉnh và đáng sợ.

94

Gu thập kém tuy giàu sang bậc nhất
Ở phương Đông là chuyện rất bình thường.

Ở các nước thuộc phương Tây văn vật
Các lâu đài không ít bậc đế vương
Mà tôi thấy - cũng thế thôi, thú thật
Chẳng có gì không giả dối, phô trương.
Còn tranh tượng thì quá ư ngán ngẩm,
Đến không thể đứng lâu hơn để ngắm.

95

Dưới chiếc trướng rất to và rất nặng,
Đang ngập sâu trong đông gió nhiều màu,
Với nụ cười luôn trên môi đã cố thối ng,
Là một bà đã đợi sẵn từ lâu.
Baba đến, quì dưới chân, im lặng
Vẫy Juan vào. Juan chẳng hiểu từ đâu
Và vì sao có cái trò như thế.
Lão Baba vẫn cúi đầu lặng lẽ.

96

Bà kia dậy, như nữ thần Venus
Đang nhô lên từ sóng biển, rồi bà
Đưa đôi mắt nhìn hai người mấy phút,

Đôi mắt huyệt luôn rực sáng. Baba
Nâng gấu váy bà lên, hôn đánh chụt,
Rồi ngược đầu, vẻ quan trọng, lão ta
Vừa chỉ Juan, vừa ghé tai nói nhỏ
Với bà kia một vài câu gì đó.

97

Bà ta đẹp, dịu dàng, hơi mỗi mệ,
Đẹp làm ta đến ngây ngất, bỏi hời.
Một vẻ đẹp tôi không sao tả hết,
Nên xin nhường trí tưởng tượng kỳ khôi
Của các bạn hình dung thêm chi tiết,
Chứ bây giờ mà vô phúc nếu tôi
Miêu tả hết thì mọi người chóng mặt.
Nên có lẽ tôi im là tốt nhất.

98

Về tuổi tác thì tôi xin được nói:
Bà năm nay đã hăm sáu tuổi đầu.
Với phụ nữ thế là nhiều, thật tội.
Tuy lắm người vẫn cứ trẻ rất lâu,

Như hoàng hậu Maria tội lỗi
Hoặc nhiều người, dù phải nếm buồn đau,
Cho đến già vẫn làm ta thích thú,
Mà Ninon de Enclos là thí dụ.

99

Bà kia nói một vài câu gì đây
Với những cô hầu gái. Các cô này
Cũng ăn mặc giống Juan và cũng vậy,
Được lão già quan họ bắt về đây.
Trông họ giống những nàng tiên lộng lẫy
Vẫn theo hầu Diana xưa nay
(Ấy là nói về bề ngoài như thế,
Chứ biết đâu tôi sai, vâng, có thể).

100

Các cô hầu rút lui, trong nháy mắt
Juan của ta đứng lặng, ngác ngơ nhìn,
Không dám chắc đây là mơ hay thật.
Chàng thấy mình như giữa chốn thần tiên,
Nơi có đủ những điều kỳ diệu nhất

Mà bây giờ chàng được thấ y, chàng tin.

(Nên cái câu nil admirari, xin lỗi,

Theo ý tôi chỉ là câu giả đồ i).

102

Rồ i Baba, khi cửa phòng được khép,

Liê n sai Juan mạnh dạn đế n gầ n bà

Để quỳ gồ i, hôn bàn chân người đẹp.

Nhưng anh chàng nhân vật của chúng ta

Liê n nổi nóng và trả lời đanh thép:

“Tôi từ ngày được bố mẹ sinh ra

Chưa bao giờ hôn chân ai như thế ,

Trừ hôn chân của đức Cha, đức Mẹ!”

103

Lão quan hoạn thấ y Đôn Juan kiên quyế t,

Liê n nổi xung: “Lại còn đế n nước này.

Đồ ưong bướng, hôn đi, không thì chề t!”

Juan trả lời không kém vẻ gắ t gay:

“Đế n hôn chân người yêu Mohamet

Tôi cũng còn không muồ n, nói gì đây”.

(Etiquete là cái điê`u, phải nói,
Đã là người thì ít ai tránh khỏi).

104

Bỏ ngoài tai những lời đe này nọ,
Nhu Atlant chàng đứng vững như đô`ng,
Dòng máu nóng Castily thượng võ
Trong tim chàng còn đập mạnh chưa đông.
Nên thà ché`t, dù gươm kè` tận cổ,
Không bao giờ chàng bơi nhọ tổ tông.
Baba nói: “Mày làm tao phát ngắ`y,
Không hôn chân thì hôn tay đi vậy!”

105

Một thỏa hiệp đáng yêu và tề`nhị
Đã đặt Juan vào tình huố`ng rấ`t phiê`n.
Cả những anh ưa ngoại giao, thiê`t nghĩ,
Cũng cho rằ`ng từ chố`i nữa không nên.
Và cuố`i cùng, thê` là Juan đô`ng ý
Nghe theo lời lão quan hoạn vừa khuyên.
Thêm vào đó, chàng cho là lịch sự

Khi đàn ông hôn bàn tay phụ nữ.

106

Chàng cúi xuống bàn tay kia đẹp đẽ

Và than ôi, với dáng điệu thần thờ,

Khẽ hôn nhẹ, vâng nhẹ thôi, lầy lẹ,

Mắt vẫn nhìn đâu đó rất băng quơ.

Nên tất nhiên một cái hôn như thế

Chẳng có gì ngoài cảm giác thờ ơ,

Ai cũng biết, bàn tay xinh nhường ấy

Rất, rất dễ làm ta xiêu, hẳn vậy.

107

Còn bà kia, từ rất lâu trước đó

Đã nhìn Juan không chớp mắt, rồi bà

Vội ra hiệu cho hoạn quan được rõ

Rằng đến giờ lão nên rút. Baba

Như ngẫu nhiên, ghé tai Juan nói nhỏ:

“Đừng sợ gì!” rồi vui vẻ đi ra,

Rất thỏa mãn, đầy tự tin, kiêu hãnh,

Như chính lão vừa làm điều đức hạnh.

Tôi không biế t vì sao, nhưng sự thật:
 Lão Baba chưa kịp bước khỏi phòng
 Thì bà ta đổi thay trong nháy mắ t -
 Má đỏ bừng, rạo rực, giồ ng vùng đông
 Khi mặt trời vừa mới lên đẹp nhấ t.
 Cả người bà, không biế t đúng hay không,
 Như tỏa ra một cái gì đáng sợ,
 Nửa thềm muố n, nửa ít nhiề u mắ c cỡ.

Con người bà có (than ôi) tấ t cả
 Để làm nên cái yế u mạnh giới bà.
 Có cả quẩ xa-tăng xưa gian trá
 Biế n thành thầ n để quyế n rũ Êva;
 Có cái â m của mặt trời mùa hạ,
 Cái lạnh lùng trong sạch của bông hoa...
 Nghĩa là tồ t, chỉ có điề u đôi lúc
 Bà vẫn quen bắ t mọi người khuấ t phục.

Những điề`u ấ`y hiện ra trong đôi mắ`t,
Trong đôi môi đang cười mím hiề`n lành,
Trong thậm chí cả đôi chân đẹp nhấ`t,
Đôi chân từng giẫm nát khá nhiề`u anh,
Và tâ`t nhiên trong con dao bà dắ`t
Bên hông mình - cho hợp với chức danh
Là vợ yêu đức Sultan vĩ đại.
(May không phải là vợ tôi, xin vái).

112

“Hãy làm đi, làm ngay không chậm trễ!”
Vô`n xưa nay, từ lúc mới lọt lòng
Là luật pháp với những người nô lệ
Vẫn quanh nàng luôn hầ`u hạ rắ`t đông.
Nàng xinh đẹp, lại quyề`n uy, vì thế`
Không bao giờ thỏa mãn thói cuồ`ng ngông.
Nế`u theo đạo của Giêsu, phải nói
Các trò đó của bà còn gắ`p bội.

113

Bà đã thích cái gì là lập tức

Phải có ngay, không chậm trễ phút nào,
Dù tốn kém đến bao nhiêu cũng mặc,
Bà sẵn sàng dốc hết cả hậu bao.
Bà là thế, vậy mà tôi dám chắc
Rằng mọi người không ghét, lạ lùng sao.
Cánh phụ nữ yêu bà, luôn lễ phép,
Yêu tất cả (tất nhiên trừ sắc đẹp).

114

Trò mới nhất là Đôn Juan: Hôm trước
Nhân thấy Juan đi ngang cửa, thế là
Bà ra lệnh lùng mua ngay bằng được.
Trong việc này phải ghi nhận Baba
Làm rất tốt, bằng trăm mưu nghìn chước,
Và mua về, rất cẩn thận, ông ta
Đã hóa trang cho Juan thành phái yếu
Như ta biết. Vì sao thì dễ hiểu.

115

Xin được hỏi, sao bà ta liêu vạy,
Vợ Sultan mà dám... giữa ban ngày!

Tôi không biế́t nên xin nhường việc ấy
Cho chồ́ng bà. Trong mắ́t vợ thơ ngây,
Vua hay chúa thì cũng chồ́ng, do đầ́y
Họ có quyề́n được lừa dồ́i. Xưa nay
Vớì phụ nữ, ngoại tình là rấ́t dễ,
Và thật tiề́c từ ngàn xưa đã thế́.

116

Nhưng mà thôi ta quay về́ chuyện cũ.
Bà ta cho đã đế́n lúc bắ́t đầ́u,
Nên đưa mắ́t nhìn Đôn Juan chăm chú
Rồ́i mỉm cười âu yế́m. Một lúc sau
Nghĩ mình mua anh ta về́ quá đủ
Để thẳng thừng nói mọi chuyện với nhau,
Và bà hỏi, có hơi kiêu một tí:
“Này anh bạn, anh biế́t yêu không nhỉ?”

117

Vào lúc khác, nghe một câu như thế́
Juan của ta chắ́c sẽ biế́t làm gì.
Nhưng lúc này thì tiề́c thay, không thể́,

Vì tim chàng đang đau nỗi chia ly
Cùng người yêu, nên câu kia thực tế
Chỉ làm chàng thêm đau khổ, sâu u bi.
Rồi bất chợt chàng bỗng òa lên khóc.
Một việc làm theo tôi là rất ngớ c.

118

Bà kia khá ngạc nhiên, nhưng phải nói,
Không vì do nước mắt - bởi chính bà
Từng vờ khóc. Bà không sao hiểu nổi
Sao một chàng trai trẻ, lại hào hoa
Mà lại khóc thế kia, trông rất chới v.
Bà quên rằng cái giới của bà ta
Thường vờ vĩnh và mau khô nước mắt,
Còn đàn ông khóc thì là khóc thật.

119

Bà cũng muốn an ủi Juan đôi tý,
Nhưng tiếc thay không biết nói thế nào.
Suốt cả đời không bao giờ, tôi nghĩ,
Bà phải làm cái việc ấy thanh cao.

Bà có khổ bao giờ đâu các vị,
Nên thực tình bà không hiểu vì sao
Trước mặt bà, vợ Sultan đại đế ,
Chàng lại dám khóc to như đứa trẻ.

120

Nhưng phụ nữ, chúng ta ai cũng thấy,
Là cái dân hay xúc cảm, yêu kiều,
Dù ở đâu và bao giờ cũng vậy,
Thấy người nào buồn bã lại buồn theo.
Tất cả họ là Samaritan hết thấy,
Nên bây giờ, thật đáng lạ bao nhiêu,
Gullbeyaz (tên bà kia như thế)
Thấy mắt mình không hiểu sao ngấn lệ.

121

Như mọi cái trên đời này, nước mắt
Rồi cũng khô, Juan đau đớn trong lòng
Vì câu hỏi của bà kia thành thật,
Rằng liệu chàng có yêu được hay không.
Câu hỏi này thuộc vào hàng khó nhất,

Biết nói gì, khi mang tiếng đàn ông
Mà bị biến thành một cô gái trẻ
Đang chịu cảnh bị tù giam, nô lệ?

122

Gullbeyaz rõ ràng đang bô i rô i
(Bao nhiêu năm đây có lẽ lần đầu).
Bà đã đem cuộc đời mình đánh đổi
Để lấy chàng chứ ít ỏi gì đâu.
Thế mà tète-à-tète này, khôn nổi,
Đã kéo dài xem bộ cũng khá lâu.
Chính xác hơn: đã mười lăm phút chẵn,
Mà đôi tử vẫn còn chưa chấp nhận.

123

Thưa các bạn, ở phương Nam trời ấm,
Trong những ca tương tự kiểu thế này,
Ai hành động e dè hay quá chậm
Chính là người không lịch sự, thơ ngây.
Bất người đẹp chờ lâu là tội cả m,
Tội tầy đình, loại lớn nhất xưa nay.

Ở phương Nam không cần nhiều để nói,
Chỉ ít phút là rơi vào tội lỗi.

124

Juan nói chung là tay không biết sợ,
Nhất là khi câu chuyện dính đàn bà.
Hiếm một nỗi, Haidê chàng vẫn nhớ,
Tuy vì nàng mà gặp cảnh phong ba.
Gullbeyaz nhìn Juan như con nợ,
Như chùng nào chưa trả hết, chưa tha.
Bà bắt lực đứng trước chàng, đôi má
Lúc tái nhợt, lúc đỏ bừng khó tả.

125

Cực chẳng đã, bà ta đành bỏ i rồi,
Cầm tay Juan, dán đôi mắt đại đờ
Vào mắt Juan, đầy khát khao, sôi nổi,
Nhưng mắt chàng vẫn lạnh nhạt, thờ ơ.
Đến mức này thì bà, ôi thật tội,
Một con người đầy kiêu hãnh, mộng mơ,
Phải dùng đến con chủ bài lớn nhất,

Là vòng tay vào cổ Juan, ôm chặt.

126

Giây phút ấy rõ ràng là quyết liệt,

Nhưng tình yêu, lòng tự ái, nỗi sâu

Đã giúp Juan vững vàng, chàng cương quyết

Gỡ tay bà bỏ xuống. Một hồi lâu

Nhìn đôi mắt của bà kia tha thiết,

Chàng thở dài, lãnh đạm nói như sau:

“Thưa người đẹp, khi đại bàng nô lệ,

Không tìm bạn, tìm đôi, tôi cũng thế”.

127

Bà hỏi tôi biết yêu không? Thú thật,

Tôi biết yêu, nhưng không phải yêu bà.

Không thể yêu khi tự do bị mất,

Bộ áo này làm tôi thấy xót xa.

Tôi không muốn cả khi bà áp đặt,

Làm người tình nô lệ chốn phù hoa.

Tôi phục vụ, tôi nghe bà, có thể,

Nhưng trái tim tôi đây không muốn thế”.

Lời chàng nói, với ta không mới lạ,
Nhưng bà kia không hiểu nổi điều này.

Bà chỉ nghĩ rằng trên đời tất cả
Đều do quyền vua chúa nắm trong tay,
Rằng nô lệ và giông người hèn hạ,
Không bao giờ dám cưỡng lại. Xưa nay
Bạc bẽ trên vẫn thường quen đơn giản
Nghĩ về đời thế thôi, thưa các bạn.

Thêm vào đó, như tôi vừa kịp nói,
Rằng bà ta đã đẹp lại rất giàu,
Có khả năng bắt người kia chịu tội,
Biết người này thành danh giá rất mau.
Nên một lúc bà cho bà, xin lỗi,
Có hai quyền thần thánh mạnh như nhau
Để sai khiến, để trị vì, để bắt...
Thế mà Juan không nghe bà, lão thật.

Mời các vị thử nhớ xem, thời trẻ
(Hay nếu quên thì tưởng tượng) các bà
Chồng chết sớm hoặc nhớ thì bị ế
Đã điên cuồng yêu các vị thiếp tha,
Nhưng các vị không đoái hoài, vì thế
Họ đau buồn, họ tức giận, kêu la...
Vâng, hãy nhớ, và tôi tin các vị
Sẽ thông cảm với bà kia quyết n quý.

131

Những cảnh ấy các nhà thơ để lại
Trong văn chương tôi nghĩ cũng khá nhiều:
Vợ Potiphar, bà Booby khả ái
Và cả nàng Cleopatre rất kiêu...
(Cho lớp trẻ của châu Âu non dại
Thế vẫn còn chưa đủ dạy tình yêu).
Chỉ cần nhớ đôi người trong số họ,
Ta sẽ hiểu Gullbeyaz lúc đó.

132

Thật đáng sợ là khi su tử mẹ

Bị mất con, hay hỏ đổi mất mồi.
Con giận dữ của đàn bà hơn thế,
Khi người tình không thích họ. Theo tôi
Việc sư tử mất con ta có thể
Đem ví cùng người phụ nữ cút côi
Bị cướp đi cái phút giây chờ đợi.
Nhất là khi phút giây kia đã tới.

135

Con giận dữ của bà kia bùng cháy
Chỉ ít giây (thế là tốt cho bà,
Không thì bà đã thành tro, hẩn vậy)
Nhưng lần này ghê gớm tựa phong ba.
Mạnh như nước từ trên cao cuộn chảy,
Như hiện hình của địa ngục yêu ma...
Nghĩa là bà đang sôi lên, nghệt thở,
Thành cơn bão đáng yêu và đáng sợ.

136

Vâng, cơn bão hay còn hơn - cơn lốc
Là cái ta nên đem ví lúc này.

Nhưng phải nói, khác Hospur ngu ngồ ́c,
Bà không đòi được lên tận trắng mây.
Bà khiêm tồ ́n hơn nhiề ̀u, thưa bạn đọc:
Vì tuổi già, vì giới tính, giờ đây
Bà chỉ muồ ́n cuộc đời này, nế ́u được,
“Giế ́t! Giế ́t! Giế ́t!” như vua Lia ngày trước.

137

Cơn bão ấ ́y cứ cho là mạnh thật,
Rồ ̀i cũng tan. Và sau đó là gì?
Và sau đó là mưa, là nước mắ ́t,
Khá dầ ̀m dề ̀, khá dai dẳng, lâm ly.
Bà thấ ́y mình là người đau khổ nhấ ́t.
Bà khóc, buồ ̀n, bà xấ ́u hổ - nhiề ̀u khi
Bị xúc phạm, theo tôi là có ích
Cho những kẻ như bà, quen hách dịch.

138

Nó sẽ dạy cho bà, rằ ̀ng nô lệ
Cũng bằ ̀ng xương, bằ ̀ng thịt chẳng khác bà;
Rằ ̀ng lọ sứ hay bát sành cũng thề ́,

Đề`u được làm từ đá`t sét mà ra;
Rằ`ng chức tước và bạc vàng không thể
Cứu con người khỏi đau đớn, xót xa...
Nó còn dạy nhiê`u điê`u tôi thiê`t nghĩ,
Giúp cho bà thông minh hơn đôi tỵ.

139

Vê` Đôn Juan, anh chàng vô lễ đó,
Bà nghĩ ngay tới việc phải chém đá`u,
Sau giảm án thành bắ`t chàng đau khổ,
Sau lại thành bắ`ng cách hỏi: Từ đâu
Chàng đế`n đây? Cuô`i cùng bà phần nộ,
Nghĩa là câ`n đánh quan hoạn thật đau.
Bà thậm chí đã còn toan tự tử.
Nhưng rút cục - bà khóc to rắ`t dữ.

140

Suýt tự tử, suýt đâm như đã nói
Nhưng con dao lại không có bên người,
Nên tâ`t nhiên bà đã không làm nổi
Cái việc làm ghê sợ ấ`y. Mà thôi,

Thế thì phải giết Juan, vâng, không nổi
Bà thích chàng. Mà việc giết, than ôi,
Không mang lại trái tim bà yêu quý,
Mà chỉ cho cái đầu đang máu rỉ.

141

Juan bỏ i rồi ít nhiều, vì một lẽ
Chàng chủ tâm đón đợi sẵn từ đầu:
Bị đâm chém, bị quăng cho hổ xé,
Bị làm mồi cho cá mập giành nhau.
Chàng thà chết, không cái gì có thể
Bắt được chàng phải khuất phục. Ngờ đâu
Đúng vào lúc đang hăng, thừa bạn đọc,
Chàng suýt gục vì thấy bà kia khóc.

142

Giống Acres khi bỏ rơi dũng khí,
Tinh thần Juan giảm sút mạnh, lúc này
Chàng tự trách là mình không tể nhị,
Và bây giờ nên chữa lại sao đây?
Chàng cũng giống rất nhiều nhà triết lý

Tự trách mình không ít lúc thơ ngây.
Giống các bậc phu nhân già sắp chết
Tiếc thời trẻ mình quá ư trình tiến.

143

Thế là Juan lại bắt đầu xin lỗi
Khá mông lung, không rõ ý, mập mờ,
Khi uể oải, khi bóc lên sôi nổi,
Dùng đủ từ hoa mỹ có trong thơ.
(Thật không khác Caslereagh giả dối
Lúc hùng hồn thuyết chuyện nhảm, vu vơ)
Chàng đầu dụ, mỉm cười, đang sửa soạn...
Thì bắt chợt Baba vào, thật chán.

144

“Thưa phu nhân Mặt Trời, thưa chị gái
Của Mặt Trăng, thưa Nữ Chúa đời này
Có đôi mắt làm mọi người kinh hãi,
Có nụ cười làm tất cả ngất ngây,
Con xin báo một tin vui vĩ đại
Đáng được bà lưu tâm tới: Hôm nay,

Trong giây lát, chính Mặt Trời lộng lẫy
Sẽ tới đây thăm Đức Bà, kính lạy!”

145

Gullbeyaz kêu lên: “Ôi, thượng đế !
Mặt Trời ư? Trời chưa sáng cơ mà?
Này Sao Chổi, hãy báo ngay nô lệ
Báo các vì sao sáng khắp gần xa.
Còn người nữa, trốn đi, sao đứng thế ?
Tội ta ỳ đình nhưng thôi được, ta tha”...
Và đến đây, tiếng hô to phất khởi
Đã vang lên: “Vua Sultan đang tới!”

146

Các vũ nữ đi đầu tiên sợ sệt.
Đi tiếp theo là quan hoạn đủ màu,
Thành một đoàn dài hơn năm trăm mét -
Ông vua này thăm vợ giữa đêm thâu
Thường báo trước từ xa cho bà biết t,
Để đề phòng các sự cố về sau.
Chả là bà, vợ thứ tư danh giá

Được ông yêu và ông chiê`u hơn cả.

147

Ông là người trông oai nghiêm, đường bệ,

Đầ`u chít khăn, râu kín mặt và dài.

Nhiê`u năm trước nhờ giê`t anh, vì thế`

Từ nhà tù ông nhảy tót lên ngai.

Ông trị nước như bao nhiêu hoàng đế` ,

Nghĩa là tô`i, nhưng xin hỏi má`y ai

Được như đức Soliman tài giỏi,

Một ông vua làm vẻ vang dòng dõi?

148

Ông đi lễ như Ala đã dạy,

Chăm khói hương theo đúng luật đạo Hô`i.

Bao nhiêu việc triê`u đình ông quảng đấ`y,

Hoặc giao quyê`n cho tể tướng trông coi.

Các việc riêng gia đình ông trôi chảy.

(Hơn nhiê`u người chỉ một vợ), theo tôi

Ông quán xuyê`n bô`n bà như đã nói,

Và nghìn rưởi cung phi không đê`n nổi.

Mà sơ ý có xảy ra gì đó
 Cũng không sao, ông sẽ chẳng phiê`n lòng:
 Cả tang vật, cả người - cho vào rọ
 Rô`i quăng ùm xuô`ng biển, thê` là xong.
 Không ai biê`t, không báo nào sau đó
 Sẽ đăng bài, mà dư luận cũng không.
 Và đạo đức được bảo tô`n nguyên vẹn,
 Tôm và cá cũng có mô`i để chén.

Ông tận mắ`t thấ`y trăng tròn, trái đấ`t
 Thì ông cho là rấ`t phẳng: trên đời
 Ông đã đi khá nhiê`u, nhưng thú thật,
 Chẳng bao giờ ông thấ`y trượt chân rơi.
 Đấ`t nước ông rộng và giàu bậc nhấ`t,
 Lại thanh bình, tuy cũng có vài nơi
 Quân phản đạo (và nhiê`u khi quân Thổ)
 Có nổi lên - cũng chẳng sao điê`u đó.

Ông có khoảng năm mươi anh hoàng tử
Và năm mươi công chúa đẹp, bao giờ
Cũng được ông nhốt trong nhà, canh giữ
Cho tới ngày có kẻ đến xe tơ
Ở lứa tuổi sáu, năm hay tương tự,
Nghĩa là còn con nít, bé, ngây thơ.
Mà lý do thì quả không gì khác
Ngoài việc rẻ tặng đất đai, vàng bạc.

153

Đám con trai bị nhốt riêng một chỗ,
Được ông nuôi cho khôn lớn, và rồi
Không thể biết rằng ai trong số họ
Sẽ là người khi cha chết lên ngôi.
Ai cũng biết rằng một ngày nào đó
Hoặc là mình trị nước, hoặc than ôi,
Bị treo cổ, nên chừng nào đang sống,
Họ cứ học thành tài, và hy vọng.

154

Giờ ông chào bà vợ tư yêu quý

Theo cách vua vẫn chào vợ, và bà
Để che giấ' u tội mình không chung thủy,
Đã mỉm cười tươi rói, đẹp như hoa.
(Ôi phụ nữ xưa nay, thừa các vị,
Vẫn thường dùng đủ mưu chước ranh ma
Để trang điểm cho ông chồ' ng oai vệ
Đúng mỗi ông một chiế' c sừng đẹp đẽ) .

155

Ông đưa mắ' t, đôi mắ' t to đen láy
Nhìn xung quanh suố' t một lượt khắ' p phòng
Và bắ' t chợt dừng ở Juan lúc ấy
Đang rút rè đứng lẫn giữa đám đông.
(Gullbeyaz lén thở dài, run rẩy)
Rồ' i gật đầ' u ông bảo vợ: “Tôi trông
Con bé này bà mới mua cũng khá.
Quân ngoại đạo mà cũng xinh thê' hả?”

156

Câu nói ấy làm mọi người ngoái lại
Nhìn Đôn Juan, cô gái trẻ nước ngoài,

Và ngạc nhiên sao Đức vua vĩ đại
Bỗng bất ngờ thích cô ấy? Chưa ai
Trông số họ, bao năm nay ngắ c ngoài
Được một lần vua cho đê n bên ngai.
Họ ghen ty, xì xào nhưng khô n nổi
Do sợ hãi mà không ai dám nói.

157

Tôi đồ ng ý với đàn ông nước Thổ
Là phải giam phụ nữ suốt đêm ngày,
Vì phương Nam nắ ng nhiê u, nên tin họ
Chỉ anh nào quá đại dột, thơ ngây.
Ở phương Bắ c luôn giá băng khắ c khô
Thế mà rô i còn lắ m chuyện. Xưa nay
Khí hậu lạnh, công bắ ng ra mà nói,
Cũng ngăn bót một phầ n nào tội lỗi.

159

Nhưng mà thôi, đã quá dài, xin lỗi,
Theo luật thơ cổ điển thì bây giờ
Phải kắ t thúc chương năm này sôi nổi

Và hạ buồm, cho cập bến thuyền thơ.

Trong chương sáu tiếp theo tôi sẽ nói

Về những điều ta thấy chỉ trong mơ.

Người ta đồn đến Homer cũng nghỉ,

Giờ cho tôi được lim dim một tý.

Chương VI

1

Sêchxpia nói: Đời đàn ông vẫn có,
Nhu triề`u lên, không ít lúc dâng trào.
Và hạnh phúc là những ai điề`u đó
Biế`t kịp thời nắ`m bắ`t để lên cao.
Nhưng cái chính là tiề`c thay rấ`t khó
Mà kịp thời nắ`m bắ`t được. Dù sao
Tôi vẫn tin rằ`ng mọi điề`u sẽ tồ`t.
Thấ`t bại lắ`m sẽ thành công đột ngột.

2

Không ít lúc cả trong đời phụ nữ
Cũng triề`u dâng, sóng cuộn lớn vô cùng.
Và dũng cảm là người nào dám thử
Cho thuyề`n mình trôi theo nó mông lung.
Đế`n Behmen ưa mầ`u mè câu chữ
Không thể nào miêu tả nó. Nói chung
Ta, đàn ông, nhìn đời qua lý trí,

Còn phụ nữ - qua trái tim ủy mị.

3

Đúng, phụ nữ khi yêu thì khỏi nói,
Rất mê say, rất buống bình, bỏ c đồ ng.

Vì tình yêu họ sẵn sàng đánh đổi
Cả ngai vàng, cả vũ trụ mệnh mông.
Họ mà muôn, cần tự do, xin lỗi,
Chẳng còn gì ngăn được họ, ô không.
Những lúc ấy họ còn hơn quý sứ
Để biến ta thành hề, ôi phụ nữ!

4

Cả thế giới, cả quốc gia sụp đổ
Rất nhiều khi đơn giản chỉ vì tình.
Thế mà ta thường dễ quên đi điều đó,
Dễ xuê xoa tha thứ hoặc thanh minh.
Anthony được người đời ngưỡng mộ
Không phải nhờ các chiến tích quang vinh
Như Xêda, mà nhờ ông để mất
Thành Actium và Cleopatre.

Ông lúc ấy - năm mươi, tôi chẳng già u.
 Còn người yêu - bốn chục tuổi mất rồi.
 Giá con số là hai mươi, mười sáu
 Thì rõ ràng là hơn hẳn. Mà thôi,
 Tôi chẳng có quyền hành và châu báu,
 Nhưng vì tình tôi để mất tim tôi,
 Nghĩa là mất cả cuộc đời vĩ đại,
 Và tình cảm mất đi là mất mãi.

Ta đã để Đôn Juan và bà nọ
 Vào một ca hơi nguy hiểm phần nào.
 Ai cũng biết, ngay từ thời chí cô,
 Chim vợ người là tội lớn ra sao.
 Vua Sultan sẽ không tha tội đó,
 Vì tính ngài rất nóng nảy - dù sao
 Ngài cũng chẳng là Cato nước Ý
 Chịu nhường vợ mà không hề ghen tỵ.

Gullbeyaz theo tôi là hư hỏng.

Tôi công tâm, tôi lên án việc này.

Nhưng sự thật là điều tôi tôn trọng,

Phải nói rằng bà cũng khổ... Xưa nay

Óc bà nguội mà tim bà quá nóng,

Trong khi chồng lại quá xiu mới gay,

Dù ông nhà sáu mươi xuân, còn giữ

Hơn sáu nghìn các cung tần mỹ nữ.

8

Tuy không phải là một nhà toán học

Như Cassio, nhưng tôi biết một điều,

Rằng một khi chồng bà hai thứ tóc,

Thì rõ ràng người vợ trẻ đáng yêu

Rất có thể sẽ buồn mà phát khóc,

Vì phần mình bà nhận chẳng bao nhiêu.

Chỉ một phần sáu nghìn tình chăn gối

Của Sultan, ông vua già, thật tội.

9

Các bà vợ rất tinh thông pháp luật

Về cái môn quyên sở hữu, nhất là
Khi họ tin vào chúa trời bậc nhất,
Thì đừng hòng họ nói lỏng, buông tha.
Họ bắt bẻ, họ tấn công gay gắt,
Họ làm tình làm tội hết chúng ta
Để không ai cướp đi, dù phần nhỏ,
Cái độc quyên làm phu nhân của họ.

11

Ở những nước đạo Giatô là thế,
Nhưng ngày nay các phụ nữ đạo Hồ i
Cũng không chịu cam tâm làm nô lệ,
Mà đòi quyên được bình đẳng, than ôi.
Nếu chôn họ giờ trò không tử tế,
Thì coi chừng, sẽ lắm chuyện lôi thôi.
Các bà vợ, dù bỏn bà cũng vậy,
Đều biết cách chôn lại chôn lúc ấy.

12

Gullbeyaz được vua yêu rất đổi,
Nhưng dù sao vẫn vợ bỏn của ngài.

Có nhiê`u vợ không riêng là tội lỗi,
Mà đô`ng thời là gánh nặng trên vai.

Ta, nói chung, với một bà đủ tội,
Ít anh nào mơ tưởng đế`n bà hai.

Thử nghĩ xem: phải chăng là hạnh phúc
Khi bồ`n vợ cùng kêu anh một lúc?

13

Vâng, lúc â`y đức vua cao, cao quý
(Các ông vua thích được bồ`c lên trời,
Cho đế`n lúc chề`t vào mô` cô`t chỉ
Được làm mô`i béo bở dễ giun xoi),
Vâng, lúc â`y Đức Vua, thừa các vị,
Nhìn vợ mình rấ`t âu yế`m, lả lơi
Và chờ đợi những gì chàng trai trẻ
Vẫn chờ đợi, nhìn người yêu như thế`.

14

Câ`n phải nói rằ`ng nụ cười âu yế`m,
Rằ`ng cái hôn, rằ`ng cái liế`c đưa tình,
Với phụ nữ chỉ là đô` trang điểm,

Như bông hồ`ng, như chiề`c mũ xinh xinh,
Như son phấ`n - nghĩa là toàn phù phiề`m,
Cái khi câ`n, được trút bỏ rấ`t nhanh.
Chúng được dùng để nguy trang phút chồ`c
Những cái đầ`u và trái tim lừa lọc.

15

Hơi xấ`u hồ, nụ cười hơi dè dặt,
Má làm sao phải phơn phớt ráng chiề`u,
Các tình cảm phải giấ`u sâu trong mắ`t,
Trong cái nhìn làm đố`i thủ liệu xiêu.
Đấ`y, dấ`u hiệu tồ`t và đầ`y đủ nhấ`t
Của cái thường ta vẫn gọi tình yêu.
Xin đừng giận, đừng tỏ ra quá nóng,
Hay quá nguội, nói chung đầ`u sẽ hỏng.

16

Vì quá nóng ta sẽ cho không thật,
Nế`u thật chẳng cũng ngừng ngưng. Mà rồ`i
Chỉ những ai đang xuân và đang phấ`t
Mới hoàn toàn tin cảm xúc mà thôi.

Thêm vào đó, những cô hăng hái nhất
Thường dễ dàng bị cảm dỗ cuốn trôi.
Còn những cô thích tỏ ra khiêm tốn,
Hay quá ngượng, nói chung là do thẹn.

17

Không khó hiểu, trong phút giây sôi nổi
Của tình yêu ta dốc hết nỗi lòng,
Mà phụ nữ lặng im thì rất chững chạc,
Chẳng nói gì, mặt cứ tỉnh như không.
Cả Francis thiêng liêng mà nghe nói
Cũng van cầu thần bằng giá mùa đông.
Medio tu tutissimus ibis - đấy,
Chính Horace từng khuyên ta như vậy.

18

Cái chữ tu tôi dùng không thật đắt.
Biết làm sao, thơ bất thể - chữ này
Như chữ khác trong câu, về thực chất
Không có gì đáng được gọi là hay.
Hexameters luôn làm tôi chật vật,

Khô thơ dài octave cũng rấ t gay.
Tôi không biế t một mẹo thơ nào cả,
Nhưng được cái là thơ tôi không giả.

19

Gullbeyaz liệu làm sao thoát khỏi
Cái cảnh kia? Tôi không biế t. Cuối cùng
Chuyện cũng êm. Các bà thường rấ t giỏi
Trong khoản lừa và dấ t mũi đàn ông.
Ta - phụ nữ, tôi, anh đê u nói dố i,
Vì dố i lừa là mẹ đẻ thành công.
Chỉ cái dố i là may ra có thể
Không cho nó lan truyề n nhanh như thế .

20

Thôi, ta để đức Sultan cao quý
Cùng bà tư được yên giấ c lúc này.
Họ nằ m mơ thấ y những gì, thiế t nghĩ
Không là điề u ta phải biế t. Nhân đây
Tôi xin phép được nói qua một tý
Rằ ng những điề u rấ t vật vãnh xưa nay

Vẫn làm ta luôn bực mình cau có.
Vâng, vất vả mà gây phiền, gây khổ.

21

Một bà vợ lắm điều, luôn bới móc;
Một hóa đơn cần thanh toán - thiếu tiền;
Một thằng con chỉ ham chơi, lười học;
Con ngựa què, con chó bỗng hóa điên;
Một bà cô rất giàu và đơn độc,
Chết không thêm di chúc lại...- tất nhiên
Những điều ấy chỉ là điều vất vả,
Thế mà chúng cứ làm ta canh cánh.

22

Cũng còn may, tôi là anh triết lý,
Nên hóa đơn, chó, ngựa, đưa con tôi,
Tiền, danh vọng... - tôi cho đi với quý,
Chỉ còn chừa có phụ nữ mà thôi.
Và cho họ tôi dâng, thừa các vị,
Cả tâm hồn và cả trái tim tôi.
Tuy tâm hồn là cái gì, thú thật,

Tôi không biế t. Thôi, mặc ma nó bắ t.

24

Thế ́ là vua và bà tư đi nghỉ,
Nhưng bà tư không chộp mắ t, vì bà
Giồ ́ ng các bậc phu nhân không chung thủy,
Đang nóng lòng mong sáng để bà ta
Được lén lút gặp người tình yêu quý -
Một chàng trai chưa vợ, trẻ, hào hoa.
Nên bà cáu, lúc nắ m, lúc nhòm dậ y,
Lúc thờ dài nhìn ông chồ ́ ng đang ngáy.

25

Ôi, cái đau của những bà như thế ́
Là cái đau không chữa khỏi bao giờ,
Dù có nắ m dưới màn trời đẹp đẽ,
Hay màn giường bắ ́ ng lụa gắ m, bắ ́ ng tơ.
Gullbeyaz rấ t quyề n uy, có thể,
Nhưng không gì an ủi được bà ta,
Vì bà thấ y hôn nhân là xỏ sớ ,
Bà chịu chơi mà bị lừa nhiề u vô ́ .

Trong khi ấy thì Đôn Juan - cô gái
 Cùng đám đông các mỹ nữ đứng đây
 Sau khi chào đức Sultan vĩ đại,
 Được dẫn vào nơi bị nhốt xưa nay.
 Và ở đó, trong an nhàn, thoải mái
 Các nữ tù xinh đẹp khắp Đông, Tây
 Nắm khao khát chờ tình yêu, như thể
 Chim bị nhốt chờ trời xanh đẹp đẽ.

Tôi còn nhớ một ông vua nước nọ
 Nói một câu nghe đại khái thế này:
 “Giá nhân loại cùng có chung một cổ
 Để một lần ta chém đứt còng hay”.
 Tôi khiêm tốn, lại hiền lành, do đó
 Chỉ có thẳm một mong ước xưa nay:
 “Giá phụ nữ khắp năm châu bốn biển
 Chung một môi cho tôi hôn thì tiện”.

Đôn Juan bước theo đám đông tỳ thiếp
Của đức vua, và đôi mắt anh chàng
Làm cái việc lẽ ra không được phép
Ở nơi này, là liếc dọc nhìn ngang.

Với phương Đông, cái việc kia khủng khiếp
Dễ mất đầu, dễ tiên mất tật mang,
Chứ không phải như nước Anh: có thể
Chỉ nộp phạt ít tiên hay đóng thuế.

30

Juan liếc trộm các nàng, tuy phải nói,
Vẫn không quên đang phải sắm vai gì.
Lão quan hoạn luôn bám sau xoi mói.
Đi hàng đầu, luôn nghiêm khắt, uy nghi
Là một bà đã ít nhiều luống tuổi.
Bà canh phòng để tất cả khi đi
Không đùa nghịch, không nói cười to nhỏ.
Bà được gọi là Mẹ Già của họ.

31

Tôi không biết bà phải chăng là mẹ,

Và các cô cũng trình tiê't như bà.
Nhưng cái chức bà được giao có lẽ
Cũng bình thường và đáng trọng. Chúng ta
Phải công nhận công việc bà không dễ:
Quản một nghìn các cô gái ranh ma
Cho êm thấ'm, đúng là điê' u ít thấ'y.
Ông de Tott hẳn cũng cho như vậy.

32

Vê` cơ bản, các cô không vi phạm,
Đi xa hơn các biện pháp đề` phòng:
Vì canh gác, vì nhô't riêng, dọa dẫm,
Và nhấ't là không có bóng đàn ông,
Trừ đức vua, đôi mắ't nhìn ả'm đạm
Làm mọi người luôn nhấ'n nhục chờ mong.
Ngài biế'n họ thành những bà tu sĩ
Mà tình cảm đã bắ't đầ'u rò rỉ.

33

Vâng, rò rỉ, nhưng thoát đâu cho được?
Vào đâu ư? Vào đức chúa nhân từ.

Câu hỏi ấy nghe có phầ n hài hước.

Thôi bây giờ tôi kể tiế p: ưu tư,

Các cô gái xếp thành hàng rô i bước

Chậm và đều, hơi nhè nhẹ lắ c lư

Như cánh hoa đang trôi trên dòng suồ i.

Không, trên hồ , hồ mới êm, xin lỗi.

34

Thế mà khi về tới nơi bị nhô t,

Khi không ai còn canh giữ, úi trời,

Thì khác hẳn, họ đổi thay đột ngột:

Hát rô i đùa, rô i nói chuyện, vui chơi

Như trẻ nhỏ, như bầ y chim thích hót,

Như vắ ng chồ ng các bà vợ lả loi

Được tán chuyện, như thả ã ng điên tuột xích,

Như anh chàng Tô Cách Lan tinh nghịch.

35

Ngày hôm ấy họ nói nhiê u hơn cả

Về Đôn Juan, cô gái trẻ mới vào,

Về mái tóc, về cỡ người, đôi má,

Về áo quần không hợp lắ m, tiể c sao,
Về việc Juan không mang khuyên, thật lạ,
Về tính tình, về dáng dắ p, chiề u cao.
Vàng, chiề u cao và đôi vai, thiể t nghĩ
Hơi hơi giồ ng của đàn ông một tý.

36

Nhưng tuyệt đồ i không một ai lúc ấy
Dám nghi Juan bắ t cứ một điề u gì
Chàng được khen là xinh chưa từng thắ y,
Hơn các nàng xinh đẹp xứ Grudi.
Còn việc Juan được mua về như vậy
Chúng tỏ bà Gullbeyaz nhiề u khi
Còn khờ khạo, vì bà ta có thể
Dễ dàng mắ t các đặc ân hoàng đế .

37

Có một việc làm ta hơi khó nghĩ,
Là Đôn Juan xinh như nói vừa rô i,
Thế mà chẳng làm cô nào ghen tỵ,
Lại còn toàn được khen tô t mà thôi.

Chắc phải có một cái gì huyền bí
Trong chuyện này, vì thông lệ, than ôi,
Là phụ nữ ít ai, tôi chẳng giầu,
Thấy bạn đẹp không ghen hay nói xâu.

40

Trong số người yêu Đôn Juan hơn cả
Bằng tình yêu rất lãng mạn, mặn mà,
Nổi bật nhất ba nàng (không đáng lạ),
Là Katinca, Đuđu và Lôla.
Ba nàng ấy, nói thì e nhàm quá,
Đẹp mê hồn, lại tươi rói như hoa.
Tuy ba nàng rất khác nhau nhiều mặt,
Nhưng giống nhau là yêu Juan bậc nhất.

41

Lôla nóng và đen như Ấp Độ,
Katinca da trắng lại hồng hồng,
Mắt xanh biếc, đôi chân thì bé nhỏ
Bước nhẹ nhàng như lơ lửng trên không.
Còn Đuđu thì quả hơi ngô ngô,

To và lười, luôn ngái ngủ - nhưng không,
Nàng rất đẹp, vâng, tôi xin báo trước,
Đẹp đến nỗi làm ta điên lên được.

42

Giống Venus đang trong cơn ngái ngủ,
Nàng Đuđù rất có thể vô tình
Giết giấc ngủ của người nào chăm chú
Ngắm nhìn nàng, nhìn đôi mắt lung linh.
Từ đôi mày đến đầu, vai, đôi vú...
Gì cũng tròn, tròn lẳn, đến là xinh.
Cứ thử bót một đường tròn nào đó
Mà không hỏng bức tranh chung - thật khó.

44

Lôla hỏi “Em tên gì?”. Juan nói:
“Là Juana”. Tên rất hợp đàn bà.
“Em ở đâu?” Katinca lại hỏi.
Juan trả lời: “Tận xứ Tây Ban Nha”.
“Tây Ban Nha là nơi nào, xin lỗi?...”
“Còn nơi nào! hơi khó chịu, Lôla

Đã mắ'ng lại. - Đó là hòn đảo ngọc
Giữa Ai Cập, Tangier và Marô'c".

45

Riêng Đuđu thì chỉ ngô'ì lặng lẽ
Bên Juana, tay nghịch mớ tóc dày.
Nàng tư lự rô'ì thờ dài như thể
Thương bạn mình phải phiêu bạt vào đây.
Juan của ta thì ngập ngừng, e lệ
Trước cái nhìn của tâ't cả. Xưa nay
Cô gái nào mới vào đây cũng vậy,
Đề'u khiế'p sợ cái nhìn thân mật ấy.

46

Rô'ì bắ't chợt Mẹ Già vào, tuyên bố:
“Nào các con, hãy đi ngủ!” Rô'ì bà
Quay về' phía Đôn Juan liên sau đó:
“Con mới vào, không báo trước cho ta
Nên chưa kịp chuẩn bị gì, thật khô,
Đế'n giường nằ'm cũng không có, thành ra
Ta và con tạm nằ'm chung, chịu chặt.

Mai mọi việc ta sẽ lo chu tất”.

47

Nàng Lôla kêu to: “Không, thưa Mẹ,
Mẹ xưa nay hay khó ngủ, bây giờ còn.
Con muốn mẹ được ngủ yên, vì thế
Cô gái này cứ để ngủ cùng con.
Như mẹ thấy, chúng con đều mảnh dẻ,
Năm chung giường không chật lắm..” “Còn con?
Con thì sao? Katinca phần nộ.
Giường của con cũng êm và đủ chỗ.

48

Thêm vào đây, năm một mình con sợ...”
“Con sợ ư? Bà kia hỏi. Sợ gì?”
“Sợ đủ thứ. Đêm năm con cứ ngỡ
Như quanh mình có ai đây đang đi.
Trong giấc ngủ, con năm mơ vô có
Thấy quỷ thần và thú dữ nhiều khi...”
Mẹ Già đáp: “Con hay mơ như vậy,
Chắc sẽ làm cô Juana phát ngáy.

Hãy cứ đợi, rồi nay mai ta sẽ
 Làm tiêu tan căn bệnh oái oăm này.
 Con, Lôla, thì quá hăng, quá trẻ...
 Nên bây giờ ta quyết định: đêm nay
 Juana sẽ ngủ với Đuđu của mẹ.
 Nó là người yên tĩnh, ngủ thường say.
 Đồng ý chứ?” Nàng Đuđu im lặng.
 (Nhờ ít lời mà cô nàng đã thắng).

Rất âu yếm hôn Mẹ Già, sau đó
 Đuđu hôn hai bạn hết một lần
 Rồi lặng lẽ cúi đầu chào (người Thổ
 Khi cúi chào chưa có lệ co chân).
 Cô ta nắm tay Juana, và họ
 (Để hai người thất bại đứng bần khoản
 Và tức giận bà Mẹ Già thiên vị)
 Cùng nhau bước vào ôđă để nghỉ.

Thế ôđa là cái gì, xin hỏi?

Vâng, ôđa theo tiếng Thổ nghĩa là
Gian phòng lớn đầy giường và chăn gối
Với nhiều đồ trang sức rất xa hoa
Mà thật tiếc tôi không sao tả nổi.
Nghĩa là đầy những cái để người ta
Tặng phần đẹp cho bên ngoài phụ nữ.
Tôi từng thấy nhiều ôđa tương tự.

57

Xin kể tiếp: nàng Đuđu lạnh lẽ,
Không khoa trương mà âu yếm, dịu dàng
Dẫn Juana (hay Đôn Juan cũng thế)
Đi một hô'i theo lối dọc, lối ngang
Của cái chốn mê cung con gái trẻ.
Nàng chỉ cười, đôi mắt đẹp menh mang.
Tôi suýt chê nàng đãn, nhưng kịp nhớ,
Rằng phụ nữ lạnh im là đáng sợ.

58

Nàng giải thích cho cô Juan được rõ

(Nói anh Juan thì chính xác hơn nhiều,
Vì quần áo chẳng qua là cái vỏ)
Rất, rất nhiều các phong tục đáng yêu,
Về luật lệ khu harem của họ
Khá cầu kỳ phức tạp, khá quan liêu.
Việc canh giữ nhân tình vua không dễ,
Khi con số vượt ra ngoài biên chế.

59

Rồi âu yếm, nàng hôn Juan một cái.
Thì đã sao? Tôi thấy cũng thường tình.
Ai dám bảo đây là điều sai trái,
Khi hai người cùng phụ nữ và xinh?
Kể từ hôn và từ yêu, ân ái
Trong đời thường, trong thơ phú thông minh
Cũng gần nhau và theo đà phát triển.
Chỉ cốt sao đừng gây nên sự biến.

60

Rất thân nhiên, một vài giây sau đó
Nàng cởi nhanh quần áo, vút lên giường.

Và hờ hững, không thẹn thùng, xấu hổ,
Nàng ngắ m mình đang phản chiế u trong gương
N như buổi sáng, bắ t ngò con hươu nhỏ
Thấ y bóng mình trong con suô i đầ y sương.
Nó vừa ngắ m vừa không sao hiểu được
Cái gì kia đang lung linh dưới nước.

61

Nàng đề` nghị giúp Juana cời váy.
Nhưng Juana, cô bạn mới lúc này
Rấ t khiêm tồ n, nói tự mình việc â y
Có thể làm không khó lắ m. Ác thay,
Khi làm việc, các kim băng đầu đầ y
Đâm tay chàng tê buồ t. Đúng, xưa nay
Món kim băng trong áo quầ n phải đẹp
Gây lắ m điề u oái oăm và khùng khiế p.

62

Chúng, kim băng, biế n một bà quyề n quý
Thành, than ôi, một con nhím bông nhồ i,
Người tua tủa kim băng, không ít vị

Chẳng dám gâ`n. Khi bé bản thân tôi
Phải giúp đỡ vài bà cô, bà chị
Mặc áo quâ`n đi dự hội, và tôi,
Tôi đã phải găm kim băng cho họ,
Găm rấ t nhiê`u, nhưng thường không đúng chỗ.

64

Cả harem ngập chìm trong im lặng,
Đèn run run những chấ m đực. Lúc này
Nê`u có quý giữa đêm khuya thanh vắ ng,
Quý phải câ`n lặng lẽ lén vào đây
Tìm phái đẹp (chứ không câ`n thức trắ ng
Lượn vật vờ ngoài nghĩa địa, lùm cây),
Để chứng minh cho người đời hiểu rõ
Rằ`ng cả quý cũng có gu nào đó.

70

Nàng Đuđu ngủ thế` nào á y nhi?
Tiế`c là tôi không thể biế t điề`u này,
Mà nói dồ i thì tôi, do tề` nhị,
Chưa bao giờ tôi nói dồ i xưa nay.

Tôi chỉ biế't cả harem yên nghỉ.
Những ngọn đèn mờ nhạt cháy lắ't lay,
Và ma ngủ đang chập chòn đi lại...
Bỗng Đu đủ kêu ré lên kinh hãi.

71

Ngay lập tức cả harem bật dậy,
Cả harem (trong đó có Mẹ Già)
Cùng chạy tới, ào ào như thác chảy,
Như sóng cô`n, như biển nổi phong ba.
Họ muố'n biế't, cũng như tôi, lúc ấy
Rằ'ng cái gì bắ't cô bạn chúng ta,
Một cô gái như mì luôn lặng lẽ,
Mà khi ngủ lại kêu lên như thế'.

73

Thật kỳ lạ, Juana tay ôm gồ' i,
Vẫn ngủ say như không có điề`u gì,
Như chú rẻ đêm tân hôn một mối
Ngáy đê`u đê`u bên cô vợ; và khi
Các bạn gái đê' n bầu quanh, lay, gọi

Thì cô nàng vươn vai ngáp, quay đi
Chỉ lát sau mới từ từ mở mắt
Với một thoáng ngạc nhiên trên nét mặt.

74

Ngay sau đó, cùng đồng thanh hăng hái
Cả trăm cô tranh nhau hỏi ồ ồ ào
Rã ồ ở đâu? Cái gì làm kinh hãi?
Rã ồ bao giờ? Rã ồ hãy kể... lao nhao.
Đến Brutus nói hay và thông thái
Cũng mù người không biết trả lời sao.
Mà Đuđù không tài ba, lỗi lạc,
Nên hồ ồ lâu chỉ biết nhìn ngơ ngác.

75

Rồ ồ nàng nói, nàng nắ ồ mơ, thật lạ,
Như bỗng nhiên lạc giữa cánh rừng già
Giống khu rừng Dante người La Mã
Từng lạc vào, và ở đó người ta,
(Nhất là những cô, bà nào nhàn nhã)
Sẽ không còn tư tưởng chuyện trăng hoa,

Để trở thành rấ t chính chuyên - tóm lại

Khu rừng â y đầ y cỏ thơm, hoa trái.

76

Một quả táo treo trên cây, chín đỏ

Giữa lá xanh, trông cứ tưởng rấ t gầ n.

Quả táo đẹp và rấ t to, nhìn nó

Đuđu thềm và những muố n hái ăn.

Nhưng thật tiể c, gầ n mà xa, thật khó.

Nàng phải đành đứng ngắ m, dáng phân vân.

Rồ i lấ y đá, nàng ném mong nó rụng,

Nhưng ném mãi mà không bao giờ trúng.

77

Đúng giữa lúc nàng đang buồ n bã nhấ t,

Định bỏ đi thì chính quả táo này

Từ trên cao bỗng nhiên rơi xuô ng đầ t,

Sát chân nàng, nàng câ m nó trên tay,

Đang định ăn thì một con ong mật

Tự nơi nào xuấ t hiện, đố t vào tay

Làm đau nhói đê n tận tim. Lúc â y

Nàng kêu lên thấ't thanh, và tỉnh dậy.

79

Chờ được nghe chuyện li kỳ, ghê sợ,
Giờ các cô rấ't thấ't vọng; thế' là
Họ đờ'ng thanh trách Đuđù vô có
Khuya thế' này làm náo động ôđà.
Đuđù nghe, lén thở dài, mắ'c cỡ,
Nói rằ'ng nàng không muố'n thế'. Mama
Thì đang cáu vì phải rời chấ'n á'm,
Nên dễ hiểu bây giờ bà ca cẩm:

80

“Ta đã nghe không ít điề' u quái dị,
Nhưng con ong và quả táo vừa rồ'i
Mà đánh thức cả harem đang nghỉ,
Thì rõ ràng là chuyện nhảm mà thôi.
Điề' u con nói rấ't khó tin, vô lý
Hay bây giờ con đang ô' m? Chao ôi,
Kìa, con run. Mai mời ông thầ'y thuố'c
Đế'n khám bệnh cho Đuđù mới được.

Nàng Đu đủ thì then thò úp mặt
 Vào ngực Juan, tai và cổ đỏ hỏ`ng
 Như màu đỏ của bông hoa đỏ nhắ`t.
 Nguyên do gì? Tôi không biế`t, ô` không.
 Tôi chỉ biế`t điề`u trên là sự thật
 Như trăm nghìn sự thật khắ`p Tây Đông.
 Nhưng mà thôi, chuyện này ta gác lại.
 Chúc harem một đêm dài thoải mái.

Hay đúng hơn, chúc một ngày đầ`y nắ`ng
 Vì phương Đông trời đã hửng; và gà
 Đã lên tiế`ng gáy từ lâu, vắng vắng.
 Chuông nhà thờ thông thả điểm ngân nga.
 Trời mát lạnh, sương còn rơi, im lặng,
 Trên dãy đờ`i thắ`p thoáng phía xa xa
 Một đàn dài lặc đà đang chậm chạp
 Bước từng bước về` đây từ xứ Kaff.

Nằ m thao thức suô t đêm, Gullbeyaz
Theo vằ ng dương, cũng dậy, đáng bơ phờ.
Cái thềm muô n làm da bà trắ ng nhạt.
Bà đang ngô i, đủ khăn, áo, voan, nơ...
Chim hoạ mi nhớ hoa hồ ng, thường hát,
Và đau buồ n, như ta thắ y trong thơ,
Thế mà không, không thể nào sánh nổi
Cùng cái đau trong tim bà nhúc nhồ i.

89

Thế là vợ của Sultan vĩ đại
Từ giường lông đã bước dậy. Giường bà
Mề m và ấ m hơn giường bao lệnh ái
(Đầ y hoa hồ ng còn thắ y cứng, kêu ca).
Chẳ ng có gì làm bà tư thoải mái,
Bà đợi chờ, bà thắ p thỏm vào ra.
Vì tức giận, giận vu vơ, thậm chí
Bà quên cả soi gương và giải trí.

90

Cũng đã dậy ông chồ ng bà cao quý,

Tuy kể ra có hơi muộn ít nhiề`u.
Ông là vua một quô`c gia hùng vĩ,
Thế` mà bà chẳng quý trọng bao nhiêu.
Cũng chẳng sao, ở nước ông giản dị,
Chẳng người nào đau khổ bởi tình yêu -
Bà này ghét, có bà kia, bởi lẽ
Số` lượng vợ không bao giờ hạn chế`.

91

Đức Sultan không quan tâm, lo ngại
Việc bà tư (hay bất` cứ việc gì).
Là đàn ông, tâ`t nhiên ngài thích gái
Như thích tiể`n, thích rượu, thích tiện nghi.
Nên ngài giữ một đám đông vĩ đại
Các cô nàng xinh đẹp để phòng khi
Ngài giải trí lúc bãi triề`u. Tuy thế`
Ngài yêu nhấ`t là bà tư xinh, trẻ.

96

Khi bất` lực, ông nhiề`u lâ`n phải gọi
Các quan to trụ cột tới cùng bàn

Cách trừng trị bà tư này rắ c rồ i,
Một bà hoàng, một con đĩ bắ t an.
Nhưng thật tiể c, tìm mà không tìm nổi,
Nên cuố i cùng để bù lại, các quan
Đã quyế t định làm cái điề u có thể,
Là lâ n nữa tăng gắ p đôi tiề n thuế .

97

Một lát sau Gullbeyaz bí mật
Đế n phòng riêng rắ t kín đáo của bà.
Đó là chỗ bà điể m tâm sang nhắ t,
Cũng là phòng che giấ u chuyện trăng hoa.
Căn phòng bé, bắ n xung quanh xế p chặt
Nào lọ, bình, nào nhung gắ m, nào hoa,
Nào vàng ngọc, nào kim cương to nhỏ -
Thôi thì chẳng có gì là không có.

99

Chính ở đây, cho đòi quan hoạn tới,
Bà hỏi ngay: Juan xử sự thế nào
Khi được dẫn vào harem chờ đợi,

Và mọi người có thái độ ra sao?
Có đúng thật chàng đêm qua thả'ng lợi
Trong vai mình, một cô gái thanh cao?
Và sau rô' t, điề' u này quan trọng nhấ' t:
Chàng đã ngủ với ai? Nào, nói thật!

100

Những câu hỏi khó và khôn nhường â' y
Làm Baba rấ' t khó xử lúc này.
Lão thê' thô' t rằ' ng bao giờ cũng vậy,
Lão trung thành và mẫn cán xưa nay.
Nhưng chỉ thoáng nhìn qua, bà đã thấ' y
Rằ' ng lão già đang định giấ' u gì đây.
Lão lúng túng, lão đưa tay chồ' c chồ' c
Gãi nhẹ nhẹ lên cái đầ' u hớt trọc.

101

Nhưng bà tư lại là người, ta biế' t,
Vô' n không quen kiên nhẫn đợi, bao giờ
Bà cũng bắ' t phải nói nhanh, nói hế' t,
Nói rõ ràng từng kẽ tóc, chân tơ.

Nên khi thầy lão Baba lắm lét,
Miệng lâu bà u như nói nhảm trong mơ,
Thì bà cầu, hai má bà đỏ lự,
Đôi mắt đẹp long lên nhìn giận dữ.

102

Đoán thầy trước những điềm kia tai hại
Sẽ không mang cái kết cục tốt lành,
Lão Baba cúi đầu run, sợ hãi
Không dám còn áp úng nói loanh quanh.
Lão thú thật rằng đêm qua Juan phải
Nằm chung giường cùng Đuđu ma lạnh.
“Thề có thánh và lạc đà, lão nói,
Trong việc này con không hề có lỗi”.

104

Lão nói tiếp rằng lão tin, hy vọng
Anh chàng kia không phải ngốc, và rồi
Đã đóng tốt cái vai mình phải đóng
Vì biết rằng hễ sơ suất thì ôi,
Sẽ bị nhét vào bao, quăng xuống sông,

Để làm mô`i cho cá chén. Theo tôi,
Lão nói hế`t những điề`u gì lão biế`t,
Trừ giấ`c mơ Đuđù là giấ`u tiệt.

105

Trừ điề`u â`y, còn thì thôi lão nói,
Nói huyền thuyên như bấ`t tận. Cuố`i cùng
Gullbeyaz nhìn Baba tức tồ`i.

Bà chau mày, đôi mí mắ`t rung rung,
Da tái nhợt, hai vành tai nóng hổi,
Như thể bà đang suýt xỉu. Nói chung
Bà đau đớn, trán ra mô` hôi lạnh,
Như hoa huệ giọt sương treo lắ`p lánh.

109

Đầ`u cúi gục, mái tóc dài đẹp đẽ
Như khăn voan đang che kín mặt bà.
Một cánh tay để trầ`n buông trên ghế` -
Trắ`ng, đại đờ như đang héo bông hoa.
Tôi nhà thơ nên hoàn toàn không thể
Dùng bút mắ`u để vẽ lại bà ta.

Nên thật tiếc bức tranh này tôi tả,
Chỉ đáng gọi là những đường phác hoạ.

112

“Tên nô lệ đáng thương kia, hãy dẫn
Cả hai tên nô lệ đến cho bà!”
Gullbeyaz khẽ kêu lên tức giận
Khi hát đầu ra lệnh lão Baba.
Còn lão kia, nhát gan và cẩn thận,
Đã rụt rè ướm thử hỏi bà ta:
Hai tên ấy là người nào mới được?
Vì lão sợ lại sai lầm như trước.

113

“Là Đuđù và tình nhân của nó!
Vợ Sultan nghiêm mặt đáp. Còn mày
Phải lo sẵn chiếc thuyền cùng bao, rọ,
Cho đậu ngoài bến cảng trước đêm nay”.
Rồi bà im vì ghen ngào trong cổ,
Vì đau lòng, vì tự ái. Giờ đây
Lão quan hoạn chỉ cần Môhamét

Cứu, không để hai người kia phải chết.

114

“Con chỉ được nghe và làm, hửn vậy,
Nhưng dù sao xin nghĩ lại, thưa bà.
Lệnh của bà, xưa nay ai cũng thấy,
Con làm tròn mà không chút kêu ca.

Bà đang nóng, đang đau buồn, vì vậy

Cái lệnh này có thể dẫn đi xa
Và có thể mang lại nhiều tai họa.
Thường vẫn thế khi người ta vội vã.

115

Con không nghĩ sẽ có ngày bị lộ.

Không, cứ cho là tất cả chuyện này

Sẽ bị chôn dưới biển sâu, ở đó

Đã chôn vùi ngàn vạn xác. Nhưng nay

Bà đang yêu chàng trai kia khôn khéo.

Giết hửn rồi sẽ được cái gì đây?

Vâng, chắc chắn giết anh ta thật dễ,

Nhưng có giết được tình yêu như thế?...”

“Sao? Người dám dạy ta yêu và ghét?

Bà tư nghe, quát lớn. Cút! Liệu hồ`n!”

Baba biế`t nói thêm là sẽ chấ`t,

Nên vội vàng im lặng. Lão tỉnh khôn

Và hiểu rõ bà ta hơn ai hế`t.

Lão mong người không bị sóng vùi chôn,

Nhưng quả thực lão không mong, xin lỗi,

Vì người khác mà giờ đầ`u chịu tội.

Lão hoạn quan đi thừa hành nhiệm vụ,

Và vừa đi, bắ`ng tiế`ng Thổ lâ`u bầ`u,

Lão vừa chửi, trách tính tình bà chủ,

Trách đàn bà gây lắ`m nổi buồ`n đau.

Họ đồ`ng bóng, họ ghen tuông, cay cú,

Luôn phiề`n hà và thay đổi rấ`t mau...

May mà lão không bao giờ hấ`p tấ`p,

Và với họ luôn là người trung lập.

Lão sai quân tìm hai người phạm lỗi,
Báo cả hai phải chuẩn bị sẵn sàng.
Nhớ chải tóc, nhớ làm sao thật nổi,
Và áo quâ`n nhớ mặc đẹp và sang,
Vì hoàng hậu cho mời, bà muô`n hỏi
Một đôi điề`u thân ái. Sợ, hoang mang,
Cả Đuđù và Đôn Juan lo lắ`ng,
Nhưng không hỏi, chỉ bước đi im lặng.

119

Thế` là họ được dẫn đi lặng lẽ
Gặp bà tư. Ai biế`t trước, bà này
Có thể thương mà tha cho, có thể
Sẽ chém đầ`u như vẫn chém xưa nay.
Nhiề`u chi tiế`t rắ`t ngẫu nhiên, nhỏ bé
Thế` mà rô`i biế`n được rủi thành may.
Tuy với người như bà tư thật khó
Mà đoán hiểu cái gì đang đợi họ.

120

Phải kắ`t thúc chương sáu này để viế`t

Các chương sau cho người đọc đỡ buồn.

Tiệc muô' n ngon và vui, ai cũng biê' t,

Là phải câ' n thay đổi món ăn luôn.

Ta chúc Juan và Đuđu thoát chê' t,

Bằ' ng cách này hay cách nọ tình khôn.

Trong khi đó Nàng Thơ xin các vị

Cho phép viê' t về' chiê' n tranh một tý.

Chương VII

1

Ôi vinh quang, ôi tình yêu cảm dỗ
Bao đời nay luôn tỏa sáng trên đầ̀u,
Nhu vầ̀ng sáng xuyên qua mây đầu đó
Trên bầ̀u trời bắ́c cực giữa đêm thâu.
Đã bao lầ̀n trong cô đơn, đau khổ,
Ta, con người, ta chiêm ngưỡng hầ̀i lâu
Cả tình yêu, cả vinh quang rực rỡ,
Dù biế́t chúng phù du và tráo trở.

2

Cả trường ca của tôi đây cũng vậy,
Không thật hay mà cũng chẳng nhì nhắ̀ng,
Nhưng vẫn sáng như sao mai lộng lẫy
Giữa bầ̀u trời thơ Anh quố́c giá băng.
Kể ra biế́t về` cuộc đời nhường ấ́y
Thì không cười, mà phải khóc thật hăng.
Tôi khuyên bạn cứ cười, cười thỏa thích,

Vì cuộc đời có gì hơn hài kịch?

3

Người ta mắ'ng và chê tôi gay gắ't.
Vâng, chính tôi, tác giả những dòng này,
Như thể tôi toàn viế't sai sự thật,
Khen điề' u tô' i, công kích những điề' u hay.
Họ vờ vĩnh, hay cô' tình nhắ' m mắ' t,
Không thắ' y rằ' ng tôi chỉ nói xưa nay
Toàn những điề' u mà người xưa thông thái
Từng đã nói, như Dante vĩ đại,

4

Như Luther, Solomon, Cervantes
Machiavel, như Swift, Plato,
Rochefoucault, Femelon, Smolet,
Tillotson, như Westley, Rousseau...
Tắ' t cả họ đề' u coi thường cái chề' t.
Tôi á' y à? Tuy chẳng phải Cato,
Tôi cứ sô' ng, cứ vui chơi thoải mái,
Dẫu không biế' t sô' ng hơn, hay ngược lại.

Socrat nói: cuối cùng ông chỉ biết
 Rằng thực ra ông chẳng biết cái gì.
 Lời thú nhận rất hay ho, cần thiết
 Để đưa nhà thông thái xuống ngu si.
 Còn Newton, sau cuộc đời oanh liệt
 Với vô vàn phát minh lớn, nhiều khi
 Cũng chỉ dám ví mình như cậu bé
 Nhặt sỏi chơi bên biển đời thực tế.

“Đời là xâu, phù du, đầy cám dỗ”,
 Các thầy tu xưa nói vậy, bây giờ
 Cả bác học, cả nhà văn, cha cô
 Cả quan tòa và cả các nhà thơ
 Đều to tiếng trách cuộc đời này ọ,
 Rằng phũ phàng, rằng tráo trở, nhóp nhơ...
 Vậy sao tôi, một nhà thơ thơ ỉ chí,
 Không được phép chê cuộc đời đôi tí?

Hỡi bọn người chó săn kia (có lẽ
Loài chó săn còn hơn hẳn chúng mày),
Chúng mày đọc thơ ta không, mặc kệ,
Ta không cần biết đến, vốn xưa nay
Chúng mày tốt thế nào trong thực tế
Ta nhiều lần đã nói mọi người hay.
Không dọa được ta đâu, xin báo trước.
Chó cứ sủa, mà lạc đà cứ bước.

8

Tôi đã viết về tình yêu nồng cháy.
“Cả tình yêu, cả chiến sự mới tài”.
Hình như xưa có người nào nói vậy.
Thì bây giờ tôi sẽ viết cả hai.
Tôi sẽ viết về chiến công lừng lẫy,
Về pháo đài quân Thổ bị bao vây,
Về nguyên soái nước Nga Suvorov,
Người thích máu, thích những pha hò i hộp.

9

Bên bờ trái sông Đunai sóng vỗ

Cách Biển Đen tám mươi dặm, ngược dòng,

Có pháo đài Ismail rấ t cổ,

Một pháo đài to lớn kiêu phương Đông.

Tôi không biế t ai đã xây nên nó,

Liệu bây giờ tồ n tại nữa hay không,

Chỉ biế t nó từng một thời rấ t mạnh,

Rộng, tường cao và tấ t nhiên khó đánh.

10

Phải nói thêm: sát pháo đài, bên trái

Không hiểu sao lại có một chiế c gò.

Theo lý thuyế t về chiế n tranh hiện đại,

Đó là điề u tồ i ky, một mớ i lo.

Bao xung quanh pháo đài này vĩ đại

Là hàng rào kiên cô ấ rấ t cao to,

Tuy chẳng được ích gì cho bảo vệ,

Chỉ giúp địch khi tấ n công thêm dễ.

12

Pháo đài ấ y tường cao, dày bắ ng đá,

Cứng không thua xương sọ các bà già,

Có hào chắ n, lỗ châu mai - đủ cả,
Như pháo đài Saint George của chúng ta.
Thêm vào đó, cũng là điề`u không lạ,
Có khoảng chừng hăm mộ t hoặc hăm ba
Khẩu đại bác sẵn sàng gieo cái chề t
Từ độ cao không ít hơn mười mét.

13

Thề mà có một lô i vào thành cổ
Từ phía sông, canh giữ rấ t sơ sài
(Tướng quân Nga không thể nào đổ bộ
Bằ ng tàu thuyề n, theo cách ngược Đunai).
Nên chẳng lạ, bỗng một hôm quân Thổ
Đã vô cùng hoảng hô t, sợ, ai ai
Cũng quỳ gồ i câ u Ala linh hiển,
Khi chợt thấ y tàu quân Nga kéo đê n.

14

Vâng, quân Nga định tấ n công, đứng thề
Những người Nga rấ t dũng cảm, có điề`u,
Thua nữ thầ n của chiề n tranh diễm lệ,

Tên họ dài, thật rõ ỉ rắ m, khó tiêu.

Đế n dũn g sĩ Hecquyn xưa có lẽ
Suy cho cùng không hơn họ bao nhiêu
Vê ` sức mạnh, tài năng... ai cũng biế t,
Nhưng tên họ mà phát âm thì mệt.

15

Đây thí dụ một vài tên đuôi off
Tôi xin nêu cho tai bạn quen dầ n:
Tschissakoff, rô ` i Strokonoff,
Rô ` i Chekonoff, Roguenoff, vân vân.
Các bạn xem, nghe cứ toàn ộp ộp,
Vừa khó nghe, vừa khó cả đánh vầ n.
Chẳ ng khác gì tra tâ n tai. Có thể
Chính người Nga lại không cho là the ́ .

16

Trong đội quân của nước Nga lúc đó
Ngoài lính Nga, còn có lính nước ngoài.
Họ chiế n đầ u không vì vua nước họ,
Mà vì tiề n, vì danh vọng, vì ai

Còn đang trẻ, đề`u ước mơ ngày nọ
Được vây thành, được chém giết công khai.
Trong số` đó, lính người Anh không ít.
Có mười sáu Thompson và hai mươi Smith.

21

Tôi yêu quý thâ`n chiến tranh oanh liệt,
Nhưng lâu nay vẫn canh cánh trong lòng
Một câu hỏi: “Các anh hùng đã chết
Trên chiến trường không hiểu có thích không
Với viên đạn xuyên qua đầ`u?” Tôi biết
Câu hỏi này không đơn giản, ô` không.
Một nhân vật của Shakespeare thông thái
Từng hỏi nó, giờ được tôi nhắ`c lại.

23

Nga bố` trí hai tiểu đoàn đại bác
Với mục tiêu rấ`t rõ rệt, đó là
Một là bắn, bắn làm sao tan tác
Cái pháo đài quân Thổ vẫn ba hoa.
Hai, xóa sổ các nhà thờ, kho bạc

Cùng ngựa, người, và lương thực, chiến xa.

Nghĩa là hết những mục tiêu hôm đó

Phải giao lưng hứng những tràng pháo nổ.

24

Và tiếp đến là nhân thời cơ đó,

Khi đô i phương đang nhô n nháo, nản lòng,

Phải nhanh chóng đánh đội tàu quân Thổ

Lúc bây giờ im lặng đứng bên sông.

Bằng cách ấy bắt đô i phương khiếp sợ

Phải đầu hàng, đừng chống cự mất công.

Vì binh lính đâu phải là chó đại,

Họ biết mệt, lo âu và sợ hãi.

26

Các công sự của quân Nga, xây vội,

Nên tiếp thay rất yếu, lại sơ sài.

Như Longman, Murray buồn, bối rối

Khi sách nhà xuất bản họ in sai

Nên bị ế, nhất là thơ, lắm lỗi,

Không như mình mong đợi, biết trách ai?

Trách người đọc không thích thơ, chỉ thích
Chuyện chém giết, chuyện nô nhăng hài kịch?

29

Quân Thổ ngủ đến bảy giờ, sợ hãi
Nhìn xuống sông thấy tàu địch đứng đầy.
Chín giờ sáng Nga cho tàu áp lại
Cách chỉ còn ba sải cánh chim bay.
Rồi trận đánh Ismail vĩ đại
Được bắt đầu. Các viên đội phát tay,
Pháo quân Nga liên thi nhau gầm rú.
Nhưng quân Thổ cũng không thua đôi thủ.

30

Và cứ thế, suốt sáu giờ liên tục
Cả hai bên cùng đấu pháo, cuối cùng
Phía quân Thổ có phần hơn, một lúc
Được pháo bờ hỗ trợ, bắn rất hung.
Còn quân Nga, thấy khó lòng đánh gục
Được quân thù, bèn cho rút, nói chung,
Chỉ bị đắm một tàu to tốt nhất.

Một chiếc khác do mắ c lầ y, bị bắ t.

31

Còn quân Thổ, về` phía mình hôm ấy
Bị đố i phương gây thiệt hại khá nhiề u.

Khi bắ t chợt thắ y quân Nga bỏ chạy,
Họ reo hò, cho binh lính đuổi theo.

Đó là việc rắ t nên làm, hẳn vậy,
Nhưng lầ n này không thắ ng lợi bao nhiề u,
Vì Damas đẩy họ lui xuố ng nước.
Báo nhiề u lầ n đã khen ông bá tước.

39

Ngày mười ba, khi quân Nga chuẩn bị
Cho rút lui, thôi vây hãm pháo đài,
Thì bắ t chợt có một chàng kỵ sĩ
Dem tin mừng lệnh trên báo: nay mai
Theo ý muố n của Hoàng thân cao quý,
Để góp phầ n cho thắ ng lợi tương lai,
Suvorov (đích thân ngài nguyên soái)
Sẽ cầ m quân đánh trận này sồ ng mái.

Ngày mười sáu, đang tuầ n canh, quân Thổ
 Thấ y từ xa hai kỵ sĩ khác thường
 Cưỡi đôi ngựa rấ t nhanh, tuy bé nhỏ,
 Trông bẽ ngoà i rấ t dày dặn phong sương,
 Rấ t dũng cảm (theo cách Nga). Và họ
 Chẳng mang gì - cả vũ khí, quân lương.
 Khi nhìn kỹ - một trong hai người â y
 Là nguyên soái của nước Nga lừng lẫy.

Trong trại lính, ngoà i người Nga, không ít
 Người Ăng-lê và người Pháp, hôm nào
 Do thấ t bại, còn buồ n rầ u, lị t xị t,
 Nay tinh thầ n, dũng khí được nâng cao.
 Suvorov, như giữa trời tồ i mịt,
 Là ngọn đèn, là rự c rờ ngôi sao.
 Ngài dẫn họ tiế n lên, vì thánh chiế n.
 Không do dự, như thiêu thân, họ tiế n.

Thì vẫn thế , người được xem lãnh tụ
Kéo theo sau cả trăm vạn dân thường.
Dù ngu ngô ớ c, một anh chàng chần thú
Đủ sức lừa cả đàn thú đáng thương.
Hoặc khô ớ n khổ vì mù lòa, ông chủ
Phải lò dò theo con chó nhiều nhương.
Cái vĩ đại của những người lỗi lạc
Suy cho cùng là biế ớ t lừa kẻ khác.

50

Việc chuẩn bị sẵn sàng cho trận đánh
Được quân Nga lo gắ ớ p rút hoàn thành.
Một đội quân chia làm ba mũi mạnh
Đang nóng lòng chờ được tấ ớ n công nhanh.
Một đội khác, cũng chia thành ba cánh,
Hô ớ i hợp chờ chiế ớ n thắ ớ ng lẫn công danh.
Đội thứ ba, sẵn sàng hai mũi tiế ớ n,
Sẽ đánh mạnh theo hướng sông, từ biển.

51

Trong phiên họp của hội đồ ớ ng tướng lĩnh

Các tướng Nga đã nhấ t trí điề u này
(Như ta biế t, vào những giờ quyế t định
Đạt được điề u nhấ t trí quả rấ t gay),
Rằ ng sẽ gặp khó khăn, nhưng cái chính
Là trăm phầ n thấ ng lợi đã trong tay.
Trước khi đánh, đích thân ngài nguyên soái
Sẽ huấ n luyện đám tân binh khờ dại.

52

Vâng đúng thê , chính tay ngài huấ n luyện
Cho tân binh, cho quân đội của ngài
Điề u sơ đẳng của cái nghề ` chinh chiế n,
Dạy đi đê u cho đúng nhịp một hai,
Dạy họ biế t cách câ m quân, cách tiế n,
Cách dùng người, để nhấ t thiế t ai ai
Cũng biế t cách leo thang dây, vượt hồ .
Đích thân ngài luôn làm gương việc đó.

56

Bỗng một hôm, trong khi ngài nguyên soái
Đang luyện quân dưới nắ ng nhẹ chiề u tà,

Một toán lính đi tuầ n bờ phía trái
Gặp mấ y người lạ mắ t đê n từ xa.
Trong sô họ còn có hai cô gái
Và một người biê t nói ít tiế ng Nga.
Ông ta nói, may mà còn hiểu được,
Rằ ng ông từng là lính Nga ngày trước.

57

Theo yêu câ u của ông ta, sau đó
Họ được đưa về doanh trại. Lúc này
Dù họ mặc áo quầ n theo lô i Thổ,
Chỉ câ n nhìn ta cũng đoán ra ngay,
Rằ ng dưới vỏ đạo Hồ i kia khắ c kho
Họ là người Cơ-đô c giáo. Xưa nay
Không ít anh phải sút đầ u, méo mặt
Chỉ vì nhằ m vỏ ngoài và thực chấ t.

59

Suvorov, khi mấ y người xuấ t hiện,
Khẽ ngược lên nhìn chăm chú, chau mày,
Ngài khẽ hỏi: “Các ông từ đâu đê n?”

“Chúng tôi từ Constantinople về` đây”.

“Ông là ai?” Một ông liê`n nhanh nhẹn

Đáp: “Là người như ngài thâ`y hôm nay”.

Biê`t nguyên soái chỉ quen ưa ngắ`n gọn,

Ông ta rấ`t ít lời và khiêm tồ`n.

60

“Các ông tên là gì?” nguyên soái hỏi.

“Tôi - Jonhson. Đây - hai khách má` hồ`ng.

Đây - Đôn Juan. Còn người này xin lỗi,

Không đàn bà cũng chẳng phải đàn ông”.

“Tôi có nghe tiế`ng ông, nguyên soái nói,

Ở trung đoàn Nikolaiev... đúng không?

Tùng tham dự trận Widdin lòng lẫy?”

Ông kia đáp: “Vâng, thưa ngài, đúng vậy”.

62

“Giờ thì sao?” “Tuỳ ngài”. “Vâng, tôi biê`t,

Ông đang mong rửa cái nhục hôm nào.

Ông muồ`n lập những chiế`n công oanh liệt.

Chắ`c lâ`n này được thỏa chí bay cao.

Nhưng anh chàng đẹp trai kia, con nít,
Biết làm gì, phải thu xếp ra sao?”
“Thưa nguyên soái, anh bạn tôi tuy trẻ,
Yêu rất giỏi và đánh nhau cũng thế”.

63

“Thế thì tốt”. Juan cúi đầu im lặng
Nghe câu khen rất xứng đáng thế này.
Sovorov nói thêm: “Ta sẽ thắng!
Và pháo đài quân Thổ nội đêm nay
Hoặc ngày mai ta tấn công, đánh thắng,
Đánh không còn một sợi cỏ, lá cây.
Ông gặp may, Johnson, xin tiết lộ:
Trung đoàn ông sẽ đi đầu đánh Thổ”.

65

Ông người Anh Johnson nghe nói thế
Biết rằng ông và các bạn bây giờ
Được nguyên soái yêu thương như ngoại lệ,
Nói: “Bao giờ tôi cũng chỉ ước mơ
Được hy sinh dưới cờ Nga Đế chế”,

Nhưng xin ngài không bỏ lỡ thời cơ
Báo cho tôi và bạn tôi được rõ
Tên trung đoàn, để chúng tôi tới đó”.

66

“Đúng, tôi quên. Ông về` trung đoàn cũ,
Nơi trước kia ông đã sô`ng nhiê`u ngày.
Ê, Katskov, dẫn ông về` phục vụ
Ở trung đoàn Nikolaiev từ nay”.

Rô`i ông quay sang Đôn Juan: “Còn chú,
Từ bây giờ sẽ cùng ta ở đây.
À, lại thêm hai cô này, phiê`n quá,
Thôi, cho về` trạm cứu thương tấ`t cả”.

67

Nhưng bấ`t chợt đã xảy ra sau đó
Cái cảnh sau: là hai vị đàn bà
Được giáo dục trong harem người Thổ,
Trông là người rấ`t nhấ`n nhục, hóa ra
Chấ`t đàn bà vẫn còn nguyên, và họ
Khi thấ`y người mình yêu quý sắ`p xa,

Liền òa khóc, lệ đầy trông lấp lánh.
Họ giang tay ôm hai người phách mạnh.

68

Như gà mẹ ôm con khi nguy hiểm,
Vâng, họ ôm hai ông bạn vào lòng,
Hai chiến sĩ can trường nghề đao kiếm,
Đúng lúc ngài nguyên soái mới khen xong.
Thật quá quắt, thật khôi hài, châm biếm.
Ôi cuộc đời đầy ngu ngốc, bất công.
Ôi bất tử, vinh quang vòng nguyệt quế
Mà trăn tục thế này ư, không lẽ?

70

Suvorov mỉm cười, nghiêm khắc nói:
“Ông, Johnson, tôi chẳng hiểu thế nào.
Đem họ theo làm quái gì, xin lỗi,
Họ, đàn bà, đâu hợp chuyện binh đao.
Thôi, cho họ vào xe thương, thật tội.
Rồi mọi điều sẽ tốt đẹp, không sao.
Ông biết đấy, tôi là người không thích

Khi binh lính có vợ con, bỏ bịch”.

71

Ông người Anh liền thanh minh: “Nhưng họ

Và chúng tôi đâu có phải vợ chồng.

Thưa tướng quân, chúng tôi luôn biết rõ

Đã là người phải nộp mật năm chông

Thì không mang vợ con theo. Điều đó

Đã trở thành phép lính, luật đàn ông.

Chúng tôi biết: không gì bằng phụ nữ

Làm người lính phải mê m lòng, do dự.

72

Hai cô gái người Thổ này hào hiệp

Giúp chúng tôi trốn khỏi chốn tù đầy

Và cùng chia bao gian nguy khủng khiếp

Để cuối cùng cùng tới được nơi đây.

Họ đã phải một phen, ôi tội nghiệp,

Sợ hết hồn, cũng vì thế hôm nay

Tôi tha thiết mong được ngài chiếu u cô

Để không ai làm điều gì hại họ”.

Và tiế'p đế'n là phút giây tha thiế't.
 Cuộc chia ly không được phép kéo dài.
 Ôi giữa cảnh chiế'n tranh này ác liệt
 Liệu cái gì đang đợi họ ngày mai.
 May điề'u â'y chỉ có trời mới biế't,
 Nên mọi người không nghĩ đế'n tương lai.
 Còn Johnson và Juan lo phá bỏ
 Cái thành phố chưa bao giờ hại họ.

Trong khi â'y hai bên cùng chuẩn bị
 Trận đánh nhau bắ'ng pháo lớn nặng nề'
 Còn kinh khủng hơn T'roa hùng vĩ
 Mà chắ'c rắ'ng nề'u còn số'ng Homer
 Cũng không biế't tả sao, vì vũ khí
 Của trận này toàn những loại ghớm ghê,
 Như trọng pháo, lưỡi lê, gươm, đạn khói...
 Mà nói chung Nàng Thơ nghe rắ't chồ'i.

Trước trận đánh và nhân chương này hết,
Nàng Thơ tôi xin phép nghỉ má'y giờ,
Má'y giờ ngắ'n giữa hai bờ sông ché't
Khi trăm nghìn binh sĩ ngủ và mơ.
Mơ về` gì thì chúng ta sẽ biế't.
Còn rạng ngày, tôi xin lỗi Nàng Thơ,
Họ sẽ lao vào nhau mà cắ'n, cắ'u
Và tắ't nhiên, cùng chìm trong biển máu.

Chương VIII

1

Ôi, tiếng súng, tiếng rên, ôi, máu chảy,
Tiếng hò reo, tiếng chửi, tiếng rú gào,
Làm bạn đọc, với đôi tai thánh nhạy,
Sẽ ít nhiều bị sốc. Biết làm sao,
Tiếng chiến tranh thực ra luôn vẫn vậy,
Dù người đời dùng từ ngữ thanh cao
Để gọi nó là Bellona, là Mars,
Thì chiến tranh vẫn chiến tranh tàn ác.

2

Cho trận đánh đã sẵn sàng tất cả:
Lửa, gươm, dao cùng đại bác, súng trường.
Như sư tử rình mồi trong hang đá,
Một biển người chờ chém giết đồ i phương.
Họ, như rắn nhiều đầu, không vội vã,
Đang trườn, bò dọc chiến tuyến, bờ mương.
Người trước ngã, đầu chưa rơi khỏi cổ,

Thì người khác đã xông lên sau đó.

3

Thường lịch sử vốn thích điều to tát,
Không quan tâm chi tiết nhỏ. Người nào
Thích tỉnh số cuộc chiến tranh - được mất,
Sẽ thấy rằng nó đáng sợ làm sao.
Để có chút hư danh hay chút đất,
Chùng áy người phải chết - giá hơi cao.
Thà lau khô giọt lệ tràn, tôi nghĩ,
Hơn làm đổ biển máu người lãng phí.

4

Vì sao ư? Vì việc kia nhỏ bé
Luôn làm ta xúc động, ám trong lòng.
Trong khi đó, tám huân chương đẹp đẽ
Cùng khoản tiền trợ cấp (có hoặc không),
Hay tước vị, công danh... luôn có thể
Làm nhiều người hư hỏng. Khấp tây đông,
Trừ chiến tranh vì tự do, còn lại
Đều là cảnh chém giết nhau man dại.

Vâng, đúng thế, mà thời nào cũng vậy,
 Đều chết oan. Nhưng hãy nhớ điều này:

Leonide, Washington lưng lầy
 Được mọi người luôn quý trọng xưa nay.
 Họ giải phóng nhân dân, và nơi ấy,
 Nơi đã từng có trận đánh, giờ đây
 Thành thánh địa. Nghìn năm tên tuổi họ
 Là hy vọng cho những người khôn khổ.

Đêm trời tối, không gì nhìn thấy rõ,
 Ngoài vu vơ những đường đạn màu hồng.
 Đại bác bắn, cả chân trời rực đỏ,
 Lửa cháy bùng, hất bóng xuống dòng sông.
 Đát dưới chân rung lên vì pháo nổ,
 Như sấm rền, vang vọng mãi trên không.
 Sấm do người tạo ra, ai cũng biết,
 Đáng sợ hơn nghìn lần trời sấm sét.

Lệnh tấ n công! Được pháo binh yểm trợ,
Đoàn quân Nga thẳng tiế n, miệng reo hò.
Còn quân Thổ thì quyế t tâm chố ng đỡ,
Cũng nhấ t tề ` xông tới, cũng hô to.
Rồ i tiế ng súng, tiế ng kêu la dễ sợ,
Tiế ng rùng rùng như biển động, sóng xô.
Như núi lửa Etna phun hồ i hả,
Như khổng lồ ` Titan đang đập phá.

8

Rồ i bắ t chợt: “Đức Alla vĩ đại!”
Quân Thổ kêu, tiế ng vọng khắ p đấ t trời.
“Đức Alla!” - từ bô n phương đáp lại.
Hàng vạn người hô lớn, tưởng đứt hơi.
Đấ y, tiế ng gọi của chiế n tranh man dại,
Như sóng gầ m, đang lan tỏa khắ p nơi.
“Alla! Alla Hu!” - tiế ng thét
Như báo trước cho quân thù cái chề t.

9

Quân Nga tiế n, và rồ i quân Nga chề t.

Lại tiến lên. Lại chết - hàng tiếp hàng,
Dù chỉ huy trận đánh này oanh liệt
Đích thân ngài Axenhiep vinh quang.
Worsworth tiên sinh từng đã viết:
“Con Chúa Trời là Chết Chóc, Tan Hoang”.
Nếu đúng thế thì Giê-su, phải nói,
Có cô em là Chiên Tranh tội lỗi.

10

Cả hoàng thân de Ligne mà cũng bị
Bắn bị thương đầu gối - khổ thân ngài.
Ông quý tộc Chapeau - Bras cao quý
Bị ngã nào lảo lếu uấn vào tai
Nhưng viên đạn bay trở ra, thiết nghĩ,
Sợ ông này rất, rất cứng. Ai ai
Cũng hiểu được chân lý này đơn giản:
Đầu bằng thép thì sợ gì súng đạn!

11

Tướng Markov liền cho người vội vã
Đặt hoàng thân lên cáng, chuyển ra dân.

Ông không muốn ngài phải nằm chung chạ
Với bọn người bị thương khác, bình dân.
Chúng háp hô i, đang kêu la, vật vã,
Người chửi thề, người đòi uống, đòi ăn.
Chỉ quý tộc mới được ông chữa chạy,
Cho đến khi chính chân ông bị gãy.

12

Nghìn khẩu pháo, hàng chục nghìn súng nhỏ
Đang thi nhau khạc đạn, bắn liên hô i,
Thành mưa đá, thành dòng sông máu đỏ.
Cả quân đoàn thành xác chết, thân ôi.
Bao đời nay loài người từng khôn khổ
Vì đau mùa, vì dịch hạch, nhưng tôi,
Tôi cho chúng chỉ bình thường, khiêm tốn
So với cảnh chết chóc này hỗn độn.
(Đang dịch dở)

PHẦN VIẾT THÊM CỦA NGƯỜI DỊCH

Thay lời tựa

1

Thưa bạn đọc, tôi Thái Tân, người dịch
Cuốn Đôn Juan các bạn đọc bây giờ.
Đang dịch dở, lúc đầu tôi chỉ thích
Viết đôi lời tán nhạo kiểu vu vơ,
Nhưng bất chợt được thành công kích thích,
Tôi nảy luôn ý định cũng bằng thơ
Viết một cuốn song song cùng nguyên bản
Là Đôn Juan của tôi hậu các bạn.

2

Nhưng trước hết ở đây xin nói rõ:
Đáng quan tâm là tác phẩm thiên tài
Của Bairen, và chúng ta vì nó
Bỏ thì giờ cùng nghiên ngẫm. Còn ai

Bỗng thấy chán vì lý do này nọ,
Hay giữa chừng muốn đổi món cho tai,
Thì cứ việc thơ tôi mời thưởng thức,
Nhưng nếu dở, khó tiêu, không được bực.

3

Về hình thức, sách tôi không phức tạp,
Cứ một chương tác giả, một chương mình.
Và khổ thơ tôi cũng dùng octave,
Cũng bông đùa và giọng kể thông minh.
Về số câu, tất nhiên không kể nháp,
Của Bairen: hai vạn, nghĩ mà kinh.
Còn của tôi, vốn là anh khiêm tốn,
Chỉ vạn một hay ít hơn cũng ổn.

4

Về bố cục, chương đầu tôi định tán,
Cho vui thôi, về đủ chuyên, đủ điếu,
Về nghệ thuật, về cái vui, cái chán,
Về hòa bình, về chiến sự, tình yêu.
Và đôi lúc cả về tôi, về bạn,

Về` thị trường, về` cơm củi, nô`i niêu.

Suy cho cùng đây không là việc xấ`u.

Đế`n Bairo`n cũng còn mê chuyện gẫu.

5

Rồ`i tiế`p đế`n, đi sâu vào câu chuyện chính.

Phịa, tâ`t nhiên, nhưng không phải hoàn toàn.

Trong khoảng độ mười bảy chương tôi định

Kể về` người na ná giồ`ng Đôn Juan,

Là anh bạn của tôi, quê Nghệ Tĩnh,

Cũng yêu đời, cũng trẻ đẹp, bấ`t an,

Cũng thông minh, chỉ yêu đương hơi yế`u,

(Không bắ`ng tôi, chứ nói chung cũng hiểu).

6

Chuyện bắ`t đầ`u ngày anh ta còn bé

Sồ`ng nông thôn, no hay đói the` nào,

Rồ`i cứ the` đầ`n đầ`n tôi sẽ kể

Chuyện học hành, yêu và ghét ra sao.

Về` cả chuyện gia đình cùng bồ` mẹ,

Về` xóm lang, từ giế`ng nước bờ ao,

Đến tập quán địa phương - tôi kể hết
Vốn là chỗ thân nhau nên tôi biết.

7

Rồi sau đó ra nước ngoài ăn học,
Ở Matxcova trong sáu bảy năm trời.
Như phần lớn dân choa, tôi không bỏ c,
Anh ta hiền, học giỏi, chẳng ham chơi,
Nên tốt nghiệp loại ưu, thừa bạn đọc,
Rồi trở thành phiên dịch, khắp mọi nơi,
Từ Đông đến Tây Âu - Anh, Pháp, Ý
Anh ta đi, nhìn nghe và suy nghĩ.

8

Trong những chuyến đi xa du lịch ấy
Cũng như khi đang theo học ở trường,
Những chuyện lạ, giật gân anh ta thấy,
Được khỏi nàng để ý, tỏ lòng thương.
Còn kết quả ra sao, vắng, hết thấy,
Tôi kể dần xen kẽ giữa nhiều chương.
Nhưng cái chính ở đây, xin nói trước,

Là phần chuyện khi anh ta về nước.

9

Trong tiểu thuyết của tôi, tôi rất muốn,

Vẽ anh ta như nhân vật điển hình

Của lớp trẻ vô n sinh sau đẻ muộn,

Hiểu biết nhiều, tử tế, khá thông minh,

Lại có dịp sống Tây Tàu khắp chốn,

Họ thực lòng không quản ngại hy sinh

Để đem hết những gì may học được

Cùng người khác góp phần xây dựng nước.

10

Một ý định đáng khen, nhưng tiếc họ

Do nhiều năm lưu học phải xa nhà,

Cái thực tế của nước mình không rõ,

Nên vội vàng, hay nóng nảy - và ta,

Ta sẽ thấy họ bắt đầu đau khổ.

Một số năm mơ trở lại nước Nga.

Một số khác thích nghi cùng cuộc sống,

Hoặc lặng lẽ đấu tranh và hy vọng.

Nhân vật tôi là anh người như thế -
 Đầy nhiệt tâm, rất trong trắng, chân thành,
 Tin vào sức, vào tài năng, tuổi trẻ,
 Nghĩ bây giờ đã đến lúc đấu tranh
 Với những điều bất công. Nhưng đâu dễ.
 Bất công nhiều lại khôn khéo hơn anh,
 Nên dễ hiểu, anh bạn tôi liên tục
 Bị nhiều vô ích đau cùng một lúc.

Nhiều cái đúng, nhiều cái sai lộ lộ
 Anh bạn tôi lên tiếng nói. Mọi người
 Cũng lắng nghe nhưng để rồi sau đó
 Lại biến thành câu chuyện giễu, trò chơi.
 Nhiều việc tốt bạn tôi làm, rất cô ,
 Cũng bị cười và hiểu lệch. Khắp nơi
 Người ta xem như một anh hài hước,
 Điều anh ta không thể nào hiểu được.

Nguyên nhân chính của việc trên có lẽ
Là tiê'c thay, cái học được, về` nhà
Khác cái nhỏ đang còn trong thực tế',
Nên thường tình, do thấ't vọng anh ta
Đã thay đổi rấ't nhiê`u nghiê` vì thê',
Từ làm anh phiên dịch miệng tiê'ng Nga
Đế'n biên tập, rô`i mấ'y năm nhà giáo
Và cuô'i cùng là viê't văn, làm báo.

14

Một thê' hệ vừa lớn lên, day dứt
Tìm lố'i đi và chỗ đứng cho mình,
Bắ'ng suy nghĩ và việc làm đẹp nhấ't,
Như nẩy mầ'm, hạt giồ'ng nhú chồ'i xanh.
Ừ, đôi lá có thể sâu, què quặt,
Nhưng vẫn là hạt giồ'ng của vườn anh.
Cầ'n bảo vệ, cầ'n chăm nom khôn khéo,
Đừng quá thô mà để chồ'i lụi héo.

15

Anh bạn tôi, cứ công bắ'ng mà nói,

Là một anh rấ t đáng quí, phâ n nào
Tuy bô ã ng bột và ít nhiê ã u nóng vôi,
Nhưng câ ã n cù , làm việ c tồ t, thanh cao.
Thế ã mà vẫn không đượ c ưa, khô ã n nổi,
Tôi thực tình cũng chẳng hiểu vì sao.
Thôi, bạn đọ c cứ chờ khi vào chuyệ n,
Tôi sẽ kể dâ ã n dâ ã n theo diễ n biế n.

16

Tôi sẽ kể việ c anh ta thấ t vọ ng
Suýt cục đoan gây nhữ ng chuyệ n trêu đò i,
Cả ý nghĩ ra ngườ c ngoà i vượ t sỏ ng,
Cả thấ t tình, thành phá phá ch, ă n chơi.
Nhưng rồ t cục lại tin vào cuồ c sỏ ng,
Đượ c mọi ngườ i lại yêu quí khắ p nơi.
Tôi là thế ã , ưa bông lông chuyệ n gẫu,
Nhưng viế t truyệ n đứ ng gu và có hậ u.

17

Thơ của tôi chắ c nhiê ã u ngườ i đã đọ c.
Có thể hay nhưng quả đứ ng rấ t buồ ã n.

Bản thân tôi cũng nhiều khi phát khóc
Vì viết nhiều đau khổ, nước mắt tuôn.
Mà đời này ai không vui là ngộ c,
Nên bây giờ tôi cầm bút thử luôn
Cách viết khác, nghĩa là tôi bắt chước
Lord Bairen cho thêm phần hài hước.

18

Trong văn học của nước ta, tôi nghĩ
Chắc chưa ai viết tiểu thuyết cách này,
Tức là viết satire dài, triết lý
Xen những lời vô hại, tếu. Hôm nay
Tôi thử viết, nhưng rất mong các vị
Đừng cho rằng tôi muốn tỏ ta đây -
Không, nhân tiện có Don Juan, tôi thích
Thêm chút đỉnh gọi là phần người dịch.

19

Tôi tự cho tôi là anh dũng cảm.
Trong khó khăn và tiêu cực bây giờ,
Sống tập thể, cơm ba hào mà dám

Dịch từ đầu cho đến hết bản thơ
Một tiểu thuyết mười bảy chương nguyên bản.

Giờ lại còn dám liều lĩnh ước mơ
Viết kèm theo một cuốn riêng như thế,
Dù viết xong được in không phải dễ.

20

Khó hay không nghề dịch thơ? Điều đó

Nói ra đây tôi sợ quá dài dòng.

Cũng dễ thôi: đặt đúng từ, đúng chỗ

Rồi ít nhiều thêm bớt, thế là xong.

Nhưng cái dễ của một ngôi nhà đồ

Mà bây giờ ta sẽ phải mất công

Dựng lại đúng như xưa. Như người khác,

Tôi cũng cho dịch khó hơn sáng tác.

21

Hainơ nói: Dịch như cô con gái,

Nếu đẹp thường hay không trung thành.

Cũng đúng thôi, muốn thơ hay ắt phải

Thay một vài chi tiết, miễn là anh

Đừng passer la mesure. Ngược lại,
Cô người tình ta chọn sẽ rất kinh.
Còn riêng tôi, khoản này tôi chẳng giầu,
Tôi chán người thủy chung nhưng rất xấu.

22

Khoan, bạn đọc, đừng trách tôi, gượng đã.
Vâng, thủy chung là đức tính bao giờ
Cũng đáng quý, nhưng nhiều anh thái quá
Bám theo từ mà bêu xấu Nàng Thơ.
Nói thì cho là tìm sâu vạch lá,
Chứ lúc này lắm anh dịch lơ mơ,
Nghĩa là rất chới i tai, tôi muốn nói,
Nhưng bí vậ n, đành ép từ, xin lỗi!

23

Tôi rất tiếc là vừa qua Văn Nghệ
Mấy bài thơ tôi dịch đã thẳng thừng
Vứt vào sọt và bảo tôi: Có thể
Dịch tốt, vậ n, rất, rất là... Nhưng
Chưa được sát từng câu từ, vì thế

Không thể in. Tôi phải chịu và...Nhưng

Đây là chốn mạch rùng tai vách,

Xin các vị có gặp ai đừng mách.

24

Nghề của tôi đúng là nghề gian khổ,

Xin cứ đem cùng các vị giải bày.

Ai cũng biết dịch thơ là rất khó,

Nhất là làm người đọc phải khen hay.

Mà dịch thuật đang là điều cãi cộ

Của các nhà thông thái khắp Đông Tây.

Nghĩ lắm lúc không ngẫu nhiên chữ dịch

Lại có vênh với câu tùy sở thích.

25

Thơ của tôi đúng là thơ người khác.

Hình như xưa tôi đã nói câu này.

Cả thơ dịch cũng như thơ sáng tác,

Dù thế nào, dịch dở cũng như hay,

Tôi đều gọi là thơ tôi. Thật ác,

Có một ông lạ mặt mới gần đây

Đến gây sự với chính tôi, và nói:

Ông ăn cắp thơ người ta là giỏi.

26

Một số anh xem thơ tôi cũng thích,

Nhưng xem xong, rất tiếc lại lắc đầu:

Thơ anh viết không khác thơ anh dịch,

Cách gieo vần và từ ngữ giống nhau!

Biết làm sao, những điều trên chỉ trích,

Suy cho cùng không vô có lẽ đâu,

Nên mới có cái ông kia hôm ấy

Đến mắng tôi rất thẳng thừng như vậy.

27

Quả là có giống nhau, tôi đồng ý,

Nhưng giống nhau trên phương diện câu vần.

Còn khác nhau là văn phong, là ý,

Là tính người, tính dân tộc, vân vân.

Mà, và lại chính tôi, thua các vị,

Tôi là người cùng viết, dịch - Thái Tân.

Khi anh dịch, cũng như khi anh viết,

Có cái chung, theo tôi là cần thiết.

28

Bài thơ dịch thấy hay hay, bạn đọc

Có thể nêu một câu hỏi nghi ngờ:

Trong bài kia bao phần trăm hấn bóc

Và bao phần còn lại của nhà thơ?

Vâng, câu hỏi thực tình là rất hóc,

Xin nói đây, không một chút mập mờ:

Rằng bài đó của hoàn toàn tác giả,

Nhưng đồng thời là của tôi tất cả.

29

Nay thơ dịch của chúng ta phải nói

Khá hơn xưa, xuất bản tốt hơn nhiều.

Báo, tạp chí thi nhau in sôi nổi,

Không ít bài được người đọc thích, yêu.

Nhưng nhiều vị cứ dịch, in vô tội,

Ai đau lòng mà góp ý, họ kêu:

Cái nghề dịch như bông hoa, thiết nghĩ,

Phải chia đều cho mỗi người một tý.

Đọc Đôn Juan của tôi không ít vị
 Chắc sẽ xem nguyên bản rồi lắc đầu,
 Đưa ngón tay tra từng từ, từng ý
 Và thở dài: Hẳn dịch đầu đầu đuôi.
 Điều ấy đúng hay là sai? Tôi nghĩ
 Cái việc này ta nên gác lại sau.
 Xin lưu ý: Cuốn Đôn Juan nguyên bản
 Viết rất hay, của tôi - không được chán.

Trong nghề thơ theo ý tôi khó nhất
 Và tôn công là cái mục tìm vần.
 Tôi còn nhớ một hôm, xin kể thật
 Tôi tiếc mình sao lại cứ Thái Tân.
 Vì sao ư? Vì ở câu thứ nhất
 Là Bairon chứ không phải Bairân
 Mà chữa lại tên người không phải dễ
 Tôi suýt đổi thành Thái Tôn vì thế.

Dịch Đôn Juan, một vấ n đề` không nhỏ
Là khổ thơ octave khá đau đầ u.
Các vị xem: hai nghìn năm trăm khổ,
Đề u ba vấ n cho mỗi khổ tám câu.
Riêng câu sáu, câu năm thì thậm khó,
Đứng giữa chừng nghe không đâu vào đâu.
Nhưng phải dịch, hình thức thơ câ n thiế t.
Về` điểm này tôi khác xa Bắ ng Việ t.

33

Câ n phải nói là khổ thơ octave
Cùng thể thơ sonnet rấ t phiê n hà
Và một số` khổ thơ Âu phức tạp
Tôi đưa vào tiế ng Việ t mấ y năm qua,
Nế u số ng nổi qua thời gian, bão táp
Và trở thành hạt giồ ng mới vườ n ta,
Thì các vị một ngày kia ăn trái,
Cũng đừng quên tôi từng ăn thấ t bại.

34

Tôi thấ t bại trong thơ, trong cuộc số ng,

Trong tình yêu, trong cả việc kiể m tiề n.
Đường tôi đi không thẳng đê`u, không rộng.
Vớ i mọi người tôi là ngồ`c, là điên.
Không ai hiểu... Biế t là sao, hy vọng,
Tôi bắ t mình làm việc đúng như điên,
Và có thể sẽ đạt điề u đã định.
Xin đừng quên tôi là dân Nghệ Tĩnh.

35

Một điề u nữa, xem thơ tôi chắ c hẳn
Mọi người chê là ưa tề u, khô i hài.
Xin cải chính; Tôi là anh đứng đắ n
Tuy hơi buồ n và cũng tồ t như ai.
Chỉ một cái làm người nghe phát bắ n
Là gầ n đây tôi mắ c bệnh nói dai.
Như lúc nãy định mắ y lời phi lộ,
Thế mà đã kéo dài bắ m mắ y khổ.

36

Thôi quá đủ, xin mời xem chuyện chính.
Tha cho tôi cái thói thích lê` mê`.

Các vị muô´n, chương sau như đã định,
Ta lại còn tiế´p tục tán, khen chê.
Và cuô´i cùng, đừng trách tôi hợm hĩnh,
Xin trích đây câu nói của Đantê,
Là cơm đã dọn xong, thưa các vị,
Mời cứ ăn, mỗi người theo một ý.

Chương I

1

Thế là tôi chương đầu tiên dịch hết,
Chương đầu tiên trong mười bảy chương dài
Của tiểu thuyết Đôn Juan, giờ mỗi một
Tôi lăc đầu: Cứ nghỉ, chết gì ai.
Và thú thật, tính tôi ưa tán phét,
Nhất là khi có rượu uống lai rai.
Nên các vị nếu không ai phản đối,
Thì ta tán ít chơi, khoan hăng vội.

2

Vâng không vội, tiểu thuyết tôi có lẽ
Gác lại sau như gác của ăn dăn.
Trong chương một ông Bairon đã kể
Về khá nhiều các chi tiết giết gân.
Nhưng bây giờ ta đổi gam, vì thế
Tôi là người xin dẫn chuyện - Thái Tân.
Vì dịch xong tôi thấy sao ngứa ngáy,

Rất muốn tán một vài điều gì đấy.

3

Điều thứ nhất là tôi vô cùng tiếc
Đã trót dịch Đôn Juan, chuyện thế này:
Sau mấy tháng rất say sưa làm việc,
Dịch xong rồi đưa bạn đọc, khen hay.
Tôi rất khoái, tất nhiên nhưng một việc
Đã làm tôi khó nghĩ, quả hơi gay,
Là mọi người cứ trêu tôi sau đó,
Như thể tôi là Đôn Juan, thật khổ.

4

Xét nhieu lẽ, tôi là anh khác hẳn
Với Đôn Juan trong câu chuyện vừa rồi.
Về tư cách, tôi hoàn toàn đứng đắn.
Về tuổi đời cũng chỉ đáng em tôi,
Hay thậm chí là con. Ta, chắc chắn
Chẳng người nào ưa chuốc vạ lời thôi.
Trong cuộc sống hiểu nhau nhau rất dễ.
Tôi nghiêm túc, xin đừng đùa như thế.

Tôi không trách không ghét Juan, hẳn vậy,
 Tuy anh ta cũng đáng trách phần nào.
 Mà hình như cả Bairoń điề`u ấy
 Cũng đờ`ng tình, không lên án là bao.
 Xin thú thật, Juan chứ tôi lúc ấy,
 Không biế`t mình sẽ đứng vững ra sao.
 Thì Bairoń, Juan, Tân - không giồ`ng cả,
 Nhưng theo vậ`n cũng ít nhiề`u na ná.

Tên Đôn Juan trong văn thơ thế` giới
 Kể xưa nay được nhắ`c đế`n khá nhiề`u.
 Nhưng Đôn Juan của Bairoń rấ`t mới -
 Một anh chàng chỉ biế`t sô`ng và yêu
 Để làm mô`i cho các bà đũ giới,
 Trong bể tình và khoái lạc phiêu diêu.
 Nhưng ấy thế` mà khô`i anh tinh nghịch
 Rỉ tai tôi: Được như Juan cũng thích.

Tôi, con cháu Adam, xin nói thật
Rằng đôi khi cũng muốn lập gia đình,
Nhưng đọc lại những pha gay cấn nhất
Của vợ chồng Inez, nghĩ mà kinh.
Mà khoản này tôi là anh nhút nhát,
Khốn một điều, thư viện lắm cô xinh.
Tôi đồng ý: vợ con là lắm cảm,
Nhưng ngờ ỉ dích, liếc bàn bên không căm.

8

Theo tôi biết, nhiều anh trong các vị
Đọc Don Juan chưa hiểu hết một điều,
Là Bairon đã cố đưa nhiều ý
Lên án đời qua cốt chuyện tình yêu.
Ai không tin xin cứ mời đọc kỹ -
Đánh nhẹ nhàng mà thâm độc bao nhiêu,
Nhất là giới mà nhà thơ đang sống,
Từ giáo dục đến tình yêu, danh vọng.

9

Không vô cớ, cho in chương thứ nhất,

Chính Bairen không dám ký tên mình.

Ông đã nói quá nhiều điều sự thật

Về cuộc đời một xã hội văn minh

Mà đã man với hai bàn tay sắt

Chuyên giết người, là xã hội nước Anh.

Tôi nghe nói, ông chủ thân xuất bản

Chưa in hết đã phải ra tòa án.

10

Về tác phẩm Don Juan tôi dám chắc

Không nói ra, ai cũng biết: thiên tài.

Cả những bậc phê bình luôn nghiêm khắc

Cũng gật gù: quả có một không hai.

Nhưng dầu sao, nhân đây tôi xin nhắc

Để mọi người đừng vô ý hiểu sai:

Tư tưởng lớn được gói trong cái vỏ

Là tình yêu. Bairen tài chỗ đó.

11

Tôi nói thế tất nhiên là có cơ:

Mới hôm kia, ở tòa soạn Kim Đồng

Có một bà gặp tôi liê`n hoảng sợ
Và nói gì, các bạn đoán ra không?
Bà ta nói: anh Tân, tôi không nở...
Rồ`i ngập ngừng trước cả đám rấ t đông,
Tôi không nở đưa Juan cho con gái.
Chẳng giấ u anh, thơ hay nhưng tôi ngại.

12

Tôi đã suýt cười to, may giữ được.
Kể Đôn Juan, anh ta trai trẻ phầ n nào
Hơi nguy hiểm... Ừ thì ai biế t trước,
Nhưng sách này có đọc đã làm sao.
Chả con bà, một sinh viên trường Dược,
Thích thơ tình (chấ c lại muố n nâng cao
Vê` nghiệp vụ) nên một hai bắ t mẹ
Mượn Đôn Juan, nhưng không ngờ lại thê`.

13

Thơ Bairon rấ t moral, vô tội.
Chính nhà thơ cũng nói thê` nhiê`u lâ`n.
Bà kia lo? Quả là không hiểu nổi.

Tôi bây giờ chưa dịch chỗ giật gân,
Nghĩa là đến chỗ Juan...vâng, xin lỗi,
Bỏ qua`n đùì để lo chạy thoát thân.
Nghe nói bà rất nghiêm khi duyệt sách
Cho con người, nên con bà - chả trách.

14

Tôi đã thức suốt cả đêm tới đó
Và rất lo số phận tập thơ này,
Vì biết trước, được đem in thật khó,
Chiều các nhà xuất bản quả rất gay.
Chưa nói chuyện khố`i anh như bà họ
Đang gâ`m gừ... Ôi phải tính sao đây?
Mà nhân tiên, này các cô gái trẻ,
Trước khi đọc Đôn Juan, nên hỏi mẹ.

15

Tôi cũng giở`ng Bairen, nên rất muố`n
Được người xem góp ý một đôi điề`u,
Cố`t để họ giúp tôi khi chưa muộ`n,
Khỏi lầ`m đường, đi chệch hướng mục tiêu.

Và cũng giông Bairen, tôi khiêm tốn,
Nên tha hồ` các vị muông bao nhiêu
Xin cứ chê, đừng lo tôi này nọ,
Tuy việc tôi thích được khen là có.

16

Cứ mặc sức khen và chê, mặc sức.
Tôi là anh có thể nói hơi lì.
Trên đời này quả nhiề`u khi tôi bực,
Và tôi buồn, rất tiể`c cũng nhiề`u khi.
Nên các bạn cứ cười chê mặc sức,
Có buồn thêm tí nữa chẳng hê` chi.
Cứ đánh chửi, trêu chê, tôi chẳng ngại,
Nhưng các bạn tha cho tôi hai cái:

17

Cái thứ nhấ`t mà tôi run có lẽ
Là cái tệ ngâm thơ Tây qua Đài.
Nhiề`u bạn đọc chấ`c cũng cho là thấ` .
Đã nhiề`u lầ`n tôi phải bỏ ngoài tai
Cả những bài thơ hay, vì có thể

Đọc bình thường, thì với giọng bi ai,
Người ta hát, rất lê thê, đơn điệu,
Làm ý thơ thành rồi i ren, khó hiểu.

18

Thơ lục bát, thơ xưa thì còn đỡ,
Giống dân ca nên chấp nhận phần nào,
Chứ thơ mới, thơ Tây thì dễ sợ,
Nghe nhạt phèo, lạc lõng chẳng làm sao.
Thử nghĩ xem: một ông Tây vô có,
Mũi lõ, tóc vàng bông ỉa ca dao,
Thêm tiếng đàn, tiếng sáo tre diu dặt,
Nên thơ vui mà nghe rơi nước mắt.

19

Vâng, có thể ít nhiều tôi nói quá,
Nhưng hãy tin, tôi đến, cứ mười giờ,
Là đau khổ, tôi thu bàn, vội vã
Ra khỏi phòng vì sợ buổi Tiếng Thơ.
Loa công cộng xưa nay ta chẳng lạ,
Tra tấn ta, tra tấn mãi nhiều giờ...

Tôi không giàu: Những dòng này tôi viết
Đúng lúc trở n không nghe Trần Thị Tuyết t.

20

Cái thứ hai mà làm tôi bức nhấ t
Là nghe choa bắ t chúc giọng miê`n ngoài.
Chỗ cùng quê với nhau tôi nói thật,
Tôi coi thường và khó chịu với ai
Bị pha tiế ng, gồ c của mình để mắ t.
Một số` từ đang đúng cô` tình sai,
Nhu xung xướng, con châu,..nghe thật chồ`i,
Không Bắ c, Nam, không Nghệ An, Hà Nội.

21

Cái quý nhấ t trong ta là Tổ quố c,
Là nơi ta câ t tiế ng khóc chào đời,
Là những tiế ng rắ t dịu dàng thân thuộc
Mẹ ta ngô`i ru hát điệu à ời.
Những tiế ng â`y lớn lên ta bắ t buộc
Mang theo mình, mang mãi mãi khắ p nơi.
Tiế ng đẹp nhấ t là tiế ng ngày xưa mẹ

Dạy ta nói câu đầu tiên thuở bé

22

Bạn có thể cho rằng tôi này nọ,
Rằng địa phương, rằng khe khẽ t, câu toàn.
Tôi không chối, tôi là dân cá gổ
Và tự hào sinh ở đất Nghệ An,
Đất của những ông đồ xưa nghèo khó,
Nhưng cần cù, khí khái, ghét làm quan.
Tôi tự hào về quê hương nghèo đói,
Về cá gổ, cần cù và học giỏi.

23

Tôi ghê tởm những người nào khinh bỉ
Hay không vui khi phải nói quê mình.
Họ học người cách nói năng suy nghĩ,
Gốc quê nhà hết thấy họ coi khinh.
Tôi xin nhắc, vâng thì không tệ nhị,
Nhưng không thừa: Người chế diễu thân linh
Và phản bội quê hương, theo Thân Khúc
Sẽ bị nhốt tận cuối cùng địa ngục.

Esquis fuit quin lacrimaret?
 Xixêrông đã nói thế một lần.
 Tôi từng khóc trong các bài sonnet,
 Và mọi người bắt đầu nghĩ: Thái Tân
 Chỉ làm thơ về tình yêu mỗi một,
 Về cái buồn, cái đơn độc, vân vân.
 Nhưng Đôn Juan mới, hay và sôi nổi
 Đã bắt chợt làm thơ tôi thay đổi.

Chất hài hước và khổ thơ octave,
 Giọng tự nhiên, cách đả kích, tiếng cười,
 Một cốt truyện nhẹ nhàng không phức tạp,
 Một kiểu nhìn chua chát mà vui tươi.
 Đôn Juan đến bất ngờ như bão táp,
 Mang trong mình cái trẻ tuổi hai mươi.
 Và Nàng Thơ của tôi như cô gái
 Bị bỏ rơi nay được yêu, sống lại.

Oh Muse, ôi Nàng Thơ có biết
Tôi muốn sao các câu chữ đời này
Phải vang lên, rung lên bằng tiếng Việt
Thành những vần thơ đẹp, lớn và hay.
Tôi đã sống, yêu, suy tư và viết
Với tâm long còn trong trăng, mê say.
Tôi nghĩ thơ sẽ trào dâng mạnh mẽ,
Nhưng rất tiếc, tạm thời chưa được thế.

27

Tôi vẫn tin có con ma nào đã y
Ngủ trong tôi rất có thể bất ngờ
Một ngày kia bỗng cựa mình tỉnh dậy
Đem phép màu đánh thức cả Nàng Thơ.
Và thơ tôi như chiếc hồ lúc ấy,
Nén lâu ngày dưới sức nặng ước mơ,
Đã y ả nước, sẽ tự mình vỡ trôi
Và cuộn chảy, không sức nào ngăn nổi.

28

Nhưng ngày ấy than ôi, bao giờ tới?

Con ma kia tôi vừa nói, ma nào?
Và không lẽ suốt đời tôi phải đợi,
Phải bắt mình chờ may rủi hay sao?
Không, cuộc sống xung quanh đang đổi mới,
Đang tràn đầy nhiều thử thách lớn lao.
Tôi tự xem là nhà thơ, vì thế
Tôi phải viết, viết chừng nào có thể.

29

Tôi muốn đưa vào thơ tôi tất cả
Cảnh mùa xuân cây nẩy lộc đâm chồi,
Cảnh chết chóc, cảnh chiến tranh tàn phá,
Cảnh hòa bình, cuộc sống mới sinh sôi.
Và cả cảnh một ngày kia mới lạ,
Cả việc đời, cả tiếng nói tim tôi.
Và việc viết những điều tôi muốn đó
Đã làm tôi vừa vui, vừa đau khổ.

30

Vâng, đau khổ là khi ta phải thấy
Cảnh bất công và trái ngược trong đời.

Khi ta muố n đầ u tranh, không chịu vậ,
Nhưng ta buồ n, vì bắ t lực khắ p nơi.
Và đau khổ cũng là khi ai đầ y
Sức có thừa mà chỉ thích ăn chơi.
Khi anh muố n trở thành người thật tồ t
Mà người khác lại cười anh đại dộ t.

31

Đau khổ cũng là khi trong cuộc số ng
Phải lo toan vắ t và suồ t đêm ngày,
Dành phầ n lớn tư duy và lao động
Cho tầ m thường cái vật chấ t hôm nay,
Để mai no, nhưng đầ u ta troố ng rồ ng,
Và cuộc đời ta bỏ phí không hay.
Nhưng đau khổ cũng là khi bị đố i.
Ai hế t gạo chắ c tin lời tôi nói.

32

Ồi đau khổ, bên chiế c đàn ta muố n
Đánh thật hay nhưng bắ t lực ta ngồ i.
Cũng đau khổ khi làm thơ, ngủ muộ n,

Ý và từ tìm không thấ y, than ôi.
Và đau khổ cho ai mau bị cuố n
Vào cuộc đời con cái sớm. Còn tôi,
Không lấ y vợ đúng năm này, tháng nọ,
Với các cụ, mới là điề u đau khổ.

33

Cũng đau khổ khi người thân thuộc,
Giữa quê hương, đấ t nước của chính mình,
Mà phải sô ng như một anh ngoại quố c,
Bị chê cười, lạc lõng với xung quanh.
Và đau khổ cũng là khi bắ t buộc
Nói những điề u không thật với lòng anh.
Theo Khayam: trên đời này khổ nhấ t
Là người giỏi để thắ ng ngu nó dấ t.

34

Ôi đau khổ là khi ta bắ t lực
Gặp bắ t công phải nuố t giận trong lòng.
Đau khổ cũng là khi ta có sức
Và có tài mà phải chịu ngô ì không.

Và đau khổ cũng là khi bực tức,
Đem chuyện nhà ta nói trước đám đông,
Và ai đó trong người nghe xâu bụng,
Mách vợ ta, làm gia đình lung củng.

35

Đau khổ nữa là khi ta chân thật
Đem nói ra không sót một điều gì,
Cả những cái tâm tình, sâu kín nhất,
Mà mọi người không hiểu, vẫn hoài nghi.
Rồi cứ thế dần dần ta để mất
Cái cuối cùng ta vẫn có nhiều khi:
Ta sẽ chẳng tin ai, bằng cách đó,
Ta lại biến chính ta thành đau khổ.

36

Cũng đau khổ là khi thơ ta viết
Bằng trái tim rất thật trong trắng, chân thành,
Mà người khác chỉ lật trang qua quýt
Nói đôi lời rất sáo rỗng, khen anh.
Nhưng ngược lại nhiều nhà thơ, tôi biết,

Ép người ta cứ phải đọc thơ mình
Bằ ng đủ cách: nhét tận tay, qua báo,
Mà cách nào cũng đau và cũng lão.

37

Đau khô nữa, khi đạp xe giữa phố
Thấ y một cô đi phía trước, áo hồ ã ng,
Rấ t ăn diện, xe Mifa, thon nhỏ,
Và bồ ã i hồ ã i ta tự hỏi: Xinh không?
Thế ã là ta đạp dướn lên để cô
Như vô tình dù một thoáng, ta trông,
Nhưng rấ t tiế c: phía sau nàng đẹp thật,
Mà phía trước mới nhìn ta suýt ngấ t.

38

Ôi đau khổ là khi ta thông cảm
Vớ i cảm cảm cái rét lão ăn mày,
Nhưng cởi áo cho ông, ta chẳng dám
Dù trong lòng ta rấ t muố n. Xưa nay
Chịu đau khổ cũng là ai dũ ng cảm
(Cái nhiê ã u người cho là ngô ã c, thơ ngây)

Dem cái riêng của chính mình chia sẻ.

Đời vô lý, nhưng sao ta chịu thế?

39

Đau khổ cũng là khi anh tự nhốt

Bản thân anh vào cái vỏ chính mình,

Và anh nghĩ chỉ mình anh là tốt,

Còn mọi người và mọi cái xung quanh

Là vô lý, là bất công, là dở,

Rồi suốt đời ngộ nhận, đến khi anh

Thấy mình sai thì ôi ôi lúc đó

Anh sẽ biết thế nào là đau khổ.

40

Cũng đau khổ khi hàng ngày đứng đĩnh

Đến cơ quan, rất oai vệ ta ngồi,

Ta uống nước, ta lau bàn, sửa kính,

Ta chuyện trò... Cứ thế tám giờ trôi.

Và cứ thế đến kỳ lương ta lĩnh

Để cuối cùng anh sẽ lại khen tôi,

Tôi khen anh, và chúng ta lấy thưởng.

Và đau khổ người nào còn biế t ngượng.

41

Ôi đau khổ là khi ta để mấ t

Hay thờ ơ lòng kính trọng chính mình.

Ta giả điế c, ta bỏ qua sự thật,

Quên mọi người, quên lý tưởng quang vinh.

Và nế u phải, dù một lâ n giáp mặt

Với lòng ta, ta chồ ng chề , thanh minh.

Sô ng lương tâm, cho mình là rấ t khó.

Thiế u lương tâm, cho người là rấ t khổ.

42

Cũng đau khổ khi con người vĩ đại,

Tô t, thông minh, nhân đạo biế t nhường nào,

Sao có lúc con người kia cũng lại

Tự giế t mình bằ ng cán cuô c, bằ ng dao?

Đáng lẽ sô ng, yêu nhau, sao cứ phải

Sô ng như thù, tôi chẳng hiểu làm sao.

Vâng cứ trách là tôi phi chính trị.

Tôi bình thường, chỉ nói điề u tôi nghĩ.

Vâng, đau khổ, bao đời nay dân tộc
 Palastine bị đuổi khỏi đất mình,
 Và cứ thế ù nhau trong tiếng khóc,
 Hàng triệu người luôn phiêu bạt, hy sinh.
 Đau khổ nữa là khi anh mất gốc,
 Sống nhờ người, xa đất tổ quê anh.
 Ôi đau khổ phải làm người phụ thuộc,
 Đau khổ hơn là người không Tổ quốc.

Cũng đau khổ khi máy thả ñng ñồ ñ tể
 Theo lệnh trên dùng dao quắm, dùng vô ñ
 Đập vào gáy dân tộc mình, cứ thế ñ
 Giết bôn triệu người, giết cả Ăngco.
 Vâng đau khổ, tôi hoàn toàn không thể
 Không thấy buồn khi hai tiếng tự do
 Được nhắc ñến quá nhiều trên trái ñất
 Khi cái chính người ta quên - Sự thật.

Vâng, đau khổ là khi... Mà có lẽ
Viết vu vơ chùng áy đủ lắm rồi.
Cái tính tôi hay quên, và cứ thế
Định kéo dài mười khổ nữa, nhưng thôi,
Dành dịp khác, dần dần tôi sẽ kể,
Chứ bây giờ có vị đã lờm tôi
Nhuộm nhấc: anh viết thơ cách đó
Rồi bắt xem mới là điều đau khổ.

46

Ba điều khổ theo sách Kinh đạo Phật
Là tương tăng tất khổ, nghĩa là
Sống với người không yêu là khổ nhất.
Và sống xa người yêu quý chúng ta
Là nỗi khổ thứ hai, mà đúng thật:
Tương ái li tất khổ nói không ngoa.
Và sau chót là tật nguyên tử lão.
Tức bệnh, chết, già nua - ai cũng bảo.

47

Vâng đúng thế, ba điều trên chí phải,

Nhưng tôi xin đảo lộn lại thế này:
Điều thứ hai, tức là điều tương ái
Nên để đầu, vì thú thực gần đây
Tôi có về Nghệ An thăm bà ngoại,
Định một tuần nhưng ba bữa ra ngay
Vì nhớ nàng mà nàng còn nhắn nhủ:
Anh mà ra muộn hơn là em bỏ.

48

Bairon nói: hạnh phúc hơn tất cả -
Lần đầu tiên yêu tha thiết, mặn mà.
Nhưng theo tôi, xin thế không nói quá,
Khổ - lần đầu tình yêu đến mà ta
Đã bước sang tuổi băm, toàn mới lạ,
Nào chuyện trò, nào đưa đón, tặng hoa...
Cho đến lúc tỏ tình, ta nói thật:
Anh cưới em! Nàng hoảng hồn chạy mất.

49

Và tiếp đến là những ngày đau khổ.
Ta trách ta đã ngán áy tuổi đầu

Mà thơ phú, việc làm ăn ta bỏ,
Chạy theo Nàng trong giận dữ, lo âu.
Tôi cũng biế t yêu đương là rấ t khó,
Nhưng lại câ n, và hơn nữa nghe đau
Từ tuổi bắ m đế n tuổi hăm rấ t dễ.
Tôi hay lo nên vội yêu vì thế' .

50

“Các cô gái đã làm ta đau khổ,
Làm ta luôn cơ cực biế t bao điề u”(1).
Vâng đúng thế' . Tôi thì xin nói rõ
Rằ ng các nàng rấ t đở ng đánh, rấ t kiêu,
Và thích gây không ít ca này nọ.
Ta bực mình, nhưng khô n nổi - ta yêu,
Nên tuy giận, nhiề u điề u ta định nói,
Nhưng gặp nàng, chỉ nhớ câu: xin lỗi.

(1). Thơ Hainơ.

51

Oh Love, O l'amour, akh liubov!(2)
Ôi tình yêu! Tôi cứ nghĩ bây giờ

Không có gì còn làm tôi hồ i hợp,
Vì người tình tôi đã chọn Nàng Thơ.
Thế mà nay, như người đang dự hợp,
Tôi bần thần, hay suy nghĩ vẩn vơ
Tôi đang yêu, hay đúng hơn, đang cố
Yêu một cô, mà long đong đến khổ.

52

Ấy, lại quên, tôi chân thành xin lỗi
Vì bắt nghe lắm chuyện chẳng vui gì.
Trong chương trước ông Bairen có nói
Một đoạn dài về hạnh phúc. Đôi khi
Nhất là lúc đang bực mình, đang đói,
Tôi thấy về đời dăm ba khổ cần ghi,
Để con cháu (nếu sau tôi lấy vợ)
Biết ông chúng cũng buồn đau, trần trở.

53

Nhưng bạn đọc đừng xem xong, vì vậy
Mà trách tôi này nọ, sẽ rất phiền.
Cũng đừng nghĩ chỉ đau buồn tôi thấy,

Quên cuộc đời đang ở hướng đi lên.
Không, thực tế bao khó khăn đã y rầy
Chẳng thể làm tôi bất lực năm yên.
Tôi vẫn tin, rất tin vào cuộc sống,
Và tin nhất là đôi tay lao động.

54

Tôi vẫn yêu, yêu đến đau trong ngực
Cuộc sống đang bề bộn khó khăn này.
Yêu cả người vẫn làm tôi bức tức,
Cái anh hùng và cả cái không hay.
Tôi vẫn yêu những trưa hè oi bức,
Những chiều đông giá lạnh, gió heo may.
Yêu mảnh đất phải chịu nhiều đau khổ,
Nơi gửi gắm một phần tôi trong đó.

55

Vâng, tôi yêu, tự hào và suy nghĩ
Về Việt Nam, đất nước những anh hùng,
Một đất nước đã làm nên chân lý,
Nơi con người trong lửa được tôi nung.

Một đất nước bao đời nay không nghỉ
Dâng trọn mình cho cuộc đấu tranh chung.
Và vì nó, tôi cùng anh đã sống.
Và sẽ sống bằng đấu tranh, lao động.

56

Cũng cùng nó, tôi và anh chia sẻ
Hết niềm vui và nỗi khổ đời mình.
Và vì nó, tôi cùng anh có thể
Đem những gì ta đang có - hy sinh.
Vâng, Tổ Quốc chúng ta là đẹp đẽ,
Là anh hùng, là vĩ đại, quang vinh.
Ta ngợi ca quê hương ta yêu dấu,
Nhưng không lẽ ngơ những điều đang xảy ra?

57

Ai không đã một đôi lần thất vọng
Khi niềm tin ta ấp ủ, một ngày
Ta thấy chúng không thành trong cuộc sống,
Và nghĩ mình sao đại dột, thơ ngây.
Tôi không phải loại người hay dao động,

Nhưng những gì ta đang có hôm nay
Trong thực tế, trong sự đòi hỏi
Đã làm tôi rất băn khoăn, suy nghĩ.

58

Từ nhà ra sân, từ sân ra ngõ,
Xung quanh ta còn bao cái đau đầu.
Ai cũng biết, cũng tự mình thấy rõ,
Và mọi người đã không ngớt trách nhau.

Hay bực bội than trách đời, kêu khổ
Mà ít người ngờ tới suy ngẫm: do đâu?
Hay tự hỏi: những điều kia xảy ra vậy
Có thể lỗi một phần ta trong đây?

59

Ta tự khen là ta hay, ta tốt,
Ta chê nhau, ta lý luận quá nhiều,
Dù thực chất không ít khi ta dốt,
Cái ta làm cũng chẳng được bao nhiêu.
Ta báo cáo làm mười tuy chỉ một.
Ta dùng từ rất đúng chỗ, rất kêu.

Ta thừa biế t bản thân ta nói đồ i,
Nhưng không biế t vì sao ta phải nói.

60

Khi sự việc quá rõ ràng, quá đở,
Khi làm sai hay kế hoạch không thành,
Ta vội vã tìm lý do, tìm có
Vịn đủ điề u rô i đổ lỗi loanh quanh.
Vì nhận lỗi do chính mình, ta sợ.
Và thế là rút cục lại tôi, anh,
Ta, tất cả ta không ai sai, bởi lẽ
Đã có người chịu thay, là tập thể.

61

Gay go nhấ t là bình quân chủ nghĩa,
Bệnh quan liêu và kỷ luật quá tô i.
Thêm vào đó, quản lý buông, vì thế
Như sổ lơ ng tiêu cực cứ sinh sôi.
Lúc làm việc thì cả già lẫn trẻ
Chỉ nhìn nhau mà dưỡng sức, than ôi,
Vì làm tô t hay làm sai cũng vậy,

Đề`u như nhau, đề`u như nhau hế`t thấy.

62

Một việc nữa cũng đáng lo, tôi nghĩ,
Là tiế`c thay rấ`t không ít những gì
Thuộc khái niệm về` luân thường, đạo lý
Đang phâ`n nào bị đe dọa mấ`t đi.
Đang mấ`t đi rấ`t nhiề`u phong tục quý,
Nhiề`u thói quen, truyề`n thô`ng tô`t; trong khi
Nhiề`u cái xấ`u đang tâ`n công đạo đức,
Mà chúng ta thì nhìn nhau bấ`t lực.

63

Tôi cũng biế`t những điề`u trên tôi nói
Có thể sai. Trong hoàn cảnh bây giờ
Nhiề`u hiện tượng tôi còn chưa hiểu nổi -
Tôi bình thường, dưới góc độ nhà thơ.
Nhưng chắ`c chắ`n cũng là điề`u tội lỗi
Nế`u lúc này tôi im lặng, thờ ơ.
Nên cứ nói, ừ thì sai, thì dở,
Nhưng tiế`ng nói một tâ`m lòng trăn trở.

Thôi, thôi đủ, tôi lan man triết lý
Chuyện cà kê như thế đã khá dài.
Giờ là lúc, sau một thời gian nghỉ,
Tôi bắt đầu phải dịch tiếp chương hai.
Xong, lúc ấy, xin lại cùng các vị
Ta sẽ ngồi tán chuyện gẫu lai rai
Thêm chương nữa, vâng, tất nhiên nếu thích,
Còn nếu không thì thôi, tôi chỉ dịch.

Chương II

1

“Ba mươi tuổi mà tóc tôi đã bạc,
Rồi bốn mươi không biết sẽ màu gì”
Trẻ đôi đứa đã gọi tôi bằng bác.
Không lẽ già? Bất chợt đã nhiều khi
Tôi thấy tôi không như xưa, lười nhác,
Lười yêu, đùa, lười đọc sách, lười đi.
Người ta nói: Cuộc đời như nháy mắt.
Tôi thì nói: Đời trôi qua nhanh thật.

2

Hay nếu ví cuộc đời là cái dốc,
Thì than ôi, tôi tới đỉnh mắt rồi.
Nếu đường lên hiểm nguy và khó nhọc,
Xuống sẽ còn gian khó đến gấp đôi.
Còn hôm nay tôi ngồi trên đỉnh dốc
Của đời mình để suy ngẫm về tôi,
Về những việc chặng đường qua làm được,

Và những việc sắp phải làm phía trước.

3

Nhiều hay ít chừng ấy trang tôi viết?

Chừng ấy trang tôi dịch ít hay nhiều?

Trong cái kho ý và văn tôi biết

Liệu đang còn cho sắp tới bao nhiêu?

Và phải chăng việc tôi làm cần thiết

Cho riêng mình, cho đất nước tôi yêu?

Một câu hỏi ngô nghê mà tế nhị,

Và dù muốn hay không, tôi phải nghĩ.

4

Và cả việc chừng ấy năm tôi sống

Đúng hay sai, tôi đã đạt những gì?

Tôi cáu giận, tôi đấu tranh, hy vọng,

Tôi mày mò trần trở kiếm đường đi.

Nhưng rốt cục đúng hay sai? Lao động,

Tôi dành nhiều cho lao động, đôi khi

Quên cả sống, quên cả yêu, hết thấy.

Và chẳng biết đúng hay sai điều ấy.

Nếu mỗi người một ngôi sao chiếu mệnh,
 Sao của tôi tôi nghĩ, cũng không mờ
 Và có thể sẽ ít nhiều lấp lánh
 Nếu mây buồn không che lấp. Ngày xưa
 Chắc mẹ tôi sinh tôi trong giá lạnh
 Vào một ngày ảm đạm, gió và mưa,
 Nên suốt cả cuộc đời tôi có lẽ
 Tôi phải chịu lạnh và buồn như thế.

Cái buồn ấy bám theo tôi từ nhỏ,
 Vừa lớn lên tôi đã kịp thấy đời
 Chưa hoàn hảo, đầy bất công, đau khổ
 Đầy những điều vô lý có khắp nơi.
 Rồi có dịp được đi đây đó,
 Những điều trên tôi vẫn thấy, than ôi,
 Thấy mà chẳng làm được gì thay đổi.
 Cái buồn lớn ngày một thêm nhức nhối.

Buôn lắm chứ, buồn và đau, đau thắt,
Tôi muốn ôm, muốn được giữ nguyên lành
Cả bốn biển, cả năm châu, trái đất
Trong hòa bình, trong vĩnh viễn màu xanh.
Tôi muốn thế, nhưng xưa nay trái đất
Đã bao giờ thoát khỏi nạn chiến tranh?
Ừ thì tôi không là ai, bé nhỏ
Nhưng là người, tôi quan tâm đến đó.

8

Buôn lắm chứ, một phần hai nhân loại
Đang đói ăn, lo kiếm bữa hàng ngày.
Buôn lắm chứ, nhân dân tôi vĩ đại
Gian khổ nhiều trong mấy chục năm nay,
Mà xưa đói, giờ chưa no nhiều cái,
Vẫn nhiều người xin bớt thí, chìa tay.
Bản thân tôi cũng chẳng no, xin lỗi,
Nhưng không lẽ không buồn, không được nói?

9

Buôn lắm chứ, buồn sự đòi phức tạp.

Đúng và sai, sai và đúng xóa nhòa.
Cái hợp pháp và cái không hợp pháp,
Tốt và tồi luôn lẫn lộn, và ta
Trong cơn xoáy của cuộc đời bão táp
Ta chống chèo, lo đứng vững, đi xa
Và sẽ biết: làm người ngay không dễ.
Ta day dứt, ta buồn đau vì thế.

10

Sêxpiya nói trong một bài sonnet
Về thời ông đang sinh sống thế này:
Rằng người tốt luôn bị đời khinh miệt,
Rằng cơn đói lên mặt dạy người ngay,
Rằng nghệ thuật bị chính quyền bóp chết,
Rằng sự đời trái ngược đó và đây...
Ông muốn chết, thoát những điều thấy đó
Nhưng không nỡ để người yêu đau khổ.

11

Thời của ta tất nhiên không phải vậy.
Ta đang xây một xã hội tốt lành,

Nhưng rất tiếc, tạm thời ta vẫn thấy
Biết bao điều trái ngược có xung quanh.
Và tất cả những điều ta thấy ấy
Bắt ta buồn, và có thể tôi, anh
Không muốn chết như Sêxpiya ngày trước,
Nhưng không nghĩ, không buồn đau sao được?

12

Buồn lắm chứ, buồn cả vì cuộc sống
Đã bắt ta luôn vấp ngã khá nhiều,
Đến đôi lúc tưởng hoàn toàn thất vọng.
Buồn cả vì trách trở với tình yêu.
Buồn cả việc gặp bất công ta chống,
Nhưng cuối cùng kết quả chẳng bao nhiêu.
Và buồn nhất, một nhà thơ đã nói,
Là anh đúng mà không ai hiểu nổi.

13

Buồn cả việc sắp già, không chỗ ở,
Chỉ ước mơ có được một căn phòng
Độ mười mét - để yêu và lấy vợ,

Để mùa hè - được cởi áo; mùa đông
Được dậy muộn; buồn cả vì vô có
Bỗng thấy buồn, muốn đập phá chơi ngông,
Vì đôi lúc quá cô đơn, quá mệt,
Đêm một mình lang thang trong mưa rét.

14

Buồn lắm chứ, thơ và văn tôi viết
Mấy nghìn trang, năm sáu tập khá dày,
Là lao động của nhiều năm không mệt,
Có thể tôi, cũng có thể là hay.
Ừ, thì thơ thế nào tôi vẫn biết,
Nhưng người nào đang có nó trong tay,
Thì lúc đọc, đừng lật qua hờ hững,
Vì điều ấy quá sức tôi chịu đựng.

15

Đọc một bài xô-nê ta chỉ mất
Ba mươi giây, nhưng để dịch - mười giờ.
Tôi cũng nghĩ dịch thơ là mệt nhứt.
Dịch là làm, vì hai cái đều thơ.

Còn nhuận bút bao nhiêu? Xin nói thật:
Thơ Sêcxpia trường Tổng Hợp vừa qua
Trả một hào cho mỗi câu tám chữ.
Bạn mà thế, bạn cũng buồn lắm chứ.

16

Buồn lắm chứ, thơ viết ra cốt để
Được đem in, mang ích lợi cho đời.
Tôi viết, dịch mấy nghìn trang cũng thế,
Không cho mình, không phải một trò chơi.
Nghĩa là muốn được in, nhưng đâu dễ,
Chỉ đôi bài, đây đó một bài nơi
Được lên báo, mà phần nhiều thơ dịch,
Và không phải những bài tôi thật thích.

17

Buồn lắm chứ, buồn vì trong cuộc sống
Tôi bị xem là thằng ngớ c, anh hề.
Người ta nói tôi hoàn toàn lạc lõng
Với cuộc đời đang có thực. Tôi nghe,
Nghe mà chỉ thêm buồn và thất vọng.

Trở n nơi nào cho thoát khỏi cười chê?

Nên lắm lúc tôi đã vờ ngộ c thật.

Tôi tề u, cười, cười mà rơi nước mắ t.

18

Tôi vẫn biế t, cả trong thơ cũng vậy,

Tôi bị chê là quá thật, quá buồ n,

Và chỉ nói về` riêng tôi. Điề`u â`y

Chưa bao giờ tôi phủ nhận. Luôn luôn

Tôi mặc cảm thấ y thơ mình đâu đầ y

Đứng tách rời thơ giả dồ i, con buôn.

Xin đừng nghĩ tôi tự hào vì thế`.

Tôi buồ n lắm, buồ n và đau nhiề u lẽ.

19

Sau hai cuộc chiế n tranh dài ác liệt,

Đầ y hy sinh và gian khổ, bây giờ

Cả đầ t nước đang khó khăn, tôi biế t,

Nhưng chuyển mình đi tới đích; và thơ

Cầ n tiế ng nói đầ y lạc quan, kiên quyế t,

Ca ngợi đời trong lao động, ước mơ.

Tôi biế t thê - câ n tiế n lên phía trước,
Nhưng không phải biế t mà làm ngay được.

20

Điề u muố n nói buồ n vì chưa kịp nói.
Bài thơ hay chưa kịp viế t. Lúc nào
Tôi cũng nghĩ như mình đang có lỗi
Trước mọi người, trước cuộc số ng. Dù sao
Trong sáng tác, tôi chưa hê nói dồ i,
(Như trong đời chưa kiế m cách leo cao)
Và nê u nhữ có làm sai gì đầ y,
Tôi chỉ trách cái thắ ng tôi là vậy.

21

Một trong ba chức năng văn học
Là nói lên cái hiện thực hàng ngày.
Đây quả đúng là vậ n đề rấ t hóc
Mà thơ mình trong giai đoạn gầ n đây
Đã hiểu sai, theo tôi, nên bạn đọc
Cứ đợi hoài mà không thấ y thơ hay.
Người ta nói “mấ t mùa thơ” này nọ,

Tôi thì nghĩ chung qui do ở chỗ:

22

Thơ không nói được điều sâu kín nhất
Của người xem rất khó tính bây giờ;
Chỉ ca ngợi rất chung chung, không thật,
Viết lại dài, ý ít, tán vu vơ,
Quan trọng nhất, không sâu vào thực chất,
Cái làm nên sức sống của bài thơ,
Là tình cảm. Vâng thì đời đẹp đẽ,
Nhưng không được ca ngợi đời như thế.

23

Và ở chỗ do người ta ào ạt
Đưa vào thơ hết tất cả những gì
Có thể đưa, đến nực mình, lạm phát
Các đề tài rất dung tục. Nhiều khi
Còn có anh tự khoe mình thành đạt
Đưa vào thơ phân lộn, cá rô phi...
Tôi không nghĩ thơ siêu phàm, nhưng nó
Vẫn là thơ, xin trả về đúng chỗ.

Nói thì sợ là “thơ mình, vợ bạn”,
 Nhưng thơ nay quả lắ m cái đau đầ u.
 Người đọc chán, người làm thơ cũng chán,
 Báo ngại dùng, nhà xuấ t bản đùn nhau.
 Nghĩa là nhìn về` tương lai - rấ t nản,
 Cứ đà này sẽ không biế t toi đâu?...
 Mà một khi thơ đã là nghĩa sô`ng,
 Hỏi làm sao không buồ n, không dao động?

Buồ n lắ m chứ, buồ n vì ta thừa kế`
 Từ vô`n thơ thê` giới quả không nhiề u.
 Các cụ ta, cả thơ xưa cũng thê` ,
 Dịch rấ t tồ i, mà cũng chẳng bao nhiêu.
 Ủ thì lỗi do chiế`n tranh, có thể,
 Nhưng thực tình... Xin chớ nghĩ tôi kiêu,
 Tôi bắ t tôi phải dịch thơ người khác
 Khi có thể, và muố n ngô`i sáng tác.

Tôi nói thê´ không hê` cho thơ viê´t
Là sang hơn thơ dịch. Đúng, bao giờ
Dịch cũng tồ´t và là điê`u câ`n thiê´t
Cho cuộc đời, cho văn học. Làm thơ
Tôi cũng có nhữnđiê`u riêng muố`n viê´t,
Nhưng phải ghìml; và thú thật vừa qua
Tôi viê´t ít, dịch nhiê`u vì một lẽ
Dịch dễ in và câ`n hơn, chỉ thê´.

27

Buồ`n cả việcl chính bản thân nghề` dịch
Bị làng thơ và xã hội xem thường -
Không tổ chức, không báo riêng khuyê`n khích,
Không cả tiê`n. Sô`ng chỉ dựa vào lương.
Buồ`n cả việcl, một sô` anh tùy thích
Cứ dịch bừa, không lý luận, đê` cương,
Và tấ´t nhiên dịch không hay, tùy tiện,
Làm người đọc ngày một thêm địnđiê`n.

28

Buồ`n cả việcl một sô` người chỉ có

Đôi bài thơ in rải rác, thế mà
Được vĩnh viễn gọi là nhà thơ, và họ
Cứ tưởng mình là ghê gớm, tài ba.
Còn những người dịch thơ đầy gian khổ
Chỉ được xem là đồ nghề nghiệp hạng ba,
Là thợ dịch, chuyên ghép vụn, chuyển chữ.
Ngớ ngẩn thật, nhưng cũng buồn lắm chứ?

29

Vâng buồn lắm, buồn đến đau nhức nhối,
Buồn tập thơ anh dịch mấy năm trời
Rất muốn in mà không sao in nổi,
Và anh nhờ đọc hộ một vài nơi.
Nhưng các vị tiếng tăm kia từ chối.
Anh lại buồn, đưa bạn gái đọc chơi,
Mà cũng chẳng vui hơn, vì cô gái
Tưởng anh đang tấn công, nên trả lại.

30

Buồn cả việc báo và nhà xuất bản,
Như phần đông người đọc sách bây giờ,

Về` trình độ nói chung còn có hạn
Trong việc tìm, nhận xét, chọn in thơ.
Thêm vào đó, lại nể nang bè bạn,
Nên nhiề`u bài thơ tốt bị làm ngơ.
Chưa nói chuyện không ít anh biên tập
Cậy báo mình, tranh thủ in tới tấp.

31

Về` nhiề`u mặt, thơ hiện nay đang bi
Đến cả tôi cay cú thế` làm rồ`i
Cũng chuyển sang viết văn xuôi, thâm nghĩ,
Định giải buồn dăm ba bữa mà thôi.
Nhưng không ngờ viết cũng trôi, vừa ý,
Nên kéo liên một mạch, cuối cùng tôi
Trong sáu tháng xong mười lăm truyện ngắn,
Tính số` trang cũng tròn hai trăm chẵn.

32

Thế` là tốt, là đáng mừng, khỏi nói,
Văn giúp tôi diễn tả hết những gì
Thơ không nói hoặc là không nói nổi.

Nhưng tôi buồn và cứ nghĩ nhiều khi
Trước Nàng Thơ tôi ít nhiều có lỗi
Như anh chông định trốn vợ ra đi,
Đi để kiếm tình nhân hay vợ lẽ.
Không, tôi quyết không là người như thế.

33

Tôi đã về với Nàng Thơ bất hạnh,
Sẽ thủy chung, sẽ sống trọn đời mình,
Dù Nàng xấu, bị chê hay bị đánh,
Hay vì Nàng, tôi có thể hy sinh.
Và bây giờ chúng - mấy hôm nay tuy lạnh,
Tuy đang buồn, rằng nhưc nhô i rất kinh,
Tôi đã viết những vãn thơ sùi sụt,
Bất người đọc cũng buồn lây đôi chút.

34

Cũng vì thế, vì bỏ lâu không viết,
Vì nhưc rằng, vì mưa gió, đau đầu,
Nên chặc chặc những dòng trên, tôi biết
Chẳng ra gì, rời rạc, lại không đâu.

Chỉ toàn chuyện riêng tư, không cần thiết

Phải dài dòng ca cẩm nói cùng nhau.

Nhưng người đọc bỏ qua cho điê`u đó.

Thơ là thể´, lúc thể´ này, thể´ nọ.

35

Thưa bạn đọc, thời gian trôi nhanh thật.

Kể từ khi tôi viê´t, dịch chương đầ`u

Cho tới nay đã ba năm - tôi bắ´t

Các bạn chờ, như thể´ đã là lâu.

Nghĩa là đã ba vòng tròn trái đấ´t

Quanh mặt trời đê`u đặn nô´i theo nhau.

Tôi thì tiế`c là trong thời gian đó

Hơn nghìn vòng tôi quay quanh một chỗ.

36

Suy cho kỹ ba năm là rấ´t ngắ'n,

Nhưng ba năm có thể lại quá dài

Cho một người như tôi, luôn phải bận

Để bắ´t đầ`u tiế`p tục viê´t chương hai.

Và để viê´t mười bảy chương chắ`c chắ`n

Cứ đà này sẽ bỏ giờ nay mai.
Nhưng mà thôi, cuối cùng dù hơi muộn.
Tôi cũng viết chương hai như đã muốn.

37

Gì thay đổi trong ba năm trời ấy?
Tôi bình tâm ngồi điếm lại - không nhiều:
Về đời tư vẫn hoàn toàn như vậy,
(Có lẽ trừ một cú sốc tình yêu).
Còn sáng tác thì như ta đã thấy,
Viết đã lười, in cũng chẳng bao nhiêu,
Nếu không kể độ vài ba cuốn sách
Mà tôi ép người người ta in đủ cách.

38

Nhưng một cái khác xa xưa, dễ nhận
Là trong thơ cũng giống ở trong đời,
Tôi trở nên dễ buồn hơn, già dặn.
Có thể vì đây đó khá nhiều nơi
Tôi đã đi, thấy nhiều điều khác hẳn,
Mà ngẫm mình, tự lự, ít vui chơi.

Không hiểu sao đôi khi tôi cứ nghĩ
Đời đang thế', quá vui là vô ý.

39

Buồn là dễ, như người ta vẫn nói,
Là thủ tiêu mọi ý chí, là hèn.
Tôi cũng biết và còn cho có tội,
Nếu để buồn lây sang cả người bên.
Và vì thế' tôi chân thành xin lỗi
Vì đã buồn, than khóc ở phần trên.
Nhưng bạn đọc đừng trách tôi này nọ
Vì cái có để tôi buồn cũng có.

40

Nhân năm mới tôi về' quê ăn Tết
(Và ở quê tôi đã viết chương này)
Cũng muốn vui, nhưng than ôi trời rét,
Mưa dầm dề'. Thêm vào đó về' đây
Là để ăn bánh chưng, ăn bánh tét,
Thế' mà răng lại nhức buốt, lung lay,
Chưa nói chuyện người yêu tôi tuôn trước

Tuyên bố ́ cắt, hỏi không buồn sao được?

41

Buôn lắm chứ, thế ́ là tôi tìm giấ ́ y
Nằm trong chăn viết một mạch dài dài
Băm má ́ y khô, như chúng ta vừa thấ ́ y,
Đủ thứ buồn, với giọng kể bi ai.
Thế ́ mà rấ ́ t say sưa, ai gọi dậy,
Tôi cũng lơ, tấ ́ t cả bỏ ngoài tai.
Vâng, tôi viết ́ đúng buồn rơi nước mắ ́ t.
Ai đau răng, viết ́ vui là không thật.

42

Chắ ́ c các bạn đọc đế ́ n đây có thể
Đang chê tôi: trong thực tê ́ bây giờ
(Và cả xưa) thơ người ta không thế ́ ,
Chưa hẳn vậ ́ n đã được gọi là thơ.
Mà đây chỉ là những lời kể lể,
Không tu từ, không cô ́ t truyện, vu vơ.
Tôi đồ ́ ng ý, nhưng cũng xin người đọc
Đừng cho tôi là một anh quá ngô ́ c

Người ta ví Hồ` Xuân Hương sắc bén
 Là một cô làm ruộng khỏe, và bà
 Dám trâng tráo vén quầ`n cao tới bẹn,
 Xuô`ng ao tù văn học cổ nước ta
 Làm các quan nhà thơ, tuy có then,
 Từ cung đình vẫn đưa mắ`t nhìn ra.
 Các quan giận, tâ`t nhiên, nhưng vẫn thích
 Và trộm liế`c cô nông dân tinh nghịch.

Trong Đôn Juan của tôi tôi chủ ý
 Viế`t câu thơ như câu nói thường ngày.
 Cứ nói toạc những điề`u ta suy nghĩ,
 Pha chút đùa, có thể thê` mà hay.
 Chứ làm thơ, thực ra không ít vị
 Ưa câ`u kỳ hoa bướm, gió và mây,
 Rấ`t sáo rỗng... Tôi thì ưa trầ`n tục,
 Vì cuộc sô`ng vô`n đã là nghiêm túc.

Và hơn nữa, như phậ̀n đậ̀u đã nói,
Tiểu thuyệ́t tôi có thể sẽ rậ́t dài.
Nên tôi định cứ đệ̀nh dặ̀ng không vội,
Tán đệ̀u đệ̀u cho tận hệ́t chương hai
Hay thậm chí cả chương ba - xin lỗi,
Không mạ́y người chữa được bệnh nói dai.
Nghĩa là muộ́n nhặ̀n đây xin tâm sự
Cũng bạn đọc những câu buộ̀n lặ́m chứ.

46

Vàng buộ̀n lặ́m, buộ̀n cả trong dịp Tệ̀t,
Cứ lặ́ng nghe anh sẽ thặ́y thệ́ nào.
Đang nặ̀m ạ́m trong chặ́n, tôi ngừng việ́t,
Nghe phòng ngoài, khách nói chuyện xôn xao.
Khách nói chuyện rặ̀ng năm nay chưa rét,
Mà trâu cày, trâu ông Lục, bà Bao,
Trâu ông Thúi - mới chớm đông đã gục,
Trong một ngày cả ba con một lúc

47

Sao lại chệ̀t? Vì là trâu hợp tác,

Nên ai ai cũng có thể bắt cày,
Cày đến chết, đến gày nhom, hóc hác,
Cày xong rồi, theo đúng lệ xưa nay,
Chưa được ăn đã bị ngay người khác
Bắt đi liền, không ngọn cỏ, lá cây.
Vì đơn giản trâu chung, thừa bạn đọc,
Mà đã chung thì còn ai chăm sóc?

48

Ôi tội nghiệp, những con trâu tội nghiệp,
Đứng trong đêm, không lý sự, hiên lành.
Chuông trống trái, không tường che, tám liếp,
Đói ngắc đầu - không có cả mái tranh.
Thế là ngã trong vũng phân, tội nghiệp,
Thoi thóp năm để đến sáng chờ anh
Báo trâu già. Không phải vì đói mệt.
Vì chủ nghĩa chúng ta mà chúng chết.

49

Kia câu chuyện đang đổi đề, một vị
Nói oang oang: “Đúng một lũ côn đồ”.

Đang vụ cấy thì trạm bơm bắt bí.
Thiếu u nổi gì? Cũng rượu uống, cơm no,
Sao cái máy vẫn đứng im tấc tì?”
“Vì thiếu u tiên, một vị khác kêu to.
Vì thiếu u tiên lột tay, nên máy đưa
Máy thì tốt mà cứ vờ sửa chữa”.

50

Thế máy đưa là ai mà lão vậy?
Là ba anh đi học huyện mới về.
Do xã cử, công điểm cao, giữ máy
Mới một mùa, đã hoạch học rất ghê.
Và thật khô, một trong ba anh ấy
Là em mình, thế mới thật đáng chê.
Tôi biết chuyện quát em: “Sao mày thế?”
Hắn chỉ cười, đáng yêu và ngoan tẻ.

51

Đúng, em tôi, công bằng ra mà nói,
Là thằng em không đến nổi, hiền từ.
Thế thì sao, quả là không hiểu nổi,

Sao bây giờ nó đổ đởn, đâm hư?
(Nghĩa là hư ngoài đời). Tôi đã hỏi,
Tôi tra dằn, mong biết chuyện riêng tư.
Ra cu cậu chỉ bắt đầu đôi khác
Từ khi nhận chân bom cho hợp tác.

52

Số là để tranh nhau thêm ít nước
Người ta tranh mang rượu thịt, mang gà
Cho các cậu; và những ai mang trước
Hoặc mang nhiều, được chiếu u cô, thành ra
Các cậu quen, không ăn là không được,
Mọi vẩn đề chỉ từ đó sinh ra.
Bố tôi bảo: Hấn đã hư, hẳn vậy,
Nhưng tại đời, tại các anh cả đây!

53

Lại nghe tiếp, đỡ hơn một ít,
Khách đang kêu là không hiểu thế nào
Năm nay Tết nông dân không có thịt,
Không cần nào mua giá rẻ. Vì sao?

Cũng qua chuyện, vô tình tôi được biết
Rằng nhà tôi làm nghĩa vụ rất cao,
Như năm ngoái đã cân ba tạ lợn,
Nhưng thịt Tết - xách tiêng đi chợ Lớn.

54

Trong khi ấy chúng tôi, con - cán bộ
Bên bữa cơm mừng năm mới quây quăn.
Đứa này khoe được hai cân, đứa nọ
Lại tự hào trao đổi được mười cân.
(Nhưng tất cả để nguyên trên thành phố,
Chỉ mang về cái miệng chén). Nông dân
Là thế đấy, suốt cả năm cùng cực,
Và Tết đến phải nuôi thêm trí thức.

55

Từ nhà tôi rất dễ dàng suy tiếp:
Cả nước ta, có thể nói bây giờ
Đang treo trên đôi vai gầy nông nghiệp
(Trên vai này còn nghệ thuật, văn thơ).
Như bố mẹ của chúng tôi, tội nghiệp,

Hai người già lo ruộng khoán, ươm tơ

Để đắp t nước có gạo ăn, vải dệt,

Và để đón chúng tôi trong dịp Tết.

56

Để bù lại, tuy thực ra bố mẹ

Của chúng tôi không đòi hỏi cái gì,

Chúng tôi biếu hương trà m dăm ba th

Và đôi lời khuyên cách sống. Ra đi

Tôi thì không, nhưng bọn em tuy thế

Vẫn xin tiền của các cụ nhiều khi.

Tôi quát chúng, mẹ tôi cười sợ sệt:

Nhỡ sang năm chúng không về thì chết.

57

Thưa bạn đọc, tôi đã nă m nghĩ ngợi,

Nghĩ rất lâu về những chuyện vừa rồi.

Đúng, nông thôn bây giờ nhiều cái mới,

Nhiều cái mừng, nhưng cũng đúng, than ôi,

Đang còn có nhiều điều cần nói tới,

Như chuyện nhà, chuyện Tết của làng tôi.

Vâng cái làng tôi viết trong truyện “Bão”,
Toàn chuyện thật, dù tôi là nhà báo.

58

Toàn sự thật, tính tôi ưa sự thật,
Dù đôi khi sự thật dễ mất lòng.
Tôi không thể làm ngơ hay nhả mắ t
Trước những điều vô lý ấy. ô` không.
Và viết báo, làm thơ, tôi tự bắt
Phải góp phần làm giảm bớt bất công
Bằng ngòi bút của một người trung thực,
Không cơ hội, không sáo mòn, công thức.

59

Thưa bạn đọc, thế là tôi đã viết
Về buồn đau chừng ấy cũng quá dài.
Không vui lắm, nhưng biết đâu cần thiết
Cho những người ưa suy ngẫm, còn ai
Không đồng ý thì gút-bai, tạm biệt.
Còn bây giờ, để kết thúc chương hai,
Mời bạn đọc hãy cùng tôi ngẫm nhớ

Cuốn tiểu thuyết Biron ta đọc giờ.

60

Ta hãy nhớ cảnh Đôn Juan gặp bão
Phải lên đèn trên sóng biển nhiều ngày,
Chịu đói khát, đến phải ăn quần áo,
Ăn thịt người - một cảnh hiếm xưa nay -
Rồi rồi tị cục bị sóng đưa lên đảo,
Chỉ một mình và ở đó, rất may
Juan đã gặp nàng Haidê kiêu diễm,
Một cô gái, theo tôi là rất hiếm

61

Cô gái ấy yêu Đôn Juan, và vậy
Là thiên nhiên ăn ở rất công bằng.
Sau bao nổi giận truân như ta thấy,
Được đến bù hậu hĩnh, thế là Juan,
Juan đã gặp một tình yêu nồng cháy
Giữa êm đềm sóng biển, gió và trăng.
Tôi mà được một người yêu như thế,
Khó khăn nào tôi cũng cho là dễ.

Nhưng rấ t tiê c, với riêng tôi cuộc số ng
 Hình như không có cái luật bù trừ.
 Tôi đi biển và cũng từng say sóng,
 Say nhiê u lâ n, từng đói khát, tương tư.
 Hơn thê nữa, tôi không hê hư hỏng,
 Đề u đặn thăm và đề u đặn viê t thư,
 Thê thì sao cô người yêu lại bỏ?
 Vì chưa ăn thịt người hay căng chó?

Ôi phụ nữ, ôi đàn bà, ôi giả dôi!
 Bairen kêu câu â y rấ t nhiê u lâ n.
 Tôi thì thê , quả là không dám nói,
 Nhưng xin thê không một chút phân vân,
 Rằ ng phụ nữ đúng là không hiểu nổi,
 Rấ t phiê n hà, rấ t cô chấ p, vân vân.
 Và mỗi bận viê t hai từ phụ nữ
 Tôi lại muố n ghép vậ n buồ n lắ m chứ.

Chỉ Haidê và mẹ tôi có lẽ
Đúng cao hơn cái yêu của đàn bà.
Và thú thật, suốt ba năm vì thế
Tôi chần chừ không muốn dịch chương ba,
Vì do thương Haidê, tôi muốn để
Juan và nàng sông mãi, đẹp trong ta.
Trong chương tiếp Đôn Juan bị đem bán,
Nàng thì chết vì buồn, thua các bạn.

65

Nhưng năm nay thất tình, tôi sẽ dịch.
Có thể không, ai biết trước được. Cuộc đời
Thường hay trái với những gì ta thích.
Có thể rồi tôi chỉ mãi ăn chơi,
Hay có thể được thành công kích thích,
Tôi nhân đà dịch tuốt tuột một hơi
Hết tất cả mười bảy chương dở sộ.
Thơ như người, nói chung là có số.

1979

THÁI BÁ TÂN